

MÓDSZERTANI TANANYAGOK ÉS TANULMÁNYOK

A bolgár, a horvát, a lengyel, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán irodalom, nyelvészet és kultúra oktatásához

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Módszertani tananyagok és tanulmányok
A bolgár, a horvát, a lengyel, a szerb, a szlovák, a szlovén és
az ukrán irodalom, nyelvészet és kultúra oktatásához

Bölcsészet- és Művészetpedagógiai Tananyagok 6.

Módszertani tananyagok és tanulmányok

A bolgár, a horvát, a lengyel, a szerb, a szlovák, a szlovén és
az ukrán irodalom, nyelvészet és kultúra oktatásához

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Budapest, 2015

Bölcészet- és Művészetpedagógiai Tananyagok 6.

Sorozatszerkesztők:
Antalné Szabó Ágnes
Major Éva

Szerzők:
Dudás Mária, Dziewońska-Kiss Dorota, István Anna, † Kálec-Simon Orsolya,
Kovács Oxána, Lebovics Viktória, Lukácsné Bajzek Mária,
Lyavinecz Marianna, Nataša Nedeljković, Pátrovics Péter, Mladen Pavičić, Ráduly Zsuzsanna,
Sajnovics Mária, Tuska Tünde, Urkom Aleksander, Várnai Dorota, Zsilák Mária

Szerkesztők:
Dziewońska-Kiss Dorota, Lebovics Viktória, Lukácsné Bajzek Mária

Lektorok:
Bárány Erzsébet, Barnóczki Annamária, Kotorcevic Julijana, Mondovics Beáta,
Petrics Mária, Zemenné Palecska Erika

Technikai munkatárs:
Mártonfi Attila

Borítótervező:
Dobos Gábor

A kiadvány a TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1-2013-0007 számú, „Országos koordinációval a pedagógusképzés megújításáért” című pályázat támogatásával készült.

ISSN 2416-1950 (online)
ISSN 2416-1780 (nyomtatott)
ISBN 978-963-284-647-7

© ELTE, 2015
Minden jog fenntartva: Eötvös Loránd Tudományegyetem

Online kiadás

Tartalom

ELŐSZÓ	7
BOLGÁR NYELVI TANANYAGOK.....	9
Dudás Mária: A melléknevek és számnevek definíciója és fajtái	11
HORVÁT NYELVI TANANYAGOK	33
Kálec-Simon Orsolya: A leíró melléknevek a horvát nyelvben.....	35
Kálec-Simon Orsolya: Ételek és italok	42
Nataša Nedeljković: Frazemi vezani uz osjetila	49
Nataša Nedeljković: Razgovorni jezik i sleng	54
LENGYEL NYELVI TANANYAGOK.....	59
Dziewońska-Kiss Dorota–Ráduly Zsuzsanna: Nadchodzą Święta!	61
SZERB NYELVI TANANYAGOK.....	85
Urkom Aleksander: Üzleti szerb nyelv.....	87
SZLOVÁK NYELVI TANANYAGOK	107
István Anna–Zsilák Mária: Az ószláv tradíció a szlovák irodalomban	109
Tuska Tünde: Karácsony a szlovákoknál	129
SZLOVÉN NYELVI TANANYAGOK	141
Lukácsné Bajzek Mária: Slovenska narečja	143
Mladen Pavičić: Spoznavanje držav in kultur	154
UKRÁN NYELVI TANANYAGOK	165
Kovács Oxána: Системи вокалізму та консонантизму української літературної мови	167
Lebovics Viktória–Lyavinecz Mariann: Kalandozások a zene és tánc világában	179
SZLÁV NYELVI TANULMÁNYOK	205
Sajnovics Mária: A nemzetiségek nyelvének, irodalmának és kultúrájának oktatása Magyarországon –helyzetelemzés, módszerek, feladatok horvát szemmel	207
Pátrovics Péter: Nauczanie aspektu polskiego czasownika	212
Várnai Dorota: Nauczanie historii literatury polskiej	219

Előszó

A bolognai rendszer bevezetése a magyar felsőoktatásban jelentős változásokat hozott. A korábbi hagyományos képzést felváltotta a kétciklusú modell az arra épülő hároméves doktori képzéssel, a tanárképzés pedig ebbe a modellbe illeszkedett. A tanárképzést érintő újabb változás révén visszaállt az egyciklusú képzés, ami jelentősen növelte annak szakmai és társadalmi súlyát. Már a bolognai rendszer bevezetésekor is komoly viták folytak a tanárképzés pedagógiai-pszichológiai és diszciplináris moduljai közötti arányokról, az egyetemen belül a képzési portfóliók leosztásáról, a külső gyakorlóhelyekkel történő kapcsolattartásról... stb. Mindebből világosan látható, hogy a felsőoktatásban a tanárképzés körül számos vita folyt, és a jövőben is zajlani fog. A nemzetiségi tanárszakok pedig ebben a változó és dinamikus térben még inkább kihívásokkal néznek szembe, hiszen olyan specifikus, nemzetiségről nemzetiségre változó képet mutatnak, ami miatt feltétlenül sajátos elbírálást és elbánást igényelnek. A magyarországi nemzetiségek közül némelyeknek fejlett és a nemzetiségi önkormányzatok által felügyelt, önálló kezelésben lévő iskolarendszere van, mások pedig egyáltalán nem működtetnek semmilyen oktatási intézményt.

Az ELTE BTK Szláv és Balti Filológiai Intézetében évtizedek óta folyik tanárképzés a hazai nemzetiségek oktatási intézményei számára is. Bár összességében a tanárszakok iránti érdeklődés messze elmarad a diszciplináris képzést nyújtó szakok iránti érdeklődéstől, intézetünk oktatói kellemő szakmai elkötelezettséggel készítik fel a tanárszakos hallgatókat leendő hivatásukra. Ez a feladat minden egyes oktató számára évről évre nem kis kihívást jelent, hiszen a tanárképzéshez, így a nemzetiségi-tanár képzéshez szükséges saját tananyagok szinte nem is állnak rendelkezésre, ezért elsősorban külföldi tananyagokkal dolgozunk. Ezek persze valóban színvonalas segédeszközök, ám nincsenek tekintettel a hazai körülményekre.

A Szláv és Balti Filológiai Intézet oktatói az „Országos koordinációval a pedagógusképzés megújításáért” TÁMOP-projekt keretén belül vállalták, hogy módszertani tananyagokat és tanulmányokat készítenek a bolgár, a horvát, a lengyel, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán irodalom, nyelvészet és kultúra oktatásához. Olyan hasznos, módszertanában sokszínű és változatos tananyagok készültek, amelyek a jövőben jól szolgálják a nálunk, de az ország többi intézményében is folyó tanárképzést, s reményeim szerint egyúttal inspirációt jelentek minden kolléga számára, hogy a tananyaghiányt pótolandó ki-ki maga is hasonló módszertani tananyagok fejlesztésébe kezdjen.

Prof. Dr. Lukács István

Bolgár nyelvi tananyagok

A melléknevek és számnevek definíciója és fajtái

A gyakorló tanárok tanulását segítő két óraterv „Bolgár nyelvészet” c. tantárgyból készült. A két óra témaköre egymást követi. Az első órán a hallgatók a melléknévvel, a másodikon a számnévvel ismerkednek meg. Az órákon nagy hangsúlyt kapnak a nyelvfejlesztési gyakorlatok. Az órák rávezető játékos feladattal kezdődnek. Utána egy hallott szöveg értése következik. A szövegek kiválasztása során a civilizációs ismeretekre került a hangsúly. A két óra mind a négy kompetenciaterületet (olvasott és hallott szöveg értése, írásos és szóbeli kifejezés) fejleszti. Ezt követi az új ismeretanyag bevezetése és gyakorlása. A szövegek és feladatok kiválasztása a nyelvet már egy éve tanuló hallgatók számára történt.

1. óra

Tantárgy: Bolgár nyelvészet

Csoport: II. évfolyam

Az óra cél- és feladatrendszere: szociális kompetencia, kooperatív tanulás és feladatmegoldás, a 4 alapképesség (írott és hallott szöveg értése, szóbeli és írásbeli kifejezés) fejlesztése.

A tanítandó ismeretek: Szófia legendája, bolgár egyetemek, melléknevek és számnevek definíciója és fajtái

Az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése: B1

Az óra fő didaktikai feladatai: lexikális témabevezetés, szókincsbővítés, kulturális és civilizációs ismeretbővítés, új ismeretanyag bevezetése és gyakorlás

Tantárgyi kapcsolatok: Bolgár nyelvfejlesztés és civilizáció

Felhasznált források:

Tankönyv, munkafüzet, CD; Хаджиева Е.–Каменова М.–Шушлина В.–Асенова А. (2011): Български език като чужд. София: ИК „Гутенберг”.

Online források:

http://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D1%84%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8_%D1%83%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82

A melléklet tartalma:

- a kiosztandó feladatok, feladatlapok a tanulóknak szánt formátumban;
- az óratervben megadott, nem saját feladatok pontos forrása;
- az órán felhasznált szövegek, képek megnevezése a forrás pontos megnevezésével;
- az egyéb tanulási-tanítási segédletek (pl. szóképek);
- a táblakép;
- a kivetítendő diák képe;
- a feladatok megoldása.

Időkeret	A pedagógus tevékenysége, tanári instrukciók	A tanulók tevékenysége	Részcelok, didaktikai feladatok	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
4 perc	Köszönti a diákokat. Rávezetés a témára. 1. Alakítsanak ki párokat. Szókértékeket osztok és párosítsák össze az országokat és a fővárosokat. 2. Ellenőrizzük a megoldást. Mindenki mondjon egy párt. 3. Ki ismeri Szófia legendáját? Miért Szófia a neve Bulgária fővárosának?	Köszönnek, leülnek. A hallgatók párt választanak. Összeparosítják a szókértékeket. A hallgatók egymás után felsorolják az ország és főváros párokat. A hallgatók válaszolnak a feltett kérdésre.	Ráhangolás, szociális kompetencia fejlesztése. Ellenőrzés. Ismeretbővítés.	Párok kialakítása. Kooperatív játékok. Megbeszélés. Megbeszélés.	Szövebeli interaktív. Frontális munka. Megbeszélés.	Szókértékek M1	A párválasztás több módon is történhet, egy más mellett, egymással szemben ülők vagy véletlenszerűen. Az oktatóknak törekednie kell, hogy a párok minden feladatnál eltérőek legyenek. A szókértékek összeállításánál nem a teljes körű felsorolás a cél. Azokra az országokra és fővárosokra kerüljön a hangsúly, amelyek bologár megjelölése eltér a magyartól.
5 perc	1. Hallgassanak meg egy szöveget Szófia legendájáról. Kétszer fogom felolvasni. Írják fel az ismeretlen szavakat. Szöveg felolvasása először. 2. Voltak ismeretlen szavak? 3. Mielőtt másodszor is felolvasom a szöveget, kérdéseket osztok ki, amelyekre a felolvasás közben és után lehet válaszolni. Az oktató kiosztja kérdéseket tartalmazó feladatot. 4. Ellenőrizzük a választásokat.	A hallgatók rákérdeznek az ismeretlen szavakra. A hallgatók írásban választolnak a kérdésekre. A hallgatók felolvassák válaszaikat.	Hallott szöveg értése, ismeretbővítés. Fogalomalkotás, szóbeli kifejezőkészség fejlesztése. Írásbeli kifejezőkészség fejlesztése.	Tanári előadás. Megbeszélés, tanulói/tanári magyarázat. Feladatmegoldás. Megbeszélés.	Szöveg M2 Frontális munka. Egyéni munka. Frontális munka.	Szóveg M2 füzet Kérdéssor M3	Olyan információkra kérdezzünk, amelyre könnyen emlékeznek és röviden tudnak válaszolni. A hallgatók megismerhetik a már hallott szöveget és ellenőrizhetik, mennyit értettek meg belőle hallás után. Olvasás közben nyelvtani sajátosságokra is figyelniük kell.
4 perc	1. Kiosztom a Szófiáról szóló szöveget. Húzzák alá a szövegben előforduló melléknévket. Az oktató kiosztja a már hallott szöveget.	A hallgatók elolvassák a szöveget, miközben aláhúzzák a melléknévket.	Megbeszélés, ellenőrzés. Ismeretbővítés, szókincs fejlesztés.	Megbeszélés. Feladatmegoldás, megbeszélés.	Egyéni munka. Frontális munka.	Szóveg M2	A hallgatók megismerhetik a már hallott szöveget és ellenőrizhetik, mennyit értettek meg belőle hallás után. Olvasás közben nyelvtani sajátosságokra is figyelniük kell.

Időkeret	A pedagógus tevékenysége, tanári instrukciók	A tanulók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
10 perc	2. Sorolják fel az aláhúzott mellékneveket. Az előző feladat átvezeti az óra menetét az új nyelvtani tananyagra. 1. Milyen melléknév-fajtákat ismernek? Az új nyelvtani ismeretanyag bemutatása. 2. Megtanuljuk mi a melléknév. Mi a definíciója, milyen fajtái vannak, és mi jellemzi őket. Az oktató kivetíti az új ismeretanyagot. Az új ismeretanyag elmélyítése és gyakorlása.	Egymást követve mindenkivel elmond egy melléknevet. Válaszolnak a kérdésre és elmondják a melléknév fajtáit. A hallgatók jegyzetelnek füzetükbe.	Ellenőrzés. Rávezetés. Ismeretbővítés. Új nyelvtani tananyag.	Megbeszélés. Megbeszélés. Tanári előadás. Szemléltetés.	Frontális munka. Frontális munka. Egyéni munka az oktató irányításával.	Megoldás M4 számítógép/ projektor Szöveg M5 füzet	Csak a magyar nyelvtani ismeretekre utalunk. Ha nem tudnak válaszolni a kérdésre, megválaszoljuk és példát is adunk a megértés és szemléltetés céljából. Az új ismeretanyag bevezetésénél sok példát adunk, amely megkönnyíti a tananyag megértését. Hallgatóktól is kérünk példát, így ellenőrizve, hogy helyesen értették-e meg az új tananyagot.
4 perc	1. Válasszanak párt. Kiosztok egy táblázatot. A Szófiáról szóló szövegben aláhúzott mellékneveket írják be a táblázat megfelelő oszlopába. 2. Ellenőrizzük a megoldást. A melléknév egyeztetése.	Párt választanak. Közösen kitöltik a táblázatot. Felolvassák a megoldásokat.	Nyelvtani anyag gyakorlása. Ismétlés, gyakorlás.	Feladatmegoldás. Feladatmegoldás, rendszeresítés.	Csoportmunka/egyéni munka. Frontális munka.	Táblázat M6	A táblázat kitöltése segít a rendszerezésben. A páros munka lehetőségét ad arra, hogy egymásnak magyarázzák el az új ismeretanyagot.
5 perc	Kivetíték és kiosztok egy táblázatot, amelyben nyomon követhetjük a melléknév egyeztetésének szabályait.	Átnézik a táblázatot.	Az új ismeretanyag gyakorlati megközelítése.	Rendszerezés.	Frontális/egyéni munka.	Táblázat M7	A melléknév egyeztetésének gyakorlati és helyesírási szabályai.

Időkeret	A pedagógus tevékenysége, tanári instrukciók	A tanulók tevékenysége	Részcelok, didaktikai feladatok	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
6 perc	Feladatsor a melléknév egyeztetésének gyakorlására. 1. Egy feladatsort osztok ki, amelyben a melléknév helyes használatát gyakoroljuk. 2. Ellenőrizzük a megoldást.	Írásban megoldják a feladatsort. Válaszolnak a tanár kérdéseire.	Gyakorlás, új ismeretanyag gyakorlati használata, ismeret elmélyítése.	Feladatmegoldás. Megbeszélés, tanulói magyarázat. Házi feladat.	Egyéni munka. Frontális munka.	Tankönyv M8	A bolgár nyelvben grammatikai nemek vannak, a melléknév használata során figyelni kell az egyeztetésre és a névelő használatára. A feladatok ezt gyakoroltatják. A mondatokat érdemes lefordítani, hasznos új szókincs. Amennyiben órán nem végeznek, befejezni házi feladatként. A házi feladat minősége és mennyisége mindig a két óra között eltelt időtől függ, illetve hogy szimpla vagy dupla óra követi-e. Fontos szempont, hogy a tanulók könnyen vagy nehezebben sajátították el az új ismereteket. A házi feladat egy 2 nap múlva sorra kerülő szimpla órára tervezett.
1 perc	Ismerteti a házi feladatot.				Egyéni munka.	Feladatsor M9	

Mellékletek

M1. Szókétyák – országok és fővárosok

Франция	Испания	Рим	Париж
Гърция	Полша	Варшава	Мадрид
Италия	Русия	Прага	Брюксел
Белгия	Чехия	Лондон	Москва
Германия	Англия	Атина	Берлин

Megoldás:

Франция – Париж	Испания – Мадрид
Гърция – Атина	Полша – Варшава
Италия – Рим	Русия – Москва
Белгия – Брюксел	Чехия – Прага
Германия – Берлин	Англия – Лондон

M2. Szöveg – Szófia legendája

Според световните стандарти София е малък град. Той е привлекателен с минералните води, близките красиви планини и с интересните си забележителности.

Първите обитатели по тези места са от четвъртото хилядолетие преди Христа (пр. Хр.). През VIII–VII век преди новата ера (пр. н. е. = пр. Хр.) тук обитават сърдите – тракийско племе. Около 29 г. пр. Хр. идват римляните, през VI век след Хр. – славяните, а през VII век – прабългарите. Всички те дават свое име на селището. Гърците го наричат Триадица, римляните – Сердика, а славяните – Средец.

Името София се появява за първи път през XIV век. Една от легендите разказва, че богат и прочут бил византийският император Юстиниан Велики. От близки и далечни страни му изпращали подаръци. Неговите роби му строели високи крепости. Славата му станала известна в цял свят.

Но богатствата и славата не го направили щастлив. Юстиниан имал само една дъщеря, която се казвала Софiя. Момичето боледувало отдавна. Никой не можел да му помогне. Бащата извикал лекари от цял свят. Те донесли най-различни лекарства, но не могли да върнат здравето ѝ.

Един мъдрец дал съвет на императора. Софiя трябва да напусне императорския дворец. Тя ще оздравее, ако живее сред природата. Само чистият въздух, слънцето и бистрата вода могат да ѝ помогнат.

Юстиниан Велики изпратил конници по всички посоки на своята родина. Те дълго търсили такова място, питали и разпитвали. Най-после го намерили близо до днешна Витоша. Тук имало минерални извори. Под лъчите на слънцето цъфтели чудни цветя. Малкият каменен град, който се намирал тук се наричал Сердика.

София започнала да живее тук. На устните ѝ отново се върнала хубавата усмивка и тя започнала да пее с хубавия си глас. Скоро тя оздравяла.

Но София не напуснала вече това място. За благодарност тя заповядала да се построи черква, която била наречена на нейното име. Градът започнал да расте. В него били построени много дворци, театри, бани, паметници. Оградили го с високи стени. Старото му име било забравено. Градът започнал да се нарича София, което значи мъдрост.

M3. A szöveghez kapcsolódó kérdéssor

1. С какво е известна София? _____
 2. Кога се появява името София? _____
 3. Коя е София? _____
 4. Кой е бащата на София? _____
 5. Освен селището какво носи още името на София? _____
 6. Кой дава съвет на бащата на София? _____
 7. След като оздравее, къде живее София? _____
 8. Напишете старите имена на града по хронологичен ред! _____
1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____

Megoldás:

1. С какво е известна София? С минерални води, близки планини и забележителности.
 2. Кога се появява името София? През XIV век.
 3. Коя е София? Дъщеря на Юстиниан Велики.
 4. Кой е бащата на София? Византийският император.
 5. Освен селището какво носи още името на София? Църквата „Св. София“.
 6. Кой дава съвет на бащата на София? Един мъдрец.
 7. След като оздравее, къде живее София? Остава да живее в България.
 8. Напишете старите имена на града по хронологичен ред! _____
1. Трианица
 2. Сердика
 3. Средец
 4. София

M4. A melléknevek kiemelése az olvasott szövegben

Megoldás:

Според световните стандарти София е малък град. Той е привлекателен с минералните води, близките красиви планини и с интересните си забележителности.

Първите обитатели по тези места са от четвъртото хилядолетие преди Христа (пр. Хр.). През VIII–VII век преди новата ера (пр. н. е. = пр. Хр.) тук обитават сърдите – тракийско племе. Около 29 г. пр. Хр. идват римляните, през VI век след Хр. – славяните, а през VII

век – прабългарите. Всички те дават свое име на селището. Гърците го наричат Триадица, римляните – Сердика, а славяните – Средец.

Името София се появява за първи път през XIV век. Една от легендите разказва, че *богат и прочут бил византийският император Юстиниан Велики. От близки и далечни страни му изпращали подаръци. Неговите роби му строели високи крепости. Славата му станала известна в цял свят.*

Но богатствата и славата не го направили *щастлив*. Юстиниан имал само една дъщеря, която се казвала Софiя. Момичето боледувало отдавна. Никой не можел да му помогне. Бащата извикал лекари от *цял свят*. Те донесли най-различни лекарства, но не могли да върнат здравето ѝ.

Един мъдрец дал съвет на императора. Софiя трябва да напусне *императорския дворец*. Тя ще оздравее, ако живее сред природата. Само *чистият въздух*, слънцето и *бистрата вода* могат да ѝ помогнат.

Юстиниан Велики изпратил конници по всички посоки на своята родина. Те дълго търсили такова място, питали и разпитвали. Най-после го намерили близо до *днешна Витоша*. Тук имало *минерални извори*. Под лъчите на слънцето цъфтели *чудни цветя*. *Малкият каменен град*, който се намирал тук се наричал Сердика.

Софiя започнала да живее тук. На устните ѝ отново се върнала *хубавата усмивка* и тя започнала да пее с *хубавия си глас*. Скоро тя оздравяла.

Но Софiя не напуснала вече това място. За благодарност тя заповядала да се построи черква, която била наречена на нейното име. Градът започнал да расте. В него били построени много дворци, театри, бани, паметници. Оградили го с *високи стени*. Старото му име било забравено. Градът започнал да се нарича София, което значи мъдрост.

M5. A melléknév definíciója, fajtái

Прилагателното име:

- е част на речта, с която се означават (но не се назовават) признаци, белези, качества или свойства на явленията, назовавани със съществителни имена.
- самостоятелно не означава отделно понятие, обикновено се употребява заедно със съществително име, откъдето идва и терминът за назоваването му – име, което “се прилага” към друго име.
- се характеризира от морфологичните категории **число, род, определеност и степенуване** (само при качествените прилагателни).

Видове прилагателни имена по значение

1. Качествени прилагателни. Така се наричат прилагателните, които назовават признаци, качества и свойства, присъщи на определяните обекти и застъпени в тях в по-голяма или по-малка степен.

Най-важните особености на качествените прилагателни имена:

- а) В огромното си мнозинство те могат да се степенуват, например *лош – по-лош – най-лош*. Не е възможно да се степенуват качествените прилагателни, означаващи цветовете, както и някои други, например *бос, кух, спял, жив*.

- б) От тях може да се образуват други прилагателни, които изразяват оттенъци на качеството, сигнализирано от основното прилагателно, например *добър* – *добричък*, *мил* – *миличък*, *зелен* – *зеленикав*, *груб* – *грубоват*.
- в) От тях може да се образуват наречия с наставка *-о* и *-е*, например *силен* – *силно*, *смел* – *смело*, *добър* – *добре*, *зъл* – *зле*.
- г) От тях може да се образуват съществителни имена, например *смел* – *смелост*, *млад* – *младост*, *хубав* – *хубавец*, *стар* – *старец*, *дълбок* – *дълбочина*, *зелен* – *зеленина*, *добър* – *доброта*, *глух* – *глухота*.
- д) Голяма част от тях могат да образуват противоположни (антонимни) двойки, например *добър* – *лош*, *смел* – *страхлив*, *висок* – *нисък*, *широк* – *тесен*, *силен* – *слаб*, *мокър* – *сух*, *прав* – *крив*.

С качествени прилагателни се означават най-често:

- размер: *висок*, *голям*, *широк*, *дълъг*;
- цвят: *червен*, *зелен*, *жълт*, *жълтеникав*, *жълтозелен*;
- физически белези: *твърд*, *здрав*, *мек*, *корав*, *крехък*, *чуплив*, *устойчив*;
- физиологични състояния: *болен*, *здрав*, *гладен*, *жаден*, *сънлив*, *жив*, *мъртъв*;
- душевни характеристики: *добър*, *лош*, *смел*, *страхлив*, *див*, *горд*, *зъл*, *честен*, *мил*, *кротък*, *жесток*;
- интелектуални характеристики: *умен*, *глупав*, *комбинативен*, *мъдър*.

2. Относителни прилагателни. Означават признаци, белези и свойства на явленията. Става дума за отношения между явления, означени с имена, откъдето произлиза и терминът за назоваването им – относителни.

Най-важните особености на относителните прилагателни имена:

а) Винаги са производни думи, образуват се най-често от съществителни имена, например *лято* – *летен*, *зима* – *зимен*, *дърво* – *дървен*, *гора* – *горски*, *дъжд* – *дъждовен*.

б) Не се степенуват.

в) Всички прилагателни имена може да бъдат съгласувани определения в изречението, но само относителните се заместват от предлог + съществително име, например *копринена риза* → *риза от коприна*, *зимна вечер* → *вечер през зимата*. Само няколко от тях не могат да намерят *предложно съчетание*, например *пролетни надежди*, *младежки години*, *зимни вечери*.

г) При преносна употреба относителните прилагателни имена могат да преминават в качествени, например *дървен стол* – *дървена глава* (*по-дървена*), *желязна ограда* – *железен характер*, *каменно корито* – *каменно сърце*, *златни украшения* – *златни ръце*.

Тези връзки може да бъдат доста разнообразни, например:

- вещество, от което е направен определеният предмет: *дървен стол* → *стол от дърво*, *златен пръстен*, *глинени съдове*;
- място, от което произхожда или в което се намира предметът: *горски ягоди* → *ягоди от гората*, *полски цветя*, *речна вода*;
- принадлежност: *български език* → *език на българите*, *братов син*, *Ботеви песни*;
- предназначение на определяния предмет: *платателен съд*, *превозни средства*.

M6. A szövegben kiemelt melléknevek csoportosítása és táblázatba írása

Прилагателни имена	
Качествени	Относителни

Megoldás:

Прилагателни имена	
Качествени	Относителни
малък	световен
привлекателен	минерален
близък	тракийски
красив	византийски
интересен	цял
нов	императорски
богат	минерален
прочут	каменен
далечен	
висок	
известен	
цял	
щастлив	
различен	
бистър	
днешен	
чуден	
хубав	

M7. Egyeztetési táblázat

нов	нова	ново	нови	új
евтин	евтина	евтино	евтнии	olcsó
студен	студена	студено	студени	hideg
нисък	ниска	ниско	ниски	alacsony
светъл	светла	светло	светли	világos
добър	добра	добро	добри	jó
удобен	удобна	удобно	удобни	kényelmes
модерен	модерна	модерно	модерни	modern
голям	голяма	голямо	големи	nagy
тесен	тясна	тясно	тесни	szűk

M8. Feladatsor a melléknév gyakorlásához**I. Съгласувайте по род и число съществителните и прилагателните имена!**

1. (светъл) стая
2. (снежен) зима
3. (лесен) упражнение
4. (сладък) торта
5. (съботен) сутрин
6. (солен) ястие
7. (точен) време
8. (кожен) колани
9. (дъждовен) време
10. (бял) рокли
11. (храбър) герои
12. (различен) хора
13. (съвременен) изкуство
14. (тежък) чанта
15. (голям) прозорци
16. (горчив) ябълка
17. (шарен) килими
18. (палав) деца
19. (студен) сутрин
20. (дървен) врата

II. Където е необходимо, членувайте прилагателните имена, като ги съгласувате по род и число!

1. Той срещаше непрекъснато (очерователен) хора.
2. (Тракийски) селище съществува и по време на (римски) епоха.

3. Близостта на (голям) град спомагаше за (бърз) развитие на района.
4. (Български) език е славянски език.
5. До днес се е запазило (картинен) писмо на египтяните, наречено (йероглифен) писмо.
6. (Прозрачен) облаци покриват небето.
7. (Днешен) ден измина неусетно в (обичаен) грижи и занимания.
8. (Най-силен) винаги побеждава в съзтезанието.
9. В (празен) стая има само няколко (удобен) стола.
10. Преди да тръгна надолу, оглеждам (сив) фасади от другата страна на (широк) булевард.
11. (Тъмен) коридор е покрит с (кален) стъпки.
12. Облаците над главите им просветнаха в (сребрист) оттенъци.
13. Слънцето ярко блестеше през (настъпващ) (юнски) ден.
14. Озова се в центъра на града. (Голям) сгради, магазините, (празничен) раздвижване на хората – всичко му беше интересно.
15. Дочувам (забързан) стъпки по коридора.

Megoldás:

I.

1. светла
2. снежна
3. лесно
4. сладка
5. съботна
6. солено
7. точно
8. кожени
9. дъждовно
10. бели
11. храбри
12. различни
13. съвременно
14. тежка
15. големи
16. горчива
17. шарени
18. палави
19. студена
20. дървена

II.

1. очерователни
2. Тракийското, римската
3. големия, бързото
4. Българският
5. картиненото, йероглифно
6. Прозрачни
7. Днешният, обичайни/обичайните
8. Най-силният
9. празната, удобни
10. сивите, широкия
11. Тъмният, кални
12. сребристи
13. настъпващия, юнски
14. Големите, празничното
15. забързани

M9. Házi feladat**I. Попълнете с прилагателните имена!**

1. Апартаментът е (kicsi)
2. Чаят е (forró)
3. Преподавателят е със студентите. (jó)
4. Това е предложение. (szép)
5. Булевардът до университета е (csendes)
6. Винаги съм в дрехи. (kényelmes)
7. Този пуловер е (drága)
8. Онези къщи са (nagy)
9. До стаята има коридор. (hosszú)
10. Антрето на Иван е (világos)
11. Децата на Къневи са (fiatal)
12. Стефан има кола. (új)
13. В стаята има една масичка. (alacsony)
14. Този голям булевард е много (zajos)
15. Квартирата на Ана не е много (olcsó)

II. Попълнете изреченията. Обърнете внимание на определителния член.

1. студенти са от скандинавските страни. (magas)
2. поли вече не са на мода. (rövid)
3. По коридор е стаята на преподавателя. (szűk)
4. Дайте учебника на мъж. (fiatal)
5. Той предпочита да носи джинси. (fekete)
6. Този булевард е най-..... в района. (hosszú)
7. Аз няма да купя чанта за Коледа. (drága)
8. Тази стая е по-..... и по-....., а не другата. (meleg, kellemes)
9. Юрия предпочита да купува дрехи. (minőségi)

III. Свържете антонимите!

нов	голям
стар	шумен
къс	млад
евтин	студен
малък	стар
висок	нисък
лош	грозен
светъл	скъп
тих	умен
топъл	дълъг
глупав	тъмен
хубав	добър

Megoldás:

I.

1. малък
2. горещ
3. добър
4. хубаво
5. тих
6. удобни
7. скъп
8. големи
9. дълъг
10. светло
11. млади
12. нова
13. ниска
14. шумен
15. евтина

II.

1. Високите
2. Късите/Къси
3. тесния
4. младия
5. черни/черните
6. дългият
7. скъпа/скъпата
8. топлата, приятната
9. качествени/качествените

III.

- нов – стар
стар – млад
къс – дълъг
евтин – скъп
малък – голям
висок – нисък
лош – добър
светъл – тъмен
тих – шумен
топъл – студен
глупав – умен
хубав – грозен

2. óra

Időkeret	A pedagógus tevékenysége, tanári instrukciók	A tanulók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
4 perc	Az oktató bolgárul köszönti a hallgatókat. 1. Hallgassanak meg egy szöveget a Szófia Egyetemről. Kétszer fogom elolvasni. Az oktató felolvassa a szöveget először. 2. A második felolvasás során gyűjtésük ki a számneveket és írják le őket a füzetükbe. Az oktató másodszor is felolvassa a szöveget.	A hallgatók köszöntik az oktatót. A hallgatók meghallgatják a szöveget. Felírják a füzetbe a számneveket.	Hallott szöveg értése, ismeretbővítés. Kulturális és civilizációs ismeretbővítés, szókinccsfeljesztés, hallott szöveg értésének gyakorlása (globális és szelektív).	Tanári előadás.	Egyéni munka, írásbeli.	Szöveg M1 füzet	A szövegolvasásnál vigyázni kell a tempóra, a kiejtésre, valamint a megértést segítő intonációra, mivel a hallgatóknak ismeretlen, sok információt tartalmazó szöveget kell hallás után megérteniük.
3. Volt ismeretlen szó a szövegben?		Felsorolják az ismeretlen szavakat. Az oktató vagy másik hallgató értelmezi és elmagyarázza a szó jelentését.		Ismeretbővítés, fogalomalkotás.	Frontális munka.		
4. Egyesével menjenek a táblához és írják fel a szövegben elhangzott számneveket.		Kimennek a táblához és felírják az elhangzott számneveket.		Játék.		tábla, táblafile	
5 perc	1. Párban fognak dolgozni. Szókétyákat osztok ki. A kártyákon bolgár egyetemi városok neve vagy az egyetem neve szerepel. Párosítsák össze a kártyákat. Mindenki egy szintet kap. Melyik egyetem kinek a nevével viseli? Az oktató kiosztja a kétszínű kártyákat. Minden hallgató egy szintet kap.	A hallgatók elolvassák a kártyákat és párban igyekeznek összepárosítani a kártyákat.	Ismeretbővítés.	Kooperatív játék, párok kialakítása.	Szöbéli páros munka.	Szókétyák M2	A feladat nem törekszik a teljes körű felsorolására, a feladat célja az ismeretbővítés. A párok kialakítása lehet változatos, pl. egymás mellett, egymással szemben ülők, véletlenszerű kisorsolás stb.

Időkeret	A pedagógus tevékenysége, tanári instrukciók	A tanulók tevékenysége	Rész célok, didaktikai feladatok	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
4 perc	2. Ellenőrizzük a megoldást. Közösen beszéljük a megoldást. 3. Térjünk rá a helyesírási sajátosságokra. Az oktató felhívja a hallgatók figyelmét a bolgár nyelv helyesírási szabályaira: kezdő és kisbetű, valamint idézőjel használat.	Minden hallgató elmond egy megoldást. A hallgatók lejegyzik az új helyesírási szabályokat.	Szókincsfejlesztés, ellenőrzés. Új ismeretanyag bemutatása.	Megbeszélés, tanuló/tanári magyarázat. Tanári előadás.	Jegyzetelés, írásbeli munka.		A bolgár nyelv helyesírási szabályai eltérnek a magyartól, ezért ki kell emelni a különbségeket, fel kell hívni a hallgatók figyelmét az eltérésekre.
4 perc	1. Minden pár kap egy táblázatot. Írják be a szövegből lejegyzett számokat az oszlopokba. Figyeljenek a nemekre. 2. Tekintsük át a táblázatot!	A hallgatók a már lejegyzett számneveket beírják a táblázat két oszlopába: tő- és sorszámnevek. Válaszolnak a tanár kérdéseire, ellenőrzik a táblázatot.	A nyelvtani ismeretanyag bevezetése.	Feladatmegoldás, megbeszélés.	Páros munka/ frontális munka.	Táblázat M3	Az oktató ezzel a feladattal átvezeti az óra menetét a nyelvtani anyagra, a számnevekre.
11 perc	1. Az órán megtanuljuk a számnevek definícióját és fajtáit. Az oktató kivetíti és elmagyarázza a számnév definícióját és fajtáit.	A hallgatók a fűzetükbe jegyzetelik a kivetített tananyagot.	Ismeretbővítés.	Tanári előadás. Szemléltetés.	Egyéni munka.	Szöveg M4 számítógép, projektor	Az oktató elmagyarázza az új ismeretanyagot. Több példát ad, amelynek segítségével a hallgatók megértik a számnevek témakört.
6 perc	1. Az új ismeretanyag gyakorlása. A következő feladatok a számnevekre vonatkoznak. Az oktató kiosztja a feladatlapokat. 2. Ellenőrizzük a megoldást! Cseréljük ki feladatokat szomszédjaikkal és azt javítsák. 3. Adják vissza a kijavított feladatsort, és beszéljük meg, ki milyen hibát vétett!	A hallgatók írásban megoldják a feladatsort. Felolvassák a megoldásokat. A szomszédjuk feladatsort javítják. Megbeszéljük a szomszédjukkal az előfordult hibákat.	Nyelvtani anyag gyakorlása. Gyakorlás. Összefoglalás. Nyelvtani ismeretek gyakorlása.	Feladatmegoldás, rendszerezés. Megbeszélés, ellenőrzés.	Egyéni munka. Frontális munka. Páros munka.	Feladatsor M5	A feladatsor az ismeretanyag gyakorlására épül. Olyan feladatokat tartalmaz, amelyek a számnevek képzését gyakorlatják, és segítenek megjegyezni a fajtáit. A csoporttárs feladatsorának javítása felhívja a hallgató figyelmét más típusú hibákra, amelyek elmagyarázása az új ismeretanyag órai megjegyzését támogatja.

Időkeret	A pedagógus tevékenysége, tanári instrukciók	A tanulók tevékenysége	Rész célok, didaktikai feladatok	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
9 perc	1. A következő kártyák dátumokat és ünnepeket tartalmaznak. Alkossanak párt és párosítsák a kártyákat. Külön csoportba kerüljenek a bolgár és a magyar ünnepek. 2. Ellenőrizzzük a megoldást.	Párt alkotnak és megkeresik a kártyák párját.	Szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, szociális kompetencia fejlesztése.	Kooperatív tanulás, játék.	Csoportmunka.	Szókárttyák M6	A szókárttyák lehetőséget biztosítanak a számmalvevő gyakorlására, az ünnepek témakör érintése a szókinccs fejlesztésére ad módot.
	3. Minden csoport egyik tagja mutasson be egy magyar, a másik tagja egy bolgár ünnepet. Mit ünnepelünk és hogyan?	Felolvassák a helyes megoldást. Eldöntik, ki melyik ünnepről beszél és felkészülnek. Egyesével bemutatják az ünnepet.	Ellenőrzés.	Megbeszélés.	Frontális munka.		
4 perc	1. Ismerkedés. Kérdezzük meg a szemben ülőt, mikor született, mi a címe és mi a telefonszáma! 2. Mutassuk be a párunkat. Mikor született, hány éves, hol lakik és mi a telefonszáma.	A hallgatók párbán dolgoznak, felteszik egymást a kérdéseket és lejegyzik a válaszokat. Bemutatják a párujukat, elmondják róluk a lejegyzett információkat.	Szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, szociális kompetencia fejlesztése.	Feladatmegoldás.	Páros munka. Frontális munka.		A kiválasztott ünnep megünneplésének bemutatása a szóbeli kifejezőkészség fejlesztését biztosítja. Nem azt ellenőrizzzük, mit tud az ünnepről, hanem a kifejezőkészséget. Újabb lehetőség másikkal dolgozni.
2 perc	Ismerteti a házi feladatot. Mindenki választ egy nemzeti ünnepet és írásban bemutatja. A családtagok bemutatása – születési dátum, lakcím, telefonszám. A kiosztott feladatlap megoldása.	Új szókinccs újbóli alkalmazása, írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, kulturális ismeretek bővítése. Nyelvtani ismeretek gyakorlása. Az új nyelvtani ismeretek gyakorlása.	Szókinccs fejlesztés. Új szókinccs újbóli alkalmazása, írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, kulturális ismeretek bővítése.	Az új szókinccs újbóli alkalmazása, gyakorlása. Házi feladat.	Páros munka. Frontális munka. Egyéni munka.	Füzet, feladatlap M7	Mivel konkrét információra kérdezzük, lehetőség van a szóvegtetés ellenőrzésére. A házi feladat minősége és mennyisége mindig a két óra között eleltelt időtől függ, ill. hogy szimpla vagy duplaóra követi-e. Fontos, hogy a tanulók könnyen vagy nehezebben sajátították el az új ismereteket. A házi feladat egy 2 nap múlva sorra kerülő szimpla órára tervezett.

Mellékletek

M1. Szöveg a Szófiai Egyetemről

Софийският университет „Св. Климент Охридски“ е най-старото и най-голямото висше учебно заведение в България. Според световната класация на университетите към 2014 година той заема 826 място в света и 341 в цяла Европа. Софийският университет „Св. Климент Охридски“ е най-големият и престижен научноизследователски център в страната. Той е създаден на 1 октомври 1888 г. като Висш педагогически курс. Централното крило на сградата на СУ на стойност 6 милиона златни лева е построено с дарение на братята Евлоги и Христо Георгиеви, чиито скулптури красят фасадата ѝ.

През 1880 г. Министерството на просвещението на току-що възстановената българска държава внася в Народното събрание проект за Основен закон за училищата, чиято идея е да се създаде българско висше училище, което да приема завършилите обучението си в реалните и класическите гимназии. Едва през 1887 г. е издадена наредба от министъра на просвещението Тодор Иванчов за откриване на педагогически клас към Първа мъжка гимназия в София. Във временния правилник е предвидено функционирането само на историко-филологическо отделение.

На заседанието си от 8 декември 1888 г., отчитайки доброто начало на Висшия педагогически курс, Народното събрание взема решение и приема закон за преобразуването му във Висше училище. На 29 януари 1889 г. в присъствието на Иван Шишманов, представител на Министерство на просвещението, е избран първият ректор на висшето училище – Александър Теодоров-Балан измежду първите му седем преподаватели – т. нар. „нови седмочисленици“, сред които Любомир Милетич, Иван Георгов и Никола Михайловски. През 1904 г. е преименуван на университет.

Съмневеки: 2014, 826, 341, 1, 1888, 6.000.000, 1880, 1887, 1, 8, 1888, 29, 1889, 7, 1904

M2. Шóкárтыák – egyetemek és neveik

Шуменски университет	Варненски университет	„Епископ Константин Преславски“	Черноризец Храбър“
Софийски университет	Югозападен университет Благоевград	„Св. Климент Охридски“	„Неофит Рилски“
Пловдивски университет	Университет Бургас	„Паисий Хилендарски“	„Проф. Д-р Асен Златаров“
Великотърновски университет	Русенски университет	„Св. Св. Кирил и Методий“	„Ангел Кънчев“

Megoldás:

Шуменски университет „Еп. Константин Преславски“

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий”

Варненски университет „Черноризец Храбър”

Югозападен университет „Неофит Рилски” – Благоевград

Университет „Проф. Д-р Асен Златаров” – Бургас

Русенски университет „Ангел Кънчев”

M3. Táblázat a számnevekhez

Числителни имена			
Бройни числителни	Редни числителни		
	мъжки род	женски род	среден род

Megoldás:

Числителни имена			
Бройни числителни	Редни числителни		
	мъжки род	женски род	среден род
6.000.000	1	2014	
7	8	1888	826
	29	1880	341
	1	1887	
		1888	
		1889	
		1904	

M4. A számnév definíciója és fajtái

Числително име:

- е част на речта, с която се назовават числата и числовите признаци.
- се свързва с понятие за количество, за брой и ред, за численост.
- се характеризира от морфологичните категории число, род, определеност.

Видове числителни имена по значение

1. Бройни числителни имена. Означават числов признак на предмети, те са същинските числителни имена. Те са названията на числата от десетичната бройна система.

В граматично отношение бройните числителни имена се различават от прилагателните по липсата на морфологичните категории род и число, изключение правят числителните *един, една, една, едни; два, две; милион, милиони; милиард, милиарди.*

Основните числителни бройни от десетичната бройна система са *един, два, три, четири, пет, шест, седем, осем, девет, десет, сто, хиляда, милион, милиард*. От тях се образуват останалите, включително и редните числителни. Всички останали са производни. За лица мъже се употребяват бройните числителни, наречени мъжколични: *двама, трима, четирима* и *петима* + съществителните в мн.ч.

2. Редните числителни имена. Означават числов признак за поредност. Те не се отличават от относителните прилагателни имена по граматичните си особености – притежават род, число, и определение, например *първи ред, втора седмица, пето дете*.

Образуват се от бройните числителни имена чрез морфемите *-и*: *пет – пети, десет – десети*, или *-ти, само при три – трети, четири – четвърти*.

Редните числителни от класа стотици се образуват чрез морфемите *-т- + -ен/и*, като имат две форми: *стотен, стотни; двестотен, двустотни*. От класа хиляди, милиони, милиарди чрез *-ен*: *хиляден, милионен, милиарден, двехиляден, петмилионен*.

По значение и по граматична особеност редните числителни приличат на прилагателните. Менят се по род и число, членуват се.

M5. Számnév – gyakorló feladatsor

I. Попълнете с формите на 2.

1. В апартамента има телефона.
2. Елена има тетрадки.
3. В стаята има стола и маси.
4. Тук има студенти и студентки.
5. В спалнята има легла.
6. Тази стая има прозореца.
7. Тук има компютъра.
8. На коридора разговарят лекари.
9. В кабинета работят преподавателни и преподаватели.
10. Кой има учебника?

II. Напишете с редни числителни по примера.

Пример: упражнение №5 – пето упражнение

1. задача 6 –
2. ред №3 –
3. кабинет №10 –
4. етаж №7 –
5. страница № 2 –
6. район №14 –
7. параграф №29 –
8. стая №1 –
9. апартамент №5 –
10. място №8 –

III. Попълнете изреченията.

1. Понеделник е ден на седмицата. (1)
2. Юли е месец на годината. (7)
3. Познавам и синове на съседа. (2)
4. В кабинета влязоха и студентки. (4)
5. В момента и телефона не работят. (2)
6. Родена съм на май. (8)
7. На етаж живее баба ми. (5)
8. И преподавателки са от България. (2)
9. Ние, отиваме на кино. (3)
10. Петък е ден на седмицата. (5)

Megoldás:**I.**

1. два
2. две
3. два, две
4. двама, две
5. две
6. два
7. два
8. двама
9. две, двама
10. два

II.

1. шеста задача
2. трети ред
3. десети кабинет
4. седми етаж
5. втора страница
6. четиринадесети/четиранедесети район
7. двацет и девети параграф
8. първа стая
9. пети апартамент
10. осмо място

III.

1. първият
2. седмият
3. двамата
4. четирите
5. двата
6. осми
7. пети/петия
8. двете
9. тримата
10. петият

M6. Szókétyák – ünnepek

1 март	22 септември	Ден на баба Марта	Ден на Независимостта
3 март	26 октомври	Ден на Освобождението	Димитровден
6 май	1 ноември	Гергьовден	Ден на народните будители
24 май	8 декември	Ден на българската просвета и култура	Студентски празник
6 септември	24 декември	Ден на Съединенито	Бъдни вечер

Megoldás:

1 март – Ден на баба Марта	22 септември – Ден на Незавимостта
3 март – Ден на Освобождението	26 октомври – Димитровден
6 май – Гергьовден	1 ноември – Ден на народните будители
24 май – Ден на българската просвета и култура	8 декември – Студентски празник
6 септември – Ден на Съединението	24 декември – Бъдни вечер

25 февруари	6 октомври	Ден на жертвите на комунизма	Ден на героите от Арад
15 март	23 октомври	Ден на революцията и борбата за свободата от 1848–1849 г.	Ден на революцията и борбата за свободата от 1956 г.
1 май	1 ноември	Празник на труда	Ден на мъртвите
първа неделя на май	6 декември	Ден на майките	Ден на Св. николай
20 август	24 декември	Ден на основаването на държавата	Бъдни вечер

Megoldás:

25 февруари – Ден на жертвите на комунизма	6 октомври – Ден на героите от Арад
15 март – Ден на революцията и борбата за свобода от 1848–1849 г.	23 октомври – Ден на революцията и борбата за свобода от 1956 г.
1 май – Празник на труда	1 ноември – Ден на мъртвите
първа неделя на май – Ден на майките	6 декември – Ден на Св. Николай
20 август – Ден на основаването на държавата	24 декември – Бъдни вечер

M7. Házi feladat

I. Попълнете!

- През живота си съм посетил много европейски градове. Най-много ми харесаха (2) града – Париж и Барселона.
- В хола има много столове. Моля те, донеси (5) стола.
- В Индия има много тигри. В Зоологическата градина в София се родиха (5) тигъра.
- Искам да си купя (1) нова кожена чанта, (1) ново кожено палто и (1) чифт черни обувки.
- Искам да сравня тези (3) компютъра.
- Имам много компакт дискове, но редовно слушам само (10) компакт диска.

7. Аз решавам едновременно (4) въпроса.
 8. Получих много предложения, но приех само (1) предложение.

II. Където е необходимо, членувайте числителните имена!

1. Класирах се на (1) място в състезанието. (1) място ми донесе парична награда от (10 000) лева.
2. Уча (2) година в университета. (2) година се оказа по-трудна от (1)
3. Днес се празнуват (150) години от създаването на училището.
4. България съществува повече от (1300) години. (1300) годишнина на България е повод за национална гордост.
5. Обиколих (9) държави по света. Всяка от (9) държави ме впечатли по различен начин.
6. (1) брат тръгна направо, (2) тръгна надясно.
7. (5) приятели се разделиха и всеки тръгна по свой път.
8. Навън е (15) градуса.
9. И (3) братя на съседа почиваха на двора.
10. Разговарях с (10) студенти. И (10) студенти бяха чужденци.
11. Разходих се из (2) улици на града. И на (2) улици срещнах забързани минавачи.
12. Нося (2) куфара. И (2) куфара са пълни с багаж.
13. И (3) автобуса тръгнаха едновременно в (18) часа от автогарата.
14. Имам (2) химикалки. И (2) химикалки са нови.
15. За (20) си рожден ден получих нов компютър.

Megoldás:

I.

1. два
2. пет
3. пет
4. една, едно, един
5. три
6. десет
7. четири
8. едно

II.

1. първо, Първото, десет хиляди
2. втора, Втората, първата
3. сто и петдесет
4. хиляда и триста, Хиляда и три стотната
5. девет, деветте
6. Първият, вторият
7. Петимата
8. петнайсет
9. тримата
10. десет, десетте
11. двете, двете
12. два, двата
13. трите, осемнайсет
14. две, двете
15. двайсетия, първия

Horvát nyelvi tananyagok

A leíró melléknevek a horvát nyelvben

Az általam készített két óraterv célja, hogy támpontot adjon a horvát mint idegen nyelv kezdők számára történő oktatásához. Ez a feladat különösen nagy kihívás az oktatók számára, hiszen ahhoz, hogy a hallgatók hamar megalapozott nyelvi kompetenciákra tegyenek szert, igen sok új szót kell elsajátítaniuk, amely a részükről nagy koncentrációt igényel, az oktatónak pedig azzal a kihívással kell megküzdenie, hogy miként tudja ezt az óratervbe hatékonyan beépíteni. Az óratervek elsődleges célja a lexikai ismeretbővítés, másodsorban pedig az írott szövegértés, illetve a hallgatók írásbeli és szóbeli kifejezőképességének bővítése. Az óratervekben számos olyan feladat kapott helyet, amelyek a hallgatók önálló munkájára, illetve kooperatív munkájára építenek. Kiemelten fontosnak tartottam az olyan feladatok szerepeltetését, amelyek a hallgatók nyelvi következtetőképességére építenek, illetve ezek fejlesztését célozzák.

Az oktató neve: Kálec-Simon Orsolya

Szak: Horvát nyelv és irodalom

Tantárgy: Horvát nyelvfejlesztés 1.

Évfolyam: I.

Az óra témája, címe: A leíró melléknevek a horvát nyelvben

Az óra cél- és feladatrendszer:

- Fejlesztési területek:
 - szociális kompetencia
 - írott szöveg értése
 - írásbeli kifejezés
 - szóbeli kifejezés
 - együttműködésen alapuló munka
 - önálló nyelvi következtetőképesség fejlesztése
- Tanítandó ismeretek:
 - A horvát leíró melléknevek sajátosságai
- nemek szerinti egyeztetés
- az egyeztetés során esetlegesen bekövetkező hangváltozások
- a melléknevek mondatban elfoglalt helye
 - Szókincsbővítés: a melléknevek elsajátítása, gyakorlása, használata
- alapvető melléknevek
- alapszínek nevei
- nemzetiségnevek
- Elérendő tudásszint: a jelen óraterv az alapfokú (A2) nyelvtudás elsajátítását célzó lépések közé tartozik.

Az óra fő didaktikai feladatai: témabevezetés, ismeretbővítés (szókincs és nyelvtan), az elsajátított ismeretek gyakorlása

Tantárgyi kapcsolatok: Horvát leíró nyelvtan

Felhasznált források: Čilaš-Mikulić, Marica–Gulešić Machata, Milvia–Pasini, Dinka–Udier, Sanda Lucija (2006): Hrvatski za početnike 1. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada; Wikimedia Commons (http://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page)

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
6 perc	Az oktató két kupacba választja külön a szókártákat: az egyik kupacban a színes autók, a másik kupacban pedig az autók színei találhatóak. Minden hallgató húz egy-egy autót és egy-egy színnevet, addig, amíg a kártyák el nem fogynak. Azoknak a színeknek, amelyeknek a hallgatók nem találják meg a párját, a tanár maga mondja el a nevét.	A hallgatók feladata a színek és az autók összepárosítása, amit közös munkával kell megvalósítaniuk. A párokat blu taccal felragasztják a táblára.	Ismeretbővítés. Új szavak elsajátítása a memorizálást megkönnyítő mozgásos gyakorlat keretében.	Kooperatív tanulás, tanári magyarázat.	Szóbeli, írásbeli.	A 3. mellékletben szereplő képből készített szókárták, blu tack, tábla.	
7 perc	Az 1. mellékletben szereplő, Karakteristike stvari (Dolgok jellemzői) címet viselő szöveg feldolgoása. Az oktató fölolvassa a szöveget.	A hallgatók a kiejtés gyakorlása végett a szöveget mondatról mondatra elismélik. Ezt követően megbeszélik az ismeretlen szavakat.	Ismeretbővítés: új szavak elsajátítása, kiejtésük gyakorlása, az újonnan elsajátított nyelvtani ismeretek bevezetése, szövegértés fejlesztése.	Tanári előadás, megbeszélés.	Írásbeli és szóbeli, frontális munka.	tankönyv, szótárfüzet	
11 perc	Az oktató az 1. számú táblakép alapján bemutatja a főnevek melléknevekkel való egyeztetésének mikéntjét. Az ismertetés során kitér azokra a főnevekre is, amelyek nőnemben és semleges nemből rendhagyó végződést kapnak (pl. mobil a, vokalizáció stb.)	A hallgatók az olvasottakat feljegyzik a füzetükbe. Azokat az eseteket, amelyek kevésbé világosak, közös megbeszéléssel tisztázzák.	Ismeretbővítés: új nyelvtani ismeretek elsajátítása.	Tanári előadás, tanári magyarázat, közös megbeszélés.	Írásbeli és szóbeli, frontális munka.	füzet	
4 perc	Az oktató felkéri a hallgatókat, hogy húzzák alá ceruzával a szövegben szereplő mellékneveket. Ezt követően az oktató felírja a táblára az aláhúzott melléknevek ellentéteit a 2. táblaképen látható módon.	A hallgatók aláhúzzák a mellékneveket. A hallgatók az oktató vezetésével hangosan elismélik a táblára felírt szavakat.	Szókincsbővítés, kiejtés gyakorlása, bevezető a következő órai feladathoz.	Tanári előadás, tanári magyarázat, közös megbeszélés.	Írásbeli, szóbeli, egyéni munka.	tankönyv, füzet, tábla	

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
10 perc	Az oktató kiosztja a 2. mellékletben szereplő mondatokat a csoport egyik felének, az egyes mondatokhoz tartozó, színesben kinyomtatott képeket pedig a csoport másik felének.	A hallgatók a kapott kártyákat nem mutathatják meg egymásnak. A feladat az, hogy megtalálják a kártyájuk párját úgy, hogy a „Kakav je tvoji auto?” kérdést teszik föl a többieknek. Azoknak, akiknek szöveg van a kezében, a kérdéseket a szöveg alapján kell megválaszolniuk, akiknek pedig kép van a kezében, azoknak pedig meg kell próbálniuk leírniuk a képet az elsajátított szókincs alapján.	Gyakorlás, az újonnan elsajátított szókincs és nyelvtani ismeretek átismétlése.	Kooperatív tanulás, játékok.	Szóbeli, páros munka.	szókártyák	
2 perc	Az oktató arra invitálja tanítványait, hogy beszéljék meg közösen az általa írottakat, amik a szókártyákon találhatóak.	A hallgatók sorban haladva felolvassák az egyes mondatokat, s elismélik azok fordítását. Ha valami nem világos, kérdéseket tesznek föl, amire az oktató válaszol.	Gyakorlás, az ismeretek elsajátításának ellenőrzése.	Megbeszélés.	Szóbeli, frontális munka.	szókártyák	
5 perc	Az oktató bemutatja az 4. mellékletben szereplő összekötős gyakorlatot, amelynek célja a nemzetiségnevek gyakoroltatása.	A hallgatók összekötik az autómárkákat a kiválasztott autó nemzetiségével, majd mondatokat alkotnak (pl. „Ford je američki auto”).	Ismeretbővítés: új szavak elsajátítása, mondatalkotás gyakorlása.	Feladatmegoldás.	Szóbeli, írásbeli, frontális munka, egyéni munka.	Feladatlapon kiosztott külön feladat.	

A melléklet tartalma

1. melléklet

Karakteristike stvari

Martin: Oprosti, je li tvoj auto njemački ili talijanski?

Josip: Moj auto je njemački. Njemački auti su kvalitetni. A tvoj?

Martin: Moj auto je talijanski. Talijanski auti nisu tako kvalitetni, ali su lijepi i brzi.

Josip: Da. To je istina. A kakva je boja?

Martin: Crvena.

Josip: Znaš li da moj prijatelj Tom ima nov auto?

Martin: Koji?

Josip: Japanski. Zove se Toyota.

Martin: To je velik, komforan i kvalitetan auto, ali su dijelovi skupi.

Forrás: Čilaš-Mikulić, Marica–Gulešić Machata, Milvia–Pasini, Dinka–Udier, Sanda Lucija (2006): Hrvatski za početnike 1. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada. 57.

2. melléklet

Az összepárosítandó kártyák elkészítéséhez szükséges anyag

A kártyákra felírandó szövegek:

1. Moj auto je japanski, zove se Toyota. To je žuti auto. Nije velik, ali je jako brz.
2. Moj auto je Citroën. To je francuski auto. Velik je, i nije previše lijep, ali je jako komforan.
3. Moj auto se zove Ferrari. To je talijanski auto. Crven je, nov, i jako brz.
4. Moj auto je njemački, zove se Trabant. Plav je. Star je, spor i ružan.
5. Imam Volkswagen Bubu. To je njemački auto. Malen je, star, i neudoban, ali je zato lijep.

A képes kártyákon szereplő képek:

(1. kártya)

Forrás: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Toyota_MARK_X_%22Yellow_Label%22_\(X130\)_front.JPG](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Toyota_MARK_X_%22Yellow_Label%22_(X130)_front.JPG)

(2. kártya)

Forrás: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Citroen_Xsara_Picasso-2008_\(1\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Citroen_Xsara_Picasso-2008_(1).jpg)

(3. kártya)

Forrás: <http://www.publicdomainpictures.net/pictures/30000/nahled/macchina-da-corsa.jpg>

(4. kártya)

Forrás: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Trabant601L.jpg>

(5. kártya)

Forrás: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ef/1967-VW-Beetle.jpg>

3. melléklet

Szókártyák:

Forrás: Čilaš-Mikulić, Marica–Gulešić Machata, Milvia–Pasini, Dinka–Udier, Sanda Lucija (2006): Hrvatski za početnike 1. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada. 59.

4. melléklet

Kösd össze a párokat!

Ford	češki, -a, -o
Alfa Romeo	britanski, -a, -o
Škoda	francuski, -a, -o
Zastava	njemački, -a, -o
Mercedes	talijanski, -a, o
Seat	američki, -a, -o
Bentley	jugoslavenski, -a, -o
Renault	španjolski, -a, -o

A megoldás:

Ford	češki, -a, -o
Alfa Romeo	britanski, -a, -o
Škoda	francuski, -a, -o
Zastava	njemački, -a, -o
Mercedes	talijanski, -a, o
Seat	američki, -a, -o
Bentley	jugoslavenski, -a, -o
Renault	španjolski, -a, -o

1. táblakép

A melléknevek főnevekkel való egyeztetése:

	Muški rod	Ženski rod	Srednji rod
Jednina	Nov automobil	Nova torba	Novo odijelo
Množina	Novi automobil	Nove torbe	Smeđe, tuđe Nova odijela

Mondatok képzése:

Auto je nov.

Odijelo je smeđe.

Rendhagyóan viselkedő melléknevek:

dobar, -ra, -ro (mobil a)

odličan, -na, -no (mobil a)

nizak, niska, nisko (mobil a, a „z” zöngétlenné válik)

izvrstan, -na, -no (mobil a, a „t” hang kiesik)

debeo, -la, -lo (vokalizáció: az o-ból l lesz)

2. táblakép

Szópárok

kvalitetan, -na, -no – nekvalitetan, -na, -no

lijep, -a, -o – ružan, -na, -no

brz, -a, -o – spor, -a, -o

nov, -a, -o – star, -a, -o

velik, -a, -o – malen, -a, -o

komforan, -a, -o, – neudoban, -na, -no

skup, -a, -o – jeftin, -a, -o

Ételek és italok

Az általam készített két óraterv célja, hogy támpontot adjon a horvát mint idegen nyelv kezdők számára történő oktatásához. Ez a feladat különösen nagy kihívás az oktatók számára, hiszen ahhoz, hogy a hallgatók hamar megalapozott nyelvi kompetenciákra tegyenek szert, igen sok új szót kell elsajátítaniuk, amely a részükről nagy koncentrációt igényel – az oktatónak pedig azzal a kihívással kell megküzdenie, hogy miként tudja ezt az óratervbe hatékonyan beépíteni. Az óratervek elsődleges célja a lexikai ismeretbővítés, másodsorban pedig az írott szövegértés, illetve a hallgatók írásbeli és szóbeli kifejezőképességének bővítése. Az óratervekben számos olyan feladat kapott helyet, amelyek a hallgatók önálló munkájára, illetve kooperatív munkájára építenek. Kiemelten fontosnak tartottam az olyan feladatok szerepeltetését, amelyek a hallgatók nyelvi következtetőképességére építenek, illetve ezek fejlesztését célozzák.

Az oktató neve: Kálec-Simon Orsolya

Szak: Horvát nyelv és irodalom szak

Tantárgy: Horvát nyelvfejlesztés 1.

Évfolyam:1.

Az óra témája, címe: Ételek és italok

- Fejlesztési területek
 - szociális kompetencia
 - írott szöveg értése
 - írásbeli kifejezés
 - szóbeli kifejezés
 - együttműködésen alapuló munka
 - önálló nyelvi következtetőképesség fejlesztése
- A tanítandó ismeretek
 - az étkezéssel, ételekkel-italokkal kapcsolatos alapszókincs
 - ◆ fejlesztése
 - ◆ bővítése
 - ◆ használata
- Az elérendő fejlesztési szint, tudásszint: A2 (alapfok)

Az óra fő didaktikai feladatai: az étkezéssel mint témával kapcsolatos ismeretek bővítése, azok gyakorlása és összefoglalása, kulturális és civilizációs ismeretbővítés

Tantárgyi kapcsolatok: Horvát leíró nyelvtan, Horvát civilizáció

Felhasznált források: Čilaš-Mikulić, Marica–Gulešić Machata, Milvia–Pasini, Dinka–Udier, Sanda Lucija (2006): Hrvatski za početnike 1. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
3 perc	Az oktató megmutatja az 1. mellékletben szereplő <i>Pribor za jelo</i> (Evőeszközök) címet viselő képet, és a hallgatókat egyesével megkérve végigkérdezi mindazt, ami rajta látható.	A felszólított hallgatók sorban mondják annak az evőeszköznek a nevét, amire a tanár mutat.	Ráhangelés. A korábban elsajátított ismeretek felelevenítése, az órán használandó ismeretek felelevenítése.	Szemléltetés. Villámkérdések. Tanári magyarázat.	Szóbeli, frontális munka.	Az oktató kezében lévő színes képek (ld. a mellékletben szereplő 1. és 2. képet).	
6 perc	A házi feladat (ld. a 3. mellékletet) közös ellenőrzése. Az oktató egyenként szólítja a hallgatókat, hogy olvassák fel az általuk kiegészített mondatokat.	A hallgatók sorban felolvassák az általuk kiegészített mondatokat, majd azok fordítását.	A korábban elsajátított ismeretek elmélyítése.	Feladatok ellenőrzése.	Írásbeli, frontális munka.	A <i>Hrvatski za počtnike</i> munkafüzetének 41. és 42. oldalán szereplő házi feladat.	
10 perc	A 3. mellékletben lévő képeket és szavakat az oktató kivágja, szétválogatja és két külön kupacba rendezi. Felírja a táblára a „Mlijeko i mlijezni proizvodi” (Tej és tejtermékek), a Žitarice, suho povrće i kruh (Gabona, szárított zöldség és kenyér), a „Meso, ribe i jaja” (Hús, hal és tojás), a „Svježe povrće” (Friss zöldség) és a „Svježe voće” (Friss gyümölcs) szavakat.	A hallgatók egyet-egyet húznak a képekből és a szavakból, amíg el nem fogy az összes. Ezt követően a feladatuk a képek összepárosítása a szavakkal. A hallgatók blu tack segítségével felragasztják a szópárokat egymás mellé a megfelelő kategóriákba.	Ismeretbővítés. Az ismeretek memORIZÁLÁSA.	Kooperatív tanulás. Játék.	Szóbeli munka.	szó- és képkártyák, blu tack	
8 perc	Az oktató 3 mondatot ír fel a táblára: Što Vi jedete i pijete za doručak? (Mit eszik és iszik Ön reggelire?) Što Vi jedete i pijete za ručak? (Mit eszik és iszik Ön ebédre?) Što Vi jedete i pijete za večeru? (Mit eszik és iszik Ön vacsorára?) Ezt követően megkéri a hallgatókat, hogy alkossanak párokat.	A hallgatók párokat alkotva felteszik egymásnak ezeket a kérdéseket, majd horvátul megválaszolják azokat. A szünető válaszokat leírják a füzetükbe.	Részösszefoglalás, szóbeli készségek fejlesztése.	Kooperatív tanulás.	Szóbeli munka, írásbeli munka, pármunka.	tábla, füzet	

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
6 perc	Az oktató egyenként szólítja a hallgatókat, és végigkérdézi őket, hogy a párnuk mit eszik, mit iszik reggelire, ebédre és vacsorára. Korrigálja az esetleges hibás mondatokat, illetve az új szavakat felírja a táblára.	A hallgatók válaszol felolvassák a füzetükbe írott mondatukat. Az oktató korrekcióinak megfelelően javítják az esetleges hibákat, az újonnan elsajátított szavakat pedig feljegyzik a füzetükbe.	Részösszefoglalás, szóbeli készségek fejlesztése, írásbeli készségek fejlesztése.	Gyakorlás, ellenőrzés.	Szóbeli munka, frontális munka.	füzet	
9 perc	Az oktató kiosztja a hallgatóknak az 5. mellékletben található receptet. Az oktató elmondja a hallgatóknak a szövegben található ismeretlen szavak jelentését, majd felkéri a hallgatókat, hogy egészítsék ki a szöveget.	A hallgatók aláhúzzák a szövegben található ismeretlen szavakat. A hallgatók kiegészítik a szöveget, majd mondatról mondatra felolvassák és lefordítják, az ismeretek elsajátítását ellenőrizendő.	Részösszefoglalás, ismeretbővítés, szóbeli készségek fejlesztése, írásbeli készségek fejlesztése.	Gyakorlás, ellenőrzés.	Szóbeli munka, írásbeli munka, frontális munka, egyéni munka.	A kiosztott feladaton található feladat.	
2 perc	Az oktató feladja a hallgatóknak a házi feladatot: fordítsák le kedvenc receptjüket horvátra.		Részösszefoglalás, ismeretbővítés, írásbeli készségek fejlesztése.	Gyakorlás.	Írásbeli munka, egyéni munka.	Egy szabadon választott recept szakácskönyvből vagy az internetről.	

A melléklet tartalma

1. melléklet

Forrás: Čilaš-Mikulčić, Marica–Gulešić Machata, Milvia–Pasini, Dinka–Udier, Sanda Lucija (2006): Hrvatski za početnike 1. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada. 112.

2. melléklet

Házi feladat

1. Upišite oblik glagola piti:

- Hrvoje kolu.
 Jadranka i Josipa bijelu kavu.
 Ja džus.
 Ti mlijeko.
 Mi tonik.
 Vi liker.

2. Upišite oblik glagola jesti:

- Lidija škampe.
 Vi voće.
 Gosti brokulu i meso.
 Mi sladoled.
 Ti tjesteninu.
 Ja šljive.

3. Napišite rečenice.

Ja – piti – kava	Ja pijem kavu.
ti – piti – čaj	
Tihana – piti – limunadu	
djeca – piti – sok mn	
mi – piti – pivo	
gosti – piti – cedevita	

ja – piti – voda
Vi – piti – rakija
djed – jesti – jabuka mn
oni – jesti – juha
ja – jesti – sendvič mn
Vi – jesti – kolač
ti – jesti – meso
mi – jesti – riba
one – jesti – povrće
Mara – jesti – gljiva

Forrás: Čilaš-Mikulić, Marica–Gulešić Machata, Milvia–Pasini, Dinka–Udier, Sanda Lucija (2006): Hrvatski za početnike 1. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada. 41–42.

3. melléklet

Szó- és képkártyák

Svježe povrće

Svježe voće

Forrás: Čilaš-Mikulić, Marica–Gulešić Machata, Milvia–Pasini, Dinka–Udier, Sanda Lucija (2006): Hrvatski za početnike 1. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada. 113–114.

4. melléklet

A lefordítandó recept:

Škamp na buzaru

Sastojci:

svježi škampi (1,5 kg)

maslinovo ulje (100 ml)

rajčica (150 g)

češnjak (2 češnja)

peršin (1 stručak)

krušne mrvice (20 g)

Vegeta (1 žličica)

bijelo vino (400 ml)

sol, papar (prstohvat)

Priprema:

Oprati Oguliti i narezati Pržiti na ulju. Dodati,
....., rajčicu, vegetu, sol,, i škampe. Kuhati 15 minuta.

Megoldás:

Oprati škampe. Oguliti i narezati rajčicu. Pržiti mrvice na ulju. Dodati češnjak, peršin, rajčicu, vegetu, sol, papar, vino i škampe. Kuhati 15 minuta.

Forrás: Čilaš-Mikulić, Marica–Gulešić Machata, Milvia–Pasini, Dinka–Udier, Sanda Lucija (2006): Hrvatski za početnike 1. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada. 118.

Nataša Nedeljković

Frazemi vezani uz osjetila

Ime predavača: Nataša Nedeljković

Struka: Hrvatski jezik i književnost

Predmet: frazeologija

Godina: četvrta i peta godina učenja

Tema, naslov sata: Suvremeni hrvatski jezik – frazemi

Cilji i zadaci sata:

a) obrazovni: prepoznati frazem, poznavati osnovna obilježja frazema, tumačiti poznate frazeme, prikladno rabiti češće frazeme, osposobiti učenike da prepoznaju frazeme i njihovo značenje, naučiti što je to sintagma i što su sintagmatski odnosi u jeziku

b) odgojni: uputiti učenike u izražajne mogućnosti hrvatskoga jezika, kreativno povezivati nastavu jezika s jezičnim izražavanjem i ostalim nastavnim

područjima, razvijati kreativno primjenjivanje naučenih znanja

c) funkcionalni: razvijati osjećaj za prihvaćanje ukupnosti jezičnih sadržaja, proširiti shvaćanje gramatike izvan klasične podjele poddisciplina, razvijati spoznajne sposobnosti: uočavanja, povezivanja, zaključivanja i

primjene stečenih znanja

d) komunikacijski: razvijati funkcionalne komunikacijske sposobnosti u usmenom i pisanom izražavanju

Glavni didaktički zadaci sata: čitanje motivacijskog teksta, obrada novog gradiva, provjera i primjena novog gradiva, samostalni rad, domaća zadaća

Ostali predmeti: hrvatska književnost

Izvori: nastavni materijali koje je napravila profesorica, rad na predlošku

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcél, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
2 minute	Profesorica pozdravlja studente.	Studenti odgovaraju na pozdrav.			Razgovor.		
2 minute	Motivacijski razgovor o vijestima.	Studenti odgovaraju.	Priprema za novo gradivo.	Razgovor.	Frontalni rad.	živa riječ	
2 minute	Uvođenje teme o frazemima	Studenti odgovaraju i daju svaki po jedan primjer kog se mogu sjetiti.		Razgovor.	Frontalni rad.	živa riječ	Pitanja tipa. »Jeste li čuli da se za nekoga kaže da je dobar kao kruh?«
3 minute	Profesorica dijeli nastavni listić broj 1. Listić se sastoji iz dva dijela – isječak vijesti i definicije frazema.	Studenti čitaju vijest.	Razvoj sposobnosti opažanja.	Individualni rad.	Čitanje u sebi.	nastavni listić	
4 minute	Nakon čitanja, razgovara se o vijesti i prelazi na definiciju frazema.	Studenti čitaju ostatak nastavnog listića.	Usvajanje novih znanja i utvrđivanje prije naučenih pojmova	Čitanje s razumijevanjem.	Grupni rad.	nastavni listić	
5 minuta	Profesorica dijeli nastavni listić broj 2 – treba riješiti zadatke s frazemima.	Studenti rješavaju listić.	Provjeravanje znanja.	Rješavanje zadataka.	Individualni rad.	nastavni listić	
2 minute	Profesorica moderira.	Studenti čitaju svoja rješenja.	Provjeravanje znanja	Rješavanje zadataka	Individualni rad.	nastavni listić	
15 minuta	Profesorica daje uvod o tome da postoji jako puno frazema vezanih uz čovjekova osjetila i nakon toga dijeli nastavni listić broj 3. Nakon toga, objašnjava frazeme.	Studenti čitaju nastavni listić i postavljaju pitanja kod frazema koje ne razumiju.	Usvajanje novog gradiva.	Čitanje s razumijevanjem.	Grupni rad.	nastavni listić	
5 minuta	Profesorica zadaje pisani zadatak na satu i pomaže studentima koji to zatraže.	Studenti moraju napisati u bilježnicu po dvije rečenice s frazemima za svako osjetilo – ukupno deset rečenica.	Primjena stečenog znanja.	Pisanje.	Individualni rad.	bilježnica, olovka	
5 minuta	Profesorica moderira proces čitanja rješenja.	Studenti pojedinačno čitaju rješenja.	Provjera stečenog znanja.	Govorenje.	Kolektivni rad.		
2 minute	Profesorica dijeli domaće uratke i kratko objašnjava zadatke.			Čitanje i zapisivanje.	Štvaćanje.		
	Profesorica zahvaljuje na pažnji i pozdravlja.	Studenti otpozdravljaju.					

Prilog broj 1: nastavni listić broj 1.

Novinska vijest: Tresla se brda, rodio se miš: Na otvaranju robne kuće IKEA u Zagrebu političara i novinara više nego kupaca

Iako autobusi voze sa Savskog mosta od pet sati ujutro svaki puni sat, američki scenarij – ogromne gužve i višesatno čekanje pred otvaranje, pred IKEA-om je izostao. Iza 9 sati započela je i ceremonija otvaranja s visokim državnim dužnosnicima, no bez prevelikih gužvi – pred robnom kućom je svega stotinjak kupaca.

Pronađite frazem(e) u ovoj vijesti i pokušajte ih zamijeniti drugim riječima.

Frazeologija

Termin frazeologija (grč. *phrasis* ‚izraz‘, *lógos* ‚riječ, govor‘) ima dva značenja. Prvo se odnosi na lingvističku disciplinu, dio lingvistike, u kojoj se proučavaju i opisuju frazemi ili frazeologizmi, to jest ustaljeni višesložni izrazi u jeziku koji se u govoru reproduciraju kao cjelina i kod kojih značenje nije zbroj značenja pojedinih sastavnica, dok drugo predstavlja način i tehniku izražavanja, odnosno strukturiranja teksta koji su svojstveni nekom piscu.

Frazemi se definiraju kao ustaljene sveze riječi koje se upotrebljavaju u gotovu obliku, ne stvaraju se u tijeku govornoga procesa, i kod njih je bar jedna sastavnica promijenila značenje, tako da značenje frazema ne odgovara zbroju značenja njegovih sastavnica.

Prilog broj 2: Nastavni listić broj 2.

Riješite zadatke tako da spojite parove:

I.

1. Nisam učio za ispit.	A. To su jako zli jezici.
2. Dobio sam jedinicu.	B. To je stvarno dugačak jezik.
3. Ne mogu se sjetiti čiji je »Rat i mir«.	C. Nismo našli zajednički jezik.
4. Moj brat rekao je to mami.	D. Dobio sam jezikovu juhu.
5. Njegovi prijatelji napisali su to na »Fejsu«.	E. Na vrhu jezika mi je.

II.

1. Pobjegao nam je vlak jer je Petar zakasnio.	A. Treba ići samo s onima koje se može držati za riječ.
2. Nije znao što bi rekao na moju ljutnju.	B. Mora dugo tražiti riječi.
3. Već sam mu toliko puta objasnio da to nije u redu, a on ne sluša.	C. Mi ne možemo naći zajednički jezik.
4. Nismo se trebali dogovoriti s njime.	D. To se događa kad netko nije od riječi.
5. Ne želim više s njime nikamo ići.	E. Mi ne govorimo isti jezik.

III.

1. Stanislav je dužan kao Grčka.	A. Tako se živi na visokoj nozi.
2. Troši s računa više nego što ima.	B. To je kao bubreg u loju.
3. Prošle zime bio je triput na skijanju.	C. U velikom je minusu.
4. Njegova obitelj ima sve.	D. Mogao bi postati siromašan kao crkveni miš.
5. Nekad ne može zaspati od straha.	E. Dužan je do grla.

Prilog broj 3: nastavni listić broj 3: frazemi s osjetilima**Vid**

bacati prašinu u oči
 baciti oko
 ubiti oko
 gledati drugim očima
 daleko od očiju daleko od srca
 gdje su mi bile oči
 kao oko u glavi
 mrak mu pao na oči
 na lijepe oči
 oči u oči
 pogledati činjenicama u oči
 preletjeti očima
 puklo mi je pred očima
 slijep kod (zdravih) očiju
 upadati u oči
 u strahu su velike oči
 veće oči od želuca
 više očiju više vidi
 držati na oku
 gledati ispod oka
 gutati očima
 imati oko
 kud će suza nego na oko
 kud on (ona) okom on (ona) skokom
 zapeti za oko
 zažmiriti na jedno oko
 trn u oku
 u četiri oka

Sluh

doći do ušiju
 imati tvrde uši
 i zidovi imaju uši
 izvući, iščupati kome uši
 jedno drugom do uha
 (metnuti) kome bubu u uho
 na jedno uho unutra, na drugo van
 napuniti uši
 ne vjerovati svojim ušima
 (smijati se) od uha do uha
 pocrvenjeti do ušiju
 pokriti se, poklopiti se ušima
 pretvoriti se u uho
 probiti kome uši
 provući kome što kroz uši

sjediti na ušima
 zaljubiti se preko ušiju
 slušati kako trava rast

Njuh

dignuti nos
 dobiti po nosu
 gurati, zabadati (svuda) nos
 izići na nos
 ne vidjeti dalje od nosa
 pred nosom
 pokazati dugi nos
 vući za nos
 imati nos za nešto

Okus

iz tvojih ustā u Božje uši
 baciti u usta
 govoriti na sva usta
 ići od ustā do ustā
 ide mi voda na usta
 izletjeti iz ustā
 iz ustā si mi uzeo
 još mu ide mlijeko iz ustā
 od svojih ustā otkidati
 držati jezik za zubima
 skočiti sebi u usta
 stavljati u usta
 nemati dlake na jeziku

Opip

pokisnuti do gole kože
 imati debelu kožu
 iskočiti iz kože
 iz ove kože se ne može
 kost i koža
 koža mi se ježi
 krvav pod kožom
 osjetiti na svojoj koži
 uvući se pod kožu
 vuk u janjećoj koži
 uhvaćen s prstima u pekmezu
 tapkati u mraku
 oprati ruke (od nečega)
 spašavati голу kožu
 imati duge prste

Prilog broj 4: domaća zadaća

I. Doplunite rečenice frazemima: bijelo gledati, bijela vrana, crna ovca, crni petak, raditi na crno.

Sutra je test. Nisam učila, pa mislim da ću samo
 kad ću čitati zadatke. Samo nas troje u razredu nismo učili za test, pa ćemo mi biti
 Moj brat i ja smo prosječni učenici, a naša sestra ima
 sve petice, ona je u obitelji.

Ako dobijem jedinicu, to će za mene biti Morat ću
 da si mogu platiti instrukcije.

II. Doplunite rečenice frazemima.

Ova kazališna predstava je nezanimljiva, a bila je tako pompozno najavljivana –
 Glumci se na sceni uopće ne kreću, nego samo
 Jedini zanimljiv lik je muž papučar, koji
 Sin tinejdžer kojeg ništa ne zanima i
 previše je stereotipan.

Nataša Nedeljković

Razgovorni jezik i sleng

Ime predavača: Nataša Nedeljković

Struka: Hrvatski jezik i književnost

Predmet: sociolingvistika

Godina: četvrta i peta godina učenja

Tema in naslov sata: Suvremeni hrvatski jezik – razgovorni jezik i sleng

Cilji i zadaci sata:

Nastavni zadaci:

- a) izobrazbeni: prepoznati, definirati, utvrditi povezanost slenga i književnog jezika i shvatiti ulogu razgovornog jezika i slenga u postmodernoj književnosti
- b) funkcionalni: razviti sposobnosti opažanja, zaključivanja i povezivanja; razviti sposobnosti uspoređivanja i razlikovanja; razviti sposobnost primjene stečenog znanja; razviti sposobnosti usmenog izražavanja; razviti sposobnosti logičkog mišljenja
- c) odgojni: probuditi interes za usvajanje jezičnih sadržaja; poticati razvoj intelektualnih, emocionalnih i komunikacijskih sposobnosti; poticati shvaćanje o važnosti poznavanja nijansi jezika i jezičnih stilova u književnosti i u svakodnevnoj komunikaciji

Glavni didaktički zadatak sata: uvod, motivacijski inicijalni zadatak, analiza pjesme, sinteza znanja

Ostali predmeti: hrvatska književnost

Izvori: nastavni materijali koje je napravila profesorica, rad na predlošku

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcél, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
	Profesorica pozdravlja studente.	Studenti odgovaraju na pozdrav.			Razgovor.		
5 minuta	Profesorica ispituje studente jesu li čuli za Ivana Slamniga – smještanje u kontekst, kratki pregled Slamnigove bio- i bibliografije.	Studenti odgovaraju.	Priprema za novo gradivo. Utvrđivanje starog gradiva.	Predavanje. Usmeno izlaganje.	Frontalni rad.		
10 minuta	Profesorica dijeli nastavni listić broj 1. Listovi sadrže jednu Slamnigovu pjesmu s praznim mjestima, koje studenti po svom nahođenju trebaju popuniti.	Studenti rješavaju nastavne listiće.	Razvoj sposobnosti opažanja.	Upućivanje. Individualni rad. Rad u paru. Pisanje.	Grupni rad. Pismeni rad.		
5 minuta	Nakon što studenti pročitaju svoja rješenja, profesorica dijeli nastavni listić broj 2 na kojem se nalazi originalna Slamnigova pjesma.	Studenti čitaju rješenja.	Provjeravanje.	Čitanje. Rješavanje zadataka. Čitanje s razumijevanjem.	Individualni rad. Grupni rad.		
9 minuta	Profesorica i studenti zajedno traže riječi koje se razlikuju od paradigme tzv. „visoke književnosti”.	Profesorica i studenti zajedno traže riječi koje se razlikuju od paradigme tzv. „visoke književnosti”.	Usvajanje novih znanja.	Upućivanje objašnjavanje.	Kooperativni grupni rad.	Ploča, kreda.	Ukoliko se otvori mogućnost, pjesma se kratko analizira i ponavlja književno-teoretsko pojmovlje analize lirске pjesme.
10 minuta	Profesorica kratko predaje o slengu u suvremenom hrvatskom književnom jeziku i zapisuje na ploču najvažnije pojmove.	Studenti zapisuju, usvajaju znanja i eventualno postavljaju pitanja.	Usvajanje novih znanja.	Objašnjavanje.	Usvajanje novih znanja.		
5 minuta	Profesorica moderira retoričku debatu – sleng u književnosti – za ili protiv.	Studenti su podijeljeni u dva tima, slučajnim izborom jedana drugi odlučio je „braniti”, a drugi „napadati” uporabu slenga i razgovornog jezika u umjetničkim djelima.	Vježbanje retoričkih sposobnosti i primjena hrvatskog jezika u publicističkom diskursu.	Razgovor. Iznošenje argumenata.	Rad u parovima. Frontalni rad.		
1 minuta	Profesorica dijeli domaće uratke i kratko objašnjava zadatke.	Studenti otpozdravljaju.		Čitanje i zapisivanje.	Shvaćanje.		
	Profesorica zahvaljuje na pažnji i pozdravlja.						

Prilog broj 1: nastavni listić broj 1.

Kad si mi ono,
 Rekao sam:!
 Sa mnom su i mitraljeta,
 Preda mnom cijelog svijeta.

Pjevam i letim kao,
 Bezbrizan vitez,
 Mrkli su mi snage,
 Bez tebe, moje drage.

Duga je u Keplaviku,
 Još dulja misao na
 O daj tu misao, misao mi,
 Ružica rumena, daj mi se

Opsuj me, mi govori,
 O daj me mori,
 O daj mi galame,
 Samo nešto za me!

Prilog broj 2: nastavni listić broj 2.

Ivan Slamnig (1930–2001):

Kad si mi ono dala nogu

Kad si mi ono dala nogu,
 Rekao sam: hvala Bogu.
 Sa mnom su konj i mitraljeta,
 Preda mnom mačke cijelog svijeta.

Pjevam i letim kao ptica
 Bezbrizan vitez lualica,
 Mrkli su mi dani snage,
 Bez tebe, moje mrtve drage.

Duga je noć u Keplaviku,
 Još dulja misao na diku.
 O daj tu misao, misao mi skrati,
 Ružica rumena, daj mi se vrati.

Opsuj me, ružno mi govori,
 O daj me ljubomorom mori,
 O daj mi otrovne galame,
 Samo osjećaj nešto za me!

Prilog broj 3: domaći uradak

Pročitajte pažljivo sljedeći tekst i odgovorite na pitanja.

sociolingvistika, grana lingvistike koja opisuje i tumači jezik u vezi s društvom, za razliku od nekih drugih lingvističkih grana, koje jezik proučavaju odjelito kao autonomnu pojavu, npr. generativna lingvistika. Slijedom takvoga stajališta sociolingvistika se bavi razlozima i posljedicama varijacija u jeziku (u izgovoru, gramatici, rječniku i stilu) unutar govornih zajednica (gradova, gradskih četvrti, manjih mjesta i dr.) što dolaze do izražaja u govornika različitih društvenih slojeva, različite dobi, spola i zanimanja (sociolekti). Spomenute varijacije vode k promjenama u jeziku, pa je u tom području sociolingvistika unijela nove spoznaje o motivaciji govornika da mijenjaju svoj govor ili ga čuvaju od promjena. Uveden je pojam »prividnoga vremena« (William Labov) kao trenutačni razmak između dobnih skupina, s pomoću kojega se objašnjavaju promjene u jeziku kao da je u pitanju stvarno vrijeme. Ako se govor mladoga naraštaja u nekoj govornoj zajednici razlikuje od govora njezinih starijih članova, to je mogući dokaz tekućih promjena između ranijega i kasnijeg stanja u jeziku. Sociolingviste također zanimaju povoljna ili nepovoljna stajališta članova govornih zajednica o jeziku, odn. jezičnim varijetetima, npr. o određenom dijalektu, naglasku i sl., jer utječu na govorno ponašanje, na jezične promjene i na izražavanje identiteta govornika. Sociolingvistika poseže i za novijim temama kao što je analiza konverzacije, pri čem se konverzacija promatra kao strukturirana i zakonima podložna pojava, te se istražuju struktura i norme razgovora »licem u lice«: naizmjeničan red uzimanja riječi, pravila prekida razgovora, promjene teme, preklapanja među govornicima, te pravila šutnje i završetka konverzacije. Konverzacija je kooperativna pojava u kojoj sudionici surađuju kako bi bila uspješna i interpretiraju implikacije rečenoga. Razgovorne norme variraju od jednoga društva do drugoga, od kulture do kulture, jer se različite zajednice različito koriste jezikom, što može dovesti do poteškoća čak kada je isti jezik u pitanju, npr. dalmatinski humor ili ironija mogu biti neprepoznati i krivo interpretirani u našim sjevernim krajevima. Diskurs, jezična jedinica iznad rečenice, tj. bilo koji koherentni slijed rečenica, govorenih ili pisanih (npr. govor političara, predavanje studentima, intervju, poruka putem elektronske pošte ili mobitela), u žarištu su sociolingvističkih istraživanja pod nazivom analiza diskursa. Iako postoje mnogobrojni pristupi i metode u analizi diskursa, mnogi sociolingvisti i sociolozi istražuju diskurs kao izvor podataka i uvida u društveni život i društvene odnose; diskurs je sredstvo kojim se prenose uvjerenja, vrjednote i pretpostavke koje čine govornikovu socijalnu i individualnu realnost. Sociolingvistika je interdisciplinarna grana lingvistike koja ne počiva na nekoj sveobuhvatnoj teoriji, već predstavlja slijed tema koje povezuje sličan interes. Među teme koje nisu spomenute idu i oslovljavanje i moć, uljudnost i moć, jezik i spol, pidžinski i kreolski jezici, jezična politika, jezično planiranje i standardizacija, diglosija, jezici u doticaju, društvena dvojezičnost i višejezičnost, jezik i identitet, stil i jezični repertoar, i dr.

Izvor: Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. [online] Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56943> [19. siječnja 2014.].

Zadaci:

I. Odgovorite jesu li sljedeće tvrdnje točne ili netočne:

1. Sociolingvistika proučava jezik kao dio društva. T – N
2. Sociolingvistika je unijela nove spoznaje u lingvistiku. T – N
3. Sociologija proučava konverzaciju. T – N
4. Razgovorne norme iste su u svim slojevima društva. T – N
5. Sociolingvistika je multidisciplinarna grana lingvistike. T – N

II. Odgovorite na pitanja:

1. Što je to sociolekt?
2. Što je to razgovor »licem u lice«?
3. Što je to diskurs?

Prilog broj 4: plan ploče

Ivan Slamnig (1930–2001)

- sleng: govor socijalnih skupina koji razumiju njihovi pripadnici (šatrovački govor, žargon)
- kod Slamniga, to je „klapa”
- inače, pripadnici regionalnih, dobrih, profesionalnih skupina – zagrebački sleng, tinejdžerski sleng, navijački sleng
- frekventne riječi iz slenga: kužiti, klopa, cuga, brijati, faks, lova, fora.

Lengyel nyelvi tananyagok

Nadchodzą Święta!

Konspekt zajęć języka polskiego

Niniejszy konspekt *Nadchodzą Święta!* to materiał wzorcowy przygotowany w formie przykładowych konspektów lekcji z myślą o przyszłych nauczycielach języka polskiego. Zaplanowany został na dwie jednostki lekcyjne (2×45 minut), które obejmują tematykę związaną z przygotowaniem do świąt Bożego Narodzenia i samymi świętami. W konspekcie szczególną uwagę zwrócono na nową leksykę (np.: strojenie choinki, dzielenie się opłatkiem, kolacja wigilijna, słuchanie kolęd, składanie życzeń, rozdawanie prezentów, nazwy tradycyjnych świątecznych potraw i sposoby przyrządzania niektórych z nich itp.) oraz wybrane zagadnienia z gramatyki. Konspekt zawiera ćwiczenia rozwijające cztery sprawności językowe: mówienie, pisanie, czytanie i rozumienie ze słuchu. Do konspektów załączono kilka wariantów przykładowych ćwiczeń, które być może zainteresowani wykorzystają w ramach zajęć fakultatywnych.

1. óra

Temat zajęć: *Nadchodzą Święta!*

Cel zajęć: Zapoznanie uczniów ze słownictwem oraz tradycją obchodzenia świąt Bożego Narodzenia w Polsce.

Poziom: A2–B1

Cele dydaktyczne: Rozwijanie czterech podstawowych kompetencji: doskonalenie sprawności rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego, mówienia, pisania. Rozwijanie kompetencji leksykalnej, rozwijanie kompetencji interkulturowej (utrwalanie i poszerzanie słownictwa związanego z przygotowaniem do świąt Bożego Narodzenia, ich tradycją, rozwijanie umiejętności wypowiedzenia się na temat świąt, rozwijanie umiejętności wypowiedzenia się w formie pisemnej), utrwalanie struktur gramatycznych.

Dziedzina: Język obcy

Kierunek: Filologia polska

Przedmiot: Konwersatorium z języka polskiego

Rok: II

Źródła:

Podręczniki:

Burkat, Agnieszka–Jasińska, Agnieszka (2008): Hurra!!! Po polsku 2. Podręcznik studenta. Kraków : Prolog, Szkoła Języków Obcych.

Literatura:

Seretny, Anna – Lipińska, Ewa (2005): ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego. Kraków: Universitas.

Rabiej, Anna – Marczyńska, Hanna – Zaręba, Beata (2011): 40 koncepcji dobrych lekcji. Kraków: Universitas.

Janowska, Iwona (2010): Planowanie lekcji języka obcego. Poradnik i podręcznik dla nauczycieli języków obcych. Kraków: Universitas.

Źródła internetowe:

<https://www.youtube.com/watch?v=7GQDVJvMIPg> Natalia Kukulska *12 Najpiękniejszych polskich kołęd*

<https://www.youtube.com/watch?v=9nwExTTajYg> Czerwone Gitary *Dzień jeden w roku*

<http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Tradycja-obchodow-wigilii-Bozego-Narodzenia,wid,16281653,wiadomosc.html/> *Tradycja obchodów wigilii Bożego Narodzenia*

http://www.opoka.org.pl/biblioteka/I/IR/trzy_wigilie.html/ W Wigilijny wieczór... Jan Nowak-Jeziorański *Trzy wigilie*

Załączniki

Załączniki zawierają materiały w formie gotowych ćwiczeń. Umieszczone w załącznikach fragmenty autentycznych tekstów pochodzą ze stron internetowych. Ich tematyka odpowiada tematyce zajęć. Każdy załącznik zawiera klucz.

Załącznik 1. Tekst: *Tradycja świąt Bożego Narodzenia*.

Załącznik 1/A Ćwiczenie-czytanie ze zrozumieniem. Tekst: *Tradycja świąt Bożego Narodzenia*.

Załącznik 2. Krzyżówka

Załącznik 3. Tekst z lukami do uzupełnienia. Utwór *Dzień jeden w roku* w wykonaniu zespołu Czerwone Gitary.

Załącznik 3/A Transkrypcja utworu *Dzień jeden w roku* w wykonaniu zespołu Czerwone Gitary.

Załącznik 4. Tabelka do uzupełnienia

Załącznik 5. Ćwiczenie: Komu Pan/Pani złoży życzenia świąteczne?

Załącznik 6. Zadanie domowe – leksyka

Załącznik 7. Zadanie domowe – leksyka

Załącznik 8. Zadanie domowe – Proszę zdecydować prawda (P) czy nieprawda (N)

Czas	Czynności i instrukcje nauczyciela	Czynności uczniów	Cele dydaktyczne	Metody kształcenia	Formy pracy	Środki dydaktyczne i materiały	Uwagi
2 min.	Czynności organizacyjne. Przywitanie uczniów. Sprawdzenie obecności.	Przywitanie nauczyciela.				Komputer / Internet	W tle cicho słychać kolędy polskie w wykonaniu Natalii Kukulskiej. Przyciszona muzyka wprowadza świąteczny nastrój.
3 min.	Nauczyciel umiejętnie zachęca uczniów do rozmowy zadając pytania: Jaka jest teraz pora roku? Jaki miesiąc? Z jakimi świętami kojarzy się ta pora roku, ten miesiąc? Pytania mają na celu wprowadzenie uczniów w tematykę zajęć.	Uczniowie/ochotnicy odpowiadają na pytania.	Rozgrzewka językowa. Wzbudzenie aktywności uczniów, doskonalenie sprawności mówienia. Przypominanie wcześniejszej poznanej leksyki. Kształtowanie umiejętności wypowiadania się na konkretny temat.	Technika pytań i odpowiedzi. Odpowiedź ustna.	Ćwiczenia interaktywne.		Rozgrzewkę językową najlepiej przeprowadzić na początku lekcji. Rozmowa motywuje ucznia do aktywnego udziału w zajęciach. Tematem rozgrzewki mogą być zagadnienia związane z lekcją, zainteresowania uczniów, konkretne wydarzenia, nieprzewidziane, nowe sytuacje, utrwalony wcześniej materiał itp.
10 min.	Nauczyciel rozdaje uczniom tekst odpowiednio przygotowany do poziomu grupy. Prosi uczniów o przeczytanie tekstu, a następnie o zapisanie całymi zdaniami odpowiedzi na pytania znajdujące się pod tekstem.	Uczniowie uważnie czytają tekst, następnie wykonują polecenie. Po wykonaniu ćwiczenia kolejno na głos czytają tekst.	Doskonalenie sprawności czytania ze zrozumieniem.	Praca pisemna i ustna. Koopeatywne uczenie się.	Praca indywidualna.	Załącznik 1. Załącznik 1/A	Po przeczytaniu tekstu przez uczniów, warto zapytać, czy tekst jest zrozumiały, czy w tekście znajduje się nowe słownictwo, a następnie dokonać jego wyjaśnienia.
10 min.	Nauczyciel motywuje uczniów do wypowiedzi zadając pytania: Jak wyglądają święta w Waszym domu? Pyta czy ktoś z grupy spędzał kiedyś święta w Polsce? Do dyskusji zachęca wszystkich obecnych.	Chętni uczniowie odpowiadają na zadane pytania, biorą udział w rozmowie, porównują z wyuczonymi świętami panującymi w ich domu ze zwyczajami w polskich domach.	Doskonalenie sprawności mówienia. Rozwijanie kompetencji leksykalnej. Relacjonowanie i opisywanie przebiegu świąt. Poznanie różnych możliwości spędzania świąt.	Odpowiedź ustna. Koopeatywne uczenie się.	Ćwiczenia interaktywne.		W razie potrzeby nauczyciel zadaje pytania dodatkowe. Stara się, aby na forum grupy mogli wypowiedzieć się wszyscy uczniowie.

Czas	Czynności i instrukcje nauczyciela	Czynności uczniów	Cele dydaktyczne	Metody kształcenia	Formy pracy	Środki dydaktyczne i materiały	Uwagi
3 min.	Nauczyciel rozdaje uczniom krzyżówkę i prosi o jej rozwiązanie. Zwycięży ta osoba, która pierwsza przeczyta hasło.	Uczniowie rozwiązują krzyżówkę.	Utrwalanie poznanej leksyki.	Pisemne wykonanie ćwiczenia.	Praca indywidualna. Zabawa.	Załącznik 2.	Warto pomyśleć o nagrodzie dla zwycięzcy, np.: batonik, cukierek, czekolada.
7 min.	Nauczyciel rozdaje uczniom tekst utworu Dzień jeden w roku w wykonaniu zespołu Czerwone Gitary z miejscami do wypełnienia. Następnie informuje, że tekst zostanie odtworzony dwa razy. Wydaje polecenie uzupełnienia luk w tekście. Po zakończeniu ćwiczenia poleca czytanie tekstu, tym samym wspólnie z grupą kontroluje poprawność wykonania zadania.	Uczniowie słuchają nagrania, następnie uzupełniają luki w tekście. Po wykonaniu zadania uczniowie pod kontrolą nauczyciela wspólnie sprawdzają zadanie.	Doskonalenie sprawności rozumienia ze słuchu, czytania, pisania, mówienia.	Pisemne i ustne wykonanie ćwiczenia. Koope-ratywne uczenie się (sprawdzanie zadania na forum grupy).	Praca indywidualna.	Komputer / Internet Tekst z lukami – zał. 3. oraz transkrypcja – zał. 3/A	Nauczyciel powinien posiadać obie wersje tekstu utworu (zał. 3-tekst z lukami i zał. 3/A transkrypcja).
3 min.	Nauczyciel prosi o wpisanie do tabelki rzeczowników występujących w tekście w formie celownika i podanie ich form w mianowniku. Następnie prosi kolejno wskazanych uczniów o przeczytanie rozwiązania.	Uczniowie wypisują rzeczowniki występujące w formie celownika, dopisują ich formę w mianowniku. Wskazane przez nauczyciela osoby czytają rozwiązanie.	Powtarzanie i utrwalanie przypadków (celownik i mianownik). Doskonalenie sprawności mówienia i pisania.	Pisemne i ustne wykonanie ćwiczenia.	Praca indywidualna.	Załącznik 4.	W tle ponownie słychać przyciszone kołody w wykonaniu Natalii Kukulskiej.
4 min.	Nauczyciel przechodzi do zagadnienia dotyczącego tradycji wysyłania kartek z życzeniami świątecznymi. Prosi uczniów o wykonanie ostatniego ćwiczenia, które polega na wypisaniu osób w formie celownika, do których uczniowie będą wysyłać kartki. Następnie prosi niektórych z nich o podanie wypisanych osób. Ćwiczenie jest zarazem wprowadzeniem do omówienia zadania domowego.	Uczniowie uzupełniają ćwiczenie. Wskazani przez nauczyciela odpowiadają na pytanie.	Utrwalanie form celownika.	Pisemne i ustne polecenia.	Praca indywidualna.	Załącznik 5.	Powtórzenie końcówek występujących w celowniku.

Czas	Czynności i instrukcje nauczyciela	Czynności uczniów	Cele dydaktyczne	Metody kształcenia	Formy pracy	Środki dydaktyczne i materiały	Uwagi
3 min.	<p>Nauczyciel objaśnia zadania domowe.</p> <p>Przypomina zasady kompozycji kartki pocztowej. Przypomina o pisowni dużą literą i o zwrotach grzecznościowych. Podaje pomocną leksykę (zał. 6). Prosi o napisanie wypracowania na temat: Uroczysta wieczera w moim domu. Temat pracy zapisuje na tablicy. Informuje, że opis należy wykonać w porządku chronologicznym ze szczególnym uwzględnieniem utrwalonych podczas zajęć zwrotów (zał. 7). Jako kolejne zadanie poleca przeczytanie tekstu Czy wiesz, że... i zdecydowanie, czy zdania umieszczone pod tekstem są prawdziwe (P) czy nieprawdziwe (N).</p>	Uczniowie zapisują zadanie domowe.		Praca pisemna. Rozwijanie umiejętności pisania. Rozwijanie czytania ze zrozumieniem.		Załącznik 6., 7. i 8.	Przypomnienie form celownika miało na celu wprowadzenie do pisania życzeń świątecznych. Pomocną leksykę nauczyciel zapisuje na tablicy lub rozdaje uczniom wcześniej wydrukowane słownictwo.

Załącznik 1.

Tradycja obchodów wigilii Bożego Narodzenia

Wigilia to dzień poprzedzający święto Bożego Narodzenia. Nazwa pochodzi od łacińskiego słowa *vigilia*, oznaczającego czuwanie. Wigilią nazywana jest także uroczysta wieczerza, do której tego dnia zasiada się o zmroku w gronie najbliższych.

Wieczerza wigilijna tradycyjnie rozpoczyna się wraz z pojawieniem się pierwszej gwiazdki, symbolizującej Gwiazdę Betlejemską, która prowadziła Trzech Króli do narodzonego Jezusa. Kolację rozpoczyna wspólna modlitwa i odczytanie fragmentu Ewangelii o narodzeniu Jezusa.

Wigilii towarzyszy wiele zwyczajów i symboli, bez których trudno wyobrazić sobie święta. Pod obrus zwykle wkłada się odrobinę siana – nawiązując do żłóbka, miejsca narodzin Chrystusa. Na stole pozostawia się również dodatkowe nakrycie dla zbłąkanego wędrowca.

Zanim goście skosztują przygotowanych potraw, wszyscy składają sobie życzenia, przełamując się opłatkiem, symbolizującym miłość, przyjaźń i przebaczenie.

Zgodnie z tradycją, na stole wigilijnym powinno znaleźć się dwanaście dań, a każdy z uczestników wieczerzy powinien skosztować każdego z nich, by zapewnić sobie pomyślność w nadchodzącym roku.

Wigilii towarzyszy obdarowywanie się prezentami kładzionymi pod choinką albo wręczanymi dzieciom przez Mikołaja.

W wielu domach po kolacji wigilijnej śpiewa się kolędy. Dla wielu Polaków, zarówno tych bardziej, jak i mniej religijnych, wigilia jest najbardziej rodzinnym dniem w roku.

(Fragmenty artykułu *Tradycja obchodów wigilii Bożego Narodzenia*: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Tradycja-obchodow-wigilii-Bozego-Narodzenia,wid,16281653,wiadomosc.html>)

Załącznik 1/A

Po przeczytaniu tekstu proszę całymi zdaniami odpowiedzieć na pytania.

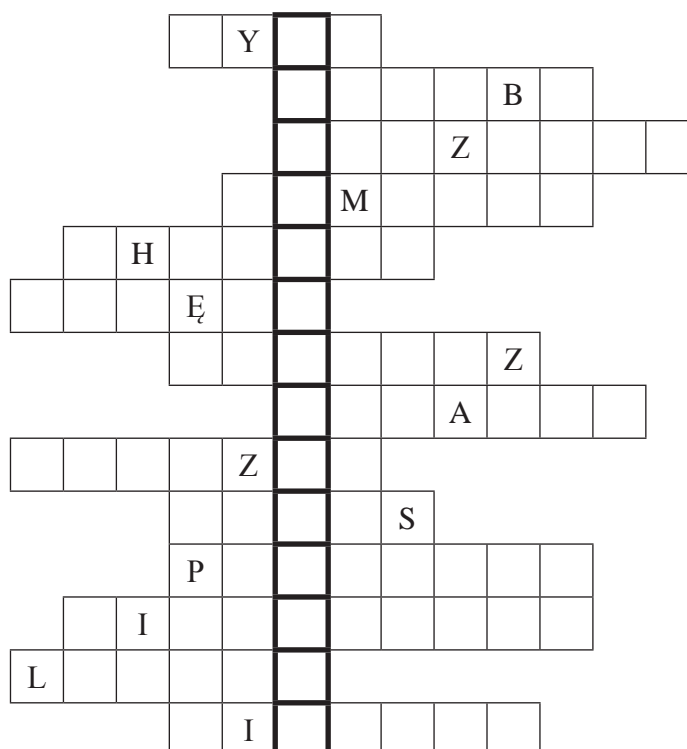
1. Jak inaczej nazywamy Wigilię?
2. Co symbolizuje pierwsza gwiazdka na niebie?
3. Co rozpoczyna uroczystą wieczerzę?
4. Jakie zwyczaje towarzyszą Wigilii?
5. Czym jest opłatek?
6. Ile potraw powinno znajdować się na stole wigilijnym?
7. Jak nazywają się utwory śpiewane podczas wieczoru wigilijnego?
8. Jakim dniem dla wielu Polaków jest Wigilia?

Załącznik 2.

Proszę rozwiązać krzyżówkę.

1. Tradycyjna potrawa wigilijna.
2. Stroimy nimi choinkę.
3. Składamy najbliższym.
4. Magiczne zioło wieszane u sufitu.

5. Ubieramy ją w Wigilię.
6. Śpiewamy w Wigilię.
7. Zupa z buraczków.
8. Dzielimy się nim w Wigilię.
9. Wskazała drogę Trzem Królom.
10. Narodził się 25 grudnia.
11. Przynosi je Święty Mikołaj.
12. Lukrowane o różnych kształtach.
13. Oświetlają choinkę.
14. Z kapustą lub grzybami.

Załącznik 3.

Dzień jeden w roku

Czerwone Gitary

Jest taki, bardzo ciepły choć grudniowy,
 dzień, dzień, w którym gasną wszelkie spory.
 Jest taki dzień, w którym wita wszystkich,
 dzień, który już każdy z nas zna od kołyski.

..... – ziemi, niebu – ziemia,
 wszyscy – wszystkim ślą,
 drzewa – ptakom, – drzewom,
 mgnienie wiatru – płatkom śniegu.

Jest taki dzień, tylko jeden
 Dzień, zwykły dzień, który liczy się

Jest taki dzień, gdy wszyscy razem.
 Dzień, piękny dzień dziś nam rok go w darze.

Niebo – ziemi, niebu – ziemia,
 – wszystkim ślą życzenia,
 a gdy wszyscy wreszcie,
 noc, igliwia niesie.

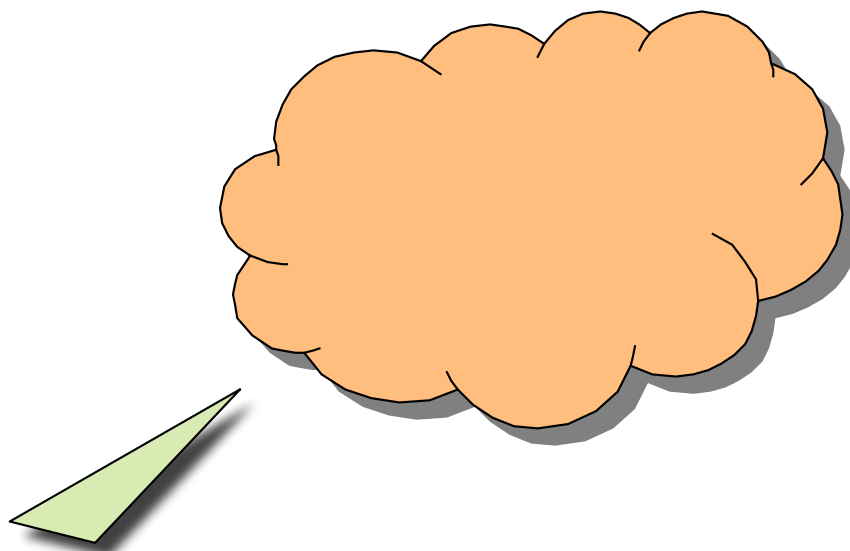
Załącznik 4.

Proszę wypisać z tekstu rzeczowniki w formie celownika i podać ich formę w mianowniku.

Mianownik	Celownik

Załącznik 5.

Komu Pan/Pani wyśle świąteczne życzenia? Proszę wymienić minimum 5 osób. Proszę zwrócić uwagę na formę celownika.

Ślę życzenia!

Załącznik 6.

Leksyka (do wyboru):

Życzeń: zdrowych/szczęśliwych/spokojnych/pogodnych/pełnych radości/wesołych/udanych/pomyślnych świąt

Życzeń: dużo prezentów, bogatego Mikołaja, zdrowia, pomyślności itp.

Składam najlepsze/najserdeczniejsze życzenia z okazji nadchodzących świąt Bożego Narodzenia, z okazji Nowego Roku

W nadchodzącym Nowym Roku życzeń: zdrowia, radości, szczęścia, sukcesów w życiu osobistym i zawodowym, dużo uśmiechu itp.

Załącznik 7.

Leksyka (do wyboru)

Przygotowania do świąt, robienie zakupów, porządki w domu, ubieranie choinki, nakrycie stołu wigilijnego, zachowanie tradycji (położenie siana pod obrus, postawienie na stole dodatkowego nakrycia dla niezapowiedzianego przybysza, przygotowanie dwunastu potraw, dzielenie się opłatkiem), kolacja wigilijna, rozdawanie prezentów, śpiewanie kolęd.

Załącznik 8.

Proszę przeczytać tekst i zdecydować, czy te zdania są prawdziwe (P) czy nieprawdziwe (N)

Czy wiesz, że...

Święta Bożego Narodzenia rozpoczynają się w Polsce w Wigilię, 24 grudnia? Kiedy na niebie pojawia się pierwsza gwiazda, Polacy dzielą się opłatkiem i składają sobie życzenia. Potem siada się do stołu wspólnie z rodziną i je się kolację wigilijną. Po kolacji ogląda się prezenty, śpiewa się kolędy, a o północy wielu Polaków idzie do kościoła na specjalną mszę – pasterkę.

Dawniej obchodzono święta Bożego Narodzenia inaczej niż dziś? Kiedyś nie było bombek, więc ubierano choinkę jabłkami, orzechami i świecami. Na kolację przygotowywano zawsze 12 potraw. Podawano barszcz z uszkami, zupę grzybową, ryby, kluski z makiem, i inne tradycyjne dania. Zostawiano jeden pusty talerz dla gościa wędrowca. O północy rozmawiano ze zwierzętami.

Kiedy nie było jeszcze samochodów, rzadko wyjeżdżano na Boże Narodzenie do swoich rodzin? Obecnie często odwiedza się w święta bliskich, więc te dni spędza się głównie w samochodzie.

Wśród młodych zapanowała ostatnio nowa moda? Na Boże Narodzenie wyjeżdża się z rodzinami lub przyjaciółmi w góry i jeździ się na nartach.

Tłusty Czwartek to dzień, który kończy karnawał? W Polsce kupuje się wtedy pączki i je się je wszędzie: w pracy, w szkołach, na uniwersytetach, a potem w domach.

(Fragment tekstu Czy wiesz, że... Podręcznik Hurra 2 str. 134. Tekst przygotowany na potrzeby zajęć)

Przykład:

0. Święta Bożego Narodzenia rozpoczynają się w Polsce w Wigilię, 24 grudnia. P/N
1. Przed pojawieniem się na niebie pierwszej gwiazdy, Polacy dzielą się opłatkiem i składają sobie życzenia. P/N

2. Przed południem wielu Polaków idzie do kościoła na specjalną mszę – pasterkę.	P/N
3. Na kolację wigilijną podawano kluski z serem.	P/N
4. Święta głównie spędza się w samochodzie.	P/N
5. Na Boże Narodzenie młodzi ludzie najczęściej wyjeżdżają nad morze.	P/N
6. Tłusty Czwartek rozpoczyna karnawał.	P/N
7. W Tłusty Czwartek Polacy kupują pączki.	P/N

Klucz

Załącznik 1/A

1. Wigilia to inaczej uroczysta wieczerza.
2. Pierwsza gwiazdka na niebie symbolizuje Gwiazdę Betlejemską.
3. Uroczystą wieczerzę rozpoczyna wspólna modlitwa i odczytanie fragmentu Ewangelii o narodzeniu Jezusa.
4. Wigilii towarzyszą takie zwyczaje jak: odrobina siana pod obrusem, dodatkowe nakrycie na stole.
5. Opłatek jest symbolem miłości, przyjaźni i przebaczenia.
6. Na stole wigilijnym powinno znajdować się dwanaście potraw.
7. Utwory śpiewane podczas wieczoru wigilijnego to kolędy.
8. Dla wielu Polaków wigilia jest najbardziej rodzinnym dniem w roku.

Załącznik 2.

Rozwiązanie: **Boże Narodzenie**

1. ryba, 2. ozdoby, 3. życzenia, 4. jemiola, 5. choinka, 6. kolęda, 7. barszcz, 8. opłatek, 9. gwiazda, 10. Jezus, 11. prezenty, 12. pierniczki, 13. lampki, 14. pierogi

Załącznik 3.

dzień, zwykły, radość, niebo, życzenia, ptaki, raz do roku, od zmroku, jesteśmy, składa, wszyscy, usną, zapach

Załącznik 3/A

Dzień jeden w roku

Czerwone Gitary

Jest taki dzień, bardzo ciepły choć grudniowy,
 dzień, zwykły dzień, w którym gasną wszelkie spory.
 Jest taki dzień, w którym radość wita wszystkich,
 dzień, który już każdy z nas zna od kołyski.

Niebo – ziemi, niebu – ziemia,
 wszyscy – wszystkim ślą życzenia,
 drzewa – ptakom, ptaki – drzewom,
 mgnienie wiatru – płatkom śniegu.

Jest taki dzień, tylko jeden raz do roku.
 Dzień, zwykły dzień, który liczy się od zmroku.
 Jest taki dzień, gdy jesteśmy wszyscy razem.
 Dzień, piękny dzień dziś nam rok go składa w darze.

Niebo – ziemi, niebu – ziemia,
 wszyscy – wszystkim ślą życzenia,
 a gdy wszyscy usną wreszcie,
 noc, igliwia zapach niesie.

Załącznik 4.

Mianownik	Celownik
niebo	niebu
ziemia	ziemi
wszyscy	wszystkim
drzewa	drzewom
ptaki	ptakom
mgnienie wiatru	mgnieniu wiatru
płatki śniegu	płatkom śniegu

Załącznik 5.

Potencjalne odpowiedzi: rodzinie, babci, dziadkowi, bratu, siostrze, kuzynowi, kuzynce, koleżance, koledze, przyjaciółce, przyjacielowi, znajomej, znajomemu itp.

Załącznik 8.

1. N, 2. N, 3. N, 4. P, 5. N, 6. N, 7. P

2. óra

Temat zajęć: *Nadchodzą Święta!* Ciąg dalszy zajęć związanych z tematyką dotyczącą przygotowań do świąt Bożego Narodzenia i ich tradycją w Polsce.

Cel zajęć: Zapoznanie uczniów z nazwami tradycyjnych potraw świątecznych oraz ze sposobami przygotowywania niektórych z nich.

Poziom: A2–B1

Cele dydaktyczne: Rozwijanie czterech podstawowych kompetencji: doskonalenia sprawności rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego, mówienia, pisania. Rozwijanie kompetencji leksykalnej, rozwijanie kompetencji interkulturowej (utrwalanie słownictwa związanego z przygotowaniami do świąt Bożego Narodzenia i ich tradycją, nazwy świątecznych potraw, rozwijanie umiejętności wypowiedzania się na temat przygotowań do świąt, rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w formie pisemnej), powtarzanie i utrwalanie struktur gramatycznych.

Źródła internetowe:

https://www.youtube.com/watch?v=AtioEjd0c_c kolędy w wykonaniu polskich artystów

http://www.se.pl/wydarzenia/kraj/boze-narodzenie-2012-dlaczego-na-wigilijnym-stole-musi-byc-12-potraw_296854.html *Dlaczego na wigilijnym stole musi być 12 potraw?*

<https://www.youtube.com/watch?v=cz7kocIguF8> Anka gotuje Przepis na kutię.

Załączniki:

Załącznik 1. Propozycja schematu 'burza mózgów' oraz warianty przypuszczalnych odpowiedzi.

Załącznik 2. Propozycja: opowiadanie na temat symboliki dwunastu dań i lista dwunastu świątecznych potraw.

Załącznik 3. Nowa leksyka

Załącznik 3A Transkrypcja tekstu Przepis na kutię

Załącznik 3B Ćwiczenia 1 a i b

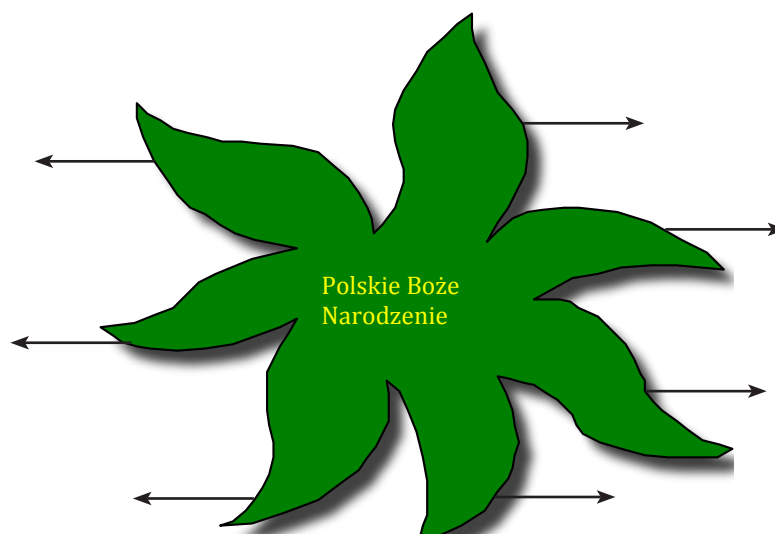
Załącznik 3C Ćwiczenie 1

Załącznik 4. Przepis na barszcz z uszkami. Ćwiczenie trybu rozkazującego.

Załącznik 5. Rozsypanka

Czas	Czynności i instrukcje nauczyciela	Czynności uczniów	Cele dydaktyczne	Metody kształcenia	Formy pracy	Środki dydaktyczne i materiały	Uwagi
2 min.	Czynności organizacyjne. Przywitanie uczniów. Sprawdzenie obecności.	Przywitanie nauczyciela.				Komputer / Internet	W tle cicho słychać kolędy polskie w wykonaniu polskich artystów. Przyciszona muzyka wprowadza świąteczny nastrój.
8 min.	Nauczyciel nawiązuje do tematu z poprzedniej lekcji w celu sprawdzenia stopnia opanowania przez uczniów nowej leksyki oraz w celu 'przestawienia' uczących się na język docelowy. Nauczyciel wykorzystując metodę zwaną 'burza mózgów', zachęca do rozmowy. Pyta uczniów co zapamiętali z poprzedniej lekcji. Wypowiedzi uczniów zapisuje na tablicy lub na przygotowanym wcześniej arkuszu papieru. Po wykonaniu ćwiczenia nauczyciel umiętnie przechodzi do kolejnego punktu zajęć.	Uczniowie aktywnie uczestniczą w zajęciach wykorzystując zapamiętane informacje z poprzedniej lekcji. Wspólna analiza zwrotów, pojęć, wyrażań.	Doskonalenia sprawności mówienia.	Odpowiedzi ustne. Kooperatywne uczenie się. Zabawa. Dyskusja. Burza mózgów.		Schemat 'burza mózgów' Załącznik 1.	Rozgrzewka językowa z zastosowaniem metody 'burza mózgów'. Załącznik 1. jest propozycją schematu. Rysunek warto wykonać na dużym arkuszu papieru wykorzystując różne kolory. Arkusz mocujemy na tablicy lub rozkładamy na stole. W drugim przypadku prosimy uczniów o podejście do stołu, aby mogli śledzić nanoszone przez nauczyciela informacje.
5 min.	Nauczyciel za pomocą rzutnika lub tablicy interaktywnej wyświetla zdjęcia głównych wigilijnych dań, wyjaśnia ich znaczenie na wigilijnym stole – zał. 2. Jako ostatnie wyświetla zdjęcie nakrytego już stołu wigilijnego. Po zakończeniu prezentacji pyta uczniów, czy mieli okazję skosztować któreś z pokazanych potraw.	Uczniowie słuchają opowieści nauczyciela, oglądają prezentację zdjęć. Po prezentacji odpowiadają na pytanie nauczyciela.	Rozwijanie kompetencji kulturowej. Doskonalenie sprawności mówienia.	Technika pytań i odpowiedzi.	Praca frontalna.	Tablica interaktywna lub rzutnik multi-medialny, komputer / Internet. Załącznik 2. Ewentualnie obrázky z gazet.	Zdjęcia potraw dostępne są na stronach internetowych. Nauczyciel według własnego uznania dobiera potrawy. Załącznik jest tylko propozycją. W przypadku braku sprzętu można wykorzystać powycinane z gazet obrázky dań świątecznych.
12 min.	Nauczyciel przygotowuje leksykalnie grupę do odbioru audiowizualnego. Zapisuje na tablicy nowe słowa (zał. 3.) i wyjaśnia ich znaczenie. Następnie wyświetla uczniom film Przepis na kuttę pokazujący proces przygotowania tej tradycyjnej potrawy wigilijnej.	Uczniowie zapisują nowe słowa. Podczas pierwszej projekcji filmu wykonują ćwiczenie 1a. W czasie drugiej projekcji ćwiczenie 1b. Wskazani	Doskonalenie sprawności rozumienia ze słuchu, pisanie i mówienie, poszerzanie słownictwa.	Omawianie nowej leksyki. Rozwiązywanie ćwiczeń.	Praca indywidualna.	Załącznik 3. Załącznik 3A Załącznik 3B Załącznik 3C	Wyciszenie muzyki w tle. Projekcja filmu.

Czas	Czynności i instrukcje nauczyciela	Czynności uczniów	Cele dydaktyczne	Metody kształcenia	Formy pracy	Środki dydaktyczne i materiały	Uwagi
10 min.	<p>Poleca, aby w trakcie pierwszej projekcji filmu uczniowie zapisali składniki niezbędne do przygotowania kutii, koncentrując się tylko na ich nazwach.</p> <p>Prosi także, aby podczas drugiej projekcji filmu do składników dopisali ilości. Po wykonaniu ćwiczenia nauczyciel wskazuje osoby, które czytają rozwiązania. Poleca wykonanie ćwiczenia 2. Następnie prosi wybrane osoby o przeczytanie rozwiązania.</p> <p>Kolejnym ćwiczeniem jest uzupełnienie słów w tekście.</p>	<p>Uczniowie czytają rozwiązanie. Reszta grupy sprawdza swoje rozwiązanie.</p> <p>Następnie uczniowie wykonują ćwiczenie 2. Wybrane osoby czytają rozwiązanie.</p>	<p>Utrwalanie form dopełnienia liczby mnogiej rzeczowników policzalnych i niepoliczalnych.</p>	<p>Kooperacyjne uczenie się.</p>	<p>Praca indywidualna.</p>	<p>Załącznik 4.</p>	<p>W tle cichutko słychać polskie kolędy.</p> <p>Przepis na barszcz z uszkami jest tylko propozycją. Na zajęciach można wykorzystywać inne przepisy z różnych źródeł. Propozycją jest także ćwiczenie trybu rozkazującego.</p> <p>Pracując z przepisami również dobrze możemy utrwalać liczbę pojedynczą i mnogą czasowników występujących w tekście, formę dopełniacza itp.</p>
3 min.	<p>Nauczyciel rozdaje uczniom porożciane karteczki. Prosi o uporządkowanie karteczek tak, aby tworzyły logiczne zdania. Zwycięzca otrzymuje nagrodę.</p>	<p>Uczniowie układają rozsypankę według polecenia nauczyciela. Para, która pierwsza wykonała zadanie zwycięża, zostaje nagrodzona.</p>	<p>Utrwalanie leksyki.</p>	<p>Zabawa.</p>	<p>Praca w parach.</p>	<p>Załącznik 5.</p>	
3 min.	<p>Zadanie domowe.</p>	<p>Nauczyciel prosi uczniów o powtórzenie materiału.</p>	<p>Utrwalanie leksyki.</p>				

Załącznik 1.**Załącznik 2.****Dlaczego na wigilijnym stole musi być 12 potraw?**

Taka kolacja jest tylko raz w roku. I czeka się na nią z wyjątkowym apetytem. Wszystkie panie domu dają z siebie wszystko, żeby smakowitą kolacją wigilijną rozpocząć czas Bożego Narodzenia. A pracy jest naprawdę dużo. Zgodnie z tradycją na stole wigilijnym powinno być 12 postnych potraw. Nawet jeśli nie wszędzie stół jest tak syto zastawiony, warto dowiedzieć się, skąd wziął się taki zwyczaj.

Liczba potraw serwowanych podczas wigilijnej wieczerzy kształtowała się od wieków. Nasi przodkowie nie zastawiali stołu aż tak suto. Dawniej wierzono, że na stole powinna być nieparzysta liczba dań. To miało przynieść domownikom szczęście. Liczba potraw na stole była ściśle powiązana ze statusem społecznym rodziny. Najubożsi pozwoili mogli sobie jedynie na siedem dań. Bogatsza szlachta przygotowywała dziewięć potraw. Liczby te nie były przypadkowe: siedem jest przecież dni w tygodniu a dziewięć chórów anielskich. 11 wigilijnych dań podawano tylko na magnackich dworach. Z czasem tradycja ulegała zmianie, dziś najbardziej przezorne gospodynie skrupulatnie wyliczają 12 niezbędnych na wigilijnej uczcie potraw. Jak współcześnie tłumaczymy symbolikę wigilijnego menu? Dwanaście ma symbolizować liczbę apostołów, którzy razem z Jezusem zasiadali do ostatniej wieczerzy. Choć to raczej wspomnienie kojarzone ze świętami wielkanocnymi, w polskiej tradycji wpisało się też do bożonarodzeniowych zwyczajów. Poza tym dla naszych przodków liczba ta symbolizowała bogactwo. I zgodnie z tą wiarą, żeby zapewnić sobie finansowe powodzenie w nadchodzącym nowym roku, należy spróbować wszystkich dwunastu wigilijnych potraw.

Poniżej nasza lista najpopularniejszych wigilijnych potraw:

1. Pierożki z kapustą i grzybami
2. Smażony karp z ziemniakami
3. Ryba po grecku
4. Śledź na wszystkie sposoby
5. Kapusta z grzybami

6. Kutia
7. Barszcz z uszkami
8. Ryba w galarecie
9. Zupa grzybowa z łazankami
10. Kompot z suszu
11. Makowiec
12. Piernik

(http://www.se.pl/wydarzenia/kraj/boze-narodzenie-2012-dlaczego-na-wigilijnym-stole-musi-byc-12-potraw_296854.html)

Załącznik 3.

przeplukać, zalać, napęcznić, odcedzić, zmielić, moczyć, siekać, przestudzić, salaterka, bieżąca woda, wrzątek

Załącznik 3A

Przepis na kutię

Witajcie!

Pokażę wam dzisiaj jak przygotować wyjątkową świąteczną potrawę – kutię. Jej zrobienie zabiera trochę czasu, ale naprawdę warto.

Przede wszystkim będziemy potrzebowali jedną szklankę pszenicy. Pszenicę przeplukałam na sicie pod bieżącą wodą, zalałam następnie zimną wodą i zostawiłam ją na noc. Dzisiaj pszenica troszkę napęczniała i zmiękła. Oprócz pszenicy potrzebujemy jedną szklankę maku, 10 deka orzechów włoskich, po garstce rodzynek, moreli suszonych i płatków migdałów. Przyda nam się również pół szklanki słodkiej śmietanki trzydziestoprocentowej i pół szklanki płynnego miodu, jeden cukier migdałowy i jedna łyżeczka kandyzowanej skórki pomarańczowej. Pszenicę odcedziłam, ponownie przeplukałam i teraz zalewam ją gorącą wodą. Będę ją gotowała około dwóch godzin aż stanie się miękka. Mak zalewam również wrzątkiem i pozostawiam tak na kwadrans. Następnie odcedzę go i trzykrotnie zmielę go przez maszynkę. Rodzynki zalewam ciepłą wodą i moczę je tak przez dwadzieścia minut. Następnie odcedzam.

Orzechy włoskie oraz płatki migdałów drobno siekam. Kroję również suszone morele. Do zmielonego maku dodaję cukier migdałowy i taką masę dobrze mieszam. Do miski wsypuję miękka ugotowaną odcedzoną i przestudzoną pszenicę. Dodaję do pszenicy mak, rodzynki, migdały oraz orzechy, suszone morele i skórkę pomarańczową no i ponownie oczywiście wszystko dobrze mieszam. Do garnka wlewam śmietankę i dodaję miód. Wszystko podgrzewam cały czas mieszając do momentu, aż oba składniki się ze sobą połączą i następnie taką miodową śmietanką zalewam moją kutię. I teraz już mieszam wszystko po raz ostatni i przekładam do salaterki. Pozostaje tylko udekorować kutię. Ja wykorzystuję do tego cząstki suszonych moreli i tak przygotowaną kutię wkładam do lodówki na dwadzieścia cztery godziny. Zjem ją dopiero następnego dnia, oczywiście na zimno. Zapraszam Was bardzo moi drodzy na mój blog ankagotuje.pl no i oczywiście zachęcam do subskrypcji mojego kanału na YouTube. Pozdrawiam Was mocno i życzę smacznego.

(Anka gotuje: <https://www.youtube.com/watch?v=cz7kocIguF8>)

Załącznik 3B**Ćwiczenie 1.**

- a) Oglądając film proszę wypisać składniki potrzebne do przygotowania kutii.
- b) Oglądając film jeszcze raz, proszę do składników dopisać ich ilości.

Ilość	Nazwa produktu

Ćwiczenie 2.

Proszę całym zdaniem odpowiedzieć na pytanie: W jakich przypadkach podane są nazwy składników? Proszę napisać ich formę w mianowniku.

Załącznik 3C**Ćwiczenie 1.**

Proszę uzupełnić zdania wyrazami z ramki tak, aby tworzyły logiczną całość

1. Pszenicę przepłukałam na sicie pod bieżącą wodą, zalałam następnie zimną wodą i zostawiłam ją
2. Będę ją gotowała około dwóch godzin aż stanie się
3. Rodzynki ciepłą wodą i moczę je tak przez dwadzieścia minut.
4. Do zmielonego makucukier migdałowy i taką masę dobrze mieszam.
5. Orzechy włoskie oraz płatki migdałów drobno
6.również suszone morele.
7. Do garnkaśmietankę i dodaje miód.
8. Wszystko podgrzewam cały czas do momentu, aż oba składniki się ze sobą połączą i następnie taką miodową śmietanką moją kutię.
9. Pozostaje tylko kutię.

zalewam, siekam, kroję, na noc, zalewam, udekorować, dodaję, wlewam, mieszając, miętka

Załącznik 4.

Barszcz z uszkami

Barszcz

Składniki:

kg buraków czerwonych
 włoszczyzna
 15 dkg suszonych grzybów
 0,5 kostki masła
 2 liście laurowe
 4 ziarna ziela angielskiego
 przyprawy
 łyżka octu
 koncentrat barszczu

Grzyby (zalewać) wrzątkiem i (moczyć) najlepiej całą noc. Na następny dzień (ugotować) je z włoszczyzną pokrojoną na podłużne ćwiartki. Buraki (obierać) i (pokroić) w kostkę, cebulę (posiekać) na drobno. Buraczki i cebulę (zalewać) wodą i (gotować). Po zagotowaniu obydwu wywarów (przecedzić) je i (połączyć) ze sobą, (dodać) masło, liście laurowe i ziele angielskie. (gotować). Grzyby (pokroić) na drobno i (dodać) do barszczu. Na końcu (dodać) kilka łyżek koncentratu i (doprawić) pieprzem oraz łyżką octu.

Uszka z grzybami

Składniki:

10 dkg suszonych grzybków
 7 jajek
 cebula
 bułka tarta
 łyżka oliwy
 przyprawy
 szczypta cukru
 1 kg mąki pszennej
 pół szklanki mleka
 1 łyżka mąki ziemniaczanej

Dzień wcześniej (zalewać) grzyby wodą, pozostaw na noc. Następnego dnia (ugotować) je i odcedź. (ugotować) pięć jajek na twardo. Cebulę (pokroić) na drobno i (dusić) na oliwie pod przykryciem. (czekać) aż się zeszkli, gdy to nastąpi (dodać) do niej grzyby. Jajka, cebulę i grzyby (zmielić) w maszynce do mięsa. Do masy grzybowej (dodać) bułkę tartą, aby nabrała zwartej konsystencji i (doprawić) przyprawami (wg uznania). Farsz (ostudzić).

..... (przygotować) ciasto: na stolnicę (wsypać) mąkę pszenną i ziemniaczaną, (wbić) 2 żółtka. Mleko (zagotować) z wodą, lekko przestudzone (wlać) do mąki z żółtkami. Całość (zarobić). Ciasto cienko (rozwałkować) i (pokroić) na małe kwadraciki.

Na poszczególne kwadraty (nałożyć) porcje farszu. (składać) po przekątnej, (sklejać) brzegi i ze sobą rogi. Gotowe uszka (gotować) w osolonej wodzie. (rozkładać) na talerze i (zalewać) barszczem.

(http://www.mowimyjak.pl/styl-zycia/kuchnia-i-przepisy/barszcz-z-uszkami-na-wigilijnym-stole-czy-wiesz-jak-je-zrobic,17_35068.html)

Załącznik 5.

barszcz	z uszkami
pierogi	z kapustą i grzybami
karp	w galarecie
ryba	po grecku
pierniczki	lukrowane
zupa	grzybowa z łazankami
śledzie	w oleju z cebulą
makowiec	ciasto z makiem
kapusta	z grzybami
kompot	z suszonych owoców
bigos	z kiszonej kapusty
kluski	z makiem

Klucz**Załącznik 1.**

Przypuszczalne wypowiedzi uczniów:

przygotowania do wigilii → zakupy, sprzątanie, gotowanie, pieczenie

wigilia → strojenie choinki, ozdoby

stół wigilijny → dwanaście potraw, sianko pod obrusem, dodatkowe nakrycie dla niespodziewanego gościa

kolacja wigilijna → pierwsza gwiazdka na niebie, czytanie Ewangelii, opłatek, składanie życzeń, kolacja, Mikołaj, prezenty

po kolacji wigilijnej → śpiewanie kolęd, rozmowy w gronie rodzinnym, pasterka

Załącznik 3B

Ćwiczenie 1 a i b

Ilość	Nazwa produktu
jedna szklanka	pszenicy
jedna szklanka	maku
10 deka	orzechów włoskich
garstka	rodzynek
garstka	moreli suszonych
garstka	płatków migdałów
pół szklanki	słodkiej śmietanki trzydziestoprocentowej
pół szklanki	płynnego miodu
jeden	cukier migdałowy
jedna łyżeczka	kandyzowanej skórki pomarańczowej
cząstki	suszonych moreli

Ćwiczenie 2.

Wszystkie składniki mają formę dopełniacza. Wyjątkiem jest cukier migdałowy.

Mianownik – pszenica, mak, orzechy włoskie, rodzyнки, morele suszone, płatki migdałowe, słodka śmietanka trzydziestoprocentowa, płynny miód, cukier migdałowy, kandyzowana skórka pomarańczowa, suszone morele.

Załącznik 3C

1. na noc, 2. miękka, 3. zalewam, 4. dodaję, 5. siekam, kroję, 6. wlewam, 7. mieszając, 8. zalewam, 9. udekorować

Załącznik 4.

Barszcz

zalej, mocz, ugotuj, obierz, pokrój, posiekaj, zalej, gotuj, przecedź, połącz, dodaj, gotuj, pokrój, dodaj, dodaj, dopraw

Uszka z grzybami

zalej, ugotuj, ugotuj, pokrój, duś, czekaj, dodaj, zmiel, dodaj, dopraw, ostudź, przygotuj, wsyp, wbij, zagotuj, wlej, zarób, rozwałkuj, pokrój, nałóż, składaj, sklej, gotuj, rozłóż, zalej

Załącznik 5.

Barszcz z uszkami
 Pierogi z kapustą i grzybami
 Karp w galarecie
 Ryba po grecku
 Lukrowane pierniczki
 Zupa grzybowa z łazankami
 Śledzie w oleju z cebulą
 Makowiec ciasto z makiem
 Kapusta z grzybami
 Kompot z suszonych owoców
 Bigos z kiszonej kapusty
 Kluski z makiem

Propozycje ćwiczeń mających na celu utrwalenie leksyki związanej ze świętami

Online források:

(Fragment artykułu *W Wigilijny wieczór...* Jan Nowak-Jeziorański *Trzy wigilie* http://www.opoka.org.pl/biblioteka/I/IR/trzy_wigilie.html)

(Fragment artykułu Magdy Gessler *Przygotowania do wigilii czas zacząć* <http://stylzycia.newsweek.pl/magda-gessler-przygotowania-do-wigilii-wigilijne-potrawy-newsweek,artykuly,275945,1.html>)

Załącznik 1.**Ćwiczenie 1. Proszę dopasować do siebie słowa z kolumn**

0. Wystawiano je dawniej w kościołach	N) szampan
1. Witamy nim Nowy Rok	A) pierogi
2. Tradycyjna potrawa wigilijna	B) Gwiazda Betlejemaska
3. Stroimy nimi choinkę	C) choinka
4. Składamy najbliższym	X) jasełka
5. Magiczne zioło wieszane u sufitu	E) pierniczki
6. Ubieramy ją w Wigilię	F) ozdoby
7. Śpiewamy w Wigilię	G) lampki
8. Tradycyjna zupa z buraczków	H) barszcz
9. Dzielimy się nim w Wigilię	I) worek
10. Wskazała drogę Trzem Królom	J) ryba
11. Narodził się 25 grudnia	K) Mikołaj
12. Przynosi je Święty Mikołaj	L) Ewangelia
13. Lukrowane o różnych kształtach	Ł) jemiola
14. Oświetlają choinkę	M) kolęda
15. Tradycyjne z kapustą lub grzybami	D) gwiazda
16. Przynosi prezenty	O) Jezus

17. Idziemy na nią w Wigilię o północy	P) świece
18. Jest ich dwanaście	R) życzenia
19. Czytamy przed wieczerzą	S) prezenty
20. Zapalamy je przez 4 grudniowe niedziele	T) pasterka
21. Mikołaj przynosi w nim prezenty	U) opłatek
22. Wypatrujemy jej na niebie	W) potrawy

Klucz

1. N), 2. J), 3. F), 4. R), 5. Ł), 6. C), 7. M), 8. H), 9. U), 10. B), 11. O), 12. S), 13. E), 14. G), 15. A), 16. K), 17. T), 18. W), 19. L), 20. P), 21. I), 22. D)

Załącznik 2.

Ćwiczenie 1. Proszę uzupełnić tabelę dopasowując czasowniki do rzeczowników

0. dekorować	X) dom
1. wieszać	A) stół
2. składać	B) gwiazdka
3. wysyłać	C) kartka
4. stroić, ubierać	D) życzenia
5. rozdawać	E) kolęda
6. nakrywać	F) ozdoby
7. przyrządzać	G) choinka
8. dzielić się	H) potrawy
9. wypatrywać	I) prezenty
10. śpiewać	J) opłatek

0										
X										

Klucz

0. X), 1. F), 2. D), 3. C), 4. G), 5. I), 6. A), 7. H), 8. J), 9. B), 10. E)

Załącznik 3.

Ćwiczenie 1. Proszę uważnie przeczytać poniższy tekst , a następnie wypisać:

- a) przymiotniki określające każdą z trzech opisanych wigilii
- b) nazwy miejsc, w których bohater artykułu spędzał opisane wigilie

Trzy wigilie

Najszczęśliwsze były wigilie mojego dzieciństwa, przeżywane w typowej atmosferze starego, polskiego dworku mojego stryja w Osędowicach Murowanych pod Łęczycą. Pamiętam ten nastrój. Tradycyjny rytuał wigilijny był wiernie zachowywany. Zupa grzybowa albo barszcz, wreszcie wspaniałe kluski z makiem i na koniec ryba w galarecie. Później, w dość licznym gronie rodzinnym, zbieraliśmy się pod choinką, obdarowywaliśmy się upominkami, śpiewaliśmy kolędy, a na końcu jechaliśmy sankami do kościołka w Witoni. Wyprawa na Pasterkę przypominała kulig,

bo sanek jechało dużo, brzęczały dzwonki, a po obu stronach drogi szli ludzie ze wsi. Kościółek pamiętam rozświetlony, wypełniony po brzegi tłumem wiernych śpiewających polskie kolędy. To były niezapomniane przeżycia.

Najważniejsza była noc wigilijna, która ocaliła nam – mojej żonie i mnie – życie, kiedy w roku 1944 przemycaliśmy się przez góry Szwarewaldu z Niemiec do Szwajcarii. Normalnie granica była bardzo strzeżona, a w tym dniu wszyscy strażnicy niemieccy puciekali do domów na wigilię, tak że stała prawie otworem. Widzieliśmy tylko jednego wartownika na rowerze. Była przepiękna, bardzo jasna noc, góry pokryte śniegiem, rozległe, piękne widoki, wielkie napięcie i mocne wrażenia.

Wigilię najsmutniejszą w moim życiu przeżyłem w 1943 roku w Londynie, w domu Naczelnego Wodza gen. Kazimierza Sosnkowskiego i jego żony. Generał ujawnił wówczas wszystko, co się stało w Teheranie, dosłownie trzy tygodnie wcześniej. W tym momencie zorientowałem się po raz pierwszy, że Polska została zdradzona przez swoich sojuszników i nie odzyska niepodległości.

(Fragment artykułu *W Wigilijny wieczór...* Jan Nowak-Jeziorański Trzy wigilie http://www.opoka.org.pl/biblioteka/I/IR/trzy_wigilie.html)

Ćwiczenie 2. Na podstawie przeczytanego tekstu proszę wybrać poprawną odpowiedź.

Przykład:

0. Generał mówił o:
 - a) sytuacji w Londynie
 - b) odzyskaniu niepodległości przez Polskę
 - c) wydarzeniach w Teheranie
1. Na kolację wigilijną podawano:
 - a) kluski z serem
 - b) kluski z makiem
 - c) kluski z kapustą
2. Na pasterkę rodzina jechała:
 - a) sankami
 - b) samochodem
 - c) szła pieszo
3. W wigilię granica w górach Szwarewaldu:
 - a) była bardzo strzeżona
 - b) była zamknięta
 - c) była niestrzeżona
4. Noc wigilijna w 1944 roku była:
 - a) ciemna i mroźna
 - b) jasna i piękna
 - c) deszczowa i chłodna

Klucz

Ćwiczenie 1.

- a) najszczęśliwsza, najważniejsza, najsmutniejsza
- b) dworek w Osędownicach Murowanych pod Łęczycą; góry Szwarewaldu; Londyn

Ćwiczenie 2.

1. b), 2. a), 3. c), 4. b)

Załącznik 4.

Proszę uzupełnić tekst wyrazami z ramki według przykładu.

Ten *wymarzony*, wyczekiwany i pełen niezwykłych wieczór jest też, nie ma co ukrywać, czasem porównań. Wszyscy porównują odnalezione na stole smaki z tym, co kiedyś mama, ciocia, babcia, Punkt odniesienia zawsze jest odległy w czasie, bo wzorcem smaku jest Wszystko wtedy było takie pyszne. Dziś staramy się powtórzyć idealny, idealną kapustę z, idealne uszka. Staramy się, ale... nie wychodzi. na zgromadzonych przy stole najbliższych i na taki sam zachwyty, jaki malował się na dziecięcych obliczach przed laty.

(Fragment artykułu Magdy Gessler *Przygotowania do wigilii* czas zacząć <http://stylzycia.newsweek.pl/magda-gessler-przygotowania-do-wigilii-wigilijne-potrawy-newsweek,artykuly,275945,1.html>)

naszych, barszcz, dzieciństwo, patrzymy, wymarzony, czekamy,
emocji, zrobiły, prababcia, grzybami

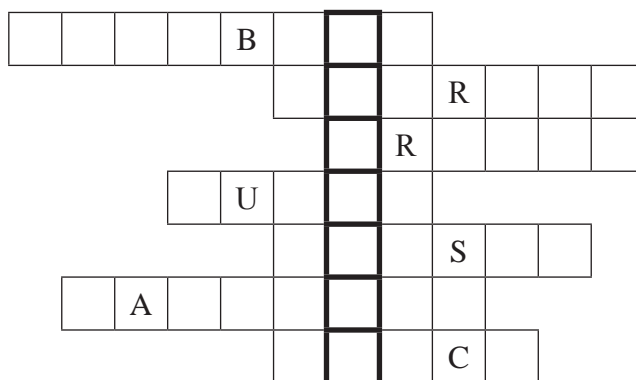
Klucz

emocji, zrobiły, prababcia, dzieciństwo, barszcz, grzybami, patrzymy, czekamy, naszych

Załącznik 5.

Proszę rozwiązać krzyżówkę.

1. Zupa, której głównymi składnikami są grzyby suszone. Podawana z łazankami.
2. Najlepsze z grzybami i kapustą.
3. Filet ryby z warzywami duszonych w pomidorowym sosie to ryba po ...
4. Wigilijny deser z pszenicy.
5. Staropolska potrawa wigilijna z makiem, orzechami, migdałami, miodem.
6. Drożdżowe lub kruche ciasto świąteczne z bakaliami i makiem.
7. Czerwony z uszkami.

Klucz:

Rozwiązanie: Wigilia

1. grzybowa, 2. pierogi, 3. grecku, 4. kutia, 5. kluski, 6. makowiec, 7. barszcz

Szerb nyelvi tananyagok

Üzleti szerb nyelv

Hat óraterv a Szerb nyelvfejlesztés című tárgyhoz

Üzleti szerb nyelv témában nagyon kevés a jól kidolgozott forrás (tankönyv, nyelvkönyv, elektronikus kiadvány, egyéb), illetve megfelelő módszertani útmutatót jelentő óraterv. Jelen óraterv éppen ezeket kísérli meg pótolni, és egy jól követhető útmutatást adni a nyelvet oktató tanároknak, különös tekintettel a szaknyelvet, ezen belül az üzleti nyelvet oktató tanároknak. A *Business Serbian* című tankönyv angol közvetítőnyelvvvel készült, így a szakkifejezések, szavak értelmezésekor a tanár megfelelő angol nyelvtudására is szüksége van. Jelen óraterv a könyv első leckéjének anyagát hatórás tömbben dolgozza fel. A könyv egyébként tizenöt leckéből áll, így ha a meghatározott tömb felépítését követjük, akkor 90 tanóra alatt tudjuk befejezni a könyvet. A könyv mind a négy alapkompenciára (írott és hallott szöveg értése, szóbeli és írásbeli kifejezés) épül, illetve azokat továbbfejleszti. Középfokú nyelvtudás szintről szaknyelvi szintre emeli a hallgatót, diákot. A könyvben előtérbe helyeződik a szakmai anyag átadása, illetve elsajátítása, a grammatikára a könyv nem tér ki. A könyv tartalmazza a hanganyag átiratát is, így tanárnak, diáknak egyaránt nagy segítséget nyújt a hanganyag feldolgozásában. A könyv végén megoldókulcs és szójegyzék (szakkifejezések jegyzéke) található.

Az óra témája, címe: Üzleti szerb nyelv

Az óra cél- és feladatrendszere: nyelv-szakmai kompetencia és a 4 alapkompencia (írott és hallott szöveg értése, szóbeli és írásbeli kifejezés) fejlesztése, csoportos tanulás és gyakorlás.

A tanítandó ismeretek: szakkifejezések, szerb nyelvhasználat üzleti környezetben, 1. lecke anyagából (Belgrád, vendéglátás és turizmus, lakásbérlés, taxi szolgáltatás), további leckék anyaga: munkahely, üzlethelyiség, állásinterjú, pénzügyi szolgáltatás, ügyvédi és könyvelői szolgáltatás, termék és termelés, piackutatás és marketing, üzleti út, szállítás és vámolás, törvények, üzleti szokások, stb.

Az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése: B2–C2.

Az óra fő didaktikai feladatai: szókincsfejlesztés, szakszöveg-értés, üzleti és kulturális jellemzők elsajátítása és gyakorlatban való felhasználása.

Műveltségi terület: Élő idegen nyelv

Szak: Szerb

Tantárgy: Üzleti szerb nyelv

Évfolyam: III.

Felhasznált források: Urkom Aleksander (2014): *Business Serbian*. Budapest: Urkom Kiadó.

A melléklet tartalma:

1. melléklet: Szótár (*Business Serbian*, 6. oldal)
2. melléklet: Napló (*Business Serbian*, 6. oldal)
3. melléklet: Feladat 1 (*Business Serbian*, 6. oldal)
4. melléklet: Szótár (*Business Serbian*, 7. oldal)
5. melléklet: Feladat 2 (*Business Serbian*, 7. oldal)

6. melléklet: Feladat 3 (*Business Serbian*, 7. oldal)
7. melléklet: Feladat 4 (*Business Serbian*, 7. oldal)
8. melléklet: Házi feladat (*Business Serbian*, 7. oldal)
9. melléklet: Szótár (*Business Serbian*, 8. oldal)
10. melléklet: Feladat 5 (*Business Serbian*, 8. oldal)
11. melléklet: Feladat 6 (*Business Serbian*, 8. oldal)
12. melléklet: Feladat 7 (*Business Serbian*, 8. oldal)
13. melléklet: Feladat 8 (*Business Serbian*, 9. oldal)
14. melléklet: Szótár (*Business Serbian*, 9. oldal)
15. melléklet: Feladat 9 (*Business Serbian*, 9. oldal)
16. melléklet: Feladat 10 (*Business Serbian*, 9. oldal)
17. melléklet: Házi feladat (*Business Serbian*, 9. oldal)
18. melléklet: Szótár (*Business Serbian*, 10. oldal)
19. melléklet: Feladat 11 (*Business Serbian*, 10. oldal)
20. melléklet: Feladat 12 (*Business Serbian*, 10. oldal)
21. melléklet: Szótár (*Business Serbian*, 11. oldal)
22. melléklet: Feladat 13 (*Business Serbian*, 11. oldal)
23. melléklet: Házi feladat (*Business Serbian*, 11. oldal)
24. melléklet: Szótár (*Business Serbian*, 12. oldal)
25. melléklet: Feladat 14 és 15 (*Business Serbian*, 12. oldal)
26. melléklet: Feladat 16 (*Business Serbian*, 12. oldal)
27. melléklet: Feladat 17 (*Business Serbian*, 13. oldal)
28. melléklet: Feladat 18 (*Business Serbian*, 13. oldal)
29. melléklet: Feladat 19 (*Business Serbian*, 13. oldal)

1. óra

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
5 perc	Bevezetés Bevezető beszélgetés. Mit tudunk az üzleti nyelvről? Mikor használjuk?	Bekapcsolódás a párbeszédbe.	Ráhangolás, ismeret-ellenőrzés.	Párbeszéd.	Szóbeli, interaktív.	könyv	
5 perc	Szótár (1. melléklet) Szókincsfejlesztés. Ismeretlen szavak elsajátítása.	Ismeretlen szavak tanulása, használatuk megértése.	Szókincsbővítés.	Kooperatív tanulás, tanári eligazítás.	Szóbeli, interaktív.	könyv	Minden szót átvenni és elmagyarázni.
15 perc	Napló (2. melléklet) Szöveg olvasása. 2-3 diák egymás után olvassa a szöveget. Tanár irányítja a feladatokat. Felolvasás után kérdéseket tesz fel: Miről szól a szöveg? Kik a főszereplők? Stb.	Szövegolvasás, ismerkedés a könyv felépítésével, főszereplőkkel, témával. Kérdésekre választ adnak.	Olvasott-hallott szöveg értése.	A diákok olvasnak – a tanár irányít.	Egyéni és csoportos munka, szóbeli.	könyv	Figyelni a helyes hangsúlyozásra. Több diákot bevonni a feladatba.
15 perc	Task 1 (3. melléklet) Szakszöveg olvasása (idegenforgalom és turizmus). Szállástípusok, szolgáltatások, szakki-fejezések értelmezése, szolgáltatásokkal kapcsolatos ismeretek bővítése.	Olvasás után ismeretlen szavak kigyűjtése és értelmezése.	Szakszöveg megértése.	Kooperatív tanulás, tanári eligazítás.	Olvasás, kérdésfeltevés, csoportos értelmezés.	könyv	A diákoknak meg kell próbálniuk egyedül érvényesíteni.
5 perc	Zárás (az órán elhangzott fontosabb szakkifejezések ismétlése, rögzítése)	A diákok a könyvben található <i>Notes</i> részben a szakmai fontosságú ismereteket feljegyzik.	Ismétlés.	Összegzés	Írásbeli, interaktív.	tábla	A táblára felírni legalább 5-10 szakki-fejezést.

2. óra

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részecskék, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
2 perc	Bevezetés Bevezető beszélgetés. Legérdekesebb kifejezések a múlt órán elhangzottak közül.	Bekapcsolódás a párbeszédbe.	Ráhangolás, ismeret-ellenőrzés.	Párbeszéd	Szóbeli, interaktív.	könyv	
3 perc	Szótár (4. melléklet) Szókincsfejlesztés. Ismeretlen szavak elsajátítása,	Ismeretlen szavak tanulása, használatuk megértése.	Szókincsbővítés.	Kooperatív tanulás, tanári eligazítás.	Szóbeli, interaktív.	könyv	Minden szót átvenni és elmagyarázni.
12 perc	Task 2 (5. melléklet) Párbeszéd olvasása, kérdésekre válaszadás. A feladat párbeszéd formájában valóságközvetítő és játékos megközelítést teremt.	A diákok párbeszéd olvasásának a szöveget (2 diák). Utána mindenki bekapcsolódik a feladatba – válaszadás.	Szakmai ismeretszerzés valóságközvetítőben.	Párbeszéd.	Szóbeli, interaktív.	könyv	A diákokat motiválni, hogy minél pontosabban és valóságközvetítően végezzék az ilyen jellegű feladatokat.
12 perc	Task 3 (6. melléklet) Párbeszéd formában levő szöveg olvasása, két színnel megjelölt szavak elmagyarázása, értelmezése. Külön megjelölt kifejezések a szakmai anyagot képezik, így külön figyelmet kívánnak.	A diákok párbeszéd olvasásának a szöveget (2 diák). Utána mindenki bekapcsolódik a feladatba – válaszadás.	Szakmai ismeretszerzés valóságközvetítőben.	Párbeszéd.	Szóbeli, interaktív.	könyv	Megjelölt szavak/kifejezések körül kiépíteni a kontextust, használatukat gyakoroltatni.
12 perc	Task 4 (7. melléklet) Párbeszéd olvasása, két színnel megjelölt szavakat más szavakkal helyettesíteni úgy, hogy a mondat értelme ne sérüljön.	A diákok párbeszéd olvasásának a szöveget (2 diák). Utána mindenki bekapcsolódik a feladatba – válaszadás.	Szakmai ismeretszerzés valóságközvetítőben.	Párbeszéd.	Szóbeli, interaktív.	könyv	A tanár javaslatokat tesz azon szavak esetében, ahol a diákok maguktól nem tudnak megoldást találni.
4 perc	Zárás – Házi feladat (8. melléklet) (Az órán elhangzott fontosabb szakkifejezések ismétlése, rögzítése.) Házi feladattal kapcsolatos eligazítás.	A diákok a könyvben található <i>Notes</i> részben a szakmai fontosságú ismereteket feljegyzik. Házi feladatról érdeklődnek.	Ismétlés.	Összegzés	Írásbeli, interaktív.	tábla	Táblára felírni legalább 5–10 szakkifejezést.

3. óra

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részecskék, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
5 perc	Bevezetés Task 5 (9. melléklet) Képek megtekintése és szakmai párbeszéd a taxi szolgáltatás témára. A kép alapján a diákoknak lehetőséget kell adni arra, hogy az adott témáról egyedül vagy közösen véleményt alkossanak.	A diákok bekapcsolódnak a párbeszédbe, a szakmai témában véleményt alkotnak.	Vélemény megfogalmazása.	Párbeszéd.	Szóbeli, interaktív.	könyv	A diákok minél pontosabban határozzák meg a szolgáltatás mibenlétét.
3 perc	Szótár (10. melléklet) Szókincsfejlesztés. Ismeretlen szavak elsajátítása.	Ismeretlen szavak tanulása, használatuk megértése.	Szókincsbővítés.	Kooperatív tanulás, tanári eligazítás.	Szóbeli, interaktív.	könyv	Minden szót átvenni és elmagyarázni.
17 perc	Task 6 (11. melléklet) Szöveghallgatás után igaz/hamis feladat megoldása. A szöveget vagy a tanár olvassa fel vagy elektronikus médian keresztül játssza le. Diákok kétszer hallgatják meg a szöveget, utána ellenőrzés, illetve ha szükséges, magyarázat.	Szöveghallgatás. Kétszer hallgatják meg a szöveget, közben megoldják a feladatot. Ha ismeretlen kifejezésre bukkanak, tanár segítségét kérik.	Hallott szöveg értése.	Felolvasás, lejátszás.	Egyéni munka, szóbeli.	könyv, lejátszó	Ha a tanár olvassa a szöveget, akkor minél pontosabban, illetve valóságúhen kell olvasnia.
17 perc	Task 7 (12. melléklet) Szöveg hallgatása után a), b), c) feladat megoldása. A szöveget vagy a tanár olvassa fel vagy elektronikus médian keresztül játssza le. A diákok kétszer hallgatják meg a szöveget, utána ellenőrzés, illetve ha szükséges, magyarázat.	Szöveghallgatás. Kétszer hallgatják meg a szöveget, közben megoldják a feladatot. Ha ismeretlen kifejezésre bukkanak, tanár segítségét kérik.	Hallott szöveg értése.	Felolvasás, lejátszás.	Egyéni munka, szóbeli.	könyv, lejátszó	Ha a tanár olvassa a szöveget, akkor minél pontosabban, illetve valóságúhen kell olvasnia.
3 perc	Zárás (az órán elhangzott fontosabb szakkifejezések ismétlése, rögzítése)	A diákok a könyvben található <i>Notes</i> részben a szakmai fontosságú ismereteket feljegyzik.	Ismétlés.	Összegzés.	Írásbeli, interaktív	tábla	A táblára felírni legalább 5–10 szakkifejezést.

4. óra

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
5 perc	Bevezetés Task 8 (13. melléklet) Véleményalkotás megadott témákra: al-berlet, városközpont vagy külváros, stb.	A diákok bekapcsolódnak a párbeszédbe, szakmai témában véleményyt alkotnak.	Vélemény megfogalmazása.	Párbeszéd.	Szóbeli, interaktív.	könyv	A diákok minél pontosabban fejték ki a véleményüket.
3 perc	Szótár (14. melléklet) Szókincsfejlesztés. Ismeretlen szavak elsajátítása.	Ismeretlen szavak tanulása, használatuk megértése.	Szókincsbővítés.	Kooperatív tanulás, tanári eligazítás.	Szóbeli, interaktív.	könyv	Minden szót átvenni és elmagyarázni.
17 perc	Task 9 (15. melléklet) Szöveg hallgatása után mondatrészeket kell összepárosítani. A szöveget vagy a tanár olvassa fel vagy elektronikus médian keresztül játssza le. A diákok kétszer hallgatják meg a szöveget. Utána ellenőrzés, illetve ha szükséges, magyarázat.	Szöveghallgatás. Kétszer hallgatják meg a szöveget, közben megoldják a feladatot. Ha ismeretlen kifejezésre bukannak, tanár segítségét kérik.	Hallott szöveg értése.	Felolvasás, lejátszás.	Egyéni munka, szóbeli.	könyv, lejátszó	Ha tanár olvassa a szöveget, akkor minél pontosabban, illetve valóságghűen kell olvasnia.
17 perc	Task 10 (16. melléklet) Szöveghallgatás után a hiányzó kifejezést kell pótolni. A szöveget vagy a tanár olvassa fel vagy elektronikus médian keresztül játssza le. A diákok kétszer hallgatják meg a szöveget, utána ellenőrzés, illetve ha szükséges, magyarázat	Szöveghallgatás. Kétszer hallgatják meg a szöveget, közben megoldják a feladatot. Ha ismeretlen kifejezésre bukannak, tanár segítségét kérik.	Hallott szöveg értése.	Felolvasás, lejátszás.	Egyéni munka, szóbeli.	könyv, lejátszó	Ha tanár olvassa a szöveget, akkor minél pontosabban, illetve valóságghűen kell olvasnia.
3 perc	Zárás – Házi feladat (17. melléklet) (Az órán elhangzott fontosabb szakkifejezések ismétlése, rögzítése) Házi feladattal kapcsolatos eligazítás.	A diákok a könyvben található <i>Notes</i> részben feljegyzik a szakmai fontosságú ismereteket. Házi feladatról érdeklődnek.	Ismétlés.	Összegzés.	Írásbeli, interaktív.	tábla	Táblára felírni legálább 5–10 szakkifejezést.

5. óra

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
3 perc	Bevezetés Szótár (18. melléklet) Szókincsfejlesztés. Ismeretlen szavak elsajátítása.	Ismeretlen szavak tanulása, használatuk megértése.	Szókincsbővítés.	Kooperatív tanulás, tanári eligazodás.	Szóbeli, interaktív.	könyv	Minden szót átvenni és elmagyarázni.
12 perc	Task 11 (19. melléklet) Szövegértelmezés, alternatívák kiválasztása. A diákoknak a szöveg olvasása során a megfelelő kifejezést kell kiválasztaniuk (2 lehetséges megoldás közül). A tanár irányít és az ismeretlen kifejezéseket értelmezi.	Szövegértelmezés. A diákok olvasnak és két lehetséges megoldás közül választanak (a helyes megoldást aláhúzzák, bekarikázzák).	Olvasott szöveg megértése, szövegértési kompetencia fejlesztése.	Alternatívák.	Egyéni munka, írásbeli.	könyv	Az alternatívák között olyanok is vannak, amelyek nagyon hasonlóak, mégis csak az egyik helyes. A tanárnak ilyenkor pontosan meg kell magyarázania a használatukat.
12 perc	Task 12 (20. melléklet) Írásbeli kifejezés. 3 felesleges szó. A diákoknak a szöveg olvasása során a megfelelő kifejezést kell kiválasztaniuk (10 kérdésre összesen 13 megoldás van, így 3 szó felesleges). A tanár irányít és értelmezi az ismeretlen kifejezéseket.	Írásbeli kifejezés. A diákok olvasnak és a lehetséges megoldások közül választanak (10 kérdésre összesen 13 megoldás van, így 3 szó felesleges), a helyes megoldást az üres vonalakra írják.	Olvasott szöveg értése, Írásbeli kompetencia fejlesztése.	3 felesleges szó.	Egyéni munka, írásbeli.	könyv	Mivel 3 felesleges szó van, a diákoknak nehézséget okozhat a feladat megoldása. A tanárnak minden kifejezést megfelelő kontextusba kell tennie, hogy megkönnyítse a diákok feladatát.
3 perc	Szótár (21. melléklet) Szókincsfejlesztés. Ismeretlen szavak elsajátítása.	Ismeretlen szavak tanulása, használatuk megértése.	Szókincsbővítés.	Kooperatív tanulás, tanári eligazítás.	Szóbeli, interaktív.	könyv	Minden szót át kell venni és el kell magyarázni.

12 perc	Task 13 (22. melléklet) Véleményalkotás. Két ellentétes hangulatú szöveg elolvasása után a diákoknak saját véleményét kell formálniuk. A két szöveget két diák olvassa fel. Véleményt az egész osztály alkot, külön vagy akár közösen.	Két ellentétes hangulatú szöveg elolvasása után a diákoknak saját véleményét kell mondaniuk.	Véleményalkotás.	Ellentétek hangsúlyozása.	Egyéni és csoportos munka.	könyv	Egyes diákoknak extrém véleménye is lehet a témában. A tanárnak az a dolga, hogy a párbeszéd ne durvuljon el..
3 perc	Zárás – Házi feladat (23. melléklet) (Az órán elhangzott fontosabb szakkifejezések ismétlése, rögzítése.) Házi feladattal kapcsolatos eligazítás.	A diákok a könyvben található <i>Notes</i> részben feljegyzik a szakmai fontosságú ismereteket, házi feladatról érdeklődnek.	Ismétlés.	Összegzés.	Írásbeli, interaktív.	tábla	Táblára felírni legálább 5-10 szakkifejezést.

6. óra

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
3 perc	Bevezetés Szótár (24. melléklet) Szókincsfejlesztés. Ismeretlen szavak elsajátítása.	Ismeretlen szavak tanulása, használatuk megértése.	Szókincsbővítés.	Kooperatív tanulás, tanári eligazítás.	Szóbeli, interaktív.	könyv	Minden szót átvenni és elmagyarázni.
15 perc	Task 14 és 15 (25. melléklet) Szituációs feladat. A 14. és 15. feladatot külön vagy akár egy időben is lehet végezni. A diákok párokat alkotnak, minden pár a 14. vagy 15. feladatot kapja. A feladatok tartalmazzák azokat az instrukciókat, melyek alapján a diákok eljuttassák a rájuk írt szerepet.	A diákok párban dolgoznak. Instrukciók szerint eljátszzák a szerepüket. Előtte néhány percig fel tudnak készülni, papírra tudják vetni gondolataikat.	Szakmai ismeret-szerzés valóság-hű szituációban.	Párbeszéd.	Szóbeli, interaktív.	könyv	A diákokat motiválni kell, hogy minél pontosabban és valóság-hűen végezzék az ilyen jellegű feladatokat.
10 perc	Task 16 (26. melléklet) Véleményalkotás megadott témákról: külföldi utazás, autóbérlés, a határon stb.	A diákok bekapcsolódnak a párbeszédbe, szakmai témában véleményyt alkotnak.	Vélemény megfogalmazása.	Párbeszéd.	Szóbeli, interaktív.	könyv	A diákok minél pontosabban határozzák meg véleményüket
10 perc	Task 17 (27. melléklet) Szakkifejezések jegyzéke A leckében előforduló legfontosabb szakkifejezések listája. A tanárnak az a feladata, hogy mindégüket részletesen megmagyarázza, illetve megfelelő kontextusba helyezze.	A diákok memorizálják a szakkifejezéseket. Használatukat gyakorolják.	Szakkifejezések, nyelvi konstrukciókkal való megismerkedés.	Párbeszéd	Szóbeli, interaktív.	könyv	A tanár felhívja a diákok figyelmét arra, hogy mennyire fontos a szakkifejezések pontos használata, és milyen problémák adódhatnak elírásuk, vagy nem megfelelő használatuk esetén.
7 perc	Zárás – Task 18 és Task 19 (28. és 29. melléklet) Fordítási és mondatalkotási feladatok. Házi feladatként is adhatók. 18. feladat: szakszöveg fordítása. 19. feladat: a 18. feladatban két szímmel megjelölt szavakkal mondatokat alkotni.	A diákok a fordítási vagy a mondatalkotási feladatot akár az órán is elkezdhetik, ha van még idő, de otthon is folytathatják.	Szakszöveg fordításának, illetve új mondatok megfogalmazásának megismerése.	Fordítás, mondatképzés.	Írásbeli, interaktív.	könyv	Házi feladat esetén a következő órán át kell nézni a feladatokat, esetleg beadandóként kezelni ezeket a feladatokat.

Mellékletek

1. melléklet (*Business Serbian, 6. oldal*)

Vocabulary

vedro – clear
 utisak – impression
 pretpostaviti – to suppose
 ustručavati se – to hesitate
 pozadina – background
 smeštaj – accommodation
 točenje – pouring out
 posetilac – visitor
 teretana – gym
 boravak – stay

2. melléklet (*Business Serbian, 6. oldal*)

Diary

Stigao sam u Beograd. Vreme je lepo, vedro i sunčano. Meteorolozi kažu da će ovako ostati i nekoliko narednih dana. Super! Prvi utisci? Fantastični. Nisam mogao ni da pretpostavim da je beogradski aerodrom ‘Nikola Tesla’ tako velik i lep. Svi su bili nasmejani i odlično govore strane jezike. Ali meni to nije trebalo. Kako se samo iznenadila ona devojka, kada sam je na mom odličnom srpskom upitao gde je taksi stanica. Mislila je da ne znam ni reč na srpskom. Taksi? Nije loše. Usluga je bila zadovoljavajuća, brzo sam stigao do hotela, a cena, više nego povoljna. Kada sam ga pitao kako je danas taksistima u Beogradu i Srbiji, taksista se oslobodio i nije zatvarao usta sve do hotela. Dobro, verovatno to ovde ide sa pričom, dobio sam njegovu vizit kartu i rekao mi je da se ne ustručavam i da ga zovem na mobilni u bilo koje vreme kad mi zatreba prevoz. Hotel? Ne baš jeftin, ali sam inače i čuo da su hoteli u Srbiji malo skuplji od proseka u regionu. Devojka na recepciji mlada, lepa, prijatna i naravno nasmejana. Osmeh ću dugo pamtit i sa ovog mog prvog dana. Večera u restoranu hotela je bila prijatno iznenađenje. Pošto sam bio baš ogladneo, tražio sam malo jaču večeru. Uz tihi i laganu muziku koja se čula iz pozadine mogao sam po prvi put da okusim specijalitet restorana, mešano meso sa odličnom salatom od pečene paprike. Vino? Prva klasa. Doživljaj? Izuzetan. Sad sedim u hotelskoj sobi i spremam se da napišem imejl Mariji. Jedva čekam da i ona dođe. Sutra ću pogledati nekoliko stanova, jer treba da iznajmim jedan.

3. melléklet (*Business Serbian, 6. oldal*)

Task 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

Ugostiteljstvo je privredna delatnost koja obuhvata pružanje usluga smeštaja i usluge pripreme, proizvodnje i posluživanja hrane i pića. Ugostiteljski objekti koji se prvenstveno bave smeštajem gostiju, prema svojoj veličini i nameni se dele na: hotel, motel, pansion, kamp, sobe za iznajmljivanje i druge objekte koji su namenjeni smeštaju putnika i turista. Ugostiteljski objekti koji se bave pripremom i proizvodnjom hrane, kao i točenjem pića su: restoran, kafana, bife, pivni-

ca, picerija, restoran sa samoposluživanjem, restoran brze hrane, kiosci i drugi. Hotelijerstvo je grana ugostiteljstva koja se prvenstveno bavi smeštajem posetilaca, gostiju koji dolaze iz drugih sredina. Međutim, delatnost hotelijerstva se proširuje i na pružanje usluga ishrane, točenja pića i raznih drugih usluga, kao što su sauna, teretana, prodavnice suvenira i slično, što sve skupa omogućava da se gost oseća što prijatnije i udobnije za vreme boravka u hotelu. Hotel je ugostiteljski objekat za smeštaj gostiju. Posluje po komercijalnim principima, mora da poseduje odgovarajuću tehničko-tehnološku opremu koja obezbeđuje normalan rad hotela i dobro obučenu ekipu koja je sposobna za vršenje kako jednostavnih tako i komplikovanih usluga. Hotelske usluge mogu biti: a) noćenje sa doručkom, b) polupansion (doručak i večera), c) pun pansion (doručak, ručak i večera), d) sve uključeno (doručak, ručak, večera i ostale usluge).

4. melléklet (*Business Serbian, 7. oldal*)

Vocabulary

uslovi – conditions

noćenje – night

dobrodošli – welcome

passoš – passport

formular – form

obračunati – to calculate

pristup – access

lozinka – password

diktirati – to dictate

platiti – to pay

5. melléklet (*Business Serbian, 7. oldal*)

Task 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Recepcioner: Hotel Labud, dobar dan, kako mogu da vam pomognem?

Gost: Dobar dan, želim da rezervišem smeštaj i da se raspitam o svim uslovima.

R: Kako da ne. Recite kada stižete, koliko dana ostajete i kakvu sobu želite da uzmete.

G: Želim da rezervišem jednokrevetnu sobu za period od 12. do 15. septembra.

R: U ceni smeštaja je i cena doručka, međutim, ako želite, možete dobiti i uslugu polupansiona ili punog pansiona.

G: Recite mi kolika je cena sobe sa doručkom i koliko je sa ručkom i večerom zajedno?

R: Soba sa doručkom za jedno noćenje je 40 evra, dok se na puni pansion dodaje još 10 evra. Znači, ukupno 50 evra.

G: Odlično. Onda molim Vas rezervišite za taj period jednu jednokrevetnu sobu sa punim pansom na ime Marka Hadžića.

R: Da li možete da nam uplatite 10% od cene usluge na ime rezervacije?

G: Naravno, dajte mi žiro-račun hotela i odmah ću uplatiti potreban iznos.

...

1. Koje hotelske usluge poznajete?

2. šta je razlika između polupansiona i punog pansiona?

6. melléklet (*Business Serbian, 7. oldal*)**Task 3****Explain the highlighted words.**

Recepcioner: Dobar dan! Dobrodošli u naš hotel!

Gost: Dobar dan! Rezervisao sam sobu na ime Marka Hadžića.

R: A, da! Pronašao sam Vas. Rezervisali ste jednokrevetnu sobu od 12. do 15. septembra sa punim pansionom.

G: Da, to je to.

R: Molim Vaš pasoš! Popunite ovaj formular sa Vašim podacima.

G: Uslugu plaćam sada ili na kraju mog boravka?

R: Slobodno možete platiti na kraju, kada obračunamo i hranu i minibar. Vaša soba je broj 33 na trećem spratu.

G: Da li mogu da koristim lift?

R: Kako da ne, on se nalazi odmah pored stepenica sa leve strane.

G: U koliko sati počinju ručak i večera?

R: Ručak se servira od dvanaest do petnaest sati, a večera od devetnaest do dvadeset i dva časa.

G: Da li u sobi i u hotelu postoji bežični internet?

R: Naravno, Vi imate slobodan pristup našoj Wi-Fi mreži, a lozinka Vam je naznačena na pisaćem stolu u sobi.

G: Hvala Vam najlepše, doviđenja.

R: Doviđenja!

7. melléklet (*Business Serbian, 7. oldal*)**Task 4****Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.**

Recepcioner: Dobar dan, kako ste?

Gost: Evo, završio se moj kratki boravak u vašem lepom gradu. Želeo bih da se odjavim.

R: Želite da posebno platite uslugu noćenja i eventualno restorana i mini bara, ili sve može zajedno na račun?

G: Ako nije problem, želeo bih da dobijem poseban račun za uslugu noćenja na ime moje firme, jer to mogu da obračunam, a minibar bih posebno platio.

R: Naravno, nema problema. Na koje ime mogu da izdam račun?

G: Evo, da Vam ne diktiram, prepisite podatke sa moje vizitke.

R: Vi ste kod nas boravili tri noći po 50 evra, jer je u cenu uključen puni pansion, tako da Vam je cena usluge noćenja ukupno 150 evra. U minibaru ste imali konzumaciju za 20 evra.

G: Mogu li da platim u evrima?

R: Račun možemo da izdamo u evrima, međutim, iznos se plaća isključivo u dinarima.

G: Nema problema, izvolite.

8. melléklet (*Business Serbian, 7. oldal*)**Homework**

Write a text of 150–200 words on the following topic:

Rezervacija boravka u hotelu. (u tekst uključi broj osoba, tip sobe i hotelske usluge, datum boravka, cenu usluge i način plaćanja)

9. melléklet (*Business Serbian*, 8. oldal)

Vocabulary

naručiti – to order
 sastanak – meeting
 sudariti se – to crash
 cilj – destination
 oprezno – carefully
 gotovina – cash
 poluostrvo – peninsula
 prestonica – capital city
 stanovnik – inhabitant
 spomenik – monument

10. melléklet (*Business Serbian*, 8. oldal)

Task 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

11. melléklet (*Business Serbian*, 8. oldal)

Task 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Taksi agencija se zove ‚Trojka‘.	tačno/netačno
2. Putnik se nalazi u ulici Zorana Ristića broj 5.	tačno/netačno
3. Sava Centar poznaje svaki Beograđanin.	tačno/netačno
4. Put do Sava Centra traje petnaestak minuta?	tačno/netačno
5. Putnik odlazi u bioskop u Sava Centru?	tačno/netačno
6. Putnik je zamolio taksistu da upali prednja svetla.	tačno/netačno
7. Putnik će imati vremena za jednu cigaretu.	tačno/netačno
8. Putnik je platio taksi uslugu gotovinom.	tačno/netačno
9. Cena taksi usluge je iznosila četrismo pedeset dinara.	tačno/netačno
10. Putnik je tražio od taksiste samo jednu priznanicu.	tačno/netačno

12. melléklet (*Business Serbian*, 8. oldal)

Task 7

Listen and circle the correct answer.

1. Beograd se nalazi u
 - a) Jugoistočnoj Evropi
 - b) Zapadnoj Evropi
 - c) Srednjoj Evropi

2. Grad Beograd se prostire na
 - a) 233.826 ha
 - b) 332.286 ha
 - c) 322.268 ha
3. U Beogradu živi više od
 - a) tri miliona stanovnika
 - b) milion i po stanovnika
 - c) osamsto hiljada stanovnika
4. Beograd ima istoriju staru
 - a) oko 7000 godina
 - b) oko 9000 godina
 - c) oko 11000 godina
5. Klima Beograda je
 - a) umereno kontinentalna sa četiri godišnja doba
 - b) kontinentalna sa četiri godišnja doba
 - c) planinska sa tri godišnja doba
6. Velika škola je osnovana u Beogradu
 - a) 1918. godine
 - b) 1818. godine
 - c) 1808. godine
7. Knez Mihailova ulica je
 - a) najstarija ulica u Beogradu
 - b) najprometnija ulica u Novom Beogradu
 - c) u pešačkoj zoni i predstavlja trgovački centar grada
8. Zgrade u Knez Mihailovoj ulici su građene
 - a) krajem XIX veka
 - b) krajem XVIII veka
 - c) u XVII veku
9. Beogradska tvrđava je imala veliku ulogu u odbrani Evrope od
 - a) Varvara
 - b) Turaka
 - c) Rimljana
10. U Kalemegdanskom parku se nalazi
 - a) restoran 'Tri šesira'
 - b) zoološki vrt
 - c) gradski bazen

13. melléklet (*Business Serbian*, 9. oldal)

Task 8

Discuss the following topics:

1. Na šta treba da obratimo pažnju kada iznajmljujemo stan?
2. Koje su prednosti i mane stana u centru grada, a koje jedne porodične kuće u predgrađu?
3. Gde Vi živite i da li želite da se preselite sa trenutnog mesta stanovanja?

14. melléklet (*Business Serbian*, 9. oldal)

Vocabulary

oglas – advertisement
 terasa – balcony
 ostava – pantry
 renovirati – to renovate
 krečenje – whitewash
 raskomotiti se – to get comfortable
 popis – inventory
 sklad – harmony
 buka – noise
 bučan – noisy

15. melléklet (*Business Serbian*, 9. oldal)

Task 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. U oglasu piše da se izdaje	a) pa ta soba služi i kao dnevna soba.
2. Stan ima tačno pedeset	b) za jedan poseban iznos.
3. Stan se nalazi na drugom spratu
pedeset evra.	c) a troškovi komunalija su sto, do sto
4. U jednoj sobi se nalazi američka kuhinja
lavabo.	d) kada, nova wc školja i jedan novi
5. U stanu postoji jedna mala ostava	e) jedan stan na Karaburmi.
6. Garaža može da se izda	f) su rađene pre nekoliko godina.
7. Stan je u dobrom stanju, a instalacije za vodu i struju
sudova.	g) šporet, sudopera i mašina za pranje
8. U kupatilu su moderne zidne i podne pločice,	h) i sedam kvadrata.
9. U kuhinji su svi potrebni kuhinjski elementi,	i) i jedna terasa od četiri kvadrata.
10. Mesečna renta za stan iznosi četrismo i pedeset evra,	j) i gleda na ulicu.

16. melléklet (*Business Serbian*, 9. oldal)

Task 10

Listen and complete the gaps.

- U njoj se nalazi i moderno američka kuhinja.
- Vidim puno aparata na radnoj
- Iz hodnika se ulazi u posebnu spavaću sobu koja ima ka dvorištu.
- Vidite da je vrlo lepo sređeno i da smo i ovde pazili da boje i budu u skladu.
- U ormarić iznad je ugrađena struja, tako da ima i lampu za bolje osvetljenje.
- U ulici je slabiji promet, tako da nema neke veće buke.

7. Sa leve strane je jedan mlad par, a sa desne jedan penzioner.
8. Vi pored iznosa koji meni plaćate za iznajmljivanje ovog stana morate da plaćate struju, vodu i
9. Struja i voda se plaćaju mesečno, a đubre
10. Kod sklapanja ugovora treba da platite tri unapred, kao neku vrstu garancije.

17. melléklet (*Business Serbian*, 9. oldal)

Homework

Write an essay of 200–250 words on the following topic:

U kakvom stanu bi želeli da živite?

(koliko bi soba imao taj stan, koje su to sobe, kako bi bio opremljen?)

18. melléklet (*Business Serbian*, 10. oldal)

Vocabulary

razlog – reason
 običaj – custom
 propis – regulation
 prevarant – cheat
 sklopiti – make a deal
 nazdraviti – toasting
 prostirati se – to spread
 graničiti se – to border
 predeo – region
 pismo – alphabet

19. melléklet (*Business Serbian*, 10. oldal)

Task 11

Choose the correct alternatives.

Nova sredina

Često se zapitamo **koliki/koliko** (1) bi nam bilo teško da se preselimo u drugu zemlju. Prinudeni finansijskim, političkim, **ako/ali** (2) ne retko i porodičnim razlozima, odlazimo u jednu drugu **zemlju/zemlje**, (3) u neki drugi grad. Često se u tom drugom mestu susrećemo **sa/na** (4) jednim drugim jezikom, drugačijom kulturom, običajima, **pismima/propisima**. (5) Nije lako sve to prihvatiti. Već sam dolazak u nepoznatu sredinu od **nas/njih** (6) traži potpunu koncentraciju. Moramo da budemo oprezni, jer u novoj sredini ne poznajemo **ni/nikoga** (7) ko može da nam pomogne. Zato su turisti često i meta lokalnih prevaranata **pa/i** (8) kriminalaca. Ako ne govorimo dobro jezik zemlje u koju smo stigli, teško **nam/im** (9) je da dobijemo odgovore i na najjednostavnija pitanja, kao što **su/nisu**: (10) gde je restoran, bolnica, benzinska pumpa, supermarket. A moramo **da/ako** (11) se hranimo i po potrebi lečimo, a često i da napunimo gorivom **svoje/moje** (12) vozilo. Kada pređemo tu jezičku barijeru, susrećemo se sa sledećim problemom, **kod/sa** (13) lokalnim običa-

jima, poslovnim navikama, kulturom. Nije svejedno da li **su/se** (14) sagovornicima obraćamo sa ti ili Vi, da li prilikom sklapanja nekog **posla/poslanika** (15) nazdravimo žestokim pićem **ili/ali** (16) je bolje da to izbegnemo. Moramo da se naviknemo i na **novе/novu** (17) valutu, na drugačije metode plaćanja, drugačije ukuse **u/na** (18) restoranima. Moramo da budemo vrlo otvoreni **za/u** (19) nove stvari i da uvek gledamo pozitivno na sredinu u koju smo došli da živimo i na **novе/novu** (20) zadatke koji su pred nama.

20. melléklet (*Business Serbian*, 10. oldal)

Task 12

Fill in the gaps with the words given (there are three words that you do not need to use).

Srbija se nalazi u (1) Evropi i prostire se na Balkanskom poluostrvu. Njen glavni grad je Beograd, a pored njega veći gradovi su Novi Sad, Niš, Kragujevac i Vranje. Srbija se graniči sa Mađarskom, Rumunijom, Bugarskom, Republikom Makedonijom, Albanijom, Crnom Gorom, Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom. Sever Srbije odlikuju (2) dok predeli na jugu odlikuju brdovite i planinske teritorije. Na teritoriji Srbije ima veliki broj (3) vrhova velike visine, od kojih je najviši vrh na Prokletijama sa (4) od 2.656 metara. Kroz Srbiju teče reka Dunav, a pored nje veće reke su Sava, Tisa,, (5) Velika Morava i Tamiš. Brojna su i jezera od kojih su veća Đerdapsko, Vlasinsko, Paličko jezero. U Srbiji vladaju tri vrste, (6) kontinentalna, umerenokontinentalna i (7) Karakteristični vetrovi za Srbiju su Košava, Severac, Južni vetar. U Srbiji trenutno živi više od sedam miliona stanovnika, od kojih su (8) Srbi, a pored njih brojniji su i Mađari, Romi, Bošnjaci, Hrvati, Slovaci, Crnogorci i drugi. Zvaničan jezik u državi je srpski, a zvanično pismo je ćirilica. Vernika pravoslavne vere ima najviše, a za njima slede katolici, (9) i protestanti. U Srbiji su mnoga zdanja uvrštena u Svetsku baštinu Uneska, među njima se posebno ističu manastiri Sopoćani,, (10) Dečani, Gračanica.

jugoistočnoj, Begej, najbrojniji, plemeniti, planinskih, planinska, studenica, gradovi, ravnice, klime, muslimani, rekom, visinom

21. melléklet (*Business Serbian*, 11. oldal)

Vocabulary

čuti – to hear
 struja – current
 prljav – dirty
 ćošak – corner
 svedok – witness
 prošlost – past
 sresti se – to meet
 govoriti – to speak
 sporazumeti se – to understand
 oružje – weapons

22. melléklet (*Business Serbian, 11. oldal*)**Task 13**

After reading Text 1 and Text 2, reply to the question below.

Text 1

Znaš Marko, ja sam o Srbiji čuo samo loše stvari. U Srbiji su česte restrikcije struje, voda je nezdrava, a ulice prljave. Ljudi su negostoljubivi, na svakom ćošku mogu da te prevare. Na ulici nemoj slučajno da govoriš na nekom stranom jeziku, a u klubovima uvek možeš da budeš svedok nekog oružanog incidenta.

Text 2

Petre, ti grešiš. Vidi se da nikada nisi bio u Srbiji. Srbija je predivna zemlja, na svakom ćošku te očekuju osmesi i gostoljubivi ljudi. Problemi sa strujom i vodom su sigurno neka davna prošlost, jer do sada se sa time nikada nisam sreo. Srbi odlično i vrlo rado govore strane jezike. Lako možeš da se sporazumeš i na engleskom, nemačkom, francuskom i ruskom jeziku. A što se tiče oružja i incidenata, to si sigurno video na nekom američkom filmu.

Kakvo je tvoje mišljenje o Srbiji?

23. melléklet (*Business Serbian, 11. oldal*)**Homework**

Write a text of 150-200 words on one of the following topics. On the lines below write the rough draft of your essay.

1. Moje najdraže putovanje u Srbiju.
2. Kako zamišljam svoje putovanje u Srbiju?

24. melléklet (*Business Serbian, 12. oldal*)**Vocabulary**

carinik – customs officer

sastanak – meeting

prijaviti – to declare

kupe – compartment

uzbuđen – excited

iznajmiti – to rent

ponuda – offer

pristupačno – favorable

vozačka dozvola – driving licence

podatak – datum

25. melléklet (*Business Serbian, 12. oldal*)**Task 14****Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi ste upravo stigli na granicu Mađarske i Srbije vozom i u voz je ušao carinik. Carinik traži od Vas da mu pokažete pasoš i da mu kažete razlog Vašeg putovanja, odnosno krajnju destinaciju Vašeg puta. Vi mu pružate pasoš i dok ga on proverava govorite da ste poslovno krenuli u Srbiju, u Novom Sadu imate jedan poslovni sastanak. Carinik Vas pita da li imate nešto da prijavite. Vi govorite da kod sebe imate samo svoj laptop i jednu flašu vina, ali ako se dobro sećate, jedno vino može da se unese u državu. Carinik Vas pita o mladiću koji je upravo pred njim izašao iz kupea. Vi govorite da je sve vreme bio nervozan i često razgovarao mobilnim telefonom. Govorite da Vas je i zamolio da mu pričuvate jedan mali paket, međutim, pošto se plašite takvih čudnih stvari, niste pristali na to. Nakon tog razgovora, mladić je izašao iz kupea. Carinik Vas pita da li ste i ranije dolazili u Srbiju. Vi mu odgovarate da Vam je ovo prvi put i da ste zbog toga vrlo uzbuđeni i radoznali. Nakon razgovora sa carinikom, pozdravljate se jedan od drugoga.

Task 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi ste zaposleni u kompaniji koja se bavi iznajmljivanjem motornih vozila (rent-a-car). U kancelariju ulazi klijent koji želi da iznajmi jedno vozilo. Vi mu govorite da u ponudi imate više od 100 različitih automobila i teretnih vozila. Pitate ga koje vozilo ga interesuje. Klijent odgovara da ga interesuju mala gradska vozila i po što pristupačnijoj ceni. Vi mu nudite Opel Corsu i govorite mu da su sva vozila koja iznajmljujete mlađa od tri godine, da su osigurana i redovno servisirana. Klijent vas pita koji su mu dokumenti potrebni za iznajmljivanje tog automobila. Vi odgovarate da mu je potrebna važeća vozačka dozvola za taj tip vozila i da treba da ispuni jedan formular u kojem navodi sve potrebne lične podatke. Klijent se interesuje i o uslovima plaćanja. Vi mu govorite da se usluga iznajmljivanja vozila plaća kreditnom karticom Eurocard/ Mastercard, American Express, Visa, itd. Potrebno je da se ostavi depozit u iznosu cene iznajmljivanja i da se prilikom vraćanja vozilo napuni gorivom, jer se i preuzima sa punim rezervoarom. Klijent se raspituje da li može da pređe državnu granicu sa iznajmljenim vozilom. Vi govorite da vozilo može da se koristi u svim zemljama zapadne Evrope. Klijent se raspituje o ceni. Vi mu govorite da je cena iznajmljivanja 25 evra po danu i da je u cenu uračunat PDV.

26. melléklet (*Business Serbian, 12. oldal*)**Task 16****Talk about the following topics.**

Ispričajte jedan svoj nezaboravni put u inostranstvo.

Kakva iskustva imate sa iznajmljivanjem vozila?

Da li ste ikada imali problema na granici?

27. melléklet (*Business Serbian, 13. oldal*)**Task 17**

Explain the following phrases.

iznajmiti stan	prevozno sredstvo	soba sa američkom kuhinjom
dvokrevetna soba	rezervisati sto	prijava i odjava
izdati račun	platiti gotovinom	tražiti priznanicu
građevinski objekat	platiti putarinu	platiti komunalne troškove
biti u skladu	preseliti se u veći stan	obraćati pažnju na nekoga

28. melléklet (*Business Serbian, 13. oldal*)**Task 18**

Translate the following text.

Automobilom u Srbiju

Jedan od najčešćih načina da stignete u Srbiju je putovanje automobilom. Danas već veliki broj dobrih i kvalitetnih puteva u Srbiji očekuje svoje posetioce. Pored vrlo razgranate mreže regionalnih puteva, putnicima su na raspolaganju i putevi drugog reda, odnosno prvog reda. Pored njih se u najveće gradove može stići i autoputevima. U Srbiji je izgradnja modernih autoputeva započela još sedamdesetih godina dvadesetog veka. U tadašnjoj Jugoslaviji se uočava potreba za proširivanjem kapaciteta u drumskom saobraćaju i tako počinje proširivanje tadašnjeg autoputa Bratstvo-jedinstvo. Do danas je izgrađeno više od 600 kilometara autoputeva, a u planu je i izgradnja novih linija. Autoputevi u Srbiji su većinom pod naplatom putarine, tako da vozači treba da imaju uvek kod sebe sitniš ili u dinarima ili u evrima. U Srbiji pored autoputeva postoji i veliki broj mostova i tunela. Samo na autoputevima postoji više od dvesta mostova, a brojni tuneli se mogu videti na državnim putevima prvog reda. Što se tiče velikih mostova, Srbija ima dvanaest velikih mostova od kojih sedam idu preko reke Dunav, a pet preko reke Save. Ako se uputite u Srbiju autoputem, imaćete mogućnost i da se odmarate u odličnim odmorištima kraj puta, na kojima je često i benzinska pumpa ili neki market. Državne granice na autoputevima su vrlo moderne i omogućavaju brz protok vozila, odnosno pružaju sve potrebne carinske i špeditorske usluge. Ipak, budite oprezni, ako dolazite iz Zapadne Evrope, nemojte da zaboravite da je ograničenje brzine na autoputevima u Srbiji 120 km/h. Pored toga, uoči velikih državnih ili verskih praznika, srpski autoputevi mogu biti vrlo zakrčeni usled navale radnika iz Zapadne Evrope koji odmor i praznike žele da provedu u svojoj rodnoj zemlji, Srbiji, ili još južnije od nje.

29. melléklet (*Business Serbian, 13. oldal*)**Task 19**

Make new sentences with the highlighted words from the previous task.

Szlovák nyelvi tananyagok

Az ószláv tradíció a szlovák irodalomban

Az oktató neve: Zsilák Mária, István Anna

Szak: Szlovák nyelv és irodalom

Tantárgy: Szlovák irodalom tanításának módszertana, 90 perc (egyetemi tanítási óra, szeminárium)

Évfolyam: 1.

Az óra témája, címe: Az Ószláv tradíció a szlovák irodalomban – Staroslovienska tradícia v slovenskej literatúre.

Az óra cél- és feladatrendszere: A gyakorló tanárok felkészítését segítő óraterv a szlovák irodalom című tantárgyból készült. Az óra a leendő tanár szaktudományi tudását fejleszti. Az ószláv nyelvű kultúrát a szlovák irodalomtudomány elsődlegesnek tekinti, a középiskolában 9. évfolyamos tananyag. A szaktudományi tudás eléréséhez a hallgató megismerkedik a témakörhöz kapcsolódó legújabb szlovák irodalomtudományi kiadványokkal, valamint a magyar szakirodalommal is. Képességet szerez a megszerzett tudás és a téma magyarországi szlovák középiskolákban használatos tankönyv-anyagának kreatív összevetésére, majd a téma applikálására a középiskolai oktatásban. Általános átfogó elvárt didaktikai cél a nemzetiségi szlovák tanár felkészítésében:

- kötelező tantárgyi tananyag elsajátíttatása (jelen esetben az irodalom tantárgy);
- egyidejűleg nyelvfejlesztés (irodalmi, irodalomelméleti, irodalomtörténeti szakterminológia két nyelven);
- a nemzetiségi specifikum beépítése a tanítás folyamatába, amely az iskolai helyi tantervben foglalt kompetenciákat (hangsúlyozottan identitástudatot) fejleszti.

Az óra fő didaktikai feladatai: A megszerzett kompetenciák applikálása középiskolai tanítási óra megtervezéséhez, a tanulók kognitív kompetenciájának fejlesztése, a tanulók nemzetiségi identitástudatának formálása, (európai, szláv, szlovák, magyarországi kisebbségi kontextusban).

Tantárgyi kapcsolatok: tantárgyi koncentráció a történelemmel, magyar irodalommal, régészeti kutatásokkal, és a szlovák népismerettel.

Felhasznált források:

Cesnaková, Eva–Mazáková, Jolana–Obert, Viliam (1996): Literatúra pre 7. ročník základných škôl. Bratislava: Slovesnké pedagogické nakladateľstvo.

Kákošová, Zuzana (2010): Antológia, zo staršej slovenskej literatúry. Bratislava: Katedra slovenskej literatúry a literárnej vedy Filozofická fakulta Univerzity Komenského.

Kiss Szemán, Róbert (2000): Slovenská literatúra pre I. ročník gymnázia, Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Kiss Szemán, Róbert (2000): Antológia slovenskej literatúry pre I. ročník gymnázia, antológia, Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Konštantín Filozof – sv. Cyril (2004): Proglas. Viliam Turčány (szerk.). Bratislava: Perfekt.

Kónya, Peter (2013): Dejiny Uhorska. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.

- Krupa, Ondrej (1998): Kalendárne obyčaje (Jeles napi szokások) III. Predjarie (Tavaszelő), Jar (Tavas), Leto (Nyár), Dni v týždni (A hét napjai). Békésska Čaba: Slovenský výskumný ústav Zväzu Slovákov v Maďarsku.
- Manga, Ján (1978): Z minulosti Veňarca. Budapest: Vydavateľstvo učebníc. 93–100.
- Manga, Ján (1975): Slovenské etnické skupiny v Maďarsku. Národopis Slovákov v Maďarsku. 9-50.
- Marsina, Richard (1997): Legendy stredovekého Slovenska. Budmerice: RAK.
- Minárik, Jozef (1990): Starodávne piesne rádu pijanského, antológia anonymnej latinskej pijanskej lyriky, druhá polovica 14. storočia-druhá polovica 19. storočia. Bratislava: Tatran.
- Ratkoš, Peter (1968): Pramene k dejinám Veľkej Moravy. Bratislava: SAV.
- Ratkoš, Peter (1990): Veľkomoravské legendy a povesti. Bratislava: Tatran.
- Sopko, Július (1979): Historické štúdie. Bratislava: Veda.
- Sopko, Július (1981): Stredoveké latinské kódexy v slovenských knižniciach. Martin: Matica slovenská.
- Stanislav, Ján (1947): Slovanskí apoštoli Cyrill a Metod a ich činnosť vo Veľkomoravskej ríši. Bratislava: SAV.
- Stanislav, Ján (1978): Pannóniai legendák. Cirill és Metód szláv apostolok élete. Budapest: Európa.
- Šmatlák, Stanislav (2002): Dejiny slovenskej literatúry 1., Bratislava: LIC.
- Uhrinová-Hornoková, Alžbeta–Kiss Szemán, Róbert–Lásik, Michal–Žiláková, Mária (2012): Dejiny a kultúra Slovákov v Maďarsku. Slovenská vzdelanosť pre 9.-10. ročník. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
1 perc	Szent Cirill és Metód életútját ábrázoló illusztráció vetítése.	A képeken látható személyek felismerése.	Ráhangolás, közeplési ismeretek felelevenítése.	Feladatmegoldás.	szóbeli, interaktív	interaktív tábla	1. melléklet: képek
5 perc	Kérdéssel: miért lényeges az attribútum a középkori irodalomban.	A képek segítségével a szentek attribútumainak megismerése, és a középkori irodalomban.	Az attribútum fogalmának meghatározása, és annak fontossága a középkori irodalomban.	Tanári magyarázat, szemléltetés.	frontális munka, szóbeli, interaktív	interaktív tábla	2. melléklet: fogalomlista, amelyet az oktató kioszt házi feladatként.
5 perc	A középkorban tanult, Szent Cirill és Metód kapcsolatos ismeretek felelevenítése szlovák nyelven: 1. Památate si cirkevní pieseň Morena, Morena...? 2. Čítali ste Panonské legendy? 3. Spomeňte si na Konštantínovu báseň <i>Progulas!</i>	A szövegek felidézése.	A szaktudás bővítése, kezdeti cél: építés a középkori irodalomi ismeretekre. Folyamatos cél: az ismeretek bővítése.	Szövegolvasásnál ügyelni kell a helyes intonációra. A mai szlovák nyelvhez viszonyított régi szöveg pontos értelmezése.	frontális	interaktív tábla, nyomtatott szövegek olvasása	
12 perc	A <i>Morena</i> . <i>Morena</i> kezdetű szöveg feldolgozása. Az oktató felolvassa a szöveget, és felhívja a figyelmet a személyes névmás T.sz./1.sz. A. -ny archaikus formájára, majd magyarázatot fűz hozzá. Instrukciókat ad a tartalom elemzéséhez. A <i>Morena</i> . <i>Morena</i> kezdetű szöveg elnépicsett változatának bemutatása, helye a magyarországi szlovákok folklórjában.	A hallgató feladata a tanári instrukciók alapján kikeresni a szövegből a kereshetőségi elemeket, valamint a keresztyén tartalmat. Zenehallgatás, felismerni a népi változat eltéréseit az eredeti szövegtől.	A különböző szakterületek korábbi és új ismereteinek összekapcsolása, összefüggések keresése.	Tanári előadás, kérdésfelvetés, instruálás, tanári magyarázat.	interaktív, egyéni munkaforma	interaktív tábla, nyomtatott szövegek	3. melléklet Az oktató kiosztja a szöveget és ki is vetíti
15 perc	2. a) kérdés kidolgozása. Život Konštantína (Cyrila). Meghatározott szövegrészeket választ ki a Pannon legendából, Konstantin életéből: – Ján Stanislav feldolgozása alapján szlovákul, és annak összevetése a középkori irodalmi szöveggyűjteménnyel.	A kiválasztott szövegrészek felolvasása, értelmezése, megbeszélése. Az olvasottak összefoglalása röviden, szlovák nyelven.	Régi szövegek értelmezési kompetenciáinak fejlesztése. Az olvasottak összefüggésbe helyezése, összefoglalás.	Életrajzi adatok rögzítése kérdés-felelet formájában.	szóbeli, interaktív, egyéni, és frontális munkaformák váltakozása	nyomtatott szövegek és fénymásolt szövegek	Korrekt kiejtés, intonáció megtartása. 4. melléklet Az oktató a szöveget ki is vetíti és ki is osztja.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
15 perc	<p>– A szentek életének magyar fordítása.</p> <p>Az olvasott részletek alapján instruálja a hallgatót, hogy az olvasottak alapján foglalja össze Konstantin tevékenységét életútjához kapcsolódóan.</p> <p>2. b) kérdés kidolgozása.</p> <p>– Ján Stanislav feldolgozása alapján szlovákul, és annak összevetése a középiskolai irodalmi szöveggyűjteménnyel.</p> <p>– a szentek életének magyar fordítása.</p> <p>Az olvasott részletek alapján instruálja a hallgatót, hogy az olvasottak alapján foglalja össze Konstantin tevékenységét életútjához kapcsolódóan.</p>	<p>A kiválasztott szövegrészek felolvasása, értelmezése, megbeszélése.</p> <p>Az olvasottak összefoglalása röviden, szlovák nyelven.</p>	<p>Régi szövegek értelmezési kompetenciáinak fejlesztése.</p> <p>Az olvasottak összefüggésbe helyezése, összefoglalás.</p>	<p>Életrajzi adatok rögzítése kérdés-felelet formájában.</p>	<p>szóbeli, interaktív, egyéni, és frontális munkaformák váltakozása</p> <p>idegen szavak szótárázása, és megbeszélése</p>	<p>nyomtatott szövegek és fénymásolt szövegek</p>	<p>Korrekt kiejtés, intonáció megtartása.</p> <p>5. melléklet</p>
15 perc	<p>Proglas: prvá slovenská báseň – predhovor k prekladu evanjelja.</p> <p>Tanári instrukció a szövegolvasásához, ismeretlen szavak kikeresése, tartalomra irányuló kérdés:</p> <p>keressék ki az írás ajándékára vonatkozó részt, ezt követően közösen értelmezik.</p>	<p>A tanári instrukciókban foglalt feladatok elvégzése.</p> <p>A hallgató megfigyeli az oktató által kivetített glagolita és cirillika részleteket.</p> <p>Az ábécék bemutatása</p> <p>felkészít az Ószláv nyelv és irodalom című tantárgy tanítására.</p>	<p>Szövegértelmezési, befogadási (hermeneutikai alapú) kompetenciák fejlesztése: verselemzés.</p> <p>A vers poétikai eszközeinek specifikumai, különös tekintettel a középkori lírára.</p>	<p>Hallgatói kérdésfelvetések, vélemények.</p>	<p>frontális és egyéni munkaformák</p> <p>váltakozása; szóbeli, egyéni hallgatói döntés alapján írásbeli (jegyzetkészítés)</p>	<p>interaktív tábla</p> <p>nyomtatott szövegek és fénymásolt szövegek</p> <p>Az ábécék esetleges képi összevetése, szoftver használata</p>	<p>6. melléklet</p>

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
10 perc	Význam misie Cyrila a Metóda na území Východnej Moravy – a két hittérítő jelentőségének összefoglalása; – a szláv írás megalkotásának kiemelése; – az óra ezen blokkjának lezárásaként Ján Kutlík magyarországi szlovák evangélikus lelkész Cirill és Metódról írott ódájának bemutatása.	A hallgató összefoglalja az órán hallottakat, és néhány információval utal a Cirill és Metód hagyományok továbbélésére a szláv népeknél, ezen belül a szlovákoknál. A kivetített szöveget elolvassák a hallgatók.	Tanári magyarázat.	A hallgatók figyelemmel kísérik a vetítést és felolvasást.	frontális	interaktív tábla Az óda bemutatójához kapcsolódó kérdések a házi feladat részét képezik. 7. melléklet	
8 perc	Összefoglalás: Az óra anyagának összefoglalása kérdés-felelet formájában. Ellenőrzés.	A hallgatók jegyzeteik alapján reprodukálják az óra tartalmát.	Az órai tananyag rendszerezése. A hallgatók egyéni reflexiója a tananyagra, motivációs bázis kialakítása a saját közpiskolai óratervezéséhez.	Hallgatói kérdések megfogalmazása, megformáltatása.	Egyéni, interaktív.	jegyzetapparatús-készítés. interaktív tábla	Hangsúlyt kap a hallgatók szubjektív véleményformálása, absztrakt gondolkodásának fejlesztése.
3 perc	Az óra lezárása: a zalavári régészeti ásatások interaktív bemutatója.					interaktív tábla	Az ásatás bemutatójához kapcsolódó kérdések a házi feladat részét képezik. 8. melléklet
1 perc	Házi feladatok kiosztása – feladatlapok kiosztása						9. melléklet feladatlapok, ellenőrzőkérdések

Mellékletek:

1. melléklet

Képmellékletek:

Uhrinová-Hornoková, Alžbeta–Kiss Szemán, Róbert–Lásik, Michal–Žiláková, Mária (2012):
Dejiny a kultúra Slovákov v Maďarsku. Slovenská vzdelanosť pre 9.–10. ročník. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
Šmatlák, Stanislav (2002): Dejiny slovenskej literatúry 1., Bratislava: LIC. 97, 100.

2. melléklet

Fogalomlista – feladatlap

abbé	Eucharistia	katedra klarisky	palimpsest
Adonáj – Jahve – Jehova	evanielici evanjelium	klerik kňaz	panteizmuspapyrus
Adventisti	Exodus	kolégium biskupov	parabola
Agnus Dei	farizej	kolegium kozultorov	paradigma
Akkad	františkáni	koncil	paradox
aleluja	generálny vikár	konferencia biskupov	parafráza
almužna	Genezis	konfesia	paralelizmus
alumnus	Getsemanská záhrada	kongregácia	partikula
anabaptisti	gój	konkláve	Pascha
anglikanizmus	Golgota	kontepláció	pastorál
animizmus	grál	Korán	pašia
apokalypsa	gréckokatolík	kozmogónia	patriarcha
apokryfy	gregoriánsky kalendár	kozmológia	Pázmaneum
apoštol	hedonizmus	Kristus	peregrín
archanjeli	helenizmus	Kumrán	pergamen
arcibiskup	heliocentrizmus	kuriálny kardinál	piaristi
arcikňaz	hermeneutika	Kyrie eleison	Pieta
asketika	hinduizmus	Lateránska zmluva	pietizmus
atribút	homília	lektor	polyteizmus
augustiáni	hugenoti	levitácia	Qumran
Ave Maria	husiti	litánie	ramadán
baptisti	IHS – JHS	liturgia	reformácia
bartolomejská noc	imám	Lucifer	Regnum Marianum
benefícium	index	luterán	Septuaginta
berla	inkvizícia	magister	scholastika
biskup	INRI	Magnifikat	slobodomurárstvo
chanuka	jehovista	Manna	stigmatizácia
chaszidizmus	ješiva	Martýr	superintendent
cilicium	jezuiti	Matúšovo evanjelium	teofánia
cisterciáni	johaniti	minaret	tóra
cluniáni	kalvinizmus	minoriti	trapisti
derviš	kamaldulskí mnísi	mních	unitári
desiatok	kánonizácia	mníška	pieseň
dežma	kapitulný vikár	monoteizmus	vikár
diakon	kaplán	mufti	Vulgáta
diakonisa	kaplnka	myrha	YHWH
direktórium	kapucíni	mysteriové náboženstvo	zikkurat
dogma	kardinál	nazaréni	bibilia
dominikáni	karmelitáni	Nicea	kristus
encyklika	kartuziáni	Nirvána	passió
eséni	catechizmus	nuncius	

Pavis, Patrice (2004): Divadelný slovník. Bratislava: Divadelný ústav.

Cumming, Robert (2007): Umenie. Bratislava: Slovart.

Vnuk, František (2003): Príručkový slovník kresťanstvo. Bratislava: Smaragd.

Valček, Peter (2003): Slovník literárnej teórie. Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov.

3. melléklet

Morena, Morena...

Morena, Morena
za kohos umrela?
Ne za ny, ne za ny,
než za ty kresťany.

Úloha:

- a) Vyhľadajte najviac starobylý element textu!
- b) Na základe ktorých elementov textu sa usudzuje že pieseň je z predkresťanského obdobia?
- c) Poznáte ľudovú pieseň s začiatočným veršami Morena, Morena...
- d) Popíšte zvyk vynášania Moreny vo vašej lokalite! Ak u vás nie je známy opierajte sa o literatúru! (pozri v bibliografii)

4. melléklet

Pamiatka a život blahoslaveného učiteľa nášho Konštantína Filozofa, prvého vychovávateľa národa slovienskeho (Život Konštantína Filozofa)

II.

V meste Solúne bol istý muž, urodzený a bohatý, menom Lev, v hodnosti drungária pod stratégom. Bol zbožný a zachovával pravdivo všetky prikázania božie ako kedysi Jób. Za ten čas, čo žil so svojou ženou, splodil sedmoro dietok. Z nich najmladší, siedmy, bol Konštantín Filozof, vychovávateľ a učiteľ náš. Keď ho matka porodila, dávala ho dojke na oddojčenie, ale dieťa nechcelo sa chytiť cudzích prs, iba materiných, kým nebolo oddojčené. Stalo sa tak opaterou božou, aby dobrá ratolesť z dobrého koreňa bola oddojčená nepoškvrneným mliekom. Potom tí dobrí rodičia uzhovorili sa, že sa nebudú stýkať, aby si navzájom vyhovel, ale tak žili v Pánu ako brat a sestra štrnásť rokov, kým ich smrť nerozdvojila, a v ničom neprestúpili tento dohovor. Keď sa však on poberal na súd boží, plakala matka dieťaťa a hovorila: O nič iné nemám starosti, okrem toho chlapca jediného, ako ho vychovať. On však povedal: Ver mi, žena, dúfam v Boha, že mu dá otca a správcu takého, čo spravuje všetkých kresťanov. Čo sa aj stalo.

III.

Keď malo dieťa sedem rokov, sníval sa mu sen. Keď ho rozprávalo otcovi a materi, hovorilo: Stratég zhromaždil všetky devy nášho mesta a povedal mi: „Vyber si z nich, ktorú chceš za ženu a pomocnicu sebe rovnú.“ Ja, keď som všetky poprezeral a obhliadol, videl som jednu zo všetkých najkrajšiu, so žiarivou tvárou, veľmi okrášlenú zlatými retiazkami a perlami a všetkou krásotou. Nazývala sa Sofia, to jest Múdrost'. Tú som si vybral. Keď počuli rodičia tieto jeho slová, povedali mu: Zachovaj prikázania otca svojho, synu, a nepohrdaj naučením matere svojej. Lebo prikázanie je kahanom a naučenie svetlom. Riekni Múdrosti: Sestrou mi buď a učiň mi známou rozumnosť. Lebo múdrost' žiari viac ako slnko. Ak si ju aj privedieš, aby si ju mal za ženu, zbavíš sa ňou mnohého zla.

Keď ho dali na učenie, vynikal v učení nad všetkými žiakmi veľmi bystrou pamäťou, že sa všetci divili. Jedného dňa, ako majú obyčaj bohatí, že sa zabávajú lovom, vyšiel si s nimi do poľa, aj krahulca svojho vzal. A len čo ho pustil, božím riadením strhol sa vietor, vzal mu ho a odniesol. Chlapec bol preto smutný a rozžialený a dva dni nejedol. Lebo milosrdný Boh vo svojej láske k

človeku nechcel, aby navykol na svetské veci, a ľahko ho ulovil. Ako kedysi ulovil Placida jeleňom, tak aj tohto teraz krahulcom.

Zamyslený nad márnosťou tohto života oželel ho a povedal: „taký je azda tento život, že v ňom namiesto radosti prichádza žal!“ Od tohto dňa pôjdem inou cestou, ktorá je lepšia ako táto, a nebudem márnit' svoje dni v zhone tohto života.“ I poučený týmto sedával v dome svojom a učil sa naspamäť knihy Gregora Bohoslovca. I znak kríža urobil na stene a svätému Gregorovi napísal takú pochvalu:

Ó Gregor, človek telom, dušou však naozaj anjel!
 Hoci si človek telom, ukazuješ sa ako anjel!
 Veď ústa tvoje sťa ústa niektorého zo serafov slávia Boha
 a zvestovaním pravej viery celé ľudstvo osvietia.
 Preto aj mňa, ktorý sa odovzdávam tebe láskou a vierou,
 prijmi a buď mi učiteľom a osvecovateľom!

A keď sa vhlbil do zmyslu mnohých rečí a veľkej vedy, no nemohol porozumieť hĺbku, upadol do veľkej malomyselnosti. A bol tu akýsi cudzinec učený v gramatike; i šiel k nemu, padol mu k nohám a oddávajúc sa mu, prosil ho: Buď taký dobrý, nauč ma umeniu gramatickému. On však schopnosti svoje zatajil a povedal mu: Mládenec, nenamáhaj sa, lebo som sa zariem, že nikoho nebudem to učiť po všetky dni svojho života. Chlapec však znova sa mu klaňal a so slzami hovoril: Vezmi celú moju časť z domu otca môjho, čo mi patrí, ale pouč ma. Ale keď on ho nechcel vyslyšať, odišiel do svojho domu a v modlitbách zotrval, aby našiel želanie svojho srdca. Boh však skoro splnil vôľu tých, ktorí sa ho boja. Lebo o jeho kráse a múdrosti i usilovnom učení, ktoré v ňom dužnelo, počul cisárov nádvorník, ktorý sa nazýva logotet, i poslal po neho, aby sa učil s cisárom. Keď to chlapec počul, s radosťou vydal sa na cestu; na ceste pokľakol a takto sa modlil: Bože otcov našich a Pán milosrdenstva, ktorý si slovom a múdrosťou učinil všetko, človeka si stvoril, aby vládol nad stvorenstvom, tebou povolaným k jestvovaniu, daj mi múdrosť k blízkosti tvojich prestolov, aby som porozumel, aká je tvoja vôľa, a dosiahol spasenie. Lebo ja som služobník tvoj a syn služobnice tvojej. A k tomu odriekal ostatnú modlitbu Šalamúnovu, vstal a povedal: Amen.

IV.

Keď však prišiel do Carihradu, oddali ho učiteľom, aby sa učil. A za tri mesiace naučil sa gramatiku, potom sa pustil do ďalších náuk. I naučil sa Homéra aj geometriu a u Leva a Fótia dialektiku a všetky filozofické náuky, okrem toho ešte rétoriku a aritmetiku, astronómiu a muziku a všetky ostatné grécke umenia. Tak sa ich naučil všetky, akoby sa bol iba jedno z nich učil. Lebo rýchlosť spojila sa s usilovnosťou, jedna druhú prevyšovala, čím sa vedy a umenia zdokonaľujú. Viac však ako učenosť prejavoval tiché správanie a zhováral sa len s tými, s ktorými to bolo osožnejšie, a vyhýbal sa tým, čo sa odklonili na krivé cesty. Jedine o to sa usiloval a to činil, čím by zamenil pozemské veci za nebeské, aby vyletel z tohto tela a žil s Bohom.

Keď logotet videl, aký je, dal mu moc nad svojím domom a dovolil mu dôverne vchodiť do cárskoho paláca. I opýtal sa ho raz a hovoril: Filozof, chcel by som vedieť, čo je filozofia. On však hneď pohotový odpovedal: Poznávanie ľudských i božských vecí, pokiaľ môže sa človek priblížiť k Bohu, a cnosťou učí človeka stať sa obrazom a podobou toho, ktorý ho stvoril. Preto si ho ešte väčšmi zamiloval a neprestajne sa ho vypytoval o všetkom, taký muž, veľký a ctený. On mu však podal filozofickú náuku a nemnohými slovami odhalil jej hlboký zmysel. Čím väčšmi sa páčil Bohu pre svoju čistotu, tým ľúbeznejším sa stával všetkým. A logotet preukazoval mu všetku poctu a úctu, dával mu mnoho zlata, ale on ho neprijal. Raz mu povedal: Tvoja krása a múdrosť ma veľmi i neobyčajne povzbudzuje, aby som ťa ľúbil; mám duchovnú dcéru, ktorú som dvíhal z krstiteľnice, krásnu i bohatú, z rodu dobrého a veľkého; ak chceš, dám ti ju za ženu; od cisára hneď

teraz dostaneš veľkú hodnosť i kniežatstvo a čakaj viacej, lebo onedlho budeš stratégom. Odpovedal mu Filozof: Dar je to iste veľký pre tých, čo ho potrebujú, ale pre mňa niet väčšieho nad učenie, ktorým, keď nazbieram vedomosti, chcem hľadať slávu a bohatstvo pradeda. Keď logotet počul jeho odpoveď, šiel k cisárovnej a povedal: Tento mladý filozof nemá rád tento život; no nepusťme ho z nášho spoločenstva, ale ostrihajme ho na kňaza a dajme mu službu; nech bude bibliotekárom u patriarchu pri chráme Svätej Sofie. Hádám aspoň tak si ho udržíme. A to aj urobili. Keď však celkom málo s nimi pobudol, odišiel na Úzke more a skryl sa v kláštore. Hľadali ho šesť mesiacov a ledva ho našli. Keď ho nemohli prinútiť na tú službu, uprosili ho, aby prijal učiteľskú stolicu a učil filozofiu tuzemcov i cudzincov so všetkými právami a zaopatrením. A to prijal.

VIII.

Prišli však posli k cisárovi od Kozárov a hovorili: Odprvoti jedného Boha poznáme, ktorý je nad všetkými, a tomu sa klaniame na východ a zachovávame aj iné studné obyčaje. Hebreji nás nahovárajú prijať ich vieru a obyčaje, z druhej strany Saracéni ponúkajú pokoj a dávajú mnohé dary i priťahujú nás na svoju vieru a hovoria: Naša viera je lepšia ako viera všetkých národov. Preto posielame k vám, verní starej družbe a láske. Lebo ste veľkým národom a cisárstvo od Boha máte. I vašu radu prosíme a žiadame muža učeného od vás. Ak prevýši v škriepke Hebrejov a Saracénov, to prijmeme vašu vieru.

Vtedy cisár hľadal Filozofa a keď ho našiel, rozpovedal mu reč Kozárov a hovoril: Chod', Filozof, k ľuďom tým, priprav odpoveď a reč o svätej Trojici s jej pomocou, lebo nikto iný nemôže to tak dôstojne vykonať. On však povedal: Ak rozkážeš, vládca, na takú reč s radosťou idem peši a bosý bez všetkého, čo nekázal Pán učeníkom svojim nosiť. Cisár nato odpovedal: Keby si to chcel urobiť zo svojej vôle, to mi správne hovoríš, ale poznáš cisársku moc a česť, preto chod' dôstojne s cisárskou pomocou.

Hneď sa vydal na cestu a keď došiel do Chersonu, naučil sa tu židovskú reč i písomnosť; preložil osem častí gramatiky, čím nadobudol väčšie vedomosti. Žil tu akýsi Samaritán a prichádzal k nemu hádať sa s ním. I priniesol samaritské knihy a ukázal mu ich. Filozof si ich od neho vypýtal, zavrel sa do izby svojej, oddal sa modlitbe a Bohom osvietený začal čítať knihy bez chyby. Keď to videl Samaritán, veľkým hlasom zvolal a povedal: Naisto tí, čo v Krista veria, čoskoro prijmú svätého Ducha a milosť. Keď sa syn jeho dal pokrstiť, aj on sám dal sa pokrstiť po ňom.

I našiel tu evanjeliá a žaltár písaný „ruskými“ písmenami, aj človeka našiel hovoriaceho tou rečou. I besedoval s ním, a keď poznal silu reči, porovnal ju so svojou rečou, rozlíšil písmená, samohlásky a spoluhlásky a pomodliac sa k Bohu, čoskoro začal čítať a vysvetľovať.

I divili sa mnohí a chválili Boha.

Keď počul, že svätý Kliment ešte v mori leží, pomodlil sa a povedal: Verím v Boha a dúfam v svätého Klimenta, že ho nájdem a vynesiem z mora. Naklonil arcibiskupa i so všetkým duchovenstvom a nábožnými mužmi, že vstúpili do korábu a šli na miesto. Keď sa more úplne utíšilo, došli ta a za spevu začali kopat'. A hneď bolo mnoho krizmy i veľa tymianu a potom ukázali sa sväté ostatky, ktoré vzali a s veľkou úctou a oslavou všetkých mešťanov zanesli do mesta, ako sa píše v spise O nájdení jeho.

Prišiel však s vojskom kozársky vojvodca, obkľúčil isté kresťanské mesto a obsadil ho. Keď sa o tom dozvedel Filozof, neotáľal k nemu ísť, zhováral sa s ním, poučenia mu dal a ukrotil ho. A keď mu prisľúbil, že sa dá pokrstiť, tak sa vrátil Filozof na svoju cestu: vojvodca (odišiel a neurobil nijaké príkorie tým ľuďom). A keď odbavoval prvú hodinku, napadli ho Uhri, zavýjali ako vlci a chceli ho zabiť. On sa však nezľakol, ani modliť sa neprestal, len „Kyrie eleison“ odriekal, lebo už

končil službu. Oni, keď ho uzreli, z božieho rozkazu skrotli a začali sa mu klaňať. A keď vypočuli poučné slová z jeho úst, prepustili ho aj s celou družinou.

XI.

Keď sa na druhý deň zišli, riekli mu: Preukáž nám ctihodný muž, podobenstvami a rozumom vieru, ktorá je najlepšia zo všetkých. I odpovedal im Filozof: Istý kráľ mal vo veľkej úcte a obľube dvoch manželov. Keď sa však prehrešili, vyhnal ich a z krajiny vypovedal. Keď tam žili mnoho rokov, splodili deti v chudobe. Deti sa schádzali k sebe a radili sa, akou cestou by opäť dosiahli predošlú hodnosť. Jeden z nich hovoril takto, druhý zas inakšie a iní zasa inak radili. Ktorú teda radu treba prijať? Či nie najlepšiu?

Oni povedali: Prečo takto hovoríš? Ved' každý pokladá svoju radu za lepšiu ako iného. Lebo Židia pokladajú svoju za lepšiu ako inú, Saracéni tak isto a iní inú. Povedz, ktorú z nich máme uznať za najlepšiu? Filozof povedal: Oheň skúša zlato aj striebro a človek rozumom oddeľuje lož od pravdy. Povedzte mi však: Čo bolo príčinou prvého pádu? Či nie videnie i plod sladký a zatúženie po božskosti? Oni však riekli: Tak je. Filozof hovoril: Ak niekomu príde zle, lebo sa najedol medu alebo napil studenej vody a príde lekár a povie mu: Jedz ešte mnoho medu a uzdravíš sa. A tomu, čo vodu pil, povie: Napi sa studenej vody, staň si nahý na mráz a ozdravieš. Iný lekár nie tak povie, ale opačný liek prikáže, namiesto medu piť horké a postiť sa a namiesto studeného teplé i horúce. Ktorý z týchto dvoch rozumnejšie lieči?

Odpovedali mu všetci: Ktorý opačné lieky prikazuje. Lebo horkosťou treba umoriť žiadostivú rozkoš tohto života a poníženosťou hrdosť a liečiť opačné opačným. Ved' aj my hovoríme, že strom, čo najprv tŕň vypustí, neskoršie sladký plod prináša. Znova odpovedal Filozof: Dobre ste povedali, lebo Kristov zákon ukazuje tvrdosť božieho života, ale potom vo večných obydlích stonásobný plod prináša.

Jeden radca z nich, čo dobre poznal saracénsku zlobu, opýtal sa Filozofa: Povedz mi, host', prečo sa vy Mohameda nedržíte? Ved' on Krista vo svojich knihách veľmi pochválil a hovoril, že sa narodil z panny, sestry Mojžišovej, že je veľký prorok, že mŕtvych kriesil a liečil všelijaké neduhy mocou veľkou.

Filozof mu odpovedal: Nech nás súdi kagan. Povedz však: Ak je Mohamed prorokom, ako môžeme veriť Danielovi? Lebo on povedal: Po Kristu prestane všetko videnie a proroctvo. On sa však zjavil po Kristu, ako môže byť teda prorokom. Ak toho nazveme prorokom, zavrhneme Daniela.

Tu povedali mnohí z nich: Čo hovoril Daniel, hovoril z ducha božieho. O Mohamedovi však všetci vieme, že je luhárom a záhubcom spasenia všetkých, ktorý najlepšie svoje výmysly vytváral na zlobu a necudnosť. Potom povedal prvý ich radca priateľom saracénskym: S božou pomocou tento host' všetku židovskú pýchu povalil na zem a vašu prehodil na tamtú stranu rieky ako špinavú. A povedal aj všetkému ľudu: Ako dal Boh kresťanskému cisárovi moc nad všetkými národmi a dokonalú múdrosť, tak im dal aj vieru a okrem nej nemôže nikto žiť život večný. Bohu sláva naveky. (A povedali všetci: Amen.)

Povedal však Filozof so slzami všetkým: Bratia i otcovia i druhovia i deti, hľa, Boh dal všetok rozum a náležitú odpoveď. Ak ešte je niekto, čo sa protiví, nech príde a preškriepi, alebo podľahne. Kto s týmto súhlasí, nech sa dá pokrstiť v mene svätej Trojice. Kto nechce, ja som mimo toho hriechu, ale on uvidí v deň súdny, keď zasadne vekom starý súdiť, všetky národy ako Boh. Odpovedali mu: Nie sme sami sebe nepriateľmi. Ale pomaly, kto môže, tak nakazujeme, nech sa dobrovoľne dá pokrstiť, od toho dňa, kto chce. A kto sa z vás klania na západ, alebo modlí sa po židovsky, alebo sa pridáva saracénskej viery, ten čoskoro umrie.

A takto sa rozišli v radosti.

Pokrstilo sa ich do dvesto ľudí a zavrhli pohanske mrzkosti a nezákonné manželstvá.

Kagan však napísal cisárovi takýto list: Poslal si nám, vladáru, muža takého, ktorý nám vysvetlil slovom i činom, že kresťanská viera je svätá. A v presvedčení, že to je pravá viera, prikázali sme krstiť sa dobrovoľne a úfame sa, že aj my dospejeme k tomu. Sme všetci priateľmi tvojho cisárstva a hotoví na službu tebe, kdekoľvek budeš potrebovať.

Keď kagan odprevádzal Filozofa, dával mu mnohé dary, ale on ich neprijal a hovoril: Daj mi, koľko len máš tu zajatých Grékov, to mi je viac ako všetky dary. Zhromaždili ich do dvesto a dali mu ich. I pobral sa naradostený svojou cestou.

XIV.

Keď sa Filozof veselil v Bohu, vynorila sa iná vec a úloha nemenšia od prvých. Lebo Rastislav, moravské knieža, keď dostal vnuknutie od Boha, poradil sa s kniežatami svojimi a s Moravanmi a vyslal posolstvo k cisárovi Michalovi, ktoré hovorilo: Keďže náš ľud pohanstvo odvrhol a kresťanského zákona sa drží a nemáme učiteľa takého, čo by nám v našej reči pravú vieru kresťanskú vysvetlil, aby aj iné kraje, keď to uvidia, nás napodobnili. Pošli nám teda biskupa a učiteľa takého. Lebo od vás na všetky strany vždy dobrý zákon vychádza.

Cisár zvolal synodu, pozval na ňu Konštantína Filozofa a dal mu počuť túto reč. I riekol: Viem, Filozof, že si ustatý, ale treba ti tam ísť, lebo túto vec nemôže nikto iný vykonať, iba ty. Odpovedal Filozof: I ustatý som i chorý telom, ale s radosťou pôjdem ta, ak majú písmená pre jazyk svoj. A povedal mu cisár: Ded môj i otec môj i mnohí iní to hľadali, ale nenašli, ako to teda ja môžem nájsť? Filozof odpovedal: Kto môže na vodu reč napísať a meno bludára si získať?

Odpovedal mu zasa cisár aj s Bardom, ujom svojím: Ak ty chceš, tak to Boh môže tebe dať, lebo on aj dáva všetkým prosiacim bez pochybovania a otvára klopujúcim. Odišiel teda Filozof a podľa starej obyčaje oddal sa modlitbe aj s inými pomocníkmi. Čoskoro potom zjavil sa mu Boh, ktorý vyslyšiava modlitby svojich sluhov, a ihneď zložil písmená a začal písať slová evanjelia: Na počiatku bolo slovo a slovo bolo u Boha a Boh bol slovo a ďalšie. Zaradoval sa cisár a veľbil Boha aj so svojimi radcami i poslal ho s mnohými darmi a napísal Rastislavovi takéto písmo: Boh, ktorý prikazuje každému dospieť k poznaniu pravdy a dosiahnuť väčšiu hodnotu, videl tvoju vieru a horlivosť, učinil aj teraz, za našich čias to, čo odprvu nebývalo, ale iba v prvé roky, a zjavil písmená pre jazyk váš, aby ste sa aj vy pripočítali k národom veľkým, ktorí Boha slávia svojím rodným jazykom. A tak sme ti poslali toho, komu ich zjavil, muža vzácneho a pravoverného, učeného veľmi a filozofa. A hľa, prijmi dar väčší a hodnotnejší nad všetko zlato i striebro a kamenie drahé a pominuteľné bohatstvo. Pousiluj sa s ním smelo upevniť dielo a z celého srdca hľadať Boha, ani spásu pospolitosti nezavrhni, ale všetkých povzbuď, aby neleňovali a nastúpili cestu pravdy, aby si aj ty, ak ich svojím usilovaním privedieš k poznaniu Boha, prijal svoju mzdu za to v tomto i budúcom živote, za všetky duše, čo uveria v Krista, boha nášho, odteraz i na veky a zanecháš pamiatku svoju budúcim rodom podobne ako veľký cisár Konštantín.

XV.

Keď prišiel na Moravu, s veľkou úctou prijal ho Rastislav, a keď zhromaždil učeníkov, oddal mu ich na učenie. A onedlho preložil celý cirkevný poriadok, naučil ich raňajšej službe božej, hodinám, večierni, povečernici i tajnej službe (omši) a tam nechal učiť aj iné nauky, gramatiku i muziku. I otvorili sa, podľa slov prorokových, uši hluchých a počuli slová Písma a jazyk jachtavých jasným sa stal. Boh sa však tomu radoval a diabol zahanbil.

Keď rástlo božie učenie, odprvu zlý závistník, prekliaty diabol, nezniesol toto dobro, ale vošiel do svojich nádob, začal mnohých popudzovať a hovoril im: Neoslovuje sa Boh takto. Lebo keby mu to bolo milé, či by nebol mohol učiniť, aby aj títo odprvu písali svoje reči písmenami a slávlili

Boha? Ale iba tri jazyky vybral: hebrejský, grécky a latinský, ktorými sa patrí Bohu chválu vzdávať. Boli to však, čo tak hovorili, latinskí a franskí duchovní, archipresbyteri (jášprišti) s kňazmi a učeníkmi. Bojoval s nimi ako Dávid s cudzozemcami, slovami Písma ich premohol a nazval ich trojjazyčníkmi a pilátnikmi, lebo Pilát tak písal v nápise na kríži Pánovom.

Ale nielen toto jediné hovorili, lež učili aj iné bezbožné veci a hovorili, že pod zemou bývajú veľkohlaví ľudia a každý plaz že je diablovým stvorením; a kto zabije zmiju, pozbaví sa za to deväť hriechov, ak človeka zabije niekto, nech za tri mesiace pije z drevenej čaše a sklenej nech sa nedotýka. A nebránili obeť konať podľa dávnej obyčaje, ani nezákonné manželstvá uzavierať nebránili.

Všetko toto ako trninu vysekal, ohňom slova spálil a povedal s prorokom, ktorý o tom povedal: Obetuj Bohu chválu za obeť a oddaj Najvyššiemu modlitby svojej. Ženu však mladosti svojej neprepusť, lebo ak ju znenávidenú prepustíš, nečesť pokryje žiadostivosti tvoje, hovorí Pán všemohúci. A chráňte sa v duchu svojom, aby nikto z vás neopustil manželku mladosti svojej. A to, čo som nenávidel, ste robili, takže Boh svedčil medzi tebou a ženou mladosti tvojej, ktorú si opustil, hoci bola spoločnica tvoja a manželka podľa zmluvy. A v evanjeliu hovorí Pán: Počuli ste, že starým sa povedalo: nescudzoložíš, ale ja vám hovorím, že každý, kto by pozrel na ženu s hriešnou túžbou, už scudzoložil s ňou v srdci svojom. A zasa: Hovorím vám, že kto prepustí ženu svoju, okrem príčiny cudzoložstva, dovoľuje jej cudzoložiť, a kto prepustenú od muža pojme, cudzoloží. Čo Boh spojil, človek nech nerozlučuje.

Keď pobudol na Morave štyridsať mesiacov, vybral sa svätiť svojich učeníkov. Prijal ho cestou panónsky knieža Kocel' i obľúbil si slovianske knihy veľmi a naučil sa im a dal mu do päťdesiat učeníkov, aby sa im tiež naučili. Preukázal mu veľkú úctu a vypevadal ho. A nevzal ani od Rasislava, ani od Kocel'a ani zlata, ani striebra, ani iné veci a predniesol slovo evanjelia bez pláce. Vyprosil si len deväťsto zajatcov od oboch a prepustil ich.

XVI.

Keď bol v Benátkach, zišli sa proti nemu biskupi a kňazi i mnísi ako havrany na sokola a pozdvihli trojjazyčný blud a hovorili: Človeče, povedz nám, prečo si utvoril teraz Slovienom písmeň a učíš ich, čo nikto iný predtým nevynašiel, ani apoštoli, ani rímsky pápež, ani Gregor Bohoslovec, ani Hieronym, ani Augustín? My však poznáme len tri jazyky, ktorými sa patrí v knihách sláviť Boha: hebrejský, grécky a latinský.

Odpovedal im Filozof: Či neprichádza dážď od Boha na všetkých rovnako? Či slnko nesvieti tak isto na všetkých? Či nedýchame na vzduchu rovnako všetci? To ako vy sa nehanbíte len tri jazyky spomínať a nariadiť, aby ostatné národy a kmene boli slepé a hluché? Povedzte mi, či Boha robíte bezmocným, že to nemôže umožniť, alebo závistlivým, že to nechce? My však poznáme mnohé národy, ktoré majú svoje písmo a Boha oslavujú každý v svojej reči. Ako je známe, sú to Arméni, Peržania, Abazgovia, Iberi, Sugdi, Góti, Avari, Tyrsi, Kozári, Arabi, Egyptania, Sýrčania a mnohé iné. Ak toto nechcete pochopiť podľa toho, aspoň poznajte, čo o tej veci súdi Písmo: Ved' Dávid volá a hovorí: Nech spieva Pánovi všetka zem, spievajte Pánovi pieseň novú. A zas: Nech plesá Pánovi všetka zem, spievajte, vesel'te sa a plesajte. A po druhý raz: Celá zem nech sa ti pokloní a spieva ti a nech ospevuje meno tvoje, Najvyšší. A zasa: Chváľte Pána všetky národy a oslavujte ho všetci ľudia a všetko, čo dýcha, nech chváli Hospodina. V evanjeliu zas hovorí: Tým však, čo ho prijali, dal schopnosť stať sa dietkami božími. A zasa ten istý: A prosím nielen za nich, ale aj za tých, ktorí pre ich slovo uveria vo mňa, aby všetci boli jedno, ako ty, otče, si vo mne a ja som v tebe. Matúš však hovorí: Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi, id'te teda a učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta, amen. A zasa Marek: Id'te do celého

sveta a kážte evanjelium všetkému stvoreniu. Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený, ale kto neuverí, odsúdi sa. A tých, čo uveria, budú sprevádzať tieto znamenia: V mojom mene budú vyhánať zlých duchov a novými jazykmi budú hovoriť. A hovorí zas aj k vám, učiteľom zákona: Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, že zatvárate kráľovstvo nebeské pred ľuďmi, lebo vy nevchádzate a tým, čo by chceli vojsť, nedovolíte. A zasa: Beda vám, zákonníci, lebo ste vzali kľúč poznania i sami ste nevošli a tým, čo chceli vojsť, ste zabránili. Korinťanom však Pavol povedal: Rozkazujem vám všetkým hovoriť jazykmi, radšej však, aby ste prorokovali. Ten totiž, čo prorokuje, je väčší než ten, čo hovorí jazykmi, iba ak by vysvetľoval, aby aj cirkev poučenie prijala. Teraz však, bratia, čo by som vám osožil, keby som prišiel k vám a hovoril jazykmi, a nie slovami zjavenia alebo vedomosti, proroctva alebo náuky? Ved' aj bezdušné a bezhlasné nástroje, čo vydávajú zvuk, či sú to píšťaly a či citary, keby nevydávali rozdielne zvuky, ako by sa vedelo, čo sa píska a čo sa hudie? A keby poľná trúba vydávala bezhlasný zvuk, kto by sa strojil do boja? Tak aj vy, ak jazykom nevydávate zrozumiteľné slová, ktože bude vedieť, čo hovoríte? Do vetra budete hovoriť. Ved' je toľko rozličných rečí na svete a ani jedna z nich nie je bez hlasu. Ak nepoznám silu a význam hlasu, budem cudzincom tomu, čo hovorí, a ten, čo hovorí, bude cudzincom mne. Tak aj vy, keďže ste horlivcami v duchovných veciach, hľadte, aby ste sa v nich rozhojňovali pre zbudovanie cirkvi. A preto, kto hovorí cudzím jazykom, nech sa modlí, aby to vedel aj vysvetliť. Lebo keby som sa modlil cudzím jazykom, modlí sa môj duch, ale môj rozum je bez úžitku. Čo teda? Pomodlím sa duchom a pomodlím sa aj rozumom, zaspievam duchom, zaspievam i umom. Lebo ak by si dobrečel duchom, ako povie: amen po tvojom dobrečení ten, čo zaplňuje miesto nevedomého, keď nevie, čo si hovoril. Ty zaiste krásne dobrečieš, ale iný sa tým nepovzbudí. Vďaka bohu, jazykmi hovorím väčšími než vy všetci, ale v cirkvi radšej poviem päť slov zrozumiteľných pre poučenie iných, než tisíc slov jazykom neznámym. Bratia, nebudte deti mysl'ou, ale v zlom budte deti, zato mysl'ou budte dospelí. V zákone je napísané: I cudzími jazykmi a cudzími ústami budem hovoriť tomuto ľudu a ani tak ma nepočúvnu, hovorí Pán. Preto jazyky nie sú znamením pre neveriacich, ale veriacich; avšak proroctvo nie je pre neveriacich, lež veriacich. Keby sa tak celá cirkev zišla pospolu a všetci by hovorili cudzími jazykmi a prišiel by niekto z nechápavých alebo neveriacich, či by nepovedali, že blazniete? Ale keby všetci prorokovali a vošiel by nechápavý alebo neveriaci, všetci by žalovali a všetci by ho súdili. A zjavili by sa tajnosti jeho srdca. Padol by na tvár, vzdal by poklonu Bohu a vyznával: Iste Boh je vo vás. Čo teda, bratia? Kedykoľvek sa zídete, každý z vás má žalm, či náuku, či zjavenie, či dar jazyka, či dar vysvetľovania. Ale toto všetko nech sa zveľaďuje. A keď kto hovorí jazykom, nech sú to dvaja, alebo najviac traja, a to po poriadku a jeden nech vysvetľuje. Ak nemá kto vysvetľovať, nech mlčí v cirkvi, sebe nech hovorí o Bohu. Proroci nech hovoria dvaja alebo traja a ostatní nech to vykladajú. A ak by niekto iný z prísediach dostal zjavenie, prvší nech mlčí. Lebo všetci môžete prorokovať, ale po jednom, aby sa všetci poučili a potešili. Duchovia prorockí nech sa podrobia prorokom, lebo Boh nie je bohom neporiadku, ale pokoja, ako vo všetkých cirkvách svätých učievame. Ženy vaše nech v cirkvách mlčia, lebo nie je im dovolené hovoriť, ale majú byť poddané, ako aj zákon hovorí. Ak sa však chcú niečo naučiť, nech sa doma mužov spýtajú, lebo hanba je žene v cirkvi hovoriť. Či od vás vyšlo slovo božie? A vari len k vám samým prišlo? Ak sa aj niekto nazdáva, že je prorokom alebo že má Ducha, nech vie, že to, čo vám píšem, sú príkazy Pánove. A ak kto nepochopí, nech nepochopí. Tak teda, bratia, usilujte sa prorokovať a nezabraňujte hovoriť jazykmi. Len nech sa všetko deje slušne a po poriadku. A znova hovorí: A každý jazyk nech vyzná, že pánom je Ježiš Kristus, v sláve boha Otca. Amen. Týmito slovami a inými hojnejšími zahanbil ich, odišiel a nechal ich.

XVII.

Keď sa dozvedel o ňom rímsky pápež, poslal poňho. A keď došiel do Ríma, vyšiel mu oproti sám apoštolský Hadrián so všetkými mešťanmi, so sviecami, lebo prinášal ostatky svätého Klimenta, mučeníka a pápeža rímskeho. A Boh hneď zázraky preslávné tu urobil. Lebo sa tu človek porazený

vyliečil, aj iní mnohí rozličných neduhov sa pozbavili, ako aj zajatci na vzývanie Krista a svätého Klimenta pozabavili sa tých, čo ich zajali.

Keď pápež prijal slovienske knihy, posvätil ich a položil v chráme Svätej Márie, ktorá sa volá Fatné (Pri jasličkách), a spievali nad nimi svätú liturgiu. Potom kázal pápež dvom biskupom, Formosovi a Gauderichovi, vysvätiť slovienskych učeníkov. A ako ich vysvätili, hneď spievali liturgiu v chráme svätého Petra apoštola slovienskym jazykom. A v druhý deň spievali v chráme svätej Petronily. A v tretí deň spievali v chráme svätého Andreja a potom zas v chráme veľkého učiteľa sveta, Pavla apoštola, a celú noc spievali chválospevy po sloviensky, a ráno zas liturgiu nad jeho svätým hrobom a mali na pomoc biskupa Arzenia, jedného zo siedmich biskupov, a Anastázia bibliotekára.

A Filozof neprestával vzdávať za to so svojimi učeníkmi dôstojnú chválu Bohu. Rimania však neprestajne chodili k nemu a vypytovali sa ho o všetkom a prijímali od neho dvojnásobné i trojnásobné vysvetlenie. Aj Žid akýsi chodil k nemu a škriepil sa s ním. Raz mu povedal: Neprišiel ešte Kristus podľa počtu rokov, o ktorom hovoria proroci, že sa z panny má narodiť. Filozof mu porátal všetky roky od Adama podľa rodov a presne mu dokázal, že prišiel a že od toho času do terajška je toľkoto rokov. Poučil a prepustil ho.

XVIII.

I doľahli naň mnohé práce a upadol do choroby. A keď znášal chorobu mnohé dni, raz videl božie zjavenie a začal spievať takto: Nad povedanými mne slovami: pôjdeme do domu Pánovho, rozveselil sa duch môj a rozradovalo sa srdce moje. I obliekol si ctihodné rúcha, tak ostal po celý ten deň, veselil sa a hovoril: Odteraz nie som ja sluhom ani cisárovi, ani nikomu inému na zemi, ale iba Bohu všemohúcemu. Nebol som a bol som i som na veky, amen.

Nasledujúceho dňa obliekol sväté rehoľné rúcho a prijal svetlo k svetlu a dal si meno Cyril. A v tomto rehoľnom rúchu ostal dní päťdesiat. A keď sa priblížila hodina prijať pokoj a presídliť do večných príbytkov, pozdvihol ruky svoje k Bohu a modlil sa so slzami i hovoril takto: Pane bože môj, ktorý si všetky anjelské zbory a netelesné sily stvoril, nebo si vystrel a zem si založil a všetko jestvujúce z nebytia v bytie priviedol a ktorý vždy vyslyšavaš tých, čo plnia vôľu tvoju a boja sa teba a čo zachovávajú prikázania tvoje, vyslyš modlitbu moju a zachovaj verné ti stádo, nad ktorým ustanovil si mňa, nesúceho a nehodného sluhu svojho. Zbav bezbožnej a pohanskej zloby tých, čo vyslovujú proti tebe rúhanie, a znič trojjazyčný blud a zveľaď cirkev svoju množstvom, všetkých spoj do jednoty, učiň ho ľuďom znamenitým, jednomyselným v pravej viere a správnom vyznávaní a vnukni do ich sŕdc slovo tvojho prijatia za synov. Lebo to bol tvoj dar, akže si nás nehodných, ochotných na dobré skutky a tebe milé činy prijal hlásať evanjeliá tvojho Krista. Ktorých si mi dal, ako tvojich tebe odovzdávam, spravuj ich svojou mocnou pravickou, schovaj ich pod ochranu svojich krídel, aby všetci chválili a slávlili meno tvoje. Otca i Syna i svätého Ducha, amen.

I pobozkal všetkých svätým bozkom a povedal: Požehnaný je Boh, ktorý nás nevydal za korisť zubom našich neviditeľných nepriateľov, ale ich sieť pretrhol a zbavil nás záhuby.

A tak spočinul v Pánu, keď mal dva a štyridsať rokov, štrnásteho dňa mesiaca februára, indikcie druhej, od stvorenia sveta tohto roku 6377 (869).

I rozkázal Apoštolský všetkým Grékom, čo boli v Ríme, a takisto aj Rimanom so sviecami zhromaždeným spievať nad ním a vystrojiť mu sprievod ako samému pápežovi. Čo aj urobili.

Metod však, brat jeho, prosil Apoštolského a hovoril: Mat' nás prísahou zaviazala, aby toho z nás, ktorý prvý pôjde na večný súd, druhý preniesol do bratského kláštora svojho a tam ho pochoval. Kázal ho teda pápež vložiť do rakvy a zabiť klincami železnými. A tak ho držal sedem dní a strojil na cestu.

Apoštolskému však hovorili rímski biskupi: Keďže po mnohých krajinách pochodil a keď ho Boh priviedol sem a tu jeho dušu vzal, patrí sa, aby tu bol aj pochovaný, ako ctihodný muž. I povedal Apoštolský: Pre jeho svätosť a lásku prestúpim rímsku obyčaj a pochovám ho v mojej hrobke v chráme svätého apoštola Petra. Brat jeho však hovoril: Keďže ste ma nevyslyšali a nedali ste mi ho, ak sa vám páči, nech leží v chráme svätého Klimenta, s ktorým aj sem prišiel. Kázal teda Apoštolský tak učiť.

I znova sa zhromaždili biskupi i so všetkým ľudom odprevadiť ho s poctami a hovorili: Otvorme rakvu a pozrime, či voľakto z neho niečo nevzal. Ani pri veľkej námahe nemohli riadením božím odklincovať rakvu. A tak s rakvou položili ho do hrobu po pravej strane oltárnej v chráme svätého Klimenta, kde sa mnohé zázraky začali diať. Keď to videli Rimania, ešte väčšmi prilipli k jeho svätosti a dôstojnosti. I namaľovali obraz nad jeho hrobom a zapalovali nad ním svetlo deň a noc, chválili Boha, ktorý tak zvelebuje tých, čo ho oslavujú. Tomu nech je sláva a česť i poklona na veky vekov. Amen.

In: P. Ratkoš, Veľkomoravské legendy a povesti. Bratislava, Tatran 1990, s. 15–44.

5. melléklet

A feldatahoz tartozó szövegek lelőhelye:

Stanislav, Ján (1947): Slovanskí apoštoli Cyrill a Metod a ich činnosť vo Veľkomoravskej ríši. Bratislava: Slov. Akad.

Stanislav, Ján (1978): Pannóniai legendák. Cirill és Metód szláv apostolok élete. Budapest: Európa.

Kiss Szemán, Róbert (2000): Antológia slovenskej literatúry pre I. ročník gymnázia, antológia. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 39–50.

6. melléklet

Šmatlák, Stanislav (2002): Dejiny slovenskej literatúry 1., Bratislava: LIC. 92.

Proglas

Evanjeliu svätému som Predslovom:
ako nám dávno sľubovali proroci,
prichádza Kristus zhromažďovať národy,
pretože svieti svetlom svetu celému.
To v našom siedmom tisícročí stalo sa.
Bo slepým oni sľúbili, že uvidia,
a hluchí, ajhľa, Slovo Písma počujú,
lebo je Boha poznať totiž potrebné.
A preto čujte, čujte toto, Slovieni:
dar tento drahý vám Boh z lásky daroval,
dar Boží darom spravodlivej čiastky je,
dar dušiam vašim, čo sa nikdy neskazí,
dušiam tých ľudí, ktorí vďačne prijmu ho.
Matúš i Marek s ním a s Lukášom i Ján
národy všetky takto učia, hovoriac:
Všetci, čo chcete svoje duše krásnymi
uzrieť, a všetci po radosti túžiaci,
túžiaci temno hriechu navždy zapudiť
i rajský život pre seba zas objaviť

i horiacemu ohňu navždy uniknúť,
 počujte, čo vám vlastný rozum hovorí,
 počujte všetci, celý národ sloviensky,
 počujte Slovo, od Boha vám zoslané,
 Slovo, čo hladné ľudské duše nakrmí,
 Slovo, čo um aj srdce vaše posilní,
 Slovo, čo Boha poznávať vás pripraví.
 Tak ako radosť nezasvitne bez svetla,
 by oko celý Boží svet v ňom uzrelo,
 bo všetko nie je krásne ani zreteľné,
 tak ani duša, žiadna duša bez písmen,
 vedomia nemá o tom Božom zákone,
 zákone knižnom, o zákone duchovnom,
 zákone, cezeň Boží raj sa zjavuje.
 Bo ktorý sluch, čo hrozný rachot hromový
 neočuje, stáť bude v bázni pred Pánom?
 Bo taký čuch, čo vôňu kvetu nevníma,
 akože môže zázrak Boží pochopiť?
 Bo také ústa, ktoré sladkosť necítia,
 človeka činia, akoby bol z kameňa.
 A ešte väčšmi od človeka z kameňa
 je mŕtva duša, každá duša bez písmen.
 No že, my bratia, sme to všetko zväžili,
 znamenitú vám radu teraz povieme,
 ktorá vás všetkých, všetkých ľudí pozbaví
 života zvieracieho, žitia smilného,
 aby ste s myslou, s nerozumným rozumom,
 keď počujete Slovo v cudzom jazyku,
 nečuli v ňom znieť iba zvon, zvon medený.
 Bo svätý Pavol učiteľ nám hovorí,
 keď najprv k Bohu svoju prosbu predniesol:
 chcem radšej iba päť slovo povedať,
 rozumom prostým chcem tých päť slovo vyriechnuť,
 aby aj bratia všetko porozumeli,
 než nezrozumiteľných slovo rieciť tisíce.
 Pretože človek ten, čo nerozumie sám,
 čo nedoloží podobenstva múdreho,
 ako by mohol pravú reč nám povedať?
 Pretože ako zhuba visí nad telom
 všehubiaca a nad hnis väčšmi hnijúca,
 keď telo nemá patričného pokrmu:
 práve tak isto každá duša upadá
 v žití, keď žije bez Božieho života,
 keď nepočuje nikde Slova Božieho.
 Iné však ešte podobenstvo premúdre
 povedzme, ľudia, ľúbici sa vospolok,
 túžiaci Božím rastom rásť už odteraz;
 bo kto by túto prostú pravdu nevedel:

tak ako semä, ktoré padlo na nivu,
 tak isto každé ľudské srdce na zemi
 dážd' Božích písmen potrebuje pre seba,
 aby plod Boží vzrástol v ňom čo najväčšmi.
 Kto môže všetky podobenstvá povedať,
 čo národ bez kníh obžalujú, usvedčia,
 že nehovorí hlasom zrozumiteľným?
 Ved' čo by ten muž poznal všetky jazyky,
 nevyslovil by bezmedznú ich bezmocnosť.
 Predsa však svoje podobenstvo prikladám,
 významu mnoho v málo slovách hovoriac:
 lebo sú bez kníh nahé všetky národy,
 bo nemôžu sa borit' v boji bez zbroje
 s protivníkom a duší našich záhubcom,
 odsúdené sú večnej muke za korisť.
 Ktorí však nepriateľa nemilujete,
 národy, čo s ním veľmi chcete borit' sa,
 otvorte dvere ducha svojho pozorne,
 zbroj tvrdú teraz prijímajte, národy,
 kovanú krásne v knihách Hospodinových,
 ktoré tak tvrdo mliaždia hlavu diablovu.
 Lebo kto totiž prijme tieto písmená,
 tomu sám Kristus svoju múdrosť vyjaví
 a vaše duše písmenami posilní
 i skrze apoštolov, skrze prorokov.
 Pretože tí, čo hovoria ich slovami,
 i nepriateľa budú schopní zahubiť,
 víťazstvo dobré svojmu Bohu prinesú,
 hnilobnej zhube svojho tela uniknú,
 tela, čo v hriechu ako vo sne živorí,
 nepadnú oni, ale pevne zstanú,
 pred Bohom ako udatní sa prejaví,
 po pravici si stanú trónu Božiemu,
 keď príde ohňom súdiť všetky národy,
 s anjelmi budú radovať sa naveky,
 naveky sláviac Boha milostivého,
 piesňami z tých kníh ospevujúc naveky
 svojho Boha, čo nad ľuďmi sa zmilúva,
 ktorému preto všetka sláva prislúcha,
 i česť i chvála, Boží Synu, v jednote
 so svojím Otcem, s Duchom Svätým v Trojici
 na veky vekov od každého stvorenia.
 Amen.

Konštantín Filozof – sv. Cyril (2004): Proglas. Viliam Turčány (szerk.). Bratislava: Perfekt. 9–45.

7. melléklet

1.

Slávospév

K tisícročnej pamiatke Cirylo=Methodejskej

Ako: Hrad prepevný atď.

Zaplesaj rode Slovanský!

Zaplesajme kresťané!

Tak srdečne a ponašský,
V oblohu v stránku Páne.

Pred tisícmi lety

Šli nám v ústrety

Ciryll, Methodej

Ples náš k nebesám znej,

My sme ich duchovné deti.

Prišli oni od východu

Nesúc svetlo kresťanstva

Pohanskému nášmu rodu,

V pokornosti bez panstva.

V lubej našej reči

Zaplesajme všetci!

Vieru rod slávny

Nepotup z nás žiadny

Stálych, verných Bóh bezpečí.

Sláva Bohu, k tým zbožným

Ciryllu, Methodeji,

Prekážkám čo veľkým hrozným

Vzdorovali v nádeji.

My už ovocia jej

Žnem' a preto znej

Ples náš bez zmatku

Na dávnu pamiatku

Slávne sláviac, slávny ten dej.

St. J(án) K(utlík)

Pozn. Niektoré odchylky od pravopisu, prosím nie za novotu ale za nutnosť považovať.

Póvod.

2.

Bože Hospodine! Dávne sa to časy

Ako sa k nebesom nesú Slávov hlasy,

Ako náš pán Kristus volá: Komne pod'ťe,

Milujte si Boha a v svätosti choď'ťe.

Bože Hosposine! Ty otče národov!
 Národ náš krsteneč Ciryllov=Methodov
 Vďaku čini tebe za tých dvoch prorokov
 Za kresťanstvo dané odo tisíc rokov.

Čo takýmto vódcom reč Krista slúbila,
 V tejš' sláve vidíme Methoda Cirylla,
 Daj jich uctiť všeckým aj rodom slovanským,
 Najopravdivejším životom kresťanským.

8. melléklet

Zalavári ásatások képe:

9. melléklet

Megjegyzés:

A kérdéseket a magyarországi szlovák nemzetiségi gimnáziumok számára összeállított tankönyvek alapján választottuk ki.

Otázky:

1. Na základe uvedenej tabuľky (8. príloha) zistíte, aké hlaholské písmená sa nachádzajú načrepe zo Zalaváru.
2. Urobte si slepú mapu dnešnej Európy a naznačte do nej mestá, v ktorých žili a pôsobili slovanskí apoštoli.
3. Hľadajte životopisné údaje o Jánovi Kutlíkovi! Odporúčame použiť elektronickú knižnicu Matece slovenskej.
4. Urobte prehľad jubilejných osláv vierozvestcov!

Tuska Tünde

Karácsony a szlovákoknál

Az oktató neve: Tuska Tünde

Szak: szlovák szak 90 perc

Tantárgy: szlovák nyelv

Évfolyam: 9.

Az óra témája, címe: Ünnepek témakör

Az óra cél- és feladatrendszere: A tematika nagyrészt a pozsonyi Komenský Egyetem Szlovák mint idegen nyelv kabinet által kidolgozott tankönyv alapján készült. A nemzetiségi gimnáziumok 9. évfolyamára beiratkozott alapfokú szlovák nyelvtudással rendelkező tanulók nyelvfejlesztését szolgálja. Lehetséges, hogy a gimnázium más szlovák mint idegen nyelv oktatására szóló tankönyvet használ, azonban a nyelvtani anyagot tekintve az ilyen típusú tankönyvek felépítése azonos. Az órán felmerülő feladatok többsége a *Krížom, krážom* Slovenčina A2 című tankönyvön alapul, típusát tekintve nagy hasonlóságot mutat más, a nemzetiségi iskolákban is használt tankönyvekkel. A *Krížom, krážom* című tankönyvsorozatra azért esett a választás, mert ez a legújabb és legtöbb, interneten is elérhető segédlettel és interaktív feladatokkal rendelkező tankönyvsorozat, és folyamatos fejlesztés alatt áll. Ezen érvek alapján mintául szolgál a leendő tanároknak azonban más, a mellékletben felsorolt forrásanyagot is javaslok. Különösen a nemzetiség-specifikus problematika mentén.

Az itt kidolgozott tananyag (90 perc) a karácsonyi ünnepek témakörét dolgozza fel.

Az óra fő didaktikai feladatai: Nyelvtani tananyag: a melléknév fokozása, a datívus e. sz., t. sz., a datívus igei vonzatai, a datívus használata a névmásokkal, a datívus prepozíciói. Szókincsbővítés témakörei: családi terminológia, ajándékvásárlás, ünnepi étkezés, ünnepi szokások, udvariassági formulák.

Fogalmazási kompetenciák: meghívó írása.

Forma: külföldi barát meghívása a családhoz, ajándék vásárlás az édesanya számára, a barát megérkezése a családhoz, a karácsonyi ünnep és szokások ismertetése, a szilveszter megünneplése a családban.

Felhasznált források:

Barková, Viera–Uhrinová, Alžbeta (2004): Pripravujeme sa na jaykovú skúšku. Nyelvvizsgára készülünk. Békéscsaba: Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete.

Bertók, Imre–Dombrovskýné, S., Júlia – Mózsi, Ferenc (1975): A szlovák nyelvoktatás módszertana. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Cesnaková, Eva–Kodlová, Alžbeta (1996): Slovenský jazyk. Cvičenia a diktáty. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Caltíková, Milada–Tarábek, Ján (2001): Prehľad gramatiky a pravopisu slovenského jazyka. Bratislava: Didaktis.

Csipka Rozália (szerk.) (1992): Szlovák nyelv. Slovenský jazyk. Salgótarján: Mikszáth Kiadó.

- Divičanová, Anna (1999): Jazyk, kultúra, spoločenstvo. (Nyelv, kultúra, közösség) Etnokultúrne zmeny na slovenských jazykových ostrovoch v Maďarsku (A magyarországi szlovák nyelvsi-
getek etnokulturális változásai.) Békésska Čaba–Budapešť (Békéscsaba–Budapest): Slovenský
výskumný ústav Zväzu Slovákov v Maďarsku.
- Dudásné Emri Piroska (2012): Értékes örökség, cenné dedičstvo. Rudabányácskai népszokások –
Ludové zvyky v Baňačke. Sátoraljaújhely: Sárospataki Nyomda Kft.
- Gyivicsán, Anna–Benža, Mojmír–Krupa András (szerk.) (1996): Atlas ľudovej kultúry Slovákov
v Maďarsku – A magyarországi szlovákok népi kultúrájának atlasza. Békésska Čaba – Békés-
csaba: Slovenský výskumný ústav Zväzu Slovákov v Maďarsku.
- Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–
Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): Krížom, krážom, Slovenčina A2. Bratislava:
Univerzita Komenského.
- Király, Péter (szerk.) (1993): Atlas slovenských nárečí v Maďarsku – Atlas der slowakischen Mun-
darten in Ungarn. (A magyarországi szlovák nyelvjárások atlasza). Budapešť -Budapest: Sloven-
ský výskumný ústav Zväzu Slovákov v Maďarsku.
- Lomenčík, Július (2010): Jazyková kultúra vo výučbe slovenského jazyka. In: Zborník Matice slo-
venskej. Jazykoveda. 1. Martin: Matica slovenská. 161-166.
- Pecsenya, Edit (szerk.) (1991–): Slovenčinár, metodický časopis. Budapest: Országos Szlovák Ön-
kormányzat.
- Tušková, Tünde (2011): Obraz o kultúrnych atitúdach mladých Slovákov v maďarskom prostredí.
In: Orgoňová, Olga (szerk.): Jazyk a komunikácia v súvislostiach III. Bratislava: Vydala Univer-
zita Komenského v Bratislave. 227-232.
- Uhrinová-Hornoková, Alžbeta–Kiss Szemán, Róbert–Lásik, Michal–Žiláková, Mária (2012):
Dejiny a kultúra Slovákov v Maďarsku. Slovenská vzdelanosť pre 9–10. ročník. Budapest:
Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Vajičková, Mária (2005): Slovenčina pre cudzincov. Gramatické cvičenia. Bratislava: Univerzita
Komenského.
- Žigová, Ľudmila (2004): Kommunikácia v slovenčine. Bratislava: Univerzita Komenského.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
3 perc	Az oktató közli a tanárszakos hallgatókkal, hogy a Krížom, krážom Slovenčina A2 tankönyv 3. leckéjét dolgozzák fel az óra folyamán, a feladatok a magyarországi szlovák két tanítási nyelvű nemzetiségi gimnáziumok 9. osztálya, nyelvtanóráinak megtervezéséhez nyújt segítséget. Kéri, hogy keressék ki a 3. leckét. Majd felkéri az egyik hallgatót, hogy olvassa el az első szövegrészt a tankönyv 40. oldalán, amelynek címe <i>Pozvánka</i> .	A felkért hallgató elolvassa a szöveget.			Frontális és egyéni váltakozás.	tanönyv	1. melléklet
15 perc	Az oktató kéri, hogy a szöveghez tartozó szavakat és gyakorlatokat olvassák el, majd megbeszéljék, hogy milyen módon dolgozzák fel az osztályban.	A szöveghez tartozó szavakat és gyakorlatokat nézik át.	Az oktató és a hallgatók megbeszéljék, hogy a könyvben, a 40. oldalon található szókincs elsajátítására vonatkozó ábrákat (mellékletben) milyen módon tudják a tanítási órán felhasználni. pl. fényófaállítás szokása, szilveszteri készülődés. Másrésztől a nyelvtani anyagra való ráhangolás is ehhez a részfeladathoz tartozik, ezt kiegészítik a gyakorlatok is, amelyek egyben a szövegértést is ellenőrzik. A lexikával együtt ez összesen négy feladatot tesz ki.	Megbeszélés.	Frontális és egyéni váltakozás.	tanönyv	2. melléklet
10 perc	Az oktató felhívja a hallgatók figyelmét, hogy a 3. lecke 2. részfeladatához hanganyag tartozik. Az oktató kéri, hogy a hanganyag meghallgatása után formáljanak véleményyt arról, hogyan építenék be az óra menetébe a hanganyagot és az írott szöveget.	A hallgatók meghallgatják a CD-n található hanganyagot.	Hallgatói javaslatok, érvelés a feladatszám mellett. A tanárjelölt pl.: – meghallgattatja a 3./2. feladathoz tartozó CD-n lévő részt; – hallgatók megbeszéljék, hogy a feladatot milyen munkamódszerek váltakoztatásával a legcélszerűbb elvégezni.	Megbeszélés, vita.	Szóbeli, kooperatív csoportmunka.	CD	3. melléklet

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
5 perc	Az oktató emlékeztet arra, hogy a lezárt rész a szlovák interneten való levelezés módját is bemutatja, a tanárjelöltek adhatnak a gimnáziumi tanulóknak olyan típusú feladatot, amely a szlovák nyelvű formális és informális levelezés szabályait gyakoroltatja, (hangsúlyozza a magyar és a szlovák levelezés közti különbségeket). Összegezi a meghívó stílárius elemeit (megszólitás, tartalom, tárgyiasság, befejezés) Ezzel előkészíti a következő anyag részfeldolgozását, amely a szlovák nyelvű telefonálás szabályait fogja prezentálni.	Az oktató kijelöl két hallgatót a feladatsorban megtalálható telefonos párbeszéd felolvasására.	Helyes intonáció megtartása, korrekt kiejtés.	Kooperatív tanulás.	Szóbeli, munka párban.	tankönyv	Házi feladat: a hallgatók készítsenek ajánlatot arra, milyen típusú házi feladatot adnának a szöveg alapján a gimnáziumban. 4. melléklet
5 perc	Az oktató felhívja a figyelmet a lexikai tudnivalókra, a családi terminológia ún. familiáris formáira, továbbá a telefonbeszélgetés obligát fázisaira. Majd az anyag részhez kapcsolódó gyakorlatokat beszélnek meg. Figyelmeztet a kicsinyítő képzős alakokra (<i>mama – mamka, otec – ocko, otecno</i>)	A hallgatók elolvassák a gyakorlatokat, amelyekből az első az irodalmi nyelvi és a familiáris családi terminológia közti különbségeket gyakoroltatja.	A hallgatók megoldják a feladatot.	Feladatmegoldás.	Egyéni munka.	tankönyv	5. melléklet plusz házi feladat ehhez a részhez.
7-8 perc	Az oktató a következő blokkban nyelvtani természetű feladat megoldását kéri a hallgatóktól, a gyakorlat a genitívus és datívus korrekt használatát gyakoroltatja. Rámutat arra, hogy a középiskolai óra menetében a gyakorlatot tartalmazó szókapcsolatokat a szövegből is kikereszthetik.	Megoldhatják mind a kétféle feladatot. Megbeszélhetik a feladatok tanítási órán belüli elvezetésének a célszerűségét.	A nyelvtani tananyag gyakorlati alkalmazása, a genitívus és datívus vonzatainak használata. Készségfejlesztés fejlesztése.	Tanári magyarázat, feladatmegoldás; megbeszélés.	Kooperatív, csoportmunka.	tankönyv	6. melléklet feladatok, versikehez tartozó feladatok

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
7-8 perc	Konverzáció jellegű feladat megoldása az oktató kéri, hogy a hallgatók írásban oldják meg a feladatot, majd szóban játsszák el.	A hallgatók megoldják a kijelölt feladatot, majd párbeszéd formában előadják.	Szövegértés és szövegalkotás. A kérdő és kijelentő mondatok helyes intonációja. Az esethasználat helyes alkalmazása.	Szemléltetés.	Egyéni és páros munka módszerének váltakozása.	tankönyv	legalább két pár szerepeltése; mindkét szereplő szövegének eljátszása (<i>Robert a otec</i>) 7. melléklet
3 perc	A következő anyagrészt bevezetésként az oktató kéri a hallgatókat, hogy ismételjék át a szlovák nyelvű családi terminológiát. A nemzetiségi származású hallgatókat megkéri, hogy a családban használt nyelvjárási terminológiát is ismertessék társaikkal. Amennyiben ez lehetséges, tegyék hozzá a magyar megfelelőket: pl. <i>anika</i> (ángy, néni), <i>švagar</i> (sógor), <i>mamóka</i> (néni), <i>mama</i> , <i>mamóška</i> (anyós) stb.	A hallgatók felelevenítik korábbi ismereteiket.	Ráhangolás a következő anyag-részre.	Feladatmegoldás.	Egyéni.		8. melléklet feladat
1-2 perc	Az oktató közli, hogy az U Šoltýšovcov (42. oldal) című következő részanyag feldolgozása következik, amelyhez hanganyag is tartozik.	A hallgatók meghallgatják a CD-n lévő szöveget.				CD	9. melléklet
6 perc	Az oktató felkéri a hallgatókat, hogy a szerepeknek megfelelően olvassák el a tankönyv szövegét. A szöveg elolvasása után feladatul adja a frázisok (<i>Ľúta je u nás! Ďakujeme za pozvanie!</i>) kikeresését a szövegből. Külön hangsúlyt helyez a magyarországi szlovák nemzetiség tájégségénekénti udvariassági és köszönési formáira. (<i>Dvošiti ste? Dobrozdravie!; Pamodaj!</i>) Amennyiben a hallgatók nem tudják, megismerteti őket ezekkel.	A hallgatók szerepüknek megfelelően előadják a párbeszédet. Kikeresik a megfelelő frázisokat (köszönési, udvariassági formulák).	Szókincsfejlesztés, fogalomkialakítás.	Tanári magyarázat, feladatok megoldása.	Szóbeli.	tankönyv	Tantárgyi koncentráció: az osztatlan tanárképzésben <i>A hazai szlovák nemzetiség és az anyaország története, társadalmi és szellemi kultúrája</i> című tanegység részleteiben foglalkozik a jelenséggel.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
8 perc	Az oktató megoldatja az anyagrészhöz tartozó gyakorlatokat. A gyakorlatok a melléknevek használatára vonatkozó tananyagrészt tartalmazzák. Ráhangelésként elismételteti a melléknevekről korábban tanultakat. A 7-es gyakorlat a melléknevek abszolút fokozására vonatkozik, a 8-as kombináltan az abszolút és relatív fokozási módot tartalmazza. A 9-es feladat a birtokos melléknevek használatát gyakoroltatja.	Feladatmegoldás.	Ráhangelés, ismétlés, ismeretbővítés.	Feladatok megoldása, szükség esetén, tanári magyarázat.	Egyéni és frontális munka váltakozása.	tankönyv	10. melléklet
4 perc	Az oktató elolvastatja a 43. oldalon található szöveget, amelynek címe: <i>Vianoce na Slovensku</i> . Ellenőrzi a szövegértést.	A hallgatók elolvassák a szöveget, jelölik az esetleges ismeretlen szavakat.	Szókincsbővítés, házi feladat előkészítése.	Feladat megoldása.	Egyéni munka.	tankönyv	11. melléklet
12 perc	Beszélgetés a karácsonyi szokásokról. Hazai nemzetiség szokásai tájécsoporthoz. Az oktató példaként kiválaszt egy tájécsoporthoz, rámutat az ünnep sokrétűségére, feldolgozásának lehetőségeire az iskolában.	A hallgatók saját tapasztalataikat mondják el.	Ismeretbővítés	Tanári előadás: szemléltetés, megbeszélés.	Szóbeli, frontális.	interaktív tábla	Tanfolyami koncentráció: a középiskolai <i>Népismeret</i> című tantárgygyal.
2 perc	Házi feladat megbeszélése; az oktató házi feladatul adja egy, a középiskolában a karácsonyról tartandó óra megtervezését.						

Mellékletek:**1. melléklet**

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): Krížom, krážom, Slovenčina A2. Bratislava: Univerzita Kmenského. 40.

Első szöveges feladat:

Predmet: Pozvánka

Dátum: 19.12.2008

Od: zuzana soltys@medici.sk

Komu: carlo.biagiotti@mp.it

Predmet: Pozvánka

Milý Carlo,

ako sa máš? Už sa pripravuješ na Vianoce? Róbert a ja cestujeme k rodičom do Popradu. Povedal si Róbertovi, že nejdeš domov do Talianska, pretože máš veľa práce. Chcem ťa pozvať na Vianoce k nám. Pozvali sme aj Johannu a ona mi sľúbila, že určite príde. Telefonovala som mame a celá rodina sa na vás veľmi teší. Chceme vám ukázať slovenské Vianoce a Nový rok. Medzi Vianocami a Silvestrom sa môžeme ísť lyžovať alebo korčuľovať. V Tatrách je krásna zima a u nás doma je príjemná vianočná atmosféra. Napíš mi, či chceš ísť s nami. Ešte ti zavolám.

Pekný deň

Zuzana

2. melléklet

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): Krížom, krážom, Slovenčina A2. Bratislava: Univerzita Kmenského. 40.

Új szavak jegyzéke:

Vianoce

dom

ísť domov

domov

byť doma

31. 12. Silvester

1. 1. Nový rok

sľúbiť

Úloha:

- Vysvetlite na základe ilustrácií pojmy.
- Aké asociácie vzbudzujú ilustrácie Vianoc, Silvestra a Nového roka?
- Naplánujte ako by ste uviedli do konverzácie o sviatkoch žiakov 9. ročníka!

3. melléklet

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): Krížom, krážom, Slovenčina A2. Bratislava: Univerzita Kmenského. 40.

2. feladat

Vyberte odpoveď, ktorú Carlo mapísal Zuzane.

A)

Milá Zuzana, ďakujem za pozvanie. Nemôžem ísť k vám na dovolenku. Musím ísť k rodičom. Moja mama má narodeniny. Mýme doma veľkú oslavu. Johanna ide so mnou. Pozdrav Róberta. Pekný deň, Carlo.

B)

Ahoj, Zuzana, ďakujem za pozvanie. To je veľmi dobrý nápad! Teším sa na stretnutie s tvou rodinou. Cestovať môžeme 23. decembra, ale už 2. januára sa musím vrátiť. Mám veľa práce. Aké darčeky mám kúpiť tvojej rodine? Pekný deň, Carlo

C)

Milá Zuzana, ďakujem za pozvanie. Nemôžem ísť s vami na Vianoce do Nemecka. Povedal som Róbertovi, že na Vianoce som v Bratislave. Musím pracovať. Sľúbil som šéfovi dokončiť projekt. Želám ti pekný výlet k Johanninej rodine. Teším sa na stretnutie v januári. Carlo

4. melléklet

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): Krížom, krážom, Slovenčina A2. Bratislava: Univerzita Kmenského. 41.

Párbeszéd:

Otec: Šoltýs, prosím?

Róbert: Ahoj, otec, tu je Róbert.

Otec: Ahoj, Robo.

Róbert: Ocko, čo kúpime mamke k Vianociam? Viem, že sa jej veľmi páči ľudová hudba. Včera som videl na internete pekné cédéčko Slovenské koledy. Myslíš si, že je to dobrý darček pre mamu?

Otec: Ó, to je mi ľúto, mama to cédéčko už kúpila starej mame.

Róbert: Naozaj? Nevadí. Kúpim jej niečo iné.

Otec: Môžeš jej kúpiť nový román od Daniely Sladkej. Romantické knihy sa jej páčia.

Róbert: Knihy som chcel kúpiť súrodencom. Už som ich objednal.

Otec: Komu? Zuzke? Hm, ona má rada detektívky, Lucii sa páčia rozprávky a Maťo nemá rád romány, ale šport.

Róbert: Ja viem, Maťovi som chcel kúpiť knihu o športe.

Otec: Nechceš mu darovať loptu alebo hokejku? Sú lacnejšie ako knihy.

Róbert: Ocko, ja nemám čas kupovať darčeky každý deň! Najrýchlejší a najľahší nákup je cez internet.

Otec: Hm, pre mňa je to najťažšie.

5. melléklet

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): *Krížom, krážom, Slovenčina A2*. Bratislava: Univerzita Kmenského. 41.

4. feladat

Formálne	Informálne
1. matka	<i>mama/mamka</i>
2. otec	
3. Zuzana	
4. Martin	
5. Róbert	

6. melléklet

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): *Krížom, krážom, Slovenčina A2*. Bratislava: Univerzita Kmenského. 41.

5. feladat

Darček pre mamu – dám darček mame

1. pre Mat' _ > dám darček Mat' _
2. pre Zuzk _ > dám darček Zuzk _
3. pre Róbert _ > dám darček Róbert _
4. pre Luci _ > dám darček Luci _
5. pre súrodenc _ > dám darček súrodnc _

*Poslali ma naši k vašim,
aby prišli vaš k našim,
keď neprídu vaši k našim,
tak neprídu naš k vašim.*

Úloha:

- vyhľadajte z textu privlastňovacie zámená!
- vyhľadajte predložkové väzby Datívom!

7. melléklet

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): *Krížom, krážom, Slovenčina A2*. Bratislava: Univerzita Kmenského. 41.

6. feladat

	1.	2.	3.	4.	5.
	Aký darček chce kúpiť mama?	Čo sa páči mame? Čo má rada mama?	Aký darček chce kúpiť Martinovi?	Komu chce kúpiť knihu?	Aký je nákup cez internet?
Róbert					
Otce	<i>Román</i>				

Úloha:

- Napíšte podobné úlohy na konkrétnú situáciu v tiede!

8. melléklet**Úloha:**

- Opýtajte sa aké slovenské obmeny rodinnej terminológie žijú v rodine žiakov 9. triedy, a porovnajte ich so spisovnými formami! Nezapúšťajte na vplyv maďarského prostredia!

9. melléklet

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): Krížom, krážom, Slovenčina A2. Bratislava: Univerzita Kmeňského. 42.

Párbeszéd:

U Šoltýsovcov

Martin: Ahoj, Robo, ahoj, Zuzka.

Róbert: Ahoj, všetci.

Mama: Vitajte u nás. Sme veľmi radi, že ste k nám prišli.

Johanna: Dobrý deň.

Carlo: Dobrý deň.

Zuzana: Toto sú naši kamaráti. Johanna je moja spolubývajúca z Nemecka a Carlo je Róbertov kolega z Talianska.

Otec: Dobrý deň, veľmi ma teší.

Róbert: Johanna, Carlo, toto sú moji rodičia: môj otec a moja mama. A toto sú naši súrodenci: dvojčatá Martin a Lúcia. Ja som najstarsší a Martin je najmladší.

Martin: Lucia je staršia ako ja, ale iba o jednu minútu.

Róbert: A ešte tu býva naša stará mama. Ona je v rodine na stažia. A kde je?

Mama: Pripravuje vám večeru. Pod'ite ďalej! Určite ste unavení po dlhej ceste.

Johanna: Ďakujeme za pozvanie. Máte veľmi pekný Dom. Páči sa mi.

10. melléklet

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): Krížom, krážom, Slovenčina A2. Bratislava: Univerzita Kmeňského. 42.

7., 8., 9., feladatok

7. feladat

Pravda alebo nepravda

	Pravda	Nepravda
Lucia je mladšia ako Zuzana.	(X)	()
1. Lucia je najmladšia v rodine.	()	()
2. Róbert má dve sestry a dvoch bratov.	()	()
3. Zuzana je mladšia ako Martin.	()	()
4. Zuzana a Róbert sú dvojčatá.	()	()
5. Otec nie je nstarší v rodine.	()	()

8. feladat

Kto je kto? Róbert, Zuzana

1. Lucia, Martin? Logicky doplňte.
2. Mám dvojča
3. Som starší ako osoba č. 1
4. Nie som najmladšia
5. Som mladšia ako osoba č. 2 a staršia ako osoba č. 3

9. feladat

Doplňte.

1. Róbert je Martinov brat.
2. Zuzana je Luciina
3. Zuzanina mama je otcova
4. Otec a mama sú Róbertovi
5. Martin je otcov
6. Zuzana je mamina
7. Stará mama je mamina
8. Lucia a Martin sú Róbertovi
9. Zuzana a Lucia sú
10. Martin je Zuzanin

Úloha:

- Naplánujte opakovanie na základe predchádzajúcich vedomostí žiakov učiva o prídavných menách!

11. melléklet

Kamenárová, Renáta–Španová, Eva–Ivoríková, Helena–Balšínková, Dorota–Kleschtová, Zuzana–Mošsaťová, Michaela–Tichá, Hana (2009): Krížom, krážom, Slovenčina A2. Bratislava: Univerzita Kmenského. 43.

Párbeszéd:

Pri vianočnom stromčeku

Róbert: Tu sú moje darčeky. Pre teba, otec, pre Zuzanu a pre vás, stará mama. Johanna, nech sa páči, tu je darček pre teba! Dlhú som rozmýšľal, aký darček je pre teba najlepší.

Johanna: Ďakujem. Čo je to? Óóóó, forma na tortu?

Róbert: Aká forma? Nie sú tam hodinky?

Stará mama: Róbert, ďakujem za tie hodinky, sú krajšie ako moje staré, ale tieto majú malé čísla, nevidím ich dobre. Potrebujem väčšie.

Róbert: Prepáčte, to je asi omyl. Stará mama, vám som nekúpil hodinky!

Zuzana: Róbert, kúpil si mi papuče? Sú veľmi veľké, potrebujem menšie.

Róbert: Papuče? Nie, kúpil som ti najnovšie CD Janais.

Otec: Janais? To si dal mame!

Róbert: Mame? Jej som chcel dať romantický román.

Otec: Ten si dal mne! Myslel som si, že mi kúpiš holiaci strojček a ten si dal Martinovi.

Róbert: Moment, to je katastrofa! Najhoršia vianočná katastrofa. Musím vám tie darčeky vymeniť.

Stará mama: Ale prečo? Mne sa tie hodinky veľmi páčia.

Úloha:

- Spracovanie témy Vianoce u Slovákov v Maďarsku. Vychádzajte z vašich lokálnych tradícií, dbajte na nárečovú terminológiu!

Szlovén nyelvi tananyagok

Slovenska narečja

Priprava v slovenskem jeziku je namenjena bodočim učiteljem, ki se pripravljajo na pouk slovenščine v porabskih šolah. Pripravi obravnavata učno snov slovenskih narečij v okviru predmeta Spoznavanje slovenstva, in sicer v 12. letniku gimnazije. Operativni cilj je razvijanje vseh štirih kompetenc, in sicer razumevanje prebranega in slišane besedila v lokalnem narečju in knjižni slovenščini ter pisno in ustno izražanje v knjižni slovenščini, po možnosti tudi v narečju. Prva ura je namenjena splošni predstavitvi slovenskih narečij in besedila v lokalnem narečju, obravnava narečnega besedila, iskanju glasoslovnih, oblikoslovnih in besedoslovnih značilnosti narečnega besedila. Druga ura pa obravnava še drugi govor prekmurskega narečja, izpostavlja pomen prekmurskega narečja pri razvoju regionalnega prekmurskega knjižnega jezika, raziskovanje slovenskih narečij in vlogo Avgusta Pavla pri tem.

Učitelj: Marija Bajzek Lukač

Učna enota: Spoznavanje slovenstva

Letnik: 12.

Učna tema, naslov: Slovenska narečja

Operativni cilji: Spoznavanje novih učnih vsebin. Seznanjanje s slovenskimi narečji, branje in razumevanje narečnega besedila. Spodbujanje k samostojnem branju prekmurskih in porabskih narečnih besedil. Bogatitev narečnega besednega zaklada. Uzaveščanje bogastva porabskih govorov, njihovega pomena pri ohranjanju slovenske identitete.

Pojmi: zvrstnost slovenskega jezika, narečne skupine, narečja, podnarečja, govori

Didaktični cilji: pridobivanje novih spoznanj, uporaba novih znanj, razvijanje spomina in pozornosti, razvijanje narečnega besednega zaklada, usvajanje novih pojmov, sinteza, preverjanje

Povezave z drugimi učnimi predmeti: Slovenski jezik in književnost

Uporabljeni viri:

Krajcar, Karel (1984): Slovenske pravljice iz Porabja. Budimpešta: Tankönyvkiadó.

Krajcar, Karel (1990): Slovenske pravljice iz Porabja. Murska Sobota: Pomurska založba.

Zorko, Zinka (2003): Oblikoslovje in leksika v govoru Cankove: Avgust Pavel. Maribor: Zora 23. splet, zbirka pravljic, strokovna literatura, zgoščenka (<http://www.fran.si/150/sla-slovenski-lingvisticni-atlas-1>)

Priloge:

V prilogah so obravnavana besedila, delovni listi in možne rešitve nalog.

P1 Narečno besedilo

P2 Prevod narečnega besedila v knjižni jezik

P3 Delovni list z rešitvami nalog

P4 Delovni list z rešitvami nalog

P5 Domača naloga in možne rešitve

P6 Posnetek

P7 Test o slovenskih narečjih z rešitvami

P8 Besedilo o Avgustu Pavlu.

P9 Delovni list in možne rešitve.

1. ura

Časovni okvir	Učitelj	Učenci	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodološke opombe
5 minut	Učence pozdravim v slovenščini. Predstavim novo temo z naslovom Slovenska narečja. Učence na kratko seznanim s socialnimi zvrstmi slovenskega jezika. Na spletni strani pokažem Karto slovenskih narečij in 7 narečnih skupin. Učence vprašam, v katero narečno skupino spada narečje, ki ga govorijo v porabskih vaseh?	Učenci odzdravijo v slovenščini.	uvodna motivacija, pridobivanje znanja o slovenskih narečjih	metoda poslušanja	učiteljevo predavanje, ponazoritev s karto narečij	splet	
3 minute	Učencem naročim, da poslušajo pravljico napisano v porabskem govoru. Preberem pravljico Davéto péitánja...	Učenci poslušajo in se seznanijo z besedilom, ki ga bomo obravnavali.	razvijanje sposobnosti razumevanja narečnega besedila	metoda dela z besedilom	učiteljevo branje	natisnjeno besedilo P1	učenci naj imajo besedilo pred sabo, priporočljivo je počasno in razločno branje besedila
2 minuti	Poslušajte naslednje besedilo. Naročim dijaku, naj prebere prevod pravljice v slovenski knjižni jezik z naslovom Deveto vprašanje.	Učenci poslušajo, s predvodom v knjižni jezik si lahko pomagajo razumeti narečno besedilo.	razvijanjebralne zmožnosti	metoda branja in poslušanja, metoda dela z besedilom	učencevo branje	natisnjeno besedilo P2	priporočljivo je počasno in razločno branje besedila
5 minut	Učencem povem, da je porabske pravljice zbral profesor Karel Kajczar in jih je objavil v zbirki Slovenske pravljice iz Potabja. Kje živi in ustvarja profesor slovensčine? V katerem govoru je napisana prebrana pravljica? V katerih porabskih vaseh slišite ta govor?	Učenci aktivirajo svoje predznanje in odgovarjajo.	razvijanje ustnega izražanja	metoda razmišljanja	razvijanje sposobnosti opazovanja, analiziranja in sklepanja		vprašanja se prilagodijo predznanju učencev, njihovemu poznavanju lokalnih razmer in razumevanju narečnega besedila
8 minut	Učence razdelim v dvojice in jim dam naloge.	Učenci v dvojicah rešujejo naloge in se med seboj posvetujejo o možnih odgovorih.	razvijanje pisnega izražanja	metoda razmišljanja, metoda pogovora, delo z besedilom	reševanje nalog	delovni list P3	pri oblikovanju dvojic je treba paziti, da bodo te izenačene, učence opozorim, da si med sabo razdelijo delo

Časovni okvir	Učitelj	Učenci	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodološke opombe
5 minut	Predstavniki vsake dvojice predstavijo značilnosti narečja, te si učenci zapišejo v zvezek.	razvijanje sposobnosti ustnega izražanja, sklepanja, povzemanja	metoda ustnega izražanja, metoda pisanja	učenceva predstavitev skupnih rezultatov			učenci naj kratko in jedrnatno odgovorjajo na vprašanja
10 minut	Učence razdelim v skupine in jim naročim, naj narečnim besedam poiščejo knjižne ekvivalente in pripravijo slovarček.	Učenci v skupinah izpisanim narečnim besedam poiščejo ekvivalente v slovenskem knjižnem jeziku	razvijanje sposobnosti logičnega razmišljanja	metoda pisanja, metoda skupinskega dela	reševanje nalog, iskanje ekvivalentov v slovarju in knjižnem besedilu	delovni list, slovarji, splet P4	pri oblikovanju skupin upoštevamo sposobnosti, aktivnost učencev in oblikujemo heterogene skupine, ki bodo uspešno rešile nalogo, učence opozorim, naj si med sabo razdelijo delo
5 minut		Predstavniki vsake skupine predstavijo ekvivalente narečnih besed. Skupaj preverimo skupinsko delo in ocenimo uspešnost ter aktivnost na uri.	razvijanje sposobnosti presojanja, ovrednotenja	metoda poslušanja	učenceva predstavitev in ovrednotenje rezultatov skupnega dela		učenci naj predstavijo svoje rešitve, vsi morajo biti pozorni, da se določijo pravi ekvivalenti
2 minuti	Učencem naročim naj v domači nalogi opišejo glasoslovne, oblikoslovne in besedoslovne značilnosti števanovskega govora.		določitev domače naloge	metoda pisanja	reševanje nalog	pri določitvi domače naloge je treba razložiti nalogo, jo ponazoriti s primeri	

2. ura

Časovni okvir	Učitelj	Učenci	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodološke opombe
5 minuti	Učence pozdravim v slovenščini. Skupaj preverimo domačo nalogo.	Učenci odzdravijo v slovenščini. Učenci predstavijo svoje ugotovitve in jih utemeljijo.	razvijanje ustnega izražanja, utemeljevanja	metoda razmišljanja	razvijanje sposobnosti sklepanja, vrednotenja	zvezek P5	učitelj mora biti pozoren na pravilne rešitve, morebitne napake je treba skupaj rešiti
2 minuti	Nadaljujem temo prve ure. Pono-vimo do zdaj obravnavano snov o slovenskih narečjih.	Učenci predstavijo naučeno, predstavljajo vprašanja in odgovarjajo.	razvijanje sposobnosti povzemanja	metoda razmišljanja, metoda pogovora	razvijanje sposobnosti sklepanja, vrednotenja		učenci naj sintetizirajo prejšnja spoznanja, na katerih bodo gradili nova
3 minute	Učencem povem, da se bomo seznanili z besedilom drugega prekmurskega govora. Predvajam posnetek.	Učenci poslušajo.	razvijanje sposobnosti razumevanja narečnega besedila	metoda dela z besedilom	poslušanje predvajane-ga besedila	zgoščenska, natisnjeno be-sedilo P6	priporočljivo je počasno in razločno branje besedila, učenci naj primerjajo narečni besedili, ki ju imajo pred seboj
5 minut	Učencem povem, da so slišali govorca iz Cankove. Pogovor z anketirancem je bil posnet v Cankovi. Učence vprašam, kje je Cankova, kaj vejo o tem naselju. Povem, da je pogovor posnela, zapisala in govor dialektološko obdelala akademikinja prof. dr. Zinka Zorko. Učence vprašam kaj vejo o delu profesorice. Predstavim njeno dialektološko delo.	Učenci aktivirajo svoje predznanje in odgovarjajo.	razvijanje ustnega izražanja	metoda razmišljanja	razvijanje sposobnosti opazovanja, analiziranja in sklepanja	splet	učence je treba motivirati, da sami najdeno odgovor na postavljena vprašanja
7 minut	Učence razdelim v dvojice in jim naročim, naj rešijo test na delovnem listu.	Učenci v dvojicah rešujejo test in se med seboj posvetujejo o možnih rešitvah.	razvijanje sposobnosti iskanja podatkov, pisnega izražanja	metoda razmišljanja,	reševanje testa	splet P7	pri oblikovanju dvojic je treba paziti, da bodo te izenačene

Časovni okvir	Učitelj	Učenci	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodološke opombe
3 minut		Predstavnik vsake skupine predstavi rešitve, pogovorimo se o pravilnih odgovorih in jih učenci zapišejo v zvezek.	razvijanje sposobnosti ustnega izražanja, sklepanja, povzemanja	metoda ustnega izražanja, metoda pisanja	učenčeva predstavitev skupnih rezultatov		morebitne nepravilne rešitve je treba takoj razčistiti
5 minut	Učencu naročim, naj prebere odstavek o Avgustu Pavlu, učencem naročim, naj bodo še posebej pozorni na jezikoslovno delovanje Avgusta Pavla	Učenci poslušajo.	razvijanjebralne zmožnosti	metoda poslušanja, metoda dela z besedilom	učenčeva branje	natisnjeno besedilo P8	
10 minut	Učence razdelim v skupine in jim naročim, da rešijo naloge na delovnem listu.	Učenci rešujejo naloge na delovnem listu.	razvijanje sposobnosti logičnega razmišljanja, sklepanja, povzemanja	metoda pisanja, metoda skupinskega dela	reševanje nalog na delovnem listu	delovni list P9	pri oblikovanju skupin upoštevamo sposobnosti, aktivnost učencev in oblikujemo heterogeno skupino, ki bo lahko uspešno rešila nalogo
5 minut		Predstavnik vsake skupine predstavi svoje rešitve in jih napiše na tablo. Skupaj preverimo skupinsko delo in ocenimo uspešnost ter aktivnost na uri.	razvijanje sposobnosti presojanja, ovrednotenja	metoda poslušanja	učenčeva predstavitev in vrednotenje rezultatov skupnega dela		

P1 Pravljica v števanovskem govoru

Davéto péitanja

Gnauk je béjo edan sarmačtjé lagyén pa ja pravo, ka do ojn zdaj tá po sveita séba žéno éiskat. Reisan idé, žéno nájda pa sa ožéné.

Zdaj té déta z žénof domau. Preik enoga mostá ja péla paut. Vö od mostá pa préida eden vrag pa njima právé:

„Znám, da sta srmáka, ki nika nejmata. Čé ta vüva ména védla povédaté na davéto péitanja, nazaj odgovor daté, gya vama té dán devet debéli svéin.

Prvo péitanja: Ka ja na sveita samo eno?”

„Ja, edan ja Baug,” právi mauž.

„Dobro zavado si. Té devét svéin si domou ženita” jima valéj vrág.

Domau pržanéta svinjé, nota v gleif zapréta, v štalo déta, v ižo déta, sé ja prážno, nika sta nej méla. Ka pa zdaj s tejmé svinjámé?

Žéna ma právé:

„Vejš ka? Tau najvékšo svinjau bujava pa pau va müva gyéla, pau pa odáva, té ovi svinján kukarco tjöipiva za téisto pa va té polagala.”

Tak sta napraila. Zdaj pa té cajt sé üšo, ka vrag préida pa da péito tau davéto péitanja. Žéna sa žaurga, ka zdaj bau. Té pa préida eden kaudiš, pa prosi sálaš.

„Gya tau leko, sálaš vam dámo,” právi žena.

„Ka pa čé kaj vačérgya máta?”

„Tau nejmamo! Vačérgya nejmamo!”

„Pa reisan nika nejmata?”

„Nejmamo nika drügo, edan svéinstjé hrčak.”

„Svéinstjé hrčak, tau ja pa sreča!” ji pravé kaudés.

Žéna sa žaurga, kaudéš ga pa péita ka ji ja.

„Kaj bi sa pa nej žaurgala” pravé zénska, „da préida vrág, ka da na davéto péitanja čako odgovor, pa té nika navejmo, ka povejmo.”

Kaudiš ji pa právé:

„Na, dobro ja, vüva samo idéta spát pa spéita brezi briga, vej ga gya tá oprávé, da préida.”

Gya, reisan, gnauk ja samo vrág na okna sklonco pa právé:

„Na, ka bau z mojim devétin péitanjon? Vejta mi kaj povédaté nazáj?

„Gya, stéri má na rotjej pét prstof, téisté leko préima.

Na stéri kaulaj so štirgya potáčtja, téista leko latéjo.

Na stéri iži so tréj okna, téista je leipa sveikla.

Svétoga Pétra raub má sedan féla fárba.”

„Ka pa té ta davéto?” péita vrág.

„Davéta pa nejga, ka smo go pogyéle!” pravé kaudéš.

Vrág ja mogo odéjté.

P2 Porabska pravljica v prevodu v slovenski knjižni jezik

Deveto vprašanje

Nekoč je živel ubog mladenič pa je rekel, da si bo šel po svetu iskat ženo. Zares gre, najde žensko pa se oženi.

Potem gresta z ženo domov. Pot ju pelje prek mosta. Izpod mosta pride vrag pa jima pravi:

„Vem, da sta siromaka, ki nič nimata. Če bosta vedela odgovoriti na mojih devet vprašanj, vama dam devet debelih svinj.”

Prvo vprašanje: „Kaj je na svetu samo eno?”

„Hja, eden je samo Bog,” pravi mož.

„Dobro, zadel si. Teh devet svinj si ženita domov,” jima veli vrag.

Svinje priženeta domov, jih zapreta v svinjak, gresta v hlev, stopita v hišo, vse je prazno, ničesar nista imela, Kaj bosta zdaj s temi svinjami? Žena pravi možu:

„Veš kaj? Tole največjo svinjo zakoljeva, eno polovico bova jedla, drugo polovico pa prodava, za denar kupiva koruzo, s katero bova krmila preostale svinje.”

Tako sta napravila. Približeval se je čas, ko pride vrag pa bo postavil deveto vprašanje. Žena jadikuje, kaj bo potem. Pa pride k njima berač in prosi prenočišče.

„Hja, to pa lahko, prenočišče vam damo,” pravi žena.

„Kaj pa za večerjo, imate kaj?”

„Tega nimamo! Večerje nimamo!”

„Pa zares ničesar nimate?”

„Nimamo ničesar, le en svinjski rilec.”

„Svinjski rilec, to pa je sreča!” pravi berač.

Žena se žalosti, berač pa jo vpraša, kaj ji je.

„Kaj bi se ne žalostila,” pravi ženska, „ko pa pride vrag in bo čakal odgovor na deveto vprašanje, midva pa mu ne veva kaj odgovoriti.”

Berač pa ji pravi:

„No, prav, vidva le pojdita spat in spita brez skrbi, bom jaz opravil z njim, ko pride.”

Hja, res, vrag naenkrat potrka na okno pa pravi:

„No, kaj bo z mojim devetim vprašanjem? Mi znata nanj odgovoriti?”

„Hja, kdor ima na roki pet prstov, lahko prijemlje.

Kola, na katerih so štiri kolesa, lahko tečejo.

V hiši, na kateri so tri okna, je lepo svetlo.

Rob obleke svetega Petra ima sedem barv.”

„Kaj pa je potem deveto?” vpraša vrag.

„Devete pa ni, ker smo jo pojedli! Pravi berač.

Vrag je moral oditi.

P3 Delovni list

1. Pravljico Davéto péitanja je objavil Karel Krajcar v zbirki Slovenske pravljice iz Porabja. Kdo je Karel Krajcar?
2. V kateri slovenski vasi živi?
3. Na spletu <http://www.fran.si/150/sla-slovenski-lingvisticni-atlas-1> poiščite Karto slovenskih narečij in izpišite slovenske narečne skupine.
4. V katero skupino spada govor, v katerem je bila pravljica zapisana?

P4 S pomočjo prevoda pravljice v knjižno slovenščino in slovarja Stare knjižne prekmurščine <http://www.fran.si> poiščite knjižne ekvivalente spodaj navedih narečnih besed.

1. skupina

davéti	deveti
péitanje	vprašanje
gnauk	nekoč
edan	eden
sarmak	revež
lagyén	fant
praviti	reči
gya	jaz
éiskati	iskati
reisan	res
iti	iti
ožéniti se	poročiti se
préiti	priti
znáti	vedeti
nika	nič

2. skupina

odgovor dati	odgovoriti
gya	jaz
svéinja	svinja
sveit	svet
Baug	Bog
mauž	mož
zavaditi	zadeti
domou	domov
valéti	veleti
gleif	hlev
zapréti	zapreti
štala	hlev
iža	hiša
bujti	ubiti
gyésti	jesti
odáti	prodati

3. skupina

kukarca	koruza
tjöipiti	kupiti
cajt	čas
zaurgati se	pritoževati se
kaudiš	berač
sálaš	prenočišče
vačérgya	večerja
svéinstji	svinjski
briga	skrb
reisan	res
skloncati	potrkati
rotja	roka
Svétoga Pétra raub	mavrica
féla	vrsta
farba	barva

P5 Možne rešitve domače naloge

- a) glasoslovne značilnosti o > au (Baug), j > gy, dž (večérgya)
e > ei (sveita)
- b) oblikoslovne značilnosti je béjo, nazaj odgovor daté
- c) besedoslovne značilnosti Svétoga Pétra raub, féla, farba

P6 Posnetek cankovskega narečja

Pripoveduje Jože Prasl

(Cankova)

Moje ime je Prasl Jožef, Cankova osentriesti številka. Naroudo san se dvadvajstoga februara jezero dvetstou ednajstoga leta. Tri sestre san meo, oča pa v šesttrieston leti mrao. Tak kak mati z meof noseča bila, ka na brütifi džoukala: „Vrčte me v grob, ka nemrem živeti.” Nišče pa še nej znau, ka z meof noseča. No in te san f takšo petlo gor raso. Kelkokrat san materi pravo: „Mati, gda smo kafe geli, carin smo te nūcali, ka smo cukra ne meli, geli, „eno tableto mi dajte.” Pa san te tak f srmaštvi gor raso. Te san f šoulo začno oditi. Inda, zaj majo turbe, fse fele na hrpti, aktofke. Ges san pa nika ne meu, san si dva remla napravo pa tista ona san zvezau pa san tak f šoulo odo. Šoulo san te fertik napravo, štiriindvajstoga leta pa je eti biu misjon. Ges san pa odo meništralivat. Misijon pravi: „Fantje, bi vi šli za gospoude?” Ja. Doma pravin. Moje sestre so pa rade bile, naj samo pojbo odide, ka de se une doma oženile. F tiston gesen prišla, tü en kaplan Obržan biu, tisti je tou spravlo, no, in gesen štiridvajstoga leta se pelemo f Celje. F salezijanci v Lublani nega mesta, za enouk eno leto bote privat hodili f Celje, v gimnazije. Stanovau boš pa pr pericaj svetoga Jožefa.

Dva stolpa si ta. In tan pr pericaj san stanovau. V mojoj sobi sta tüdi dva Prekmurca bila, ka sta se voglarsko šoulo odila učit. Že vojaščino otšlūžila. Gda sta njiva domou prišla, ges san se ne fčüu, ges san igro. „Pepek, ti neoš dober pop, ti si preveseli, ti si muzikaličen. Pa čeden boj, ka boš ti

petnajst lejt za popa štonderau. Idi v voglarsko šoulo. Tan biu Barver na brejgi.” „Tri lejta napraviš, pa edno tajniško prakso, pa boš na opčini kakši one.” Ge domou priden: „Mati, ge ne iden, ge ne iden več nazaj.” Ja ka pa te ščejš;” „Ge bi rad organist biu.” Tü je pa biu stari školnik in so mati ta šli. „Gospoud Kočar, ka mo zdaj s pojbon delala? Nešče več nazaj iti, un bi rad za organista biu.” „Ja, ge ga nemren cuj pistiti, ka san šče mladi.

P7 Delovni list

Na podlagi zgornjega besedila rešite naslednji test.

1. Kje se nahaja Cankova?
 - a) v Porabju
 - b) v Prekmurju
 - c) na Štajerskem
2. Katerega leta se je rodil Jožef Prasl?
 - a) 1911
 - b) 1921
 - c) 1910
3. Kaj pomeni beseda jezero?
 - a) jezero
 - b) tisoč
 - c) sto
4. Kako rečemo v Porabju?
 - a) džoukala
 - b) jokala
 - c) djoukala
5. Kaj pomeni beseda meništralivati?
 - a) streči
 - b) ministrirati
 - c) ministrovati
6. Kaj rečemo v Porabju za „opčino“?
 - a) tanács
 - b) önkormányzat
 - v) občina
7. Kako se glasi v knjižni slovenščini prekmurska beseda fčiti?
 - a) ptiči
 - b) včiti
 - c) učiti
8. Kaj je hotel postati Jožef Prasl?
 - a) duhovnik
 - b) učitelj
 - c) uradnik
9. Kje je študiral?
 - a) v Ljubljani
 - b) v Celju
 - c) v Sombotelu

10. Zakaj ni postal organist:

- a) ker je bil premlad
- b) ker je vaški učitelj mislil, da je še premlad
- c) ker ni znal igrati

Pravilna rešitev: 1. b), 2. a), 3. b), 4. c), 5. b), 6. b), 7. c), 8. a), 9. b), 10. b)

P8 Avgust Pavel in prekmursko narečje

Pavel Avgust, jezikoslovec, etnolog in prevajalec se je rodil leta 1886 na Cankovi. Nižjo gimnazijo je obiskoval v Monoštru, višjo pa v Sombotelu, v Budimpešti je pri Oszkárju Asbóthu študiral slavistiko, vpisal pa se je tudi na latinščino in madžarščino. Leta 1913 je doktoriral na univerzi v Pešti, doktorsko disertacijo je napisal z naslovom *A vashidegkúti szlovén nyelvjárás hangtana – Glasoslovje cankovskega slovenskega narečja*, ki je izšla že leta 1909. Leta 1920 se je zaposlil na gimnaziji v Sombotelu, tam je prevzel tudi vodenje županijskega muzeja. Še naprej se je ukvarjal z jezikoslovjem. Leta 1916 je objavil razpravo *Jezik najnovejše prekmurske literature*. Napisal je več narodopisnih študij s področja stikov med južnimi Slovani in Madžari. Njegova etnološka razprava *Nyilttűzhelyű konyhák a hazai szlovénoknál* je izšla tudi v slovenskem prevodu z naslovom *Odrpta ognjišča v kuhinjah rabskih Slovencev*. Svoja dela je objavljala v raznih listih – v Kalendarju Srca Jezusovega, Marijinem listu in Novinah. Leta 1933 je izdal zbirko *Tako pojem psalme v ob-jemu slepe doline (Vak völgy ölen igy zsolozsmázok)*. Leta 1942 je napisal slovnico prekmurskega knjižnega jezika z naslovom *Vend nyelvtan*, ki pa je v rokopisu ležala vse do leta 2013, ko je izšla tudi v slovenskem prevodu.

P9 Delovni list

Preberite naslednja vprašanja in skušajte nanje odgovoriti. Pri reševanju nalog lahko uporabljate splet in druge pripomočke.

1.	Naštejte 7 slovenskih narečnih skupin.	panonska, štajerska, dolenska, gorenjska, primorska, rovtarska, koroška
2.	Katera narečja tvorijo panonsko narečno skupino.	prekmursko, haloško, slovenskogoriško, prleško
3.	Navedite nekaj iz madžarščine prevzetih besed v porabskih govorih.	fele, legen, szavaznivati, orsag, gezaro
4.	V katerih vaseh lahko slišite seniški govor.	Gornji Senik, Dolnji Senik, Sakalovci, Verica-Ritkarovci
5.	Navedite nekaj besed iz cankovskega govora, ki se razlikujejo od porabskih. Zakaj?	štonderal, vojaščina, noseča
6.	Navedite raziskovalce slovenskih narečij.	Zinka Zorko, Tine Logar, Avgust Pavel, Karel Krajcar

Spoznavanje držav in kultur

Priprava v slovenskem jeziku je namenjena bodočim lektorjem, ki bodo vodili lektorske vaje iz slovenskega jezika na madžarskih univerzah, z nekaj drobnimi prilagoditvami pa je uporabna tudi na univerzah drugod po svetu in na neuniverzitetnih tečajih slovenskega jezika za odrasle širom po svetu.

Predstavljeni model ure je zamišljen za prvo učno uro v 1. letniku druge študijske stopnje, torej magistrskega študija. Študentje morajo slovenski jezik obvladati vsaj na ravni B2, prav tako so v okviru prvostopenjskega študija pridobili temeljna védenja o slovenskem jeziku, književnosti in kulturi. Verjetno so že bili v Sloveniji in se udeležili ljubljanskega Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture, verjetno so si ogledali nekaj slovenskih filmov, nemara s pomočjo svetovnega spleta redno spremljajo dogajanje v Sloveniji. Slovenija jim torej ni neznana, svoje védenje o njej pa si želijo razširiti in poglobiti, prav tako pa tudi svoje jezikovno znanje.

Prav lahko se zgodi, da se vsi študentje v skupini že poznajo, utegne pa se tudi zgoditi, da se (vsaj nekateri) še ne. Če se že vsi poznajo (in vsi tudi poznajo učitelja), se na začetku ure verjetno ne bodo spoznavali (kot je predvideno spodaj) – namesto tega se lahko na začetku ure pogovarjajo npr. o tem, kako so preživeli poletje.

Prav tako se utegne zgoditi, da bo v skupini malo študentov, npr. pet ali še manj. V tem primeru je seveda delo v skupinah nesmiselno, saj so vsi skupaj ravno prav velika skupina, drugače pa je z delom v dvojicah, ki je smiselno tudi v tem primeru.

Težko je predvideti, koliko stika s slovenskim jezikom so imeli študenti poleti. Nekateri med njimi so morda vsaj del poletja prebili v Sloveniji, drugi so bili daleč od nje in nemara tudi od slovenščine. Na začetku študijskega leta je smiselno študente najprej ogreti za nadaljnje delo s pogovarjenjem, poslušanjem in branjem, običajno manj priljubljene oblike dela (v mislih imam zlasti slovnične vaje) lahko malo počakajo (pa ne preveč).

Cilj lektorskih vaj magistrskega študija je doseči jezikovno znanje na ravni C1. Izbrani učbenik je za ta namen idealen, saj je namenjen prav tistim odraslim, ki želijo svoje znanje slovenskega jezika pripeljati do te ravni. Seveda bo za ta namen potreben ne samo njegov prvi del, marveč tudi drugi (Andreja Markovič, Mihaela Knez, Nina Šoba, Mojca Stritar: Slovenska beseda v živo 3b. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2011) in oba pripadajoča delovna zvezka. Ta učbeniški sestav, ki je usklajen s programom Slovenščina za tujce in smernicami, ki jih podaja Splošni evropski jezikovni okvir, je namreč izvrstno sestavljen in učečega se korak za korakom pripelje do znanja na ravni C1, pri tem pa ga temeljito in na nevsiljiv način seznanja tako z vsakdanjim življenjem v Sloveniji kot tudi s slovensko kulturo, zgodovino, književnostjo itd.

Izdelana priprava je namenjena dvema običajnim (90-minutnim) lektorskima vajama.

1. ura

Učitelj: Mladen Pavičić

Študijska smer: Slovenski jezik in književnost

Predmet: lektorske vaje

Letnik: 1. letnik 2. študijske stopnje (magistrski študij)

Učna tema, naslov: Spoznavanje – predstavljane oseb, držav, kultur, primerjanje držav in kultur

Operativni cilji: razvijanje štirih temeljnih zmožnosti (razumevanje branega in slišnega besedila, ustno in – v domači nalogi – pisno izražanje), učenje v skupini; medkulturna komunikacija, spoznavanje tujih kultur, odnosi med kulturami, medsebojno razumevanje, sobivanje, strpnost

Didaktični cilji: pridobivanje novih spoznanj, uporaba novih znanj in pojmov, sinteza, preverjanje

Povezave z drugimi področji: zemljepis, kulturna zgodovina, zabavna glasba, zgodovina slovenskega filma

Uporabljeni viri: učbenik, digitalno gradivo, svetovni splet, strokovna literatura, enciklopedija

Časovni okvir	Učitelj	Študenti	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodične opombe
5 minut	pozdrav, učitelj se kratko predstavi		ogrevanje		frontalno poučevanje		
10 minut	učitelj razdeli študente po parih; naloga: študenti naj se spoznajo, izvejo drug o drugem kar največ, na koncu predstavijo drug drugega	študenti sodelujejo pri razporeditvi v dvojice, se preselejo, se začnejo spoznavati	delo v dvojicah, aktivno poslušanje	pogovor	delo v dvojicah		Učitelj razdeli študente v dvojice, po možnosti tako, da bodo skupaj v dvojici tisti, ki se še ne poznajo. Učitelj pristopi k različnim dvojicam, se pozanima, o čem se pogovarjajo, po potrebi usmerja pogovor, daje nove spodbude.
5 minut	usmerjanje pogovora med študenti	govorjenje, dejavno poslušanje, deljenje informacij	medsebojno spoznavanje	poročanje, spraševanje	skupinska interakcija		
5 minut	branje besedila Japonka v Sloveniji	poslušanje	razumevanje besedila, širjenje besednega zaklada, medkulturna interakcija		frontalno delo	učbenik, str. 8	Pri branju je treba paziti na hitrost, na izgovorjavo in na informacije, ki pomagajo pri razumevanju, saj bodo tako študenti lažje razumeli slišano besedilo.
10 minut	vodenje razlage neznanih besed, novega branja – berejo študenti	branje besedila Japonka v Sloveniji, razlaga neznanih besed	razumevanje besedila, širjenje besednega zaklada, medkulturna interakcija	učiteljeva razlaga	frontalno delo	učbenik, str. 8	Pri razlagi novih besed učitelj skuša študente same pripeljati do razumevanja pomenov, nato usmerja branje študentov – čimveč študentov naj pride na vrsto.

Časovni okvir	Učitelj	Študenti	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodične opombe
5 minut	predvajanje zvočnega posnetka O japonskem načinu sporazumevanja	poslušanje	razvijanje sposobnosti slušnega razumevanja besedila		individualno delo	CD, posnetek št. 1	
10 minut	vodenje branja vprašanj o besedilu, razlaga neznanih besed	branje vprašanj o besedilu				učbenik str. 9	vsako vprašanje naj prebere drug študent, učitelj študentom pomaga razumeti vprašanja
5 minut	ponovno predvajanje zvočnega posnetka		razvijanje sposobnosti natančnega poslušanja		individualno delo	CD, posnetek št. 1	
5 minut	pojasnjevanje nejasnih ključnih besed iz besedila, študentje odgovarjajo na vprašanja, učitelj vodi njihovo delo	spraševanje, zapisovanje novih besed, odgovarjanje na vprašanja	širjenje besednega zaklada		frontalno delo		če študentje na katero vprašanje ne znajo odgovoriti, jim učitelj pomaga najti odgovor
10 minut	oblikovanje skupin, priprava na delo v skupinah	študentje iščejo sorodnosti in razlike med japonsko in slovensko kulturo ter med japonsko in madžarsko kulturo; pogovarjajo se lahko tudi o tem, kje so že potovali, na kakšne razlike med kulturami so naleteli	zbiranje idej za domačo nalogo	kooperativno učenje, viharjenje možganov, iskanje idej	delo v skupinah		učitelj razdeli študente v skupine, v katerih so po trije ali štirje študenti, pri čemer skuša skupine oblikovati tako, da v njih ne bodo isti pari kot na začetku ure, hodi od skupine do skupine, po potrebi usmerja njihovo delo
10 minut	usmerjanje pogovora	predstavitve rezultatov skupinskega dela	pridobivanje novih spoznanj	poročanje, debata	plenarno delo		učitelj usmerja poročanje skupin in spodbuja debataranje o sorodnostih in razlikah med kulturama oz. kulturami

Časovni okvir	Učitelj	Študenti	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodične opombe
10 minut	<p>povzetek učne ure, njegovo skupno vrednotenje, navodila za domačo nalogo:</p> <p>a) obvezno: esej o tem, kaj mislijo o razlikah in podobnostih med japonsko in madžarsko kulturo in o razlikah in podobnostih med slovensko in madžarsko kulturo, lahko tudi med slovensko ali madžarsko kulturo in kulturo neke dežele, v kateri so že bili; na internetu naj poiščejo informacije o Boštjanu in Primožu Hladniku ter duetu Silence;</p> <p>b) fakultativno: Ali sin vključuje v svoje umeetniško snovanje dela svojega očeta?</p>	<p>sodelovanje pri povzetku učne ure, skupno vrednotenje učne ure, navodila za domačo nalogo</p>	<p>povzemanje, priprava na pisanje domače naloge;</p> <p>a) argumentacija, organizacija informacij v esej, utemeljevanje svojega mnenja</p> <p>b) pri domači nalogi individualno zbiranje informacij na internetu, izbiranje najpomembnejših informacij, njihova sinteza</p>	<p>učiteljeva razlaga, študentsko vrednotenje lastnega in učiteljevega dela</p>	<p>plenarno delo</p>		

Izbrani učbenik:

Markovič, Andreja–Knez, Mihaela–Šoba, Nina–Stritar, Mojca (2011): Slovenska beseda v živo 3a. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Izbor spletnih strani z informacijami o Boštjanu Hladniku:

http://sl.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%A1tjan_Hladnik geslo na Wikipediji o Boštjanu Hladniku

http://zofijini.org/filmsko_prispevki_Hladnik.html geslo na Zofijinih ljubimcih o Boštjanu Hladniku

<http://www.delo.si/clanek/26130> – Umril je režiser Boštjan Hladnik – članek iz osrednjega slovenskega dnevnika Delo

<https://www.youtube.com/watch?v=6NgRnVuTfi4> Ples v dežju – celoten film

Izbor spletnih strani z informacijami o Primožu Hladniku:

http://en.wikipedia.org/wiki/Silence_%28band%29 angleška Wikipedija – geslo o glasbeni skupini Silence

http://de.wikipedia.org/wiki/Silence_%28Band%29 nemška Wikipedija – geslo o glasbeni skupini Silence

http://24ur.com/bin/video.php?media_id=60772951 intervju s Primožem Hladnikom – Pop TV

<http://www.silence-zone.com/> spletna stran skupine Silence

<https://www.youtube.com/watch?v=4XNp8iUJdKQ> – Silence, glasbenika s konca sveta – dokumentarni film o skupini Silence

https://www.youtube.com/watch?v=_KxHhAElevw – Silence: Electricity – video, v katerega so vključeni odlomki iz filma Ples v dežju

Strokovna literatura o Boštjanu Hladniku:

Vrdlovec, Zdenko (1991): Ples v dežju. Analiza filma Boštjana Hladnika. Ljubljana: Slovenski gledališki in filmski muzej.

Vrdlovec, Zdenko (1990): Hladnik, Boštjan. Enciklopedija Slovenije 4 (Hac–Kare), Ljubljana: Mladinska knjiga.

Strokovna literatura o zgodovini slovenskega filma:

Vrdlovec, Zdenko (2010): Zgodovina slovenskega filma. Radovljica: Didakta.

Šimenc, Stanko (1996): Panorama slovenskega filma. Ljubljana: DZS.

Stanković, Peter (2013): Zgodovina slovenskega celovečernega igranega filma. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Metodološka priporočila za učitelje

Pogovor o medkulturnih podobnostih in razlikah je odlična priložnost za to, da študentje izrazijo svoje vtise in svoje mnenje o razlikah in podobnostih med slovensko in madžarsko kulturo, med slovensko in madžarsko kulturo v primerjavi z japonsko, kakor je predstavljena v učbeniku in med slovensko oz. madžarsko kulturo in kulturami dežel, ki so jih že obiskali. Poleg tega je zapis o snahi slovenskega filmskega režiserja, avtorja po mnenju filmskih kritikov najboljšega slovenskega filma Ples v dežju Boštjana Hladnika odlična priložnost za kratek izlet v zgodovino slovenskega filma, študentom pa naj da učitelj možnost, da se doma samostojno poglobijo v zgodovino slovenskega filma.

2. ura

Učitelj: Mladen Pavičić

Študijska smer: slovenski jezik in književnost

Predmet: lektorske vaje

Letnik: 1. letnik 2. študijske stopnje (magistrski študij)

Učna tema, naslov: spoznavanje vsakdanjega življenja v Sloveniji, slovenskega športa in zabavne glasbe, ponavljanje in dopolnjevanje védenja o slovenskih narečjih (navezovanje na naučeno pri predmetih o slovenskem jeziku)

Operativni cilji: razvijanje štirih temeljnih zmožnosti (razumevanje branega in slišane besedila, ustno in – v domači nalogi – pisno izražanje), učenje v skupini

Didaktični cilji: pridobivanje novih spoznanj, uporaba novih znanj in pojmov, sinteza, preverjanje

Povezave z drugimi področji: šport, zemljepis, kulturna zgodovina, zabavna glasba, dialektologija

Uporabljeni viri: učbenik, digitalno gradivo, svetovni splet, strokovna literatura, karta slovenskih narečij

Časovni okvir	Učitelj	Študenti	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodične opombe
5 minut	pozdrav, pogovor o počutju, o času od zadnje ure	študentje sodelujejo v pogovoru	ogrevanje		plenarno delo		
10 minut	učitelj razdeli študente po skupinah, naloga: drug drugemu naj predstavijo domačo nalogo, o njih naj se pogovarjajo	študenti sodelujejo pri razporeditvi v skupine, se presedejo, drug drugemu predstavljajo svoje domače naloge, se o njih pogovarjajo	skupinsko delo, aktivno poslušanje, debatiranje, argumentiranje	pogovor	skupinska interakcija		učitelj razdeli študente v skupine, v katerih so po trije ali štirje študenti, pri čemer skuša skupine oblikovati tako, da v njih ne bodo isti študentje kot pri prejšnji uri, hodi od skupine do skupine, po potrebi usmerja njihovo delo
15 minut	učitelj vodi predstavitev domačih nalog in skupno debato o razlikah med kulturami ter o Boštjanu in Primožu Hladniku; če je mogoče, pokaže odlomke iz filma Črni dnevi in beli dan in videa skupine Silence Electricity	skupine predstavijo ugotovitve predstavitev domačih nalog, razvije se skupna debata o razlikah med kulturami in o Boštjanu in Primožu Hladniku	aktivno poslušanje, debatiranje, argumentiranje	poročanje, pogovor	plenarno delo		Če se med študenti razvije živahna debata, prikazovanje odlomkov iz filma in videa ni potrebno, še posebej ne, če si je večina študentov doma oboje ogledala.

Časovni okvir	Učitelj	Študenti	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodične opombe
10 minut	učitelj vpraša študente, kaj mislijo o življenju slavnih oseb – jim je slava v breme? Si želijo biti slavni? Ali poznajo kakšnega slovenskega športnika? Kaj vejo o njem?	študentje predstavijo svoje poglede na življenje slavnih in povejo, kar vejo o slovenskem športu	aktivno poslušanje, debatiranje, argumentiranje	pogovor	plenarno delo		učitelj študente spodbuja h govorjenju, skrbi, da jih pride do besede čimveč, najbolj vnete ustavlja, najbolj molčeče spodbuja z dodatnimi vprašanji, vse skupaj skuša zaplesti v diskusijo
5 minut	poslušanje pogovora z ženo uspešnega športnika Rajmonda Debevca	poslušanje	razvijanje zmožnosti slušnega razumevanja besedila		individualno delo	CD 1.–3. posnetek	
5 minut	razlaga neznanih besed, frazemov	študentje se aktivno vključujejo v razlago	širjenje besednega zaklada		plenarno delo	učbenik, str. 11, Preoblečene besede	učitelj študente sprašuje, ali poznajo besede, za katere meni, da jih ne poznajo oziroma jih vsaj večina ne pozna; če kdo katero pozna, ga spodbudi, da jo razloži kolegom iz skupine
5 minut	ponovno poslušanje posnetka	poslušanje	razvijanje zmožnosti slušnega razumevanja besedila		individualno delo	CD 1.–3. posnetek	
10 minut	preverjanje razumevanja poslušanega besedila	študentje odgovarjajo na vprašanja			frontalno delo	učbenik, str. 11, vaja („Dopolnite besedilo“)	
4 minute	predvajanje pesmi En glaž vina mi dej Iztoka Mlakarja	poslušanje	razvijanje zmožnosti slušnega razumevanja besedila		individualno delo	Iztok Mlakar: En glaž vina – CD Storijske in baladrske Iztoka Mlakarja	
5 minut	učitelj razdeli zapis besedila razloži narečne besede in oblike	študentje sodelujejo pri razlagi neznanih (narečnih) besed		učiteljeva razlaga	frontalno in plenarno delo	priloga 1	učitelj študente sprašuje, ali poznajo besede, za katere meni, da jih ne poznajo oziroma jih vsaj večina ne pozna; če kdo katero pozna, ga spodbudi, da jo razloži kolegom iz skupine

Časovni okvir	Učitelj	Študenti	Operativni cilji	Metode poučevanja	Učne oblike	Učna sredstva	Metodične opombe
4 minute	ponovno poslušanje pesmi Iztoka Mlakarja	poslušanje			individualno delo	Iztok Mlakar: En glaž vina – CD Štorije in baldorije Izto-ka Mlakarja	
7 minut	pogovor o slovenskih narečjih, o vlogi narečij v umetnostnih besedilih – se jim zdi smiselno peti ali pisati v narečjih? Kakšno vlogo imajo v umetnosti narečja v madžarski kulturi in drugih kulturah, ki jih dobro poznajo? Predstavitev Karte slovenskih narečij in Slovenskega lingvističnega atlasa 1	študentje povejo, kar vedo o slovenskih narečjih, in izrazijo svoje mnenje o vlogi narečja v umetnosti v različnih kulturah			plenarno in frontalno delo	karta slovenskih narečij	Učitelj študente spodbuja h govorjenju, skrbi, da jih pride do besede čimveč, najbolj vnete ustavlja, najbolj molčeče spodbuja z dodatnimi vprašanji, vse skupaj skuša zaplesti v diskusijo, nato jih vpraša, ali poznajo Karto slovenskih narečij in Slovenski lingvistični atlas. Če ju ne poznajo, jim ju pokaže na internetu in poda osnovne informacije o njiju.
5 minut	povzetek učne ure, njeno skupno vrednotenje, navodila za domačo nalogo: a) prebrati zapis o Iztoku Mlakarju v učbeniku, odgovoriti na vprašanja pod besedilom; b) prevod besedila pesmi En glaž vina mi dej v zborni slovenščini; c) na internetu naj poišče še kakšno pesem Iztoka Mlakarja; d) predstavitev svojega najljubšega glasbenika; e) ogled spletnih strani Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU	sodelovanje pri povzetku učne ure, skupno vrednotenje učne ure, navodila za domačo nalogo	povzemanje, priprava na pisanje domače naloge	učiteljeva razlaga, študentsko vrednotenje lastnega in učiteljevega dela		učbenik, str. 15	

Izbrani učbenik:

Markovič, Andreja–Knez, Mihaela–Šoba, Nina–Stritar, Mojca (2011): Slovenska beseda v živo 3a. Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Izbor spletnih strani z informacijami o Rajmondu Debevcu:

<http://www.tosca.si/rajmond.debevec/rajmond.htm> osebna spletna stran Rajmonda Debevca

http://sl.wikipedia.org/wiki/Rajmond_Debevec geslo na Wikipediji o Rajmondu Debevcu

https://www.youtube.com/watch?v=Y9qK_h8Z5Vs kratka filmska predstavitev treninga Rajmonda Debevca

Izbor spletnih strani z informacijami o Iztoku Mlakarju:

http://sl.wikipedia.org/wiki/Iztok_Mlakar geslo na Wikipediji o Iztoku Mlakarju

<http://www.sng-ng.si/repertoar/arhiv/igralci/2005041213581079/> predstavitev Iztoka Mlakarja na spletnih straneh Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica

En glaž vina Iztoka Mlakarja na Youtubeu:

<https://www.youtube.com/watch?v=fMoxbrLM8fE> Iztok Mlakar izvaja En glaž vina

<https://www.youtube.com/watch?v=CDTvxgRtQ98> pesem En glaž vina Iztoka Mlakarja v izvedbi pevskega zbora Grgar

https://www.youtube.com/watch?v=-_yqRDFT-lk pesem En glaž vina Iztoka Mlakarja v izvedbi Etno bande Poseben gušt

Izbor spletnih strani z informacijami o slovenskih narečjih:

http://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenska_nare%C4%8Dja geslo na Wikipediji o slovenskih narečjih

http://www.fran.si/150/sla-slovenski-lingvisticni-atlas-1/datoteke/SLA1_Karta-narecij.pdf karta slovenskih narečij na spletni strani Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

<http://www.fran.si/150/sla-slovenski-lingvisticni-atlas-1> slovar Slovenskega lingvističnega atlasa 1 na spletni strani Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

http://www.fran.si/150/sla-slovenski-lingvisticni-atlas-1/datoteke/SLA1_Atlas.pdf Slovenski lingvistični atlas 1 na spletni strani Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Priloga:**En glaž vina mi dej (poje Iztok Mlakar) – zapis slišane besedila**

En glaž vina mi dej,
prej ku oct z njega rata.
Dej nu malčk se nasmej,
kelnarca moja zlata,
ncoj s'm ledik nu frej.

Jaz spet ostu s'm sam,
kadar štorija konča se.
Ni lepu, sej priznam,
treba je miselt nase
in jaz kr tku se ne dam.

Ma hudi, hudi,
si že najdeš kaj bujšga,
svet se ne bu podrou od tjebe
in če ni hujšga,
ni nobeden še umrou.

Ma hudi, hudi
en buh stoj ti ob strani.
Preveč rad s'm te meu,
d' bi ti reku ostani,
ma da bi usaj jokat znau...

Mrak se nardu je že,
ncoj so zvezde res krasne.
Moj ti buh ma jih je
an če ktera ugasne,
kos neba z njo umre.

Enu malčk manj luči
je ostalu za tabo.
Ma ncoj pije se mi,
ncoj jaz vina bi rabu,
da b' mi svetu v temi.

Ma hudi, hudi,
si že najdeš kaj bujšga,
svet se ne bu podrou od tjebe
in če ni hujšga,
ni nobeden še umrou.

Ma hudi, hudi
en buh stoj ti ob strani.
Preveč rad s'm te meu,
d' bi ti reku ostani,
ma da bi usaj jokat znau...

Slovarček manj znanih besed

glaž – kozarec
oct (ocet) – kis
malčk – malce, malo
ledik – samski
frej – prost
štorija – zgodba
bujšga – boljšega

Ukrán nyelvi tananyagok

Kovács Oxána

Системи вокалізму та консонантизму української літературної мови

Az oktató neve: Dr. Kovács Oxána

Szak: Ukrán nyelv és irodalom

Tantárgy: Ukrán nyelvészet 2. Fonetika. Szeminárium. (Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Семінар).

Évfolyam: BA, II.

Az óra témája, címe: Az ukrán magánhangzók és mássalhangzók fonetikai és fonológiai rendszere. (Системи вокалізму та консонантизму української літературної мови).

Az óra cél- és feladatrendszere: az ukrán hangtan rendszerének mélyebb megismerése, elsajátítása, gyakorlati példák anyagán történő kompetenciák fejlesztése. Az alapvető fonetikai szabályok elsajátítása.

Az óra fő didaktikai feladatai: ismeretbővítés, gyakorlás, összefoglalás, ellenőrzés.

Műveltségi terület: élő idegen nyelv.

Tantárgyi kapcsolatok: nyelvgyakorlat, dialektológia.

Felhasznált források:

Munkafüzet.

Дудик, П. С. – Литовченко, В. М. (2009): Сучасна українська мова. Завдання і вправи. Київ.

Грищенко, А. (за ред.) (1993): Сучасна українська літературна мова. Київ.

Жовтобрюх, М. А. – Кулик, Б. М. (1973): Сучасна українська літературна мова. Львів. 90–92.

Тоцька, Н.І. (1981): Сучасна українська літературна мова. Київ.

Шапошникова, І. – Гайдученко, Г. (2001): Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія, графіка і орфографія (методичний посібник для студентів). Херсон.

<http://litopys.org.ua/shevchenko/shev2118.htm>

http://ukrbooks.com/ua/Persha_glava_Biblii/

A melléklet tartalma:

Додаток 1. Контрольна робота.

Додаток 2. Завдання до теми «Голосні».

Додаток 3. Завдання до теми «Приголосні».

Додаток 4. Зразки фонетичної та фонематичної транскрипції.

Додаток 5. Завдання до теми «Транскрипція».

Додаток 6. Завдання до теми «Фонематична система української мови».

Додаток 7. Домашнє завдання.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcelok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
3 хв.	Привітання. Оголошення студентам теми та мети семінарського заняття.						
15 хв.	Коротка перевірна письмова контрольна робота.	Відповіді у письмовій формі на задані питання та завдання.	Перевірка засвоєних знань, а саме -основоложних понять фонетики та фонології. Перевірка уміння застосовувати знання на практиці, знання фонетичної та фонематичної транскрипції, уміння логічно мислити. Оцінювання середніх знань.	Тестування.	Письмова робота.	Тестові завдання на окремих листках.	Тест містить як теоретичні питання, так і практичні завдання. Питання з теорії повинні бути поставлені так, щоб на них можливо було дати короткий відповідь. Теоретичні питання ставляться у несподіваному ракурсі для перевірки глибини розуміння теоретичного матеріалу. Правильна відповідь на них означає глибоке і вільне володіння матеріалом.
10 хв.	Перевірка домашнього завдання. Питання студентів до викладача.	Студенти за вказівкою викладача зачитують свої рішення та відповіді на певні домашні завдання. У разі помилок свої варіанти відповіді зачитують інші студенти. Проблемні завдання обговорюються. Студенти повинні вміти пояснити свою відповідь. Студенти задають питання викладачеві у разі, якщо їм не зрозуміле завдання чи хід його рішення.	Перевірка домашнього завдання. Розвиток уміння пояснювати свою відповідь, застосовувати наукову термінологію. Розвиток уміння науково грамотно формулювати питання.	Обговорення рішень до завдань. Наукова дискусія. Пояснення викладача.	Усне викладення студентами виконаних завдань.	У разі потреби пояснення на дошці.	Викладач перевіряє найскладніші для студентів завдання вибірково. У разі проблемного випадку свої варіанти рішення / відповіді пропонують всі присутні студенти групи. Проблемні завдання обговорюються групою. Перевірка вибірково способом повинна охопити усіх присутніх студентів.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcelök, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
7 хв.	Повторення основних понять попередніх лекцій, перевірочні питання до студентів.	Студенти вибірково відповідають на задані викладачем питання.	Закріплення пройденного матеріалу. Повторення.	Повторення групово. Перехресні запитання з усіх студентів групи. Обговорення. Спільне навчання.	Усна форма роботи. Безпосереднє опитування.	Таблиці та схеми на проекторі. Замітки студентами записуються у зошит. Дошка.	Слід звернути увагу на найважливіші питання початкових тем курсу фонетики та фонології. Концептуальні поняття. Категорії фонетики та фонології.
10 хв.	Повторення основних положень попередньої лекції, на темі якої базується семінарське заняття.	Студенти вибірково відповідають на задані викладачем питання.	Закріплення матеріалу попередньої лекції. Повторення.	Повторення групово. Перехресні запитання з усіх студентів групи. Обговорення. Спільне навчання. Робота групами.	Усна форма роботи. Безпосереднє опитування.	Таблиці на проекторі. Замітки студентами записуються у зошит. Дошка.	Викладач задає питання, пов'язані з принципом класифікації голосних та приголосних звуків та фонем.
8 хв.	Вправи до теми «Голосні звуки та фонемі».	Студенти групами та індивідуально виконують вправи, розв'язують лінгвістичні задачі. За поданим зразком студенти самі створюють задачі, на які повинні давати відповіді інші студенти.	Набуття практичних експериментально-лінгвістичних навичок. Вільне оволодіння матеріалом. Практикування артикуляції українських голосних. Спостереження за відмінностями між українською та угорською системами вокалізму. Розширення знань.	Робота групами та парами. Ілюстрація теоретичного матеріалу. Обговорення. Дискусія. Пояснення викладача.	Усна та письмова форми роботи. Робота групами та парами.	Завдання показуються на екрані проектора (або можуть бути роздруковані на окремих листках). Зошит. Дошка.	Викладачеві варто звернути увагу на правильність артикуляції студентами українських голосних. У результаті вправ студенти повинні навчитися свідомо аналізувати місце творення голосних у своїй вимові та у вимові інших.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcelök, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
10 хв.	Вправи до теми «Приголосні звуки та фонемі».	Студенти групами та індивідуально виконують вправи, розв'язують лінгвістичні задачі. Залюдним зразком студенти самі створюють задачі, на які повинні надавати відповіді групи чи окремі студенти.	Набуття практичних експериментально-лінгвістичних навичок. Практикування артикуляції українських приголосних. Спостереження за відмінностями між українською та угорською системами консонантизму. Вільне оволодіння матеріалом. Розширення знань.	Робота групами та парами. Ілюстрація геометричного матеріалу. Обговорення. Дискусія. Пояснення викладача.	Усна та письмова форми роботи.	Завдання показуються на екрані проєктора (або можуть бути роздруковані на окремих листках). Зошит. Дошка.	Викладачеві слід звернути увагу: а) на уміння експериментально розрізняти сонорні та шумні, глухі та дзвінкі приголосні; б) на дзвінкий характер українського г, а також його місце творення; в) на розрізнення альвеолярних та зубних звуків; г) на злитий характер артикуляції аффрикат; д) на опозицію: твердість/м'якість в системі консонантизму української мови.
25 хв.	Зведені синтетичні вправи та завдання.	Студенти групами та індивідуально виконують вправи, розв'язують лінгвістичні задачі. Залюдним зразком студенти самі створюють задачі, на які повинні надавати відповіді групи чи окремі студенти.	Набуття практичних експериментально-лінгвістичних навичок. Вільне оволодіння матеріалом. Розширення знань.	Робота групами та парами. Ілюстрація геометричного матеріалу. Обговорення. Дискусія. Пояснення викладача. Гра.	Усна та письмова форми роботи.	Завдання показуються на екрані проєктора (або можуть бути роздруковані на окремих листках). Зошит. Дошка.	Викладачеві треба звертати увагу на правильність транскрипції, на позначення наголосу, м'якості та наявність асиміляції та дисиміляції, що відбуваються у вимові. Звернути увагу студентів на універсальність принципів фонетичної та фонологічної класифікації при застосуванні їх для різних мов.
2 хв.	Підведення підсумків семінарського завдання. Словесне оцінювання активності студентів. Вирішення найбільш активних студентів. Домашнє завдання до наступного семінарського заняття.	Студенти слухають вимоги до наступного домашнього завдання і записують його.	Закріплення практичних навичок.	Індивідуальна робота. Письмова форма роботи.	Зошит.		Вправи до домашнього завдання повинні бути схожими за типом на ті, які були виконані на даному семінарському занятті.

Додаток 1.**Контрольна робота.**

1. Дайте визначення мовного звуку.
2. Дайте визначення фонемі.
3. Дайте визначення складу.
4. Окремо перерахуйте активні і пасивні мовні органи.
5. Як називаються частини (фази) артикуляції мовного звуку?
6. Запишіть фонематичною транскрипцією слово *двадцять*. Скільки фонем воно налічує?

Відповіді.

1. Найменша одиниця мовлення.
2. Найменша одиниця мови. Звуковий тип.
3. Звук чи звуковий комплекс, що вимовляється на одному видиху.
4. Активні органи мовлення: язик, губи, нижня щелепа, м'яке піднебіння, язичок. Пасивні органи мовлення: зуби, альвеоли, тверде піднебіння, задня стінка зів, верхня щелепа, носова порожнина.
5. Екскурсія. Кульмінація. Рекурсія.
6. Фонематична транскрипція – [dvaɥˈat']. 6 фонем.

Додаток 2.**Завдання до теми «Голосні».****I.**

1. Назвіть неогублену голосну заднього ряду.
2. Скільки голосних фонем артикуються з низьким підняттям язика? Назвіть цю голосну.
3. Назвіть місце голосного *и* у системі голосних української літературної мови?
4. Яка голосна артикулюється з відтягненням язика у високому положенні назад? Який ще артикуляційний рух властивий при творенні цього звуку?
5. Вимова якого голосного (голосних) часто викликає труднощі в угорців, що вивчають українську мову? Чому?

Відповіді.

1. |a|.
2. Одна голосна |a|.
3. Передній ряд, високо-середнє (високе обнижене) підняття.
4. |y|. Огублення.
5. Вимова [u] та розрізнення [u] та [i] через через відсутність такої фонемі у системі угорського вокалізму, а також через близькість їхніх місць артикуляції.

II.

Назвіть голосні звуки за вказаними ознаками і доповніть їхню характеристику ознаками, які відсутні.

Завдання	Відповідь
лабіалізований звук високого підняття;	[y] заднього ряду
звук низького підняття;	[a] заднього ряду
звук високого підняття переднього ряду;	[i] нелабіалізований
звук високого підняття заднього ряду;	[y] лабіалізований
звук високо-середнього підняття;	[u] переднього ряду
звук переднього ряду середнього підняття;	[e] нелабіалізований
лабіалізований звук середнього підняття;	[o] заднього ряду

III.

Вкажіть, чим розрізняються з артикуляційного боку такі голосні української мови:

[a] – [o], [i] – [u], [i] – [y], [a] – [y], [e] – [o], [i] – [e].

Відповідь:

підняттям та лабіалізованістю, підняттям, рядом та лабіалізованістю, підняттям та лабіалізованістю, рядом та лабіалізованістю, підняттям.

Додаток 3.

Завдання до теми «Приголосні».

I.

1. Назвіть принципovu відмінність між голосними та приголосними.
2. Які основні ознаки сонорних приголосних?
3. Назвіть основні критерії класифікації приголосних.
4. На які групи та підгрупи поділяються приголосні за участю голосу і шуму?
5. Який приголосний не має собі пари у опозиції глухі-дзвінки?
6. Які губні в українській мові належать до губно-губних?
7. Яка губна приголосна має губно-губний та губно-зубний алофони?
8. Перерахуйте альвеолярні приголосні.
9. Яким групам приголосних в українській мові не властива опозиція твердості-м'якості?
10. Що таке афrikати?

Відповіді.

1. Голосні утворюються за допомогою голосу. Приголосні утворюються за допомогою шуму, з голосом чи без нього.
2. У сонорних голос домінує над шумом.
3. Участь голосу та шуму. Місце творення. Спосіб творення. Твердість/м'якість.
4. Сонорні та шумні. Шумні поділяються на дві підгрупи: дзвінки та глухі.
5. |ϕ|.
6. |б|, |п|, |м|, |в|.
7. |в|.
8. |жс|, |ч|, |ш|, |р|, |р'|, |дж|.

9. Губні, альвеолярні, задньоязикові, середньоязикові [й], глоткові [ɤ].

10. Приголосні утворені внаслідок злиття двох звукових елементів: зімкненого (проривного) з наступним щілинним (фрикативним).

II.

Виберіть із наведених фонем ту, яка не має всіх ознак ряду (надалі: зайва фонема); поясніть, за якою властивістю вона випадає з цього ряду.

Зразок. /с/, /ч/, /т/, /к/, /ш/.

Зайва фонема /к/, бо вона задньоязикова, а решта – передньоязикові.

Завдання	Відповіді
Варіант 1. /ч/, /ш/, /Ж/, /дж/, /ц/.	/ц/
Варіант 2. /б/, /п/, /г/, /к/, /д/.	/г/
Варіант 3. /к/, /х/, /ж/, /й/, /в/.	/к/
Варіант 4. /в/, /ф/, /й/, /б/, /ж/.	/б/
Варіант 5. /з/, /ц/, /с/, /г/, /х/.	/ц/
Варіант 6. /г/, /к/, /д/, /ш/, /б/.	/ш/
Варіант 7. /д/, /т/, /л/, /з/, /ш/.	/ш/
Варіант 8. /б/, /п/, /ф/, /д/, /т/.	/ф/
Варіант 9. /з/, /й/, /в/, /п/, /г/.	/п/
Варіант 10. /дж/, /ч/, /дз/, /ж/, /ш/.	/дз/
Варіант 11. /б/, /п/, /м/, /г/, /д/.	/г/
Варіант 12. /д/, /п/, /к/, /х/, /с/.	/д/
Варіант 13. /б/, /дж/, /г/, /дз/, /ч/.	/ч/
Варіант 14. /в/, /ф/, /м/, /л/, /й/.	/м/
Варіант 15. /з/, /ц/, /с/, /ж/, /ш/.	/ц/

III.

Випишіть з тексту приголосні за такими ознаками: участю шуму і голосу, місцем творення, способом творення.

Тарас Шевченко:

«Подражаніє 11 псалму»

<...>

– Воскресну я! – той пан вам скаже, –

Воскресну нині! Ради їх,

Людей закованих моїх,

Убогих, нищих... Возвеличу

Малих отих рабов німих!

Я на сторожі коло їх

Поставлю слово. І пониче,

Неначе стоптана трава,

І думка ваша і слова –

Неначе срібло куте, бите

І семикрати перелите

Огнем в горнилі, словеса

Твої, о Господи, такі.

Розкинь же їх, твої святис,
По всій землі. І чудесам
Твоїм увірують на світі
Твої малі убогі діти!

IV.

Завдання 1.

Виділіть середньоязикові і задньоязикові приголосні. Проаналізуйте спосіб їх творення.
*Як гул століть, як шум віків, як бурі подих – рідна мова, вишневих ніжність пелюстків, сур-
ма походу світанкова, неволі стогін, волі спів, життя духовного основа* (М. Рильський).

Завдання 2.

Виділіть губні приголосні. Визначте їх за твердістю і м'якістю.
*Схаменіться, тату і мамо! Попереду провалля без дна: дитинча, що крокує за вами,
української мови не зна... Як безбатченки і фарисеї – переступимо чорну межу? Ті, що
мови не люблять своєї, не полюблять ніколи чужу!* (С. Реп'ях)

Завдання 3.

Виділіть фрикативні приголосні. Які вони за місцем творення?
*Мова – то не просто звуки, витворені відповідними м'язами відповідних органів. Це го-
лос народу, неповторного тембру й інтонації, що є одним із чинників спадкового меха-
нізму... Втрата слуху веде до втрати тембру, отже – власного голосу, що в кінцевому
рахунку нівелює народ як неповторне явище* (Б. Олійник).

Завдання 4.

Виділіть шиплячі та задньоязикові приголосні, схарактеризуйте їх за способом творення.
*Уста отверзлися – і слово, лихим безбатченкам на зло, глаголом істини раптово, як
зерно в ґрунті, ожило... І хоч ще й нині лжепророки його зрікаються в житті, та крига
скресла, і потоки життя – змітають їх з путі* (І. Гнатюк).

Завдання 5.

Виділіть проривні приголосні. Які вони за місцем творення, за участю голосу і шуму?
*Ти – печаль відлетілої вдаль лелеки, хвиль дніпрових, мов дум весняних, потік. Серцем
гніву і ніжності спивши клекіт, присягаюся, мово, тобі навек!* (Г. Світлична).

Завдання 6.

Виділіть проривні приголосні та африкати, схарактеризуйте їх за твердістю і м'якістю.
*А Вкраїни ж мова – мов те сонце дзвінкотюче, мов те золото котюче, вся і давність,
і обнова, – українська мова* (П. Тичина).

Завдання 7.

Виділіть м'які і пом'якшені приголосні. Визначте їх за місцем творення.
*О рідне слово, хто без тебе я? Німий жебрак, старцюючий бродяга? Мертвяк, оброслий
плиттям саркофага, прах, купа жалюгідного рам'я... Моя ти – пісня, сила і відвага, моє
вселюдське й мамине ім'я* (Д. Павличко).

Завдання 8.

Виділіть шумні приголосні, схарактеризуйте їх за місцем творення.
*Запашина, співуча, гнучка, милозвучна, сповнена музики і квіткових пахоців – скілько-
ма епітетами супроводяться визначення української мови. І, зрештою, всі ці епітети
слухні* (О. Гончар).

Додаток 4.**Зразки фонетичної та фонематичної транскрипцій.****Орфографічний запис:**

*Летим... Дивлюся—аж світає, Край неба палає;
Соловейко в темнім гаї Сонце зустрічає* (Т. Шевченко).

Фонетична транскрипція:

*[лє ити'м диеул'ус' ,а \ ажс'в'іта•й еи" \ кра'й неба пала'йеи" || солове' йко у темн'ім га'йї
\ сонцеи зустр'іча'йеи ||]*

Фонематична транскрипція:

*/летим || дивл'ус'а \ аж с'вітайє \ край неба палайє || соловейко в темн'ім гаїї \ сонце
зустр'ічайє \ \.*

Додаток 5.**Завдання до теми «Транскрипція».****I.**

Запишіть текст фонетичною та фонематичною транскрипціями. Підкресліть позиційні варіанти голосних, у якій з двох транскрипцій це треба зробити?

Свячена верба користується великою пошаною серед нашого народу. Її приписується магічна сила. Як вперше на весні виганяють скот на пасовисько, то б'ють її свяченою вербою – “щоб нечисть не чіплялась” ... (О. Воропай).

Додаток 6.**Завдання до теми «Фонематична система української мови».**

Запишіть транскрипцією фонем, описані за класифікацією, у поданій послідовності. Визначте за поданою характеристикою фонем іменник у називному відмінку. Яке слово прочитується?

Завдання**Відповідь****Завдання 1.**

1. голосна заднього ряду, високого піднесення, лабіалізована;	у
2. приголосна шумна глуха, передньоязикова альвеолярна, африката, тверда;	ч
3. голосна переднього ряду, середнього піднесення, нелабіалізована;	є
4. приголосна сонорна, передньоязикова, м'яка, зімкнено-прохідна.	н'

Завдання 2.

1. приголосна шумна дзвінка, задньоязикова, проривна, тверда;	г
2. голосна заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізована;	а
3. приголосна сонорна, передньоязикова, тверда, носова;	н
4. приголосна передньоязикова альвеолярна, шумна дзвінка, африката, тверда.	дж

Завдання 3.

1. приголосна шумна дзвінка, глоткова, фрикативна, тверда;	g
2. голосна заднього ряду, високого піднесення, лабіалізована;	y
3. приголосна сонорна, передньоязикова, вібрант, тверда;	p
4. приголосна шумна глуха, передньоязикова, проривна, тверда.	t

Завдання 4.

1. приголосна шумна дзвінка, передньоязикова альвеолярна, африката, тверда;	дж
2. приголосна шумна дзвінка, губна, тверда, проривна;	б
3. голосна заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізована;	a
4. приголосна сонорна, передньоязикова, носова, тверда.	н

Завдання 5.

1. приголосна шумна дзвінка, задньоязикова, проривна, тверда;	g
2. голосна заднього ряду, високого піднесення, лабіалізована;	y
3. приголосна сонорна, передньоязикова, ясенно-бокова, м'яка;	л'
4. голосна заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізована.	a

Завдання 6.

1. приголосна шумна глуха, передньоязикова альвеолярна, фрикативна, тверда;	ш
2. приголосна сонорна, губна, фрикативна, тверда;	в
3. голосна переднього ряду, середнього піднесення, нелабіалізована;	e
4. приголосна шумна глуха, передньоязикова, африката, м'яка.	ц'

Завдання 7.

1. приголосна шумна дзвінка, передньоязикова, фрикативна, тверда;	з
2. голосна заднього ряду, середнього піднесення, лабіалізована;	o
3. приголосна сонорна, передньоязикова, вібрант, м'яка;	p'
4. голосна заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізована.	a

Завдання 8.

1. приголосна шумна глуха, задньоязикова, проривна, тверда;	к
2. приголосна сонорна, передньоязикова, плавна, м'яка;	л'
3. голосна заднього ряду, високого піднесення, лабіалізована;	y
4. приголосна шумна глуха, передньоязикова альвеолярна, африката, тверда.	ч

Завдання 9.

1. приголосна сонорна, губна, тверда, носова;	м
2. приголосна сонорна, середньоязикова, фрикативна;	й
3. голосна заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізована;	a
4. приголосна шумна глуха, передньоязикова альвеолярна, африката, тверда.	ч

Завдання 10.

1. приголосна шумна глуха, передньоязикова альвеолярна, фрикативна, тверда;	ш
2. приголосна шумна глуха, передньоязикова, африката, тверда;	ч
3. голосна переднього ряду, високо-середнього піднесення, нелабіалізована;	и
4. приголосна шумна глуха, передньоязикова, тверда, проривна.	т

Завдання 11.

1. голосна переднього ряду, високого піднесення, нелабіалізована;	i
2. приголосна сонорна, губна, носова, тверда;	м
3. приголосна сонорна, середньоязикова, фрикативна;	й
4. голосна заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізована.	a

Завдання 12.

1. приголосна шумна дзвінка, губна, проривна, тверда;	б
2. голосна заднього ряду, високого піднесення, лабіалізована;	у
3. приголосна сонорна, передньоязикова, вібрант, м'яка;	р'
4. голосна заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізована.	а

Завдання 13.

1. приголосна сонорна, губна, тверда, фрикативна;	в
2. приголосна сонорна, середньоязикова, фрикативна;	й
3. голосна заднього ряду, високого піднесення, лабіалізована;	у
4. приголосна сонорна, передньоязикова, носова, тверда,	н

Завдання 14.

1. приголосна сонорна, губна, тверда, фрикативна;	в
2. приголосна сонорна, середньоязикова, фрикативна;	й
3. голосна заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізована;	а
4. приголосна шумна дзвінка, передньоязикова, фрикативна, тверда.	з

Завдання 15.

1. приголосна шумна глуха, задньоязикова, проривна, тверда;	к
2. приголосна сонорна, передньоязикова, зімкнено-прохідна носова, м'яка;	н'
3. голосна заднього ряду, низького піднесення, нелабіалізована;	а
4. приголосна шумна дзвінка, передньоязикова, фрикативна, м'яка.	з'

Додаток 7.**Домашнє завдання.****I.**

Запишіть текст фонетичною та фонематичною транскрипціями. Знайдіть рядок у вірші, у якому зустрічаються усі голосні фонемати української мови. Охарактеризуйте кожен голосну.

Богдан-Ігор Антонич:
Перша Глава Біблії

Коли співав ще камінь, мали крила змії
і Єва одягалась в черемхове листя,
тоді буйніший і хмільніший вітер віяв
і море сяяло під зорями срібисто.

Коли із яблуні зірвала Єва місяць,
у раї збунтувались буйногриві леви,
Адамові сини по світі розійшлися,
здвигаючи міста і тереми для Єви.

II.**Завдання 1.**

Виділіть у реченнях сонорні приголосні (без повторень), охарактеризуйте їх за місцем творення.

Мово! Велична молитво наша у своїй нероздільній трійці, що Єси ти і Бог Любов, і Бог Віра, і Бог Надія (К. Мотрич).

Завдання 2.

Виділіть дзвінки приголосні, визначте їх місце творення.

О слово рідне! Орле скутий! Чужинцям кинуте на сміх! Співочий грім батьків моїх, дітьми безпам'ятно забутий. О слово рідне! Шум дерев! Музика зір блакитнооких, шовковий спів степів широких, Дніпра між ними левій рев (О. Олесь).

Завдання 3.

Виділіть усі глухі приголосні, схарактеризуйте їх за місцем творення.

Мова – це всі глибинні пласти духовного життя, його історична пам'ять, найцінніше надбання століть, мова – це ще й музика, мелодика, барви буття, сучасна художня, інтелектуальна і мислительна діяльність народу (О. Гончар).

Завдання 4.

Виділіть губні приголосні. Які вони за способом творення, за участю голосу і шуму?

Мова й пісня – дві найважливіші фортеці, які народ повинен оберігати пильніше й відчайдушніше, ніж свої кордони (Г. Нудьга).

Завдання 5.

Виділіть передньоязикові приголосні. Охарактеризуйте їх за м'якістю і твердістю.

Страшний мисливець вийде знов на лови. В єдину сітку всіх птахів згребе... Раби – це нація, котра не має Слова. Тому й не зможе захистити себе (О. Пахльовська).

Завдання 6.

Виділіть сонорні приголосні. Поясніть, як вони членуються за способом творення.

Українська мова має свою особливу музикальність. Ця незбагненна душа нашої мови, як золотоносна ріка, виблискує хвилями народної пісні, переливається в душу нації, творить почуттєву нерозривність українського серця й української землі (Д. Павличко).

Завдання 7.

Охарактеризуйте зубні приголосні за способом творення.

Коли зникає народна мова – народу нема більше!.. Відберіть у народу все – і він усе може повернути, але відберіть мову – і він ніколи більше не створить її, нову батьківщину навіть може створити народ, але мови ніколи; вмерла мова в устах народу – вмер і народ (К. Ушинський).

Kalandozások a zene és tánc világában

Két óraterv az *Ukrán nyelvfejlesztés* című tantárgyhoz

A gyakorló tanárok tanulását segítő két óraterv *Ukrán nyelvfejlesztés* című tantárgyhoz készült. A két óra mind a négy kompetenciaterületet (olvasott és hallott szöveg értése, írásos és szóbeli kifejezés) fejleszti, oly módon, hogy az első órán nagyobb hangsúlyt kap az olvasott szövegértés, a második órán pedig a beszédkészség gyakorlása. Lexikai szempontból az előző órán bevezetett témát (zene) bővítjük tovább, majd bevezetjük az újabb témakört (tánc), nyelvtani szempontból inkább gyakorlás a cél. Nagy hangsúlyt kapnak a civilizációs ismeretek.

1. óra

Az óra témája, címe: zene témakör elmélyítése, olvasott szövegértés fejlesztése.

Az óra cél- és feladatrendszere: szociális kompetencia és a 4 alapképesség (írott és hallott szöveg értése, szóbeli és írásbeli kifejezés) fejlesztése, kooperatív tanulás és feladatmegoldás, gyakorlás.

A tanítandó ismeretek: Klasszikus zene (Wolfgang Amadeus Mozart; Mikola Liszenko), zenei lexika gyakorlása, bővítése, igehasználat, elöljárószó használata.

Az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése: B1–B2.

Az óra fő didaktikai feladatai: Lexikális témabevezetés, kiemelten olvasott szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, kulturális és civilizációs ismeretbővítés, nyelvtan ismételése, ellenőrzés, gyakorlás.

Műveltségi terület: élő idegen nyelv

Szak: Ukrán nyelv és irodalom

Tantárgy: Ukrán nyelvfejlesztés

Évfolyam: II.

Felhasznált források:

Munkafüzet

Online források:

<https://www.youtube.com/watch?v=5sgcMKQ-YFY> – Mozart: *Kis éji zene*

<https://www.youtube.com/watch?v=5i7IC-CJi2w> – egyéni munka közben (olvasott szöveg értése) szóló zene

http://gazeta.ua/articles/history-journal/_mikola-lisenko-mav-roman-zi-svoyeyu-na-44-roki-mo-lodshoyu-ucheniceyu/427959 – házi feladat szövege

http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0_%D0%92%D1%96%D1

82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 – Mikola Liszenko életrajza a Wikipédián házi feladathoz

A melléklet tartalma:

A mellékletek tartalmazzák a munkafüzetben található feladatokat, feladatlapokat a hallgatóknak szánt formátumban és a megoldásokat vagy a lehetséges megoldások közül egypár példát, a tanulási-tanítási segédleteket.

M1. Hallott szöveg értése fejlesztése céljából felolvasásra kerülő szöveg. A teszt és a megoldás.

M2. A 4 szöveg az olvasott szöveg értése feladathoz.

M3. A II. és a III. feladatok megoldásokkal.

M4. A IV. feladat, a megoldás és a feladathoz felhasznált kártyák mintái.

M5. Az V. feladat és a megoldás.

M6. A VI. feladat és a megoldás.

M7. Az előző órán feladott házi feladathoz a táblázat (VII.) és néhány példa a lehetséges megoldások közül.

M8. A VIII. feladat és néhány példa a lehetséges megoldások közül.

M9. A IX. feladat és néhány példa a lehetséges megoldások közül.

M10. A házi feladatként kijelölt X., XI., XII. XIII. és XIV. feladatok megoldásokkal.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
1/2 perc	Ukránul köszönti a diákokat. Mozart: <i>Kis éji zene</i> Mit hallottunk? Ki a zeneszerző?	Ukránul köszöntik a tanárt. A hallgatók kitálálják a zeneszerző nevét és a mű címét.	Ráhangolás, ismeretbővítés	Feladatmegoldás. Játék.	Szóbeli, interaktív	Számítógép/CD lejátszó	
5 perc	Hallgassatok meg egy rövid szöveget Mozarttól. A szöveget kétszer fogom felolvasni. Felolvassa a Mozartról szóló informatív szöveget. Most ismerkedjétek meg a feladattal és hallgassátok meg még egyszer a szöveget. Másodszor olvassa fel a Mozartról szóló informatív szöveget. Most oldjátok meg a tesztet. Miután mindenki befejezte a feladat megoldását, a tanár kiveti a megoldást.	A hallgatók meghallgatják a szöveget. Megnézik a feladatot és még egyszer meghallgatják a szöveget. Megoldják a feladatot.	Hallott szöveg értése. Kulturális és civilizációs ismeretbővítés, szókincsfejlesztés, hallott szöveg értésének gyakorlása (globális és szelektív).	Tanári előadás.	Frontális munka. Teszt megoldása. Egyéni munka. Írásbeli.	Munkafüzet, M1. Számítógép/projektor	A szövegolvasásnál vigyázni kell a tempóra, a kiejtésre és az megértést segítő megfelelő információkra, mivel a hallgatóknak ismeretlen, viszonylag sok információt tartalmazó szöveget kell hallás után megérteniük.
12 perc	Most önálló munkát fogtok végezni. Olvassátok el a munkafüzetben található 4 rövid szöveget és oldjátok meg az I. és II. feladatot. A feladatok megoldásához szükséges információkat mind a négy szövegben keressétek! Munka közben hallgassátok Mozart zenéjét. Amikor mindenki befejezte, a tanár ki kapcsolja a CD-t és bejelenti a következő feladatot. Most pedig páros munka következik, így ellenőrizzük a feladatok helyességét. Felváltva tegyétek fel egymásnak a kérdéseket és válaszoljatok, ill. állapítsátok meg, igaz vagy hamis az állítás.	A hallgatók elolvassák a szövegeket és megoldják a két feladatot. A párok tagjai felváltva teszik fel egymásnak a kérdéseket és adják meg a válaszokat, ill. megmondják, hogy igaz vagy hamis az állítás.	Olvasott szöveg értése (globális és szelektív). Olvasásfejlesztés, ismeretbővítés. Ellenőrzés, gyakorlatás.	Feladatmegoldás. Megbeszélés.	Egyéni munka. Írásbeli. Szóbeli, páros munka.	Munkafüzet, M2, M3. Számítógép/CD lejátszó	Az I. és a II. feladat megoldása közben hallkan szól Mozart zenéje, ami segíti a ráhangolódást, megnyugvást és növeli a koncentrációt. Párokat több féleképpen lehet alkotni, pl. az egymás mellett/egymással szemben ülő hallgatók alkotnak párt; a tanár színes kártyák/páros és páratlan számok kiosztásával hozza össze a párokat, stb. A feladat nehézsége határozza meg, hogy esetlegesen vagy céltudatosan a hallgatók parosítása.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
3 perc	A tanár a feladathoz előre elkészített 4–4 kártyát oszt ki a párok tagjainak. (M4). Olvassátok fel egymásnak a kérdéseket. Ki mondta ezt? A végén tanár kiveti a táblára a megoldást.	A hallgatók párokban dolgoznak, felolvassák és válaszolnak a kérdésekre. A végén tanár kiveti a táblára a megoldást.	Gyakorlás.	Kooperatív tanulás. Feladatmegoldás. Játék.	Szöbeli, páros munka.	Kérdéseket tartalmazó kártyák. Munkafüzet, M4. Számítógép/projektor.	A kártyák elosztásánál ajánlatos figyelni arra, hogy az egyforma válszavak ne ugyan annak a hallgatónak jussanak.
4 perc	A tanár két csoportra osztja a hallgatókat és versenyt hirdet. Versenyezzünk. Két csoportot alkotunk. Válasszatok egy szószólót, aki a végén majd elmondja a megoldást. Az a csoport nyer, amelyik gyorsabban találja meg a nyolc helyes megoldást a szövegben. A végén tanár kiveti a táblára a megoldást.	A hallgatók szószólót választanak és megoldják a feladatot. Aki hamarabb kész, az jelentkezik.	Gyakorlás.	Kooperatív tanulás. Feladatmegoldás. Játék.	Szöbeli, csoportmunka.	Munkafüzet, M5. Számítógép/projektor.	A csoportbontásnál ügyelni kell arra, hogy a csoport tagjai között vegyessen szerepeljenek aktívabb és passzívabb, erősebb és gyengébb hallgatók.
5 perc	Folytatjuk a versenyt. Az volt a házi feladat, hogy gyűjtsetek össze és tanuljatok meg minél több hangszert, zenészt és zeneműt jelentő szót. Most egy perc áll a rendelkezésükre, hogy minél több szót írjatok le emlékezetből. Az idő lejárt. Most megnézzük, melyik csoportnak sikerült több szót összeírnia. A győztes csapat kezd. A tanár egymás után felírja pl. piros színben a táblára az első csapat által felsorolt szavakat. A másik csapat szavait egy másik színnel írja fel vagy pipálja ki a már meglévő listán.	A hallgatók a munkafüzetbe egy percen keresztül írják emlékezetből az otthon megtanult szavakat. Az első csoport első tagja felolvassa a szavait, a többiek kiegészítik. Ezek után következik a második csoport. Közben a hallgatók összeszámolják a csoportok szavait. Az nyer, aki több szót gyűjtött.	Házi feladat ellenőrzése. Szókincsfejlesztés. Gyakorlás.	Kooperatív tanulás. Feladatmegoldás. Játék.	Írásbeli, szóbeli, egyéni és csoportmunka.	Tábla, színes filctoll, munkafüzet.	A szavak felolvasásánál esetleg érdemes először a gyengébb tanulónak megadni a lehetőséget a szereplésre annak érdekében, hogy sikerélményben legyen része, az erősebb hallgatók már csak kiegészítik a listát.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
2 perc	Nyissátok ki a munkafüzetet és oldjátok meg a VI. feladatot. A tanár kivetíti a táblára a megoldást.	A hallgatók megoldják a feladatot a munkafüzetben.	Gyakorlás, házi feladat ellenőrzés.	Feladatmegoldás.	Írásbeli, egyéni munka.	Munkafüzet, M6. Számítógép/projektor.	
4 perc	Akinek dobom a labdát, az olvasson fel egyet az otthon megírt 10 mondatból a VII. feladat alapján. A tanár valamelyik hallgatónak odadobja a labdát, meghallgatja a mondatot, szükség esetén kijavítja azt.	A hallgatók miután elkapták a labdát visszadobják és felolvasnak egy mondatot a házi feladatból.	Gyakorlás, házi feladat ellenőrzés.	Feladatmegoldás. Megbeszélés. Játék.	Frontális munka, interaktív szóbeli, csoportmunka.	Munkafüzet, M7.	Az ilyen típusú gyakorlatoknál ésszerű rongylabdát használni a felesleges zaj és esetleges sérülések elkerülése miatt. A csoport minden tagja mondjon 2 vagy 3 mondatot.
5 perc	Párokban dolgozunk. A pár egyik tagja mondatot alkot a «грапи» igével és a megadott szavakkal és szókapcsolatokkal (a munkafüzet VIII. feladata). A másik lefordítja a mondatot anyanyelvére. Mindeki 5 mondatot alkot.	A hallgatók elvégzik a feladatot.	Készség és képesség fejlesztése, gyakorlás, összefoglalás.	Kooperatív tanulás. Feladatmegoldás.	Szóbeli, páros munka.	Munkafüzet, M8.	A tanár oly módon ellenőrzi a feladat végrehajtását, hogy bele-bele hallgat a párok munkájába. Szükség esetén javítja a hibákat.
2 perc	És most írjátok meg Mozart helyett azt az üzenetet, amit a koldus visz el a kiadónak. Ez a IX. feladat a munkafüzetben. Miután mindenki végzett a feladattal, a tanár kivetíti a táblára a szöveg egy-két lehetséges változatát.	A hallgatók megírják a szöveget.	Íráskészség fejlesztése.	Feladatmegoldás.	Írásbeli, egyéni munka.	Munkafüzet, M9. Számítógép/projektor.	A változatok bemutatásának az a célja, hogy a hallgatók megismerjék a stílusváltásban rejlő lehetőségeket, amelyek tükrözik az üzenet küldőjének és címzettjének viszonyát.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részcélok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
1 perc	A tanár elmondja a házi feladatot. Otthon olvassátok el még egyszer a Mozarról szóló szövegeket. A X. feladatban be kell írni a kifejezésekbe az előljárószókat, majd a XI. feladatban lefordítani magyarra ezeket a kifejezéseket tartalmazó mondatokat írásban. Ezt a két házi feladatot a jövő órán beszédem. A XII. feladatban egy email kell írnotok az al- talatok létesített zenekarról a megadott szempontok alapján. Majd az internet segítségével gyűjtsetek információt Mikola Liszenkoról és válaszoljatok a XIII. feladat kérdéseire. Az utolsó XIV. feladatban találtok egy Mikola Liszenko első szerelméről szóló szöveget. Olvassátok el a történetet szótár segítségével és mondjátok el saját szavaitokkal.	A hallgatók felírják a házi feladatot.				Munkafüzet, M10.	A házi feladat célja a nyelvhelyesség, az íráskészség fejlesztése, önálló gyűjtőmunka, valamint a következő óra előkészítése.

Mellékletek

M1.

Hallás utáni szövegértés fejlesztése céljából felolvasásra kerülő szöveg:

Австрійський композитор Вольфганг Амадей Моцарт народився 27 січня 1756 року, а помер 5 грудня 1791 року. Його вважають одним із найгеніальніших музикантів в історії людства. Моцарт написав понад 600 творів: більш як 50 симфоній, майже 20 опер, велику кількість концертів, квартетів, п'єс для оркестру і ансамблю, вокальних творів тощо. Найпопулярнішим твором композитора вважають останній, незавершений твір «Реквієм», написаний у тональності ре-мінор.

Цікаво, що у 1924 році астроном Володимир Альбицький відкрив та назвав в честь Вольфганга Амадея Моцарта невеликий астероїд Моцартією.

I. Виконайте тест. (Oldjátok meg a tesztet)

1. В якій країні народився Моцарт?
 - а) у Німеччині
 - б) у Голландії
 - в) в Австрії
2. В якому місяці народився Моцарт?
 - а) у грудні
 - б) у січні
 - в) у серпні
3. Моцарт написав понад творів.
 - а) 600
 - б) 60
 - в) 6000
4. Моцарт написав майже симфоній.
 - а) півсотні
 - б) три сотні
 - в) дві сотні
5. «Реквієм» Моцарт написав.....
 - а) в ранній період творчості
 - б) у 80-і роки
 - в) в кінці свого життя
6. Моцартія – це
 - а) зірка
 - б) небесне тіло
 - в) планета

Megoldás: 1. в), 2. б), 3. а), 4. а), 5. в), 6. б)

M2.**Olvasott szöveg értése feladathoz 4 szöveg:***Моцарт і Гете*

Коли Моцарту було сім років, він давав концерти у Франкфурті-на-Майні. Одного разу до нього підійшов хлопчик років чотирнадцяти і сказав:

- Ти так чудово граєш! Я так не вмію!
- Чому? Адже ти вже зовсім дорослий. Спробуй, а якщо не вийде, почни писати ноти...
- Я пишу... вірші...
- Це теж дуже цікаво. Я не вмію писати вірші, вмію писати тільки музику. Це легше.
- Та ні, вірші писати теж легко. Ти спробуй...

З композитором Моцартом розмовляв молодий поет Йоганн Вольфганг Гете.

Геніальна пам'ять

Коли Моцарту було чотирнадцять років він пішов у собор Святого Петра у Римі. Там на органі грали такий твір церковної музики, який папський двір тримав у великій таємниці. Моцарт повернувся додому і записав напам'ять усю музику. Минуло багато років. Ноти Моцарта порівняли з оригіналом. Виявилось, що композитор не зробив жодної помилки.

Як треба писати симфонію?

Один молодий чоловік спитав у Моцарта, як треба писати симфонію.

- Ви ще дуже молоді. Не пишіть симфоній, напишіть спочатку баладу або пісню, – сказав Моцарт.
- Але ж ви почали писати симфонії, коли вам ще не було й десяти років! – відповів молодий чоловік.
- Так, але я нікого не питав, як треба писати симфонії.

Менует за декілька хвилин

На вулиці у Відні один жебрак попросив у Моцарта грошей. Моцарт хотів допомогти, але у нього не було грошей. Він пішов з жебраком до кав'ярні і за декілька хвилин написав менует. Віддав твір жебраку і написав лист видавцю. Жебрак, хоча не дуже вірив в успіх, пішов до видавця, який видавав твори Моцарта. І видавець дав йому п'ять золотих.

M3.**II. Прочитайте тексти. Дайте коротенькі відповіді на запитання. (Olvassátok el a szövegeket. Adjatok rövid választ a kérdésekre)**

1. Скільки років було Моцарту, коли він зустрівся з Гете?
2. Скільки років було Гете?
3. Скільки років було Моцарту, коли він почав писати симфонії?
4. Скільки років було Моцарту, коли він без помилок записав напам'ять музику?
5. Скільки золотих отримав жебрак за менует?
6. Де Моцарт зустрівся з жебраком?
7. Де Моцарт записав напам'ять музику?
8. Де Моцарт давав концерти?

Megoldás: 1. 7, 2. 14, 3. 9, 4. 14, 5. 5, 6. у Відні, 7. у Римі, 8. у Франкфурті-на-Майні

III. Вірне чи невірне наступне твердження? (Igaz vagy hamis az állítás?)

1. Моцарт давав концерти вже в дитинстві.
2. Моцарт познайомився з Гете.
3. Моцарт не любив жебраків.
4. Видавець не хотів грати на органі.
5. Моцарт допоміг молодому чоловікові написати симфонію.
6. Моцарт запам'ятав музику.

Megoldás: 1. +, 2. +, 3. -, 4. -, 5. -, 6. +

M4.

IV. Хто це сказав? (Ki mondta ezt?)

1. Так, але я нікого не питав, як треба писати симфонії.
2. Я пишу... вірші...
3. Спробуй, а якщо не вийде, почни писати ноти...
4. Ти так чудово граєш! Я так не вмю!
5. Ось Вам п'ять золотих.
6. Але ж ви почали писати симфонії, коли вам ще не було й десяти років!
7. Дайте гроші!
8. Менует дав вам Моцарт?

Megoldás: 1. Моцарт, 2. Гете, 3. Моцарт, 4. Гете, 5. видавець, 6. молодий чоловік, 7. жебрак, 8. видавець

M5.

V. Шукайте у тексті! Що можна написати? (Keressétek a szövegben! Mit lehet [megírni?])

1.	5.
2.	6.
3.	7.
4.	8.

Megoldás: 1. ноти, 2. вірші, 3. музику, 4. симфонії, 5. баладу, 6. пісню, 7. менует, 8. лист

M6.

VI. Хто на якому музичному інструменті грає? Поєднайте слова за зразком. (Ki milyen hangszeren játszik? Kapcsoljátok össze a szavakat a példa lapján)

1. скрипаль	а) фортепіано, рояль
2. барабанщик	б) кобза
3. віолончеліст	в) скрипка
4. піаніст	г) барабан
5. гітарист	д) віолончель
6. органіст	е) орган
7. трубач	ж) труба
8. кобзар	з) гітара

Megoldás: 1. в), 2. г), 3. д), 4. а), 5. з), 6. е), 7. ж), 8. б)

M7.

VII. Утворіть якомога більше речень. Користуйтеся інтернетом. (Alkossatok minél több mondatot. Használjátok az internetet)

Композитор Поет Письменник Автор Іван Котляревський Микола Лисенко Іван Франко Леся Українка Вольфганг Гете Вольфганг Амадей Моцарт Петро Чайковський Людвиг ван Бетховен Фредерік Шопен ...	написати що	вірш/вірші комедія драма повість скерцо рондо поема опера балет марш п'єса лібрето оперетта кантата кіносценарій "....." ...
---	-------------	--

Megoldás (példák): Автор написав поему. Іван Котляревський написав «Наталку Полтавку». Композитор написав марш. Леся Українка написала вірш «Contra spem spero».

M8.

VIII. Працюємо в парах. Один утворює речення із дієсловом «грати» використовуючи подані слова та словосполучення – Інший перекладає речення рідною мовою. Утворіть кожний по 5 речень. (Párokban dolgozunk. Az egyik mondatot alkot a «грати» igével és a megadott szavakkal és szókapcsolatokkal – a másik lefordítja a mondatot anyanyelvére. Mindenki 5 mondatot alkot.)

грати
що, кого, як, де, на чому

цікаво, чудово, легко
з радістю

на органі, на скрипці, на тромбоні, на гітарі...
вальс, скерцо, марш, менует...
на концерті, під час вистави, на святі
музичний твір
роль, Отелло, дружину лікаря
на нервах кому? (= дратувати когось – idegesít v-kit)
в одну думку грати (= бути заодно з ким-небудь – támogat v-kit)
грати свою скрипку (= у якій-небудь спільній
справі виконувати окрему ділянку – különködik)

Megoldás (példák):

Рішар Клайдерман чудово грає на роялі. – Richard Clayderman csodálatosan zongorázik.

В цій комедії Оксана грала доньку атамана. – Ebben a komédiában Oxána az atamán lányát játszotta.

Петро не вміє працювати у команді. Він завжди грає свою скрипку. – Petro nem képes csapatban dolgozni. Mindig a magáét húzza.

На концерті я буду грати вальс. – A koncerten valcert fogok előadni.

M9.

IX. Що написав Моцарт видавцеві? (Mit írt Mozart a kiadónak?)

.....

Megoldás (példák):

1. Шановний пане видавцю! Я написав новий менует. Прошу заплатити чоловікові, який Вам передасть цей музичний твір, п'ять золотих.

З повагою

Відень, 5 квітня 1782 р.

В.А. Моцарт

2. Менует коштує п'ять золотих. Моцарт.

3. Шановний друже! Допоможи цьому чоловікові, заплати йому за менует. Щиро дякую. Моцарт.

M10.

X. Які були прийменники у тексті? (Milyen előjárósó volt a szövegben?)

1. йти, піти, підійти кого
2. вірити успіх
3. порівняти оригіналом
4. тримати таємниці
5. грати органі
6. розмовляти ким
7. декілька хвилин

Megoldás: 1. до, 2. в, 3. з/із, 4. в/у, 5. на, 6. з/із, 7. за

XI. Перекладіть речення угорською мовою. (Fordítsátok le a mondatokat magyar nyelvre)

1. Треба підійти до професора й запитати його про іспит.
2. Тарас цілий рік не розмовляв з батьком.
3. Вони були у Відні? А чому вони це тримають у таємниці?
4. Порівняти з оригіналом можна текст, ноти або переклад.

Megoldás (példa):

Привіт Крістіан!

У мене приємна новина: ми створили музичний ансамбль, адже виявилось, що мої однокурсники теж грають на музичних інструментах. А було ось як.

Якось після лекцій ми з Петром сиділи у кав'ярні за чаркою пива, і у нас з'явилася ідея створити студентський ансамбль. Того ж вечора ми придумали назву гурту – «Там-там». А наступного дня розпочали перші репетиції. Ми граємо рок та джаз. Петро дуже гарно співає та грає на бас-гітарі, я, як ти знаєш, на барабані. Дівчата, Марійка та Наталка грають на соло-гітарі та саксофоні. У нас вже було 11 концертів.

Послухай нас в інтернеті! Може даси нам якісь поради, щодо вибору репертуара.

Павло

XIII. Дайте відповіді на запитання. Працюйте з інтернетом! (Válaszoljatok a kérdésekre az internet segítségével)

1. Хто такий Микола Лисенко?
2. Коли і де народився Микола Віталійович Лисенко?
3. Коли і де він помер?
4. В якому місті вчився у гімназії Лисенко?
5. В яких містах отримав Лисенко музичну освіту?
6. Скільки опер написав Лисенко? Назвіть три найвідоміші з них.
7. Де знаходиться пам'ятник Лисенкові у Києві?

Megoldás (példa):

1. Микола Лисенко – український композитор, піаніст, диригент, педагог, засновник української національної музики.
2. Микола Лисенко народився у селі Гриньки у 1842 році.
3. Микола Лисенко помер у Києві у 1912 році.
4. У Харкові.
5. У Києві, Лейпцизі, Петербурзі.
6. Лисенко написав 13 опер. «Енеїда», «Наталка Полтавка», «Тарас Бульба».
7. На Театральній площі, біля Національної опери України.

XIV. Прочитайте за допомогою словника текст про перше кохання Миколи Лисенка та перекажіть його. (Olvassátok el szótár segítségével és mondjátok el saját szavaitokkal Mikola Liszenko első szerelméről szóló szöveget)

Перше кохання Миколи Лисенка

Про перше кохання Миколи Лисенка залишив спогади письменник Михайло Старицький.

На канікулах після 5 класу гімназії Микола Лисенко та Михайло Старицький закохалися в одну й ту саму дівчину. Вона гостювала на сусідньому хуторі. Кокетлива блондинка звалася Теклею й, можливо, була полькою. Старицький писав, що „россійською мовою володіла добре, а очами ще краще”. Ревнощів між хлопцями не було: вони разом склали план, як

завоювати серце дівчини. Вирішили, що Микола напише музику, Михайло напише вірші і потім співатиме пісню, бо має добрий баритон. Так і зробили.

Коли батьків не було вдома, паничі поїхали до Текли. Вона була вдома сама. Після вечірнього чаю хлопці з успіхом виконали свій спільний твір. У нагороду Текла простягнула їм обидві руки для поцілунку.

„Мабуть, ми цілували їх довше, ніж годиться, – писав Старицький, – бо кокетка сказала: „Досить! Більше – якщо заслужите!”

Хлопці заночували на хуторі, адже домовилися уранці поїхати з Теклею на пікнік до Дніпра. Вони не спали цілу ніч – ділилися враженнями та планами на завтра. Але... На світанку з дому прислали грізну записку з наказом негайно повертатися. Нещасні коханці поїхали, навіть не попрощавшись із дівчиною.

2. óra

Az óra témája, címe: zene témakör elmélyítése, tánc témakör bevezetése, beszédképesség fejlesztése.

Az óra cél- és feladatrendszere: szociális kompetencia és a 4 alapkompentencia (írott és hallott szöveg értése, szóbeli és írásbeli kifejezés) fejlesztése, kooperatív tanulás és feladatmegoldás, gyakorlás.

A tanítandó ismeretek: ukrán és magyar kortárs zene (Ruszlana Lizsicsko; Nox együttes); igeszemlélet és igevonzatok, főnévragozás, elöljárószó használat gyakorlása.

Az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése: B1–B2.

Az óra fő didaktikai feladatai: lexika ismétlése, szókincs bővítés, kulturális és civilizációs ismeretbővítés, ellenőrzés, gyakorlás; nyelvtani ismétlés, gyakorlás.

Műveltségi terület: élő idegen nyelv.

Szak: Ukrán nyelv és irodalom.

Tantárgy: Ukrán nyelvfejlesztés.

Évfolyam: II.

Felhasznált források:

Munkafüzet

Online források:

<https://www.youtube.com/watch?v=clEGEoHNZgo> – Ruszlana Lizsicsko *Vad táncok* című dala

<http://www.pisni.org.ua/songs/620440.html> – Ruszlana Lizsicsko *Vad táncok* című dalának szövege.

<http://uateka.com/uk/article/years/2004/947> – *Руслана перемогла!* című szöveg

<https://www.youtube.com/watch?v=q007mOCiNLo> – Nox-klip

http://hu.wikipedia.org/wiki/NOX_%28egy%C3%BCttes%29 – információ a Nox együttesről

A melléklet tartalma:

A mellékletek tartalmazzák a kiosztandó feladatokat, feladatlapokat a hallgatóknak szánt formátumban és a megoldásokat vagy a lehetséges megoldások közül egypár példát, a tanulási-tanítási segédleteket.

M1. A rejtvény és a megoldás.

M2. Ruszlana Lizsicsko *Vad táncok* című dalának szövege.

M3. A III. feladat megoldásokkal.

M4. A IV. feladat táblázata és a megoldás.

M5. Az V. feladat, a megoldás és a feladathoz felhasznált kártyák mintái.

M6. A házi feladatként kijelölt VI., VII., VIII. feladatok megoldásokkal.

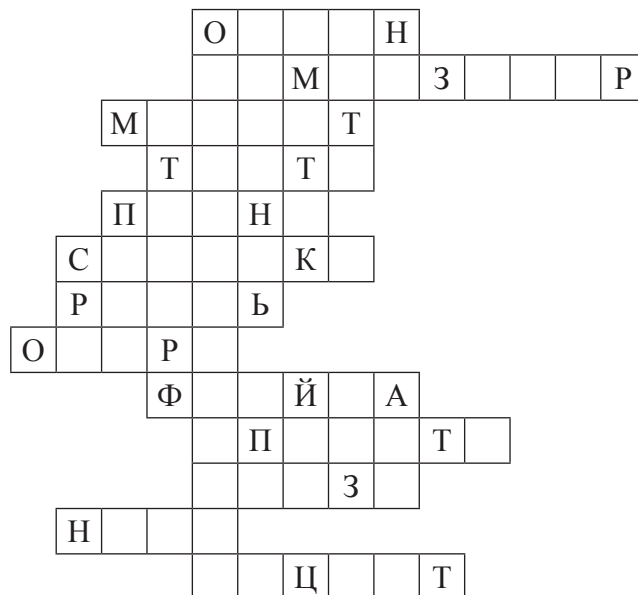
Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részélelok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
3 perc	Ukránul köszönti a diákokat. Most egy keresztretjvényt fogunk közösen megoldani. Felolvasom a meghatározásokat, és aki tudja a helyes választ, már mondhatja is. (M1).	Ukránul köszöntik a tanárt. A hallgatók megfejtik a keresztretjvényt.	Ráhangolás, ismétlés, hallott szöveg értésének fejlesztése.	Feladatmegoldás. Kooperatív játékok.	Szóbeli, interaktív frontális munka.	Számítógép /projektor. Munkafüzet, M1.	A megfejtenő Mikola Lisenko ukrán zeneszerző nevét leíról fel lehet elolvasni. Ennek az a célja, hogy az első néhány meghatározás után senki se legyen képtelen rávágni a megoldást, és a hallgatók érdeklődését a feladat végéig fenntartsuk.
10 perc	Páros munka következik. Kössétek be egymás szemét és elváltva mondjátok el egymásnak Mikola Lisenko ukrán zeneszerző első szerelméről szóló történetet. A XIV. házi feladat volt. És most közösen is elmondjuk a történetet. Akire rámutatok, az mond belőle egy mondatot.	A párok tagjai be-kötik egymás szemét és felmondják egymásnak a megtanult szöveget. Azok a hallgatók, akikre a tanár rámutat, mondatonként elmondják a szöveget.	Beszédképesség fejlesztése. Ellenőrzés, gyakorlás. Beszédképesség fejlesztése. Ellenőrzés, gyakorlás.	Feladatmegoldás. Hallgatói kiselőadás.	Páros munka, szóbeli. Frontális munka, kooperatív tanulás.		A bekötött szemmel történő kommunikációs feladatnak az a célja, hogy segítse a koncentrációt kizárva a külső ingereket, mint zavaró tényezőket.
15 perc	Most pedig a pár egyik tagja újságíró lesz, és interjút készít a pár másik tagjával a zenekarról, amiről otthon e-mailben írtatok. Újságírók, jegyeztek meg minél több információt társatok zenekaráról, mert később még beszélni fogunk róla. Az interjúkra 3-3 perc áll rendelkezésükre. Meggérem az egyik újságíró, hogy mondja el, mit tudott meg az interjúalanytól. A többiek figyeljenek, mert utána a társa felolvassa házi feladatát és megbeszéljük, helyesek-e az újságíró információi.	A párok tagjai interjút készítenek egymással. A hallgató elmondja, mit jegyzett meg társa zenekarról.	Beszédképesség szóbeli kifejezőkészség fejlesztése. Ellenőrzés, gyakorlás. Beszédképesség szóbeli kifejezőkészség fejlesztése. Ellenőrzés, gyakorlás.	Kooperatív tanulás, feladatmegoldás.	Páros munka, szóbeli. Frontális munka, kooperatív tanulás.		Közben a tanár sétál a teremben, és bele-behallgat a hallgatók munkájába.

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részélelok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
4 perc	<p>A tanár megkéri a pár másik tagját, hogy olvassa fel az otthon megírt e-mailt.</p> <p>Pontosak az újságíró információi?</p> <p>Egészítsék ki az interjút. Mit lehet még megkérdezni a zenekar tagjától?</p> <p>A feladatot a tanár még egy-két párral megismételteti.</p>	<p>A pár másik tagja felolvassa a fogalmazását.</p> <p>A hallgatók figyelnek és közösen megbeszélnek, hogy milyen információt hagyott esetlegesen ki vagy torzított el az újságíró.</p> <p>A hallgatók a kapott információk alapján további kérdéseket tesznek fel annak, aki felolvasta fogalmazását.</p>	<p>Beszédkézség fejlesztése. Ellenőrzés, gyakorlás.</p>	<p>Szemléltetés.</p>	<p>Frontális munka.</p>	<p>Számítógép/CD-lejátszó. Munkafüzet, M2.</p>	
4 perc	<p>Talán tudjátok, hogy a 2004-es Eurovíziós Dalfesztivált egy úkórán énekesnő nyerte. Hallgassuk meg a győztes <i>I ad táncok</i> című dalt. A táblán olvashatók a dal szövegét.</p> <p>Olvassátok el Ruzslana győzelméről szóló szöveget és válaszoljatok a kérdésekre.</p> <p>Miután mindenki befejezte a feladat megoldását, a tanár kivetíti a megoldást.</p>	<p>Meghallgatják Ruzslana Lizicsko <i>I ad táncok</i> című dalát. A táblára kivetített szöveget is olvassák.</p> <p>A hallgatók önállóan végzik a feladatot, a munkafüzetbe írják a válaszokat.</p>	<p>Kulturális és civilizációs ismeretbővítés. Ráhangolódás a következő feladatra.</p> <p>Gyakorlás.</p>	<p>Olvasott szöveg értésének fejlesztése. Ismeretbővítés. Szókincsfejlesztés.</p>	<p>Egyéni, írásbeli munka.</p>	<p>Számítógép/projektor. Munkafüzet, M3. Számítógép/projektor.</p>	

Időkeret	Az oktató tevékenysége, tanári instrukciók	A hallgatók tevékenysége	Részélelok, didaktikai feladatok	Módszerek	Hallgatói munkaformák	Eszközök, diák	Módszertani megjegyzések
5 perc	<p>Ebben a táblázatban kigyűjtöttem a szövegben található igéket. Most közösen kitöltjük a táblázatot. Először a megfelelő igeszemléletű főnévi igenevet fogom beírni, azután megkeressük a folyamatos vagy a befejezett párját az igének, majd megállapítjuk az igevonzatot.</p> <p>A megfelelő igealakokat és a vonzatokat jelölő kérdéseket beírja a táblázat rubrikáiba.</p>	<p>A hallgatók mondják a tanárnak, mit hova írjon.</p>	<p>Gyakorlás.</p>	<p>Nyelvhelyesség fejlesztése. Nyelvtan gyakorlása. Szókincsfejlesztés.</p>	<p>Frontális, szóbeli munka.</p>	<p>Számítógép/projektor. Munkafüzet, M4.</p>	
3 perc	<p>Párokban folytatjuk a munkát. A kiosztott kártyákat párosítsátok, majd alkossatok felváltva egy-két mondatot valamelyik szóval vagy kifejezéssel. (M5)</p> <p>Miután mindenki befejezte a tanár kiveti a kártyák megfelelő párosítását.</p>	<p>A hallgatók párokban dolgoznak.</p>	<p>Gyakorlás.</p>	<p>Nyelvhelyesség fejlesztése. Szókincsfejlesztés.</p>	<p>Páros munka, szóbeli.</p>	<p>Kártyák. Munkafüzet, M5. Számítógép/projektor.</p>	
1 perc	<p>A házi feladat a VI., VII. és VIII. feladat lesz.</p>	<p>A hallgatók felírják a házi feladatot.</p>	<p>Házi feladat.</p>	<p>Munkafüzet, M6.</p>			

M1.

I. Rejtvény:

- Такий музичний інструмент буває у церквах, соборах.
- Людина, яка пише музику.
- Це Моцарт дав жебраку.
- Будинок, в якому віконуються вистави.
- Її співають.
- У лісі родилася, в майстерні робилася, а на руках плаче.
- Фортепіано інакше.
- Жанр музичного твору «Наталка Полтавка».
- Твір Моцарта «Чарівна ...».
- Музичний жанр, яким прославився на весь світ Імре Кальман.
- Український народний інструмент.
- «Букви» у музиці.
- Автор «Маленької нічної серенади».

Megoldás: 1. орган, 2. композитор, 3. менует, 4. театр, 5. пісня, 6. скрипка, 7. рояль, 8. опера, 9. флейта, 10. оперета, 11. кобза, 12. ноти, 13. Моцарт

M2.**II. Ruzslana Lizensko *Vad táncok* című dalának szövege.**

Слова: Олександр Ксенофонтов

Музика: Руслана

Дикі танці

Напевно, даремно

Була я надто чемна

Хей, ші-кі-дай, ші-рі-кі-дан-хей

Ші-рі-кі-дай, ші-кі-рі-да-на

Не знала, що змала

Твоім коханням стала

Хей, ші-кі-дай, ші-рі-кі-дан-хей

Ші-рі-кі-дай, ші-кі-рі-да-на

Без жалю запалю

Хей! Хей! Дикі танці!

Дай-на-дай-на Буду твоя

Дай-на-да-на-да Не зупинити

Дай-на-дай-на Моє ім'я

Дай-на-да-на-да Знає вітер

Для тебе, для себе

Застелю ціле небо

Хей, ші-кі-дай, ші-рі-кі-дан-хей

Ші-рі-кі-дай, ші-кі-рі-да-на

На сонці у ранці

Запалю дикі танці

Хе-ей! дан-хей

Ші-рі-кі-дай, ші-кі-рі-да-на

Без жалю запалю

Хей! Хей! Дикі танці!

Дай-на-дай-на Буду твоя

Дай-на-да-на-да Не зупинити

Дай-на-дай-на Моє ім'я

Дай-на-да-на-да Знає вітер

Хе-е-е-ей!

M3.**III. Прочитайте текст *Руслана перемогла!* та дайте відповіді на запитання. (Olvassátok el a *Ruszlana győzött* című szöveget és válaszoljatok a kérdésekre)***Руслана перемогла!*

Конкурс пісні «Євробачення 2004» став сорок дев'ятим конкурсом в історії. Він відбувся 12-15 травня 2004 року у Стамбулі. До фіналу пройшло десять країн, що посіли найвищі місця на попередньому конкурсі, країна-господар, а також представники «великої четвірки» держав, що вносять найбільшу частку до бюджету «Євробачення».

Переможцем конкурсу європейської пісні стала українка Руслана з композицією шаленого ритму «Дикі танці», в основі якої покладений фольклорний гуцульський наспів. Майстерність Руслани викликала величезне захоплення глядачів. Серед тридцяти шести країн, які брали участь у конкурсі, за результатами світового телефонного голосування в прямому ефірі Руслана посіла перше місце з двомастами вісімдесятьма балами.

Під час самого конкурсу українці організували спеціальну PR-підтримку. Прес-конференція Руслани проходила нестандартно: усі присутні дегустували українську горілку та сало. А Руслана вчила журналістів грати на трембіті.

За найбільшу кількість проданих альбомів «Дикі танці» у світі після перемоги на «Євробаченні» Руслані вручив боксер Віталій Кличко «Всесвітню музичну нагороду» у Лас-Вегасі.

1. В якій країні проходив конкурс «Євробачення 2004»?
2. Які країни пройшли до фіналу?
3. Скільки країн взяло участь у конкурсі в 2004 році?
4. Чим частувала Руслана учасників прес-конференції?
5. Що ще робили на прес-конференції?
6. Скільки балів набрала Руслана на конкурсі?
7. За що Руслана отримала „Всесвітню музичну нагороду”?
8. Хто і де передав співакці нагороду?

Megoldás:

1. Туреччина.
2. Країна-господар, „велика четвірка” та 10 країн-переможців попереднього конкурсу.
3. 36.
4. Горілкою та салом.
5. (Журналісти) вчилися грати на трембіті.
6. 280.
7. За найбільшу кількість проданих альбомів „Дикі танці” у світі.
8. Боксер Віталій Кличко у Лас-Вегасі.

M4.**IV. Заповніть таблицю. Поставте дієслова у форму інфінітива доконаного та недоконаного виду, запишіть у таблицю питання дієслівного керування. (Töltsétek ki a táblázatot. Írjátok be a főnévi igenév folyamatos és a befejezett alakját, valamint a igevonzatot)**

Дієслово у тексті	Неозначена форма недоконаний вид	Неозначена форма дієслова доконаний вид	Дієслівне керування
відбувся			
пройшло			
посіли			
вносять			
стала			
викликала			
брали			
організували			
проводила			
дегустували			
грати			
вручив			

Megoldás:

Дієслово у тексті	Неозначена форма дієслова недоконаний вид	Неозначена форма дієслова доконаний вид	Дієслівне керування
відбувся	відбуватися	відбутися	Де? (М. в.) Що? (Н.в.)
пройшло	проходити	пройти	Що? (Н.в.) Де? (М. в.) Куди? (Зн.в.)
посіли	посідати	посісти	Що? (Зн.в.) Де? (М. в.)
вносять	вносити	внести	Кого? Що? (Зн. в.) Куди? (Зн.в.)
стала	ставати	стати	Ким? Чим? (Ор. в.)
викликала	викликати	викликати	Кого? Що? (Зн.в.) Куди? (Зн.в.)
брали	брати	взяти	Кого? Що? (Зн.в.) Куди? (Зн.в.) Де? (М. в.)
організували	організовувати	організувати	Що? (Зн.в.) Де? (М. в.) Куди? (Зн.в.)
проводила	проводити	провести	Кого? Що? (Зн.в.) Куди? (Зн.в.) Де? (М. в.)
дегустували	дегустувати	продегустувати	Що (Зн.в.) Де? (М. в.)
грати	грати	виграти/програти	Що? (Зн.в.) Де? (М. в.) На чому? (М. в.) У що? (Зн.в.)
вручив	вручати	вручити	Що? (Зн.в.) Де? (М. в.) Кому? Чому? (Д.в.)

M5.

V. Знайдіть пару кожної картки. (Találjátok meg a párját a kártyának)

чемний	ввічливий, гречний, люб'язний, добре вихований	гуцульський	гуцули етнічна група українців, що живуть у Карпатах
шалений	дикий, дуже швидкий, несамовитий, скажений, біснுவатий	нестандартний	незвичний, своєрідний, самобутній, нетрадиційний
посісти найвищі місця на конкурсі	потрапити до фіналу, стати лауреатом	вносити найбільшу частку до бюджету	надавати спонсорську допомогу
викликати величезне захоплення	зацікавити	вручити нагороду	нагородити, дати премію

Megoldás:

чемний – ввічливий, гречний, люб'язний, добре вихований
шалений – дикий, дуже швидкий, несамовитий, скажений, біснуватий
гуцульський – гуцули етнічна група українців, що живуть у Карпатах
нестандартний – незвичний, своєрідний, самобутній, нетрадиційний
посісти найвищі місця на конкурсі – потрапити до фіналу, стати лауреатом
вносити найбільшу частку до бюджету – надавати спонсорську допомогу
викликати величезне захоплення глядачів – зацікавити
вручити нагороду – нагородити, дати премію

M6.

VI. Подивіться кліп угорського гурту Nox. Ви, як прод'юсер гурту, напишіть програму та рекламу гурту (на 100–120 слів), що збирається на гастролі в Україну, використовуючи лексику останніх двох завдань. (Nézzétek meg a Nox együttes klipjét, és írjatok egy 100–120 szavas programot és egyben reklámot az ukrajnai vendégszereplésre készülő együttesről a két utolsó feladatban szereplő szavakkal és kifejezésekkel) – <https://www.youtube.com/watch?v=q007mOCiNLo>, http://hu.wikipedia.org/wiki/NOX_%28egy%C3%BCttes%29

Megoldás (példa):

Увага! Увага! Увага!

Шановні глядачі!

Після шаленого успіху у Росії і до нас завітає угорський музичний гурт Nox!

У репертуарі програми пісні останніх своїх альбомів *Időntúl* («Поza часом») та *Most!* («Зараз»).

У 2005 році гурт Nox брав участь у конкурсі Євробачення у Києві, де посів 12-те місце із піснюю *Forgj, világ!* («Обертайся, світе!»). Не дивлячись на те, що гурт не потрапив до фіналу, своїм незвичним та своєрідним виконанням Nox викликав величезне захоплення українських слухачів. Ансамбль Nox є однією з небагатьох груп, що виконує традиційну угорську народну музику у сучасній обробці.

Концерт відбудеться 6 липня 2015 року на березі Дунаю!

До зустрічі на концерті!

VII. Підберіть іменники, яким властиві такі ознаки. (Gyűjtsetek olyan főneveket, amelyek az alábbi jelzőkkel lehet használni)

чемний –

шалений –

гуцульський –

нестандартний –

Megoldás (példák):

чемний – чемна людина, чемний хлопець, чемний автор, чемна поведінка, чемна відповідь, чемне запитання

шалений – шалений ритм, шалена поведінка, шалена метелиця, шалені діти, шалена думка

гуцульський – гуцульський танець, гуцульська пісня, гуцульська казка, гуцульські діти, гуцульська іжа

нестандартний – нестандартний розмір, нестандартне рішення, нестандартна точка зору, нестандартна відповідь

VIII. Перекладіть угорською мовою та вивчіть їх. (Fordítsátok le magyar nyelvre és tanuljátok meg)

народний танець	
бальний танець	
класичний танець	
сольний танець	
парний танець	
полька	
танго	
коломийка	
балет	
віденський вальс	
ча-ча-ча	
румба	
самба	
пасадобль	

гопак	
танець каченят	
танець сніжинок	
рок-н-рол	
танець живота	
танець Попелюшки	

Megoldás:

народний танець	néptánc
бальний танець	báli tánc
класичний танець	klasszikus tánc
сольний танець	szólótánc
парний танець	páros tánc
полька	polka
танго	tangó
коломийка	kóló
балет	balett
віденський вальс	bécsi valcer
ча-ча-ча	csacsacsa
румба	rumba
самба	szamba
пасадобль	pasodoble
гопак	hopak
танець каченят	kacsatánc
танець сніжинок	hópelyhek tánca
рок-н-рол	rock and roll
танець живота	hastánc
танець Попелюшки	Hamupipőke tánca

Szláv nyelvi tanulmányok

A nemzetiségek nyelvének, irodalmának és kultúrájának oktatása Magyarországon – helyzetelemzés, módszerek, feladatok horvát szemmel

**A magyarországi horvát nemzetiségi oktatás helyzete és feladatai a budapesti Horvát Óvoda,
Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium (HOŠIG) intézményén keresztül**

Amióta horvát nemzetiség él Magyarországon, azóta – a kezdeti időszakot leszámítva kisebb-nagyobb megszakításokkal – mindig folyt horvát nemzetiségi oktatás az országban, mindig az adott korszak és politikai környezet (kül-, és belpolitika) hatása alatt. Jelenleg két horvát nemzetiségi oktatási központ működik az országban, Pécsen és Budapesten, ahol kétnyelvű nevelés-oktatás folyik. E két központon kívül a horvátok lakta településeken folyik még kétnyelvű illetve nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás.

A nemzetiségi oktatást a kezdetektől törvények és rendeletek szabályozták, törvényi háttér határozta meg a nemzetiségi iskola formáját, az iskola megszervezésének módjait, az óraszámokat, a tananyagot, a nevelés-oktatás nyelvét. A mai nemzetiségi iskolák is törvényileg szabályozott keretek között működnek, a magyar iskolarendszer integráns részét képezik. Szabályozói a Nemzeti alaptanterv, a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, a 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól és a Kormány tagjainak különböző rendeletei (pl. Az emberi erőforrások miniszterének 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelete a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról, a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról).

A törvények által biztosított háttér jelent egy bizonyos állandóságot, de ez csak látszatállandóság, mert valójában a közoktatási intézmények erőteljes társadalmi és politikai mozgásoknak vannak kitéve. Mind a közoktatási rendszeren belül, mind a társadalomban hatalmas változások mentek és mennek végbe a mai napig, amelyek a horvát nemzetiségi nevelési-oktatási intézményekre is erőteljesen hatnak. A közoktatás új fejezete nyílt meg az elmúlt években: mind struktúráját tekintve, mind tartalmilag átalakult és egyben meg is újult. A horvát nemzetiségi iskolák is lehetőséget kaptak arra, hogy felülvizsgálják és módosítsák követelményrendszerüket, kerettanterveiket, magasabb óraszámokban oktassák a nemzetiségi nyelv és irodalom tantárgyat, felvegyék a kötelező tantárgyak sorába a nemzetiségi népművészetet. A strukturális átalakulás ezzel szemben érzékenyen érintette a horvát nemzetiségi nevelési-oktatási intézményeket, mert a jelenlegi keretek között nem vagy csak nehezen tudják teljesíteni a pedagógiai programjukban meghatározott speciálisan nemzetiségi tartalmakat.

A horvát nevelés-oktatás mindig meghatározó szerepet játszott a magyarországi horvátság életében és jelentősége a múlt század második felétől kulcsfontosságú lett, mert az anyanyelv megtanulásának színtere, a kultúra őrzése és ápolása a horvát nemzetiségi családokból áthelyeződött a nevelési-oktatási intézményekbe: az óvodákba és iskolákba. Ugyanis a horvát nemzetiségi nevelés-oktatás fő feladatait már évtizedek óta egy erőteljes társadalmi tényező határozza meg: az egyre erőteljesebb asszimiláció. A ma Magyarországon élő horvát családok nagy többségének a kommunikációs nyelve elsősorban a magyar, nem őrzik a családokban a néphagyományokat, elfelejtették a népdalokat és néptáncokat. Ez a társadalmi jelenség szükségszerűen a horvát nemzetiségi nevelési-oktatási intézmények célrendszerén is változtatott. A horvát nemzetiségi iskolák mindenkor fő feladatai az anyanyelv ápolása, a kultúra ápolása és továbbadása, a horvát nemzeti-

ségi öntudat mélyítése, kialakítása volt és maradt, de ez a feladatkör mára kibővült, most már olyan horvát nemzetiségű tanulókat is be kell kapcsolni az oktatásba, akik már nem vagy csak gyengén beszélnek a horvát nyelvet. A sok szerkezeti és tartalmi változást egy másik változásnak is követnie kell, mégpedig közvetlenül a nevelés-oktatás szintjén.

A mai magyarországi oktatás fő jellemvonása – elsősorban a követelményrendszer szempontjából nézve – a kettősség, ami nagymértékben megnehezíti az oktatást. Kettősség azért, mert két fajta hozzáállás, módszertan végletét próbáljuk összeilleszteni, működőképesse tenni. Egyik oldalról a kompetencia alapú oktatásról van szó, ami egyre inkább kezd beépülni a rendszerbe és valójában az oktatás alapját kell, hogy képezze, a másik oldalon viszont megmaradt a magas tárgyi tudást követelő sztenderd oktatási rendszer. Az eredmény pedig az, hogy egyik oktatási forma előnyeit sem tudjuk teljes mértékben kihasználni. Véleményem szerint mindkét módszertanra szükség van, de a két végletet közelíteni kell egymáshoz és összhangba kell hozni. Vannak jó eredményeink, de sok tanuló nem tud teljesíteni a megfelelő szinten, az iskola számukra megpróbáltatás. A NAT határozza meg azokat a kulcskompetenciákat, amelyek a nevelés-oktatás folyamatának az alapját adják. Az első két helyen a kompetenciák sorában az anyanyelvi és az idegen-nyelvi kommunikáció áll, ide sorolnám még az esztétikai-művészeti tudatosság, kifejezőkészség kompetenciát is, mert ez is egyfajta kommunikáció, kifejezési mód. A következő három kompetencia tartalmát tekintve szintén egy csoportot alkot, ezek a matematikai, a természettudományos és technikai és a digitális kompetencia. A szociális és állampolgári és a kezdeményezőkézség és vállalkozási kompetencia fontos szerepet játszanak a társadalomba való beilleszkedésben és az egyéni sikerek elérésében. Végül a hatékony önálló tanulás kompetenciája zárja a sort, ami az „egész életen át való tanulás”¹ gondolatával harmonizál. Mindezen területek fejlesztéséhez megfelelő, elhivatott szakemberekre, tanárookra van szükség.

A nyolc tanári kompetenciát a 2013. 09. 01-jén bevezetésre került Életpályamodell² fogalmazta meg, amely átfogja a tanár feladatait, az oktatáshoz való hozzáállását és kitér saját szakmai fejlődésére is. E kompetenciák alapján a tanár legfontosabb feladata a tanuló személyiségfejlesztése, amit a tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése és fejlesztése követ. A következő három kompetencia kimondottan az oktatásra, az oktatás folyamatára vonatkozik. Ezek a szaktudományi, szaktárgyi és tantervi tudás integrálása, a pedagógiai folyamat szervezése, a tanulási folyamat szervezése és irányítása. A tanár nagyon fontos feladata a pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, amit mindenképpen külön kategóriaként jelölnék meg a kompetenciákon belül. Az utolsó két kompetencia a tanár saját szakmai fejlődésével foglalkozik, ezek a szakmai együttműködés és kommunikáció, és nem utolsó sorban elkötelezettség és felelősségvállalás a szakmai fejlődésért. Ezeket a kulcskompetenciákat alapul véve próbálom meghatározni egy tanár, ezen belül egy horvát nemzetiségi tanár feladatait, fő jellemvonásait. Szerintem egy nemzetiségi tanár legfontosabb feladata megszerettetni az adott nemzetiség nyelvét, irodalmát és kultúráját, amit a tanulás folyamatával és a legfontosabb tanári tulajdonsággal, a saját hitelességével érhet el. Ha a tanuló szereti az adott tantárgyat vagy megszerette a kultúrát, akkor a tanár megnyerte maga számára a tanulót, a tanuló partner lesz a tanulásban, nyitott a témára, befogadó, könnyen motiválható a tanulásra. A második legfontosabb feladat szerintem a vezetés, ami általános tanári szerep. A tanár minden esetben – attól függetlenül, hogy milyen feladatot lát el: tantárgy oktatása, szabadidő szervezés, programszervezés, ügyelet – vezető szerepet kell, hogy játsszon a nevelés-oktatás folyamatában, ugyanis a tanulónak útmutatásra van szüksége, ahhoz, hogy az adott témában fejlődhesen. Ez a vezető szerep lehet többfajta: irányító, támogató vagy

¹ Nemzeti alaptanterv (NAT) 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf 2015.01.05.

² 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról, <http://net.jogtar.hu/> 2015. 01. 12.

éppen megértő, de minden esetben motiváló kell, hogy legyen. A nemzetiségi nyelv, irodalom és kultúra oktatásában ezen kívül elhivatott tanárookra van szükség, akik nem csak kiválóan ismerik az adott nemzetiség kultúráját, hanem át is érzik és ezt az érzést a tanulóknak is át tudják adni.

Horvát nyelvet, irodalmat és kultúrát több módon, többféle rendszerben és ebből adódóan többféle módszerrel oktatunk Magyarországon. Jelenleg a horvát nemzetiségi iskolák két rendszerét különböztetjük meg, a nyelvoktató és kétnyelvű oktatást. A nyelvoktató azt jelenti, hogy heti 5+1 órában oktatják a horvát nyelvet és a horvát népismeretet, a többi tantárgy magyar nyelvű és az oktatás egy magyar iskola keretei között zajlik. A kétnyelvű oktatási forma esetén az iskolában az említett tantárgyak mellett a társadalomtudományi, természettudományi, művészeti és készségtárgyakat is két nyelven illetve esetenként csak horvátul oktatják. A HOŠIG-ban pl. a történelem és a földrajz oktatása csak horvát nyelven folyik. A kétnyelvű oktatás a gyakorlat szintjén azt jelenti, hogy a tanóra kommunikációs nyelve a magyar, de a tantárgy szakkifejezéseit a tanulók mindkét nyelven megtanulják, vagy fordítva, ha a kommunikáció horvát nyelven folyik, akkor a szakkifejezéseket magyar nyelven is megismerik. Mitől függ a tanórai kommunikáció nyelve? A válasz prózai és szomorú: attól, hogy az iskola rendelkezik-e horvátul beszélő szaktanárral. A horvátul beszélő szaktanár hiány többek között összefügg egy 1960-ban hozott népszerűtlen és a nemzetiségekre nézve hátrányos intézkedéssel.³ A helyzetet még az is nehezíti, hogy nincsenek modern, tanulóközpontú, a mi iskolánkra adaptált horvát nyelvű tankönyvek, ezért tanáraink több horvátországi kiadású könyvből válogatják össze a felkészítő anyagot. Horvát nyelv és irodalom órán főleg horvátországi tankönyvekből dolgozunk, amik szintén nem a mi követelményrendszerünkre épülnek.

A horvát nyelvet és irodalmat elsősorban tanórai keretek között oktatjuk, a két tantárgyra heti öt illetve hat óra áll rendelkezésre. A kilencedik és tizenkettedik évfolyamon 2014 szeptemberétől felmenő rendszerben hat óra, a tizedik és tizenegyedik évfolyamon öt óra. Az öt óra megosztása (nyelv és irodalom órák között) mindig az adott osztály nyelvi szintjétől függ, de általánosan irodalom órára fordítunk heti három, nyelvi órára pedig heti két órát. A heti hat órát jelenleg fele-fele arányban osztjuk meg. A nyelvi előkészítő osztályban (9N), heti tizennégy órában tanulják a tanulók a horvát nemzetiségi nyelvet, hét órában tanulják a nyelvtant, a fennmaradó hét órában pedig a horvát kommunikációt gyakorolják.

Szintén felmenő rendszerben 2013 őszétől bevezetésre került az 1., 5., és 9. évfolyamon a horvát népismeret tantárgy, amit addig többek között a horvát nyelv, horvát irodalom, földrajz, történelem tantárgyakba integrálva oktattunk. A horvát kultúra oktatása főleg a tanórán kívüli iskolai, nemzetiségi önkormányzati, városi és országos szintű valamint anyaországi programokra tevődik át. Az iskolai szintű programok főleg interaktív formában zajlanak, ugyanis a tanulók maguk valósítják meg a programokat tanárok vezetésével. Ezekben az iskolai programokon a tanulók mélyebben elsajátítják, meg is élik az adott témát és játékos formában, észrevétlenül fejlesztik kompetenciáikat. Ezekben a programokon a tanulók, szavalatot mondanak, énekelnek, táncolnak, sőt színészi képességeiket is megcsillogtatják. Az iskolán kívüli programok „passzívak”, mert a tanulók elsősorban, mint hallgatók, mint közönség vesznek részt. Iskolán kívüli program lehet pl. konferencia, tudományos előadás, színházlátogatás, koncert. A horvát kultúra oktatásának harmadik nagyon hasznos területe az anyaországi tanulmányi kirándulás. Kapcsolatot ápolunk zágrábi, dubrovniki, požegai nevelési-oktatási intézményekkel, akiknek a jóvoltából tanulóink Horvátországban fejleszthetik nyelvtudásukat.

Néhány módszerről szeretnék szólni, ami szerintem mindhárom terület oktatásában fontos helyet kell, hogy kapjon. Ezeket a módszereket mindkét oldalról (tanuló – tanár) megtapasztaltam és

³ Sajnovics Mária: A horvát nemzetiségi oktatásügy Magyarországon, szakdolgozat. BME Gazdasági és Társadalomtudományi Kar Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet Műszaki Pedagógia Tanszék Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga szakirányú továbbképzési szak Budapest, 2013, 25–27.

nagyon hatékonyak találtam őket. Egyaránt alkalmazhatók mindhárom terület fejlesztésére, egyaránt tanórai és tanórán kívüli oktatás során is.

Az első fontos módszer a ráhangolódás vagy nevezhetjük bemelegítésnek és rákészülésnek is. Nemcsak új téma bevezetésénél fontos, minden óra vagy foglalkozás elején érdemes néhány percet rászálni erre a feladatra. Az időtartama nem meghatározott, tarthat 1-2 perctől akár 10 percig is, attól függően, hogy milyen jellegű a ráhangolódás. Célja a tanulók figyelmének fókuszálása egy témára, egy feladatra, mert amikor beülnek az órára még szétszórtak, saját problémáikkal vannak elfoglalva vagy még az előző óra hatása alatt állnak. Ez az egyszerű módszer segít elfeledtetni a tanulókkal a külvilágot, az órai munka lesz számukra fontos és jól is fogják érezni magukat az órán. A ráhangolódás lehet néhány perces vezetett beszélgetés a témáról, új tananyag esetén annak rövid bemutatása, akár szemléltető eszközök segítségével, a témához kapcsolódó dal vagy vers közös tanulása, de a legjobb a különböző nyelvi és drámajátékok alkalmazása, mert segítségével nem csak bemelegítünk az órára, hanem gyakorlunk, ismétlünk is. A horvát nyelv és kommunikáció oktatása során a nyelvi előkészítő osztályban és a horvát nyelv és irodalom oktatása során az általános iskolában és a gimnáziumban nagy gondot kell fordítani arra, hogy a tanulók meg merjenek szólalni horvátul, hogy le tudják küzdeni a lámpalázat és félszogséget, ami előjön idegen nyelven való kommunikáció folyamán. A nyelvi és drámajátékok alkalmazásával ez a negatív hozzáállás észrevétlenül megszűnik, természetessé válik a kommunikáció. Ezek a gyakorlatok nem csak az idegen nyelvi kommunikációt fejlesztik, hanem a személyiséget is, a tanulók nyitottabbá válnak és önbizalmat kapnak. Nagyon hasznos játék pl. a már jól ismert szólánc. Mindig az előző szó utolsó hangjával kell kezdődnie a következő szónak. Ezt lehet játszani szótárfüzet segítségével, vagy ha már van egy adott szókinca a csoportnak, akkor fejből.

Tanulóink nagyon leterheltek, a felső tagozaton átlagban 7 órájuk van naponta, gimnáziumban gyakran napi 8-9 órán vesznek részt. A következő hasznos módszer, amit munkám során igyekszem alkalmazni, az a törekvés, hogy a tanulók minél többet tanuljanak meg a tanórán. Ehhez jól megtervezett tananyag feldolgozásra van szükség. Az átvett tananyagot, ha szükséges kisebb egységekre kell bontani, a kisebb egységeket pedig kérdések segítségével ismételjük és gyakoroljuk. A kérdéseket összeállíthatja a tanár, de még hasznosabb, ha maguk a tanulók kérdeznek. Ha megvan a kérdéslista, következik a szóbeli gyakorlás. A tanulók egymásnak teszik fel a kérdéseket: párban dolgoznak vagy láncszerűen és ezzel a feladatformával a kommunikációt is gyakorolják. A kérdések később felhasználhatók a számonkéréseknél is.

A horvát nyelv és irodalom oktatásának nagyon fontos része a szótanulás. Az a tapasztalatom, hogy a tanulók nem szeretnek és nem is tudnak szavakat tanulni, a megtanult szavak pedig gyorsan a passzív szókinca részévé válnak. Ez azért történhet meg, mert a tanulók magyar nyelven gondolkodnak és csak a tanórákon a tanár vezetésével kommunikálnak horvátul, nem használják rendszeresen a megtanult szavakat. Új főnevek tanulásánál mindig kitérünk az esetleges esetbeli eltérésekre, igék esetén pedig felírjuk a szó folyamatos és befejezett alakját és a jelen idejű ragozás 1.sz./1.sz. és tsz./3.sz. alakját. A szavakat ezekkel a kiegészítésekkel kell a tanulóknak megtanulniuk, így a későbbiekben ezek megtanulására, már nem kell időt fordítani. Szintén gondot okoz magának a tananyagnak a logikus áttekintése és rendszerszerű megtanulása. A tanulók hajlamosak minden gondolkodás nélkül elkezdni tanulni a tananyagot az első mondatától az utolsóig, ami nagyon hasonlít a magoláshoz. Az összefoglaló órákon úgy próbálok ebben segítséget nyújtani, hogy együtt vázoljuk fel a tananyag struktúráját. Gyakran készítünk vázlatot, de még jobb módszer a gondolattérkép (mindmap) készítés, a tananyag vizuális áttekintése. A gondolattérképet együtt készítjük, a tanár a táblán, a tanulók a füzetben és mindenki saját stílusának megfelelően díszítheti a „rajzát”.

Az általános iskola felső tagozatán és a gimnáziumban az eltérő követelményrendszer miatt a módszerek is különböznek. Az általános iskola felső tagozatán a horvát nyelvórák legfontosabb feladata a leíró nyelvtan áttekintése mellett a névszóragozás megtanulása és begyakorlása, hogy a későbbiekben a tanulók gondolkodás nélkül tudják alkalmazni a beszédben. A névszóragozás tanulása és gyakorlása a felső tagozat minden évfolyamán előfordul valamilyen formában. Kezdődik az esetek áttekintésével, ekkor a tanulók egyenként tanulják meg az esetvégződéseket. Miután áttekintettük és begyakoroltuk mind a hét esetet következik az esetrendszer bemutatása, amikor a hét esetet együtt alkalmazzuk, egy főnévnek mind a 14 alakját együtt látjuk. Ezután a főnevek mellé a mellékneveket és névmásokat is hozzátesszük, majd a továbbiakban hozzákapcsoljuk az igéket és végül a mondatalkotás zárja a többéves gyakorlatsort. Gimnáziumban a nyelv gyakorlása összetettebb feladat, mert összekapcsolódik az érettségire való felkészítéssel (kivéve a nyelvi előkészítő évfolyamot) és főleg szövegértési és szövegalkotási feladatok gyakorlásán van a hangsúly.

Az általános iskolai horvát irodalom órákon az irodalomelmélet mellett fontos helyet foglal el a szókincsfejlesztés, szövegértés és szövegalkotás. A három fejlesztési terület szorosan összefonódik, alapja a szövegfeldolgozás.

Gimnáziumban a horvát irodalom tantárgy oktatásának az alapját az érettségi követelményrendszer határozza meg. A 9. évfolyamon irodalomelmélettel kezdődik a tananyag, majd folytatódik irodalomtörténettel, ami a 12. évfolyamon fejeződik be. A tananyag nagyon gazdag és terjedelmes, kevés idő jut egy-egy témára, gyakorlásra és ismétlésre. A műelemzés során a tanulók szövegeket olvasnak, és tanári vezetéssel elemzik azokat.

Összegzésként azt szeretném elmondani, hogy véleményem szerint a kétnyelvű oktatási forma elhivatott, lelkes és lelkiismeretes tanárokkal megfelelő módszer nemzetiségi feladataink végzéséhez és céljaink eléréséhez, azzal a kiegészítéssel, hogy törekednünk kell meglévő problémáink hatékony megoldására, az állandó fejlődésre, megújulásra és alkalmazkodásra, hogy megtaláljuk a helyünket a folytonosan változó világban. A horvát nevelési-oktatási intézmények törekszenek a fejlődésre és továbbra is vállalják nemes, ám felelősségteljes szerepüket a magyarországi horvátság életében.

Irodalomjegyzék

BME Gazdasági és Társadalomtudományi Kar Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet
Műszaki Pedagógia Tanszék Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga szakirányú továbbképzési szak. Budapest, 2013.

Nemzeti alaptanterv. www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf (2015. 01. 05.)

Petricics Mária: A magyarországi horvát középfokú oktatás helyzete. Előadás a Nagykanizsai Horvát Kisebbségi Önkormányzat szervezésében.

Sajnovics Mária: A horvát nemzetiségi oktatásügy Magyarországon, szakdolgozat.

Sokcevitcs Dénes (2011): Horvátország a 7. századtól napjainkig. Budapest: Mundus Novus Könyvek. 743-751.

326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról, <http://net.jogtar.hu/> (2015. 01. 12.)

Nauczanie aspektu polskiego czasownika

Materiały pomocnicze dla nauczycieli i studentów

Aspekt w języku polskim i jego funkcyjne odpowiedniki w języku węgierskim

Czym jest aspektowość? Z czego wynikają problemy badania aspektu polskiego i węgierskiego? Aspektowość, aspekt a aktionsart (rodzaj czynności).

Aspektologia

Podłoże teoretyczne I.

Pojęcie aspektowości wprowadził do rosyjskiej literatury językoznawczej A.W. Bondarko (1983). Jest to pojęcie szersze niż aspekt, zwany po rosyjsku „videm”. Uważamy, że kategorie morfologiczne polskiego czasownika mogą być opisane w ramach teorii gramatyki funkcjonalnej. Takie podejście pozwala nam wyróżnić tzw. kategorie funkcyjno-semantyczne, albo według nowszej terminologii pola funkcyjno-semantyczne (PFS), które są szerszymi i bardziej elastycznymi (np. aspektowość) niż rozpatrywane w ściślejszym znaczeniu kategorie takie jak np. aspekt. Zgodnie z tą koncepcją należy rozróżnić takie pola funkcyjno-semantyczne, jak np. aspektowość z morfologicznym jądrem aspektu, temporalność z kategorią czasu, modalność z morfologiczną kategorią trybu (na jego związek z aspektem zwrócił uwagę już w roku 1971 Witold Śmiech) oraz diateza, która zawiera kategorię strony (czynnej lub biernej), jako sfokusowany, dominujący komponent danego funkcyjnego pola semantycznego. Wszystkie te PFS mogą być wyróżnione na podstawie zbieżności treściowych. Co się tyczy aspektowości, to jest ona takim PFS, którego treścią jest charakter przebiegu i wymiaru czynności w czasie, a jego wyrażeniem są określone środki językowe: morfologiczne, słowotwórcze, syntaktyczne, leksykalne. Środki językowe mogą być różnorodne, ale łączy je wspólnota funkcji: wszystkie one uczestniczą w jakiś sposób w charakteryzowaniu przebiegu akcji.

Na aspektowość więc należy patrzeć jako na całokształt środków wielopoziomowych, służących charakteryzowaniu przebiegu akcji w czasie. Gramatycznym (morfologicznym) jądrem aspektowości jest aspekt czasownika, oznaczający różnice dotyczące przebiegu akcji i zgodnie z tym wyrażający się przez gramatyczną opozycję dwóch form. Forma dokonana wyraża akcję w sposób całościowy (zamkniętość wewnętrznej struktury czasowej akcji), a niedokonana wyraża akcję w sposób niecałościowy. Aspekt to najbardziej zgramatyzowany poziom aspektowości. Na peryferii pola, w każdym razie poza centrum aspektowości, znajdują się rodzaje czynności (niem. Aktionsarten) charakteryzowane – wyrażone morfemicznie, niecharakteryzowane, tzn. nie mające wyznacznika formalnego. Dlatego też wielu aspektologów nazywa je klasami semantycznymi albo grupami czasownikowymi. Rodzaje czynności są semantycznymi grupami czasownikowymi wyróżnionymi na podstawie wspólnoty typu przebiegu akcji. Taką wspólną charakterystyką przebiegu akcji mogą być: częściowo początek akcji (zaśpiewać-dalra fakad), finitywność (odzwyczaić-leszokik), delimitatywność (posiedzieć-elüldögél), perduratywność (przeleżeć-elfekszik /egy darabig (hosszabb ideig)/), momentalność (błysnąć-megcsillan), akcja długotrwała od czasu do czasu przerywana (wypisywać-kiírogat), różne intensywy oznaczające natężenie akcji (napluskać

się-sokat/eleget pancsol), czasowniki dystrybutywne, oznaczające akcje następujące kolejno po sobie (powykreślać-sorban egymás után kihúzogat) itp. Na podstawie tych przykładów możemy stwierdzić, że język węgierski, chociaż czasami posługuje się przysłówkami albo opisem leksykalnym /dalra fakad tzn. énekelni kezd, egy darabig, sokat, eleget, sorban egymás után, (nazwijmy je w tym wypadku „środkami pomocniczymi”), posiada dosyć bogaty system rodzajów czynności. Pod tym względem język węgierski jest podobny do języka polskiego. Węgierski językoznawca Ferenc Kiefer uważa, że pod względem zdolności do wyrażania rodzajów czynności język polski i węgierski stoją na najwyższym poziomie hierarchii, a dopiero po nich następują kolejno język niemiecki, angielski oraz francuski (Kiefer 1996: 261). Wszystkie scharakteryzowane powyżej rodzaje czynności tworzy się w procesie słowotwórczym, które pojawiają się albo w jednym z dwóch aspektów, albo w obydwóch aspektach równocześnie jako modyfikacje semantyczne pierwotnego czasownika. Rodzaje czynności to leksykalny, leksykalno-gramatyczny poziom aspektowości. W związku z tym należy mówić jeszcze o pojęciu granicy zakończenia akcji /ros. предельность, -niem. Grenzbezogenheit/. Jest ono nieodłączną częścią aspektowości, aspektu i rodzajów czynności, ponieważ bez zrozumienia tej abstrakcji nie można się zorientować w mechanizmie funkcyjnym aspektu i jego współdziałaniu z rodzajami czynności. Semantyka wskazuje na granicę akcji, tzn. akcję rozpatruje się z punktu widzenia kierunku prowadzącego do granicy wewnętrznej (niedokonaność), po osiągnięciu której, już dalej nie może być ona kontynuowana, i ustaje (dokonaność). Wyczerpanie się akcji jest cechą dokonaności. Czasowniki pod tym względem nieograniczone należą do grupy czasowników niedokonanych tzw. imperfectiva tantum (np. wszystkie czasowniki stanu stać, leżeć, siedzieć-áll, fekszik, ül itp.), a czasowniki delimitatywne (np. postać, poleżeć, posiedzieć-elálldogál (egy darabig), elfekszik (egy darabig), elüldögél (egy darabig)) do grupy czasowników dokonanych tzw. perfectiva tantum.

Mankamentem tej teorii jest jednak to, że zjawisko słowiańskiego aspektu ogranicza ona tylko do grupy czasowników cyklicznych, terminatywnych czy telicznych (ros. предельные глаголы, niem. Grenzverben) czyli do tych, których semantyka zawiera wewnętrzną granicę akcji. Cockiewicz wskazuje natomiast na to, że w wypadku polskich czasowników takich jak np. jeździć vs. pojeździć mamy do czynienia z taką samą regularną opozycją aspektową, jak w wypadku czasowników jechać vs. pojechać. (Cockiewicz 1992:65-78, 1995: 7-13). Różnica polega tylko na tym, że podczas gdy w drugim wypadku dokonaność wyraża się poprzez osiągnięcie granicy (czynność w sposób naturalny wyczerpana), w pierwszym została ona zasygnalizowana w inny sposób (czynność w sposób sztuczny przerwana). Według terminów Cockiewicza, które bywają używane także przez innych polskich lingwistów (zob. Łaziński 1995:3) pary utworzone z czasowników terminatywnych typu jechać vs. pojechać to pary aspektowe sensu stricto, a pary typu jeździć vs. pojeździć są parami sensu largo. Jászay wyraził podobną opinię na ten temat twierdząc, że w języku rosyjskim pary typu гулять vs. погулять spacerować vs. поspacerować należą do peryferii danego pola semantycznego, podkreślając jednak, że bynajmniej nie są one „czystymi” parami aspektowymi /ros. прототипическая, каноническая пара/ (Jászay 1997: 233). Dotychczasowe ujęcia semantyki aspekto-rodzajowej mające dwie podstawowe opozycje: (1) istnienie:nieistnienie granicy w znaczeniu czasownika; (2) osiągnięcie:nieosiągnięcie tej granicy, zostały skrytykowane już w latach 70-tych, a nieco później na początku lat 80-tych przez szwedzkiego językoznawcę N.B. Thelina (Thelin 1978, 1981:207-216). W celu uniknięcia niejasności N.B. Thelin wprowadził do systemu opozycji aspekto-semantycznych kategorię totalności, którą w swoich pracach zdefiniował jako „całościowe przedstawienie zdarzenia”. Cockiewicz zamiast mówić o osiąganiu granicy, kryterium dokonaności określa jako zamkniętość akcji, które realizuje się albo w sposób naturalny (poprzez osiągnięcie wewnętrznej granicy), albo w sposób sztuczny (poprzez przerwanie akcji).

Podłoże teoretyczne II.

Na pierwszy rzut oka wydaje się, że znalezienie węgierskich odpowiedników polskich par aspektowych nie nastrocza kłopotów. Np: zabijać vs. zabić : öl – megöl, robić vs. zrobić : csinál – megcsinál, suszyć się vs. wysuszyć się : szárad – megszárad, tłumaczyć vs. wytłumaczyć : magyaráz – megmagyaráz itd. Niektórzy gramatycy na podstawie węgierskich par aspektowych takich jak: küld – elküld, tanul – megtanul uważają, że użycie aspektów w językach słowiańskich mniej więcej odpowiada węgierskiemu uzusowi językowemu. Chociaż węgierski rusycysta István Pete zwracał uwagę na to, że w języku węgierskim istnieją opozycje aspektowe których człon dokonany (np. megír, elolvas, megtanul) determinuje aspekt całego zdania (Pete 1944:233), niemniej jednak sądzimy, że podobieństwo w aspekcie tych dwóch języków w tym zakresie nie jest elementem dominującym. Niestety, trudność tkwi w tym, że w danej sytuacji językowej węgierskiemu czasownikowi perfektywnemu może odpowiadać w języku polskim czasownik niedokonany (np. w wypadku powtarzającej się czynności dokonanej). Wystarczy porównać następujące zdanie węgierskie z polskim: Többször is átírtam a jegyzeteket, mielőtt odaadtam Évának. Wiele razy przepisywałem /przepisałem skrypty, zanim podałem je Ewie. Tu jednak w języku polskim częściej używa się formy czasownika dokonanego, co oznacza, że między językiem polskim a węgierskim w podobnych wypadkach obserwuje się pewną harmonię w zakresie użycia aspektów. W literaturze fachowej już niejednokrotnie zwracano uwagę na to, że w językach zachodniosłowiańskich i słoweńskim formy dokonane oznaczające powtarzające się czynności przeszłe, mają szersze zastosowanie niż w językach wschodniosłowiańskich (Anajewa 1993:65-80 et al.). Czasami jednak użyciu czasownika dokonanego w języku polskim odpowiadają w języku węgierskim formy imperfektywne. Np.: Kierowca nagle zahamował, a samochód się zatrzymał. – A vezető hirtelen fékezett, a kocsi megállt. Chociaż między językiem polskim i węgierskim można zaobserwować poważną asymetrię w dziedzinie aspektu, węgierski czasownik imperfektywny i pokrewny mu perfektywny (prefigowany) mogą być jednak punktem wyjścia przy prezentacji podstawowych konstrukcji aspektowych języka polskiego. Por. Czytał książkę. – Könyvet olvasott. Czytał książkę przez trzy miesiące. – Három hónapra át olvasta a könyvet. Przeczytał książkę w ciągu trzech miesięcy. – Három hónap alatt elolvasta a könyvet. Podobne konstrukcje można utworzyć za pomocą następujących par czasowników: pisać vs. napisać : ír – megír, budować vs. zbudować : épít – felépít, gotować vs. ugotować : főz – megfőz, czesać vs. uczesać : fésül – megfésül, itd. Polskie prefiksalne pary aspektowe strukturalnie są częściowo podobne do węgierskich. Nie należy jednak wyciągać z tego wniosku, że zachowują się one identycznie w każdej sytuacji. Podobieństwo to bowiem ogranicza się tylko do wyżej opisanej sytuacji i do czasu przeszłego tego typu czasowników. (Zdanie węgierskie: El fogom olvasni a könyvet. i polskie: Przeczytam książkę. znacznie różnią się pod względem strukturalnym). Dlatego też uważamy, że należy poświęcić więcej uwagi różnicom niż podobieństwom w użyciu aspektu węgierskiego i polskiego, ponieważ w taki sposób łatwiej będzie można usunąć trudności wynikające z interferencji językowej.

Węgierskie badania polskiego aspektu nie mają wielkiej tradycji. Ostatnio jednak ukazało się kilka prac na ten temat (Ádámné 1984:159-169, Bárány 1984: 144-157, Kiefer 1996:257-268, Pátrovics 2000: 306-314, 2003: 56-65, 2004). Można by jeszcze przytoczyć tu uwagi dotyczące użycia aspektów w podręcznikach do nauki języka polskiego Węgrów (Kerényi-Szabó-Varsányi 1968, Bańcerowski-Szabó-Bakonyi 1980). W pierwszym węgierskim podręczniku języka polskiego zastosowano jednak błędną paralelę, na co słusznie wskazuje Bárány Zoltánné: „...podręcznik za wszelką cenę usiłuje utożsamiać polskie formy prefiksalnych czasowników z węgierskimi np. pomagać vs. pomóc : segíteni – megsegíteni, jednak węgierskie megsegíteni może występować w charakterze odpowiednika polskiego pomóc tylko bardzo rzadko. Np.: Zaraz ci pomogę. – Mindjárt segítek neked.” ale nie: *Mindjárt megsegítlek. (Bárány 1984:146) Takie ujęcie problemu

wcale nie sprzyja unikaniu błędów. Autorka analizując nowszy węgierski podręcznik do nauki języka polskiego pisze, że „...tam znajduje się lepszy przegląd aspektu polskiego czasownika”, zarzucając autorom jedynie to, że „podręcznik nie informuje o tym, że forma osobowa czasownika dokonanego oznacza czas przyszły” (Bárkányi 1984: 147). Już z tego krótkiego przeglądu widzimy, że zbyt mechaniczne ujęcia, oraz ogólne twierdzenia typu „aspekt niedokonany ukazuje akcje kursywnie (jako będące w toku), a aspekt dokonany – kompletywnie” wcale nie ułatwiają nauczania poprawnego stosowania form aspektowych.

Ćwiczenia

1. Proszę wpisać dokonaną formę czasownika i jego odpowiednik węgierski.

kończyć : –, pisać : –, czytać : –, iść : –, żenić się : –, wymyślać : –, kupować : –, otwierać : –, zarabiać : –, decydować : –, robić : –, sprzedawać : –

Rozwiązanie:

skończyć – befejez, napisać – megír, przeczytać – el-/kiolvas, pójść – elmegy, ożenić się – meg-nősül, wymyślić – kitalál, kupić – megvásárol/ megvesz, otworzyć – kinyit, zarobić – megkeres (pénzt), zdecydować – eldönt, zrobić – megcsinál, sprzedać – elad

2. Proszę podkreślić odpowiednią formę (dokonaną lub niedokonaną) pary aspektowej (w niektórych zdaniach obie formy są dopuszczalne).

Kiedy wstałem/wstawałem rano, było już późno, więc bardzo się śpieszyłem, żeby zdążyć do pracy, zanim przyjdzie szef. Jak tylko jadłem/zjadłem śniadanie, wybiegłem szybko na ulicę. Właśnie zbliżałem się do skrzyżowania ulic, kiedy paliło się/zapaliło się zielone światło. Przeszedłem już połowę ulicy, kiedy widziałem/zobaczyłem, że światło się zmienia. W tej samej chwili, gdy słyszałem/usłyszałem warkot samochodu, poczułem uderzenie w plecy. Jak tylko padałem/upadłem na ziemię, zemdląłem. W chwili, gdy odzyskiwałem/odzyskałem przytomność, zorientowałem się, że jestem w szpitalu. Dopiero wtedy, gdy lekarze kładli/położyli mnie na stole operacyjnym, dowiedziałem się, że będę operowany. Kiedy to słyszałem/usłyszałem, zdenerwowałem się bardzo. Podczas gdy próbowałem/spróbowałem protestować, zrobiono mi zastrzyk znieczulający. Dopóki mi lekarze nie mówili/powiedzieli, że operacja się udała, nie wierzyłem, że będę zdrowy. Leżałem w szpitalu tak długo, aż noga mi się goiła/zagoiła. Teraz, kiedy już zdrowiałem/wyzdrowiałem, przypominam sobie często przeżyte chwile. Ilekroć przechodzę/przejdę ulicę, oglądam się nerwowo dookoła i jak tylko widzę/zobaczę samochód z daleka, cofam się na chodnik.

Rozwiązanie:

1. wstałem 2. zjadłem 3. zapaliło się 4. zobaczyłem 5. usłyszałem 6. upadłem 7. odzyskałem 8. kładli/położyli 9. usłyszałem 10. próbowałem 11. powiedzieli 12. zagoiła 13. wyzdrowiałem 14. przechodzę 15. widzę/zobaczę

(W przypadkach 8. i 15. mamy do czynienia z tzw. neutralizacją aspektu)

3. Proszę uzupełnić poniższe zdania czasownikiem czytać, dodając do niego odpowiednie prefiksy (za-, do-, wy-, na-, w-, roz-, od-, prze-, po-).

1. Jest już późno. Chyba zostanę w domu i trochę sobie

2. To wszystko jest napisane w tym artykule. Musisz tylko bardzo dokładnie się w tekst.

3. Jeszcze nie skończyłeś czytać tej książki, a już chcesz o niej dyskutować. Będzie lepiej, jeśli ją do końca.

4. Kiedyś nie lubiłem literatury popularnonaukowej. Teraz już się w niej trochę

5. Przez pięć lat studiów Stefan wiele książek i opracowań dotyczących fizyki jądrowej.
6. Justyna pisze tak niewyraźnie i niestarannie, że jej listów jest prawie niemożliwe.
7. Moja ciotka Agata kocha literaturę kryminalną. Można powiedzieć, że się nią
8. Czy to prawda, że od roku Janek nie ani jednej książki?
9. Nie wiem, gdzie takie sensacyjne informacje. Myślę, że chyba nie są prawdziwe.

Rozwiązanie:

1. poczytam 2. wczytać 3. doczytasz 4. rozczytałem 5. przeczytał 6. odczytanie 7. zaczytuje
8. przeczytał 9. wyczytałeś

4. Występujące w zdaniach czasowniki proszę przekształcić według wzoru.

Wzór: Akwarium Janka było nieszczelne i wyciekała z niego woda. Na szczęście niewiele zdążyło jej wyciec.

1. Przysyłasz mi dużo listów. Czy w jednym z nich mogłabyś swoje zdjęcie?
2. Wczoraj wyjątkowo długo zostałem w szkole. Nie wyobrażam sobie jednak, bym miał częściej
3. Moje dzieci systematycznie wyłudniają ode mnie pieniądze. Nie wiem tylko, od kogo ja mam je
4. Pan dyrektor nagroził w tym miesiącu cały nasz zespół. Jestem zdania, że ludzi powinno się stale za dobrą pracę.
5. Bigos jest smaczniejszy, kiedy po ugotowaniu zamrozi się go. W zasadzie powinno się go kilka razy.
6. Wsadzili do pudła złodzieja, który okradł nasz sklep. Jest więc nadzieja, że nie będzie już innych.
7. Mężczyźni tak naprawdę nie lubią zmywać naczyń. Po dzisiejszym obiedzie niestety ja muszę je
8. Nie jesteśmy już w stanie odczytać bez problemów tego staropolskiego tekstu. Takie zabytki językowe powinni specjaliści.
9. Niestety nie wiadomo ilu ludzi podpisywało cyrograf z diabłem. Pan Twardowski był chyba pierwszym Polakiem, który go
10. Twoja córka nie potrafi zachować się grzecznie. Wszystkie twoje dzieci powinny się lepiej.

Rozwiązanie:

1. przysłać, 2. zostawać, 3. wyłudzić, 4. nagradzać, 5. zamrażać, 6. okradał, 7. zmyć, 8. odczytywać, 9. podpisał, 10. zachowywać

Wykorzystana literatura

- Ádámné dr.Porcsalmy Éva (1984): Gondolatok a lengyel igeszemléletről és magyar megfelelőiről. In: Bańcerowski Janusz (eds.) A lengyel nyelv és irodalom magyarországi kutatásairól. 4. Budapest: ELTE BTK, Lengyel Filológiai Tanszék. 159–169.
- Ananjewá, Natalia (1993): Функционирование форм прошедшего времени совершенного вида со значением повторяемости в польском языке в сопоставлении с русским. In: (eds) Исследования по глаголу в славянских языках. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego. 65–80.

- Bárkányi Zoltánné (1984): A lenygyel igeaspektusok használatának néhány kérdése magyar anyanyelvűeknél. In: Bańcerowski Janusz (eds.) *A lenygyel nyelv és irodalom magyarországi kutatásairól*. 4. Budapest: ELTE BTK, Lengyel Filológiai Tanszék. 144–157.
- Bondarko, A. V. (1983): *Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии*. Ленинград .
- Cockiewicz, Waław (1992): *Aspekt na tle systemu słowotwórczego polskiego czasownika i jego funkcyjne odpowiedniki w języku niemieckim*. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- Cockiewicz, Waław–Matlak Anna (1995): *Strukturalny słownik aspektowy czasowników polskich*. Kraków: Jagellonian University Press.
- Cockiewicz, Waław (2000): *Die Stellung der exhaustiven Aktionsart im polnischen Aspektsystem*. In: Andrzej Kątny (eds.) *Aspektualität in germanischen und slawischen Sprachen*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM. 227–241.
- Garncarek, Piotr (2001): *Czas na czasownik*. Materiały do nauczania języka polskiego jako obcego. Kraków: Universitas.
- Jászay, László (1997): *Отвѣты на вопросы анкеты аспектологического семинара филологического факультета МГУ*. Москва: МГУ.т.1.
- Kiefer Ferenc (1996): *Az igeaspektus areális-tipológiai szempontból*. Magyar Nyelv XCII. évf. 3. 257–268.
- Łaziński, Marek (1995): *O pojęciu perfectiwów tantum i różnych kryteriach ich wydzielenia*. Poradnik Językowy. zeszyt 5–6.
- Pátrovics, Péter (2000): *Problemy badania aspektu polskiego i węgierskiego*. In: Bańcerowski Janusz (eds.) *Polono-Hungarica 8*. Budapest: ELTE, Lengyel Filológiai Tanszék. 306–314.
- Pátrovics Péter (2003): *Az aspektus a lenygyel és a magyar nyelvben: harmónia – diszharmónia*. Magyar nyelv XCIX. évf./1. 56–65.
- Pátrovics Péter (2004): *Az aspektus története és tipológiája*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Pete István (1994): *Mondataspektus vagy igeszemlélet?* Magyar Nyelvőr 118.évf.,2. 232–247.
- Śmiech, Witold (1971): *Funkcje aspektów czasownikowych we współczesnym języku ogólnopolskim*. Łódź: Wydawnictwo UŁ
- Thelin, N.B. (1978): *Towards a Theory of Aspect. Tense and Actionality in Slavic*. Uppsala: Uppsala University.
- Thelin, N.B. (1981): *Акционалната семантика на глаголната префиксация в руския и българския език в светлината на една компонентна видова теория. Ревизия на понятието „начин на действие”*. Български език. nr.31, 207–216.
- Literatura do tematu
- Comrie, Bernard (1976): *Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kiefer Ferenc (2006): *Aspektus és akcióminőség különös tekintettel a magyar nyelvre*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Krékits József – Jászay László (2008): *Szláv igeaspektus különös tekintettel az orosz nyelvre*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Pátrovics, Péter (2006): *Wokół aspektu polskiego czasownika. Uzus i norma*. In: Rohozińska Ewa et al. (eds) *Na chwałę i pożytek nasz wzajemny. Złoty Jubileusz Polonicum*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego. 325–333.

- Pete István (1983): Az igeszemlélet, a cselekvés megvalósulásának foka, a cselekvés módja és minősége a magyar nyelvben. *Magyar Nyelv* LXXXIX. évf., 2., 137–149.
- Pete István (1993): Az időviszonyok szemantikai rendszere. *Magyar Nyelv* LXXXIX. évf. 4., 385–401.
- Pete István (1994): Mondataspektus vagy igeszemlélet? *Magyar Nyelvőr* 118. évf. 2., 232–247.
- Péter Mihály (1991): Szórend és aspektualitás. In: Hajdú Mihály–Kiss Jenő (eds.) *Emlékkönyv Benkő Loránd hetvenedik születésnapjára*. Budapest: ELTE Magyar Nyelvi Tanszék. 527–530.
- Wacha Balázs (1983): Az „aspektualitás” és tanítása. *Magyar Nyelvőr* 107. évf., 2., 149–165.
- Wacha Balázs (1990): Milyen szinten kezdjük? *Magyar Nyelv* LXXXVI. évf., 31–54.
- Wacha Balázs (2001): Időbeliség és aspektualitás a magyarban. Telegdy Zsigmond–Kiefer Ferenc (eds), *Nyelvtudományi értekezések* 149. sz. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Nauczanie historii literatury polskiej

Materiały pomocnicze dla nauczycieli i studentów

Epoka romantyzmu w literaturze polskiej

Co według Państwa oznacza słowo: *romantyczny*, *romantyk*? W jakich sytuacjach zdarza się Państwu używać tych słów?

Proszę zastanowić się, czy w Państwa otoczeniu są romantycy? Jacy oni są?

Czy znają Państwo takie utwory (film, muzyka, książka, wiersz, piosenka...), które mogliby nazywać romantycznymi?

Proszę sformułować definicję pojęcia *romantyzm*.

Wprowadzenie do romantyzmu

Podłoże teoretyczne I.

Słowa romantyczny używamy na co dzień w potocznym znaczeniu, kiedy myślimy o czymś (albo o kimś), co jest uczuciowe, oderwane od przyziemnej rzeczywistości. Uważa się, że romantyczne jest to, co jest nierealne, duchowe, nacechowane idealizmem, niezgodne z rozumem. Romantyk to osoba uduchowiona, marzyciel, fantasta.

A jak do pojęcia romantyzmu ustosunkowuje się nauka, skąd wywodzi się pojęcie *romantyczny*? Jakie jest naukowe pochodzenie pojęcia... ?

Proszę przeczytać poniższe teksty

„Przymiotnik *romanticus* pojawia się pod koniec wieków średnich i stanowi określenie związane z romansami, tj. opowieściami o nadzwyczajnych przygodach rycerskich. Wchodzi on do języka angielskiego i używany bywa w sensie podobnym do naszego wyrażenia „jak z bajki”, „Z tysiąca i jednej nocy”. Zwłaszcza o krajobrazach niezwyklej mówi się w XVII i XVIII w., że są „jakby z romansu”, i romantycznymi zwie się parki angielskie – nieregularne, malownicze, w przeciwieństwie do regularnych parków francuskich. Stopniowo rozszerza się to pojęcie u Anglików, Francuzów i Niemców w XVIII w. na piękno utworów literackich, a przy tym określa się wieki średnie, wieki opowieści rycerskich, jako romantyczne. Nazwę „romansu”, od której pochodzi przymiotnik „romantyczny”, miały w wiekach średnich utwory ułożone w języku romańskim (*lingua romana*), tj. w języku ludowym mieszającym łacinę z elementami celtyckim i germańskimi (dziś mówimy o językach romańskich)”. (Bobiński, Janus-Sitarz, Kołcz 2003: 13)

„W XVII w. w Anglii pojawia się określenie *romantyczny* użyte w stosunku do literatury nowożytnej: średniowiecznej i renesansowej, przeciwstawianej tradycjom starożytności klasycznej. Na tej zasadzie zaczęto mówić o starożytności Ariosta, Tassa, Szekspira. Z takim (...) podziałem na antyk i romantyczną nowożytność spotykamy się w (...) wykładach Augusta Wilhelma Schlegla o sztuce dramatycznej i literaturze (1808). Posługiwano się także przeciwstawieniem klasycyzmu i romantyzmu jako dwu podstawowych typów sztuki. Szczególną karierę zrobiło to przeciwsta-

wienie w sformułowaniu Goethego: Klasyczne jest to, co zdrowe, romantyczne to, co chore.” (...) (Bobiński, Janus-Sitarz, Kołcz 2003: 13)

„Romantyzm trudno definiować jako kierunek ograniczony tylko do literatury i sztuki. Miał on ambicję całościową, ogarniał wiele sfer sztuki i życia. Dlatego można mówić o romantycznym obyczaju, stylu bycia, nawet polityce.” (Bobiński, Janus-Sitarz, Kołcz 2003: 14)

Romantyzm i Oświecenie

Podłoże teoretyczne II.

Zjawiskiem, które towarzyszyło przełomowi romantycznemu w Polsce była tzw. *walka romantyków z klasykami*. Rozegrała się ona w dwudziestych latach XIX wieku, a zakończyła się z chwilą wybuchu powstania listopadowego. Zażarta wręcz polemika między dwoma pokoleniami literatów toczyła się na łamach prasy wileńskiej i warszawskiej. Sygnałem dla tej walki był artykuł Jana Śniadeckiego O pismach klasycznych i romantycznych, który ukazał się w Dzienniku Wileńskim w 1819 roku. Jednym z głównych teoretyków romantyzmu i krytyków był Maurycy Mochnacki (1803-1834). W całej polemice młode pokolenie romantyków okazało się znacznie bardziej aktywne. I to właśnie oni zwyciężyli w tej walce na słowa. A stało się tak dlatego, że głównym argumentem w sporze stała się sama poezja – poezja Adama Mickiewicza, która wyznaczyła kierunek rozwoju literatury polskiej.

Proszę przypomnieć sobie informacje o oświeceniu i jego ideałach.

Proszę przeczytać poniższe cytaty:

„Jeżeli romantyczna poezja w Polsce, uprawiając bogatą niwę mitologii Słowian i tradycji północnych, nieznanym dotąd blaskiem może ozdobić literaturę narodową, uczynić ją oryginalną i przystępną dla ludu, dlaczegoż nie mielibyśmy jej berłu obszerniejszej poddać krainy i duch poganizmu połączyć z duchem chrześcijańskich wieków? (...)”

Czasy osobistego męstwa, dzieł rycerskich, idealnej miłości i religijnego zapału musiały być czasami poetyckimi. Ludzie, którzy wszystko czynili z uniesieniem i namiętnością, więcej zapewne byli usposobieni do poezji niż ich poprzednicy i następcy. Życie rycerzów poświęcone wojnie, dworskim uroczystościom, turniejom i religijnym ćwiczeniom było przyczyną i skutkiem tej poezji, której się jeszcze dzisiaj dziwimy. W rycerskich rzewnych i czułych pieśniach częstokroć znajdujemy obraz tej, która albo w rzeczy samej istniała, albo żyła tylko w imaginacji. Obraz kochanki niewidzialnej i nadzmysłowej, którą nieskażone ubóstwiały serca, jest może najpiękniejszą cechą średnich wieków, triumfem entuzjazmu, żywiołem poezji idealnej, nieznaney w starożytności. (...)”

Starożytność słowiańska, mitologia północna i duch średnich wieków, te są źródła romantycznej poezji w Polsce, te są obfite materiały do literatury narodowej, ta jest obszerna imaginacji, uczuć i pomysłów estetycznych dziedzina. Uczuli tę prawdę Mickiewicz, Józef Bohdan Zaleski, Antoni Edward Odyniec i kilku innych młodych poetów, którzy idąc za wewnętrznym uczuciem i naturą, z chlubą przedarli się do wierzchołków romantycznego, dotąd stopą polską nietkniętego Parnasu. Należy się spodziewać, że ich przykład i uwieńczone zapałem rodaków prace nie zostaną bezskutecznymi. Może jednak zachęcić zdołają do uprawiania dotąd odłogiem leżącej roli, drugich zaś odstręczą od naśladowania lub tłumaczenia wzorów francuskich, nazwanych klasycznymi, lecz w istocie będących prawdziwą satyrą (parodią) literatury narodowej.” (Bobiński, Janus-Sitarz, Kołcz 2003: 16)

„W swoich głównych założeniach romantyzm sprzeciwiał się wszystkiemu, za czym opowiadało się oświecenie. Podczas gdy oświecenie kładło nacisk na moc rozumu, romantyków pociągało w

ludzkim doświadczeniu wszystko, co irracjonalne: namiętności, zjawiska nadprzyrodzone i paranormalne, przesady, ból i cierpienie, szaleństwo i śmierć. Podczas gdy oświecenie kładło nacisk na rozwój panowania człowieka nad światem, romantycy z całą rozkoszą drżeli przed nieposkromioną siłą natury: przed potężną mocą burz i wodospadów, ogromem gór, martwością pustyń, samotnością mórz. Podczas gdy oświecenie przejęło klasyczne zamiłowanie do harmonii i powściągliwości oraz do reguł rządzących konwencjami cywilizacji, romantyzm wielbił wszystko, co dzikie, co dziwaczne, egzotyczne, obce, szalone. Podczas gdy oświecenie starało się tłumaczyć porządek leżący u podstaw pozornego chaosu świata, romantycy odwoływali się do „ducha” ukrytego we wszystkim, co żyje i co się porusza. Podczas gdy oświecenie było albo religijne, albo antyreligijne, romantycy byli z usposobienia głęboko religijni nawet wtedy, gdy z pogardą odrzucali konwencjonalne chrześcijańskie praktyki. Podczas gdy oświecenie zwracało się ku intelektualnej elicie, romantyzm szukał odzewu wśród nowo wyzwolonych i wykształconych mas.” (Bobiński, Janus-Sitarz, Kołcz 2003: 16)

Na podstawie przeczytanych tekstów proszę określić różnice światopoglądowe dzielące klasyków i romantyków.

Skąd wywodził romantyzm Maurycy Mochnacki? Proszę wymienić tematy, które uważał za najważniejsze dla literatury narodowej.

Romantyzm w Polsce objawił się około 1820 r. i pozornym paradoksem jest fakt, że najwcześniej ukształtował się na uniwersytecie wileńskim, wówczas chyba najbardziej racjonalistycznym w Europie. Kiedy w mury uczelni poczęli napływać wychowankowie zreformowanych szkół, którym dla zaspokojenia potrzeb intelektualnych nie wystarczyły programowe zajęcia, pojawiły się nieformalne grupy, a następnie jawne i tajne związki młodzieżowe. Spośród nich wybitną rolę odegrało Towarzystwo Filomatów. Powstało w 1817 r. i było wzorowane na Warszawskim Towarzystwie Nauk (stąd grecka nazwa – Przyjaciele Nauk). Ideologię związku najtrafniej ujmuje formuła Mickiewicza: Ojczyzna, Nauka, Cnota.

W 1920 r. z inicjatywy Tomasza Zana powołane zostało Zgromadzenie Przyjaciół Pożytecznej Zabawy „Promieniści”, organizacja jawna, skupiająca studentów młodszych roczników. Celem organizacji miało być przede wszystkim doskonalenie moralne, ale młodzi w zapale zaczęli również głosić hasła patriotyczne i niepodległościowe, czym wywołali nie tylko obawy ostrożnych filomatów, ale przede wszystkim doprowadzili do rozwiązania organizacji, czego zażądał rektor uniwersytetu.

Na jego miejsce natychmiast powstało Zgromadzenie Filaretów (przyjaciół cnoty), nad którym kierownictwo objęli doświadczeni filomaci. Od razu jednak zarysowały się konflikty, bowiem młodzi filareci skłaniali się ku prądom romantycznym, nie odpowiadała im polityczna ostrożność i oświeceniowy charakter filomatów.

W tym konflikcie Mickiewicz opowiedział się po stronie filaretów, a wyrazem tego stały się dwa jego wiersze programowe przesłane z Kowna w grudniu 1820 roku. Są to: „Oda do młodości” i „Pieśń filaretów”.

„Oda do młodości”

Utwór uznany za szczytowe osiągnięcie poezji filomackiej. Entuzjastyczna pochwała młodości jako boskiej siły, która stworzy „świat ducha”.

Wiersz łączy elementy oświeceniowe z romantycznymi:

Elementy oświeceniowe:

1. Gatunek literacki – oda (podstawowy gatunek liryczny w poetyce klasycznej; patetyczny utwór pochwalny opiewający wybitną postać, wydarzenie, wzniosłą ideę). Jego charakterystyczne cechy:
 - pochwalny charakter utworu,
 - apostrofy do uosobionej abstrakcji, „Młodości”,
 - patos,
 - uczuciowy nieład wyrażający się np. w nieregularności strof i kompozycji,
 - zdania wykrzyknikowe – „Razem, młodzi przyjaciele!”,
 - peryfrazy (omówienia) – „Dzieckiem w kolebce kto łeb urwał Hydrze”,
 - rozbudowane porównania – „A jako w krajach zamętu i nocy/ Skłóconych żywiołów waśnią, / Jednym „stań się z bożej mocy”
 - wyszukane epitety – „kwiat nowości”;
2. Obrazowanie (pełni funkcję perswazyjną: – przykład do naśladowania (Herakles); – ilustruje tezę “płaz w skorupie” starzy są egoistami),
 - mitologiczne motywy (Herakles, nektar, pierwotny chaos),
 - personifikacje gwałtu i słabości,
 - alegorie (“gród sławny”; “płaz w skorupie” na trupich wodach);
3. Idee
 - wiara w postęp, walka z przesądami,
 - przyjaźń i solidarność jako szczególnie cenne wartości,
 - podporządkowanie jednostki zbiorowości, dążenie do szczęścia całej ludzkości jako obowiązek jednostki,
 - rewolucyjny jakobinizm – “gwałt niech się gwałtem odciska”.

Elementy romantyczne:

1. Temat utworu (pochwała młodości);
2. Podmiot liryczny:
 - “ja” (“wzlecę”, “dzielę”);
 - “my” (“opaszmy”, “pchniemy”), a zatem jednostka utożsamiająca się ze zbiorowością. Jej sposób mówienia: namiętne wezwania (wykrzykniki, wyrażenia nacechowane emocjonalnie, częsty tryb rozkazujący) wskazują na zaangażowanie emocjonalne, poczucie ogromnej siły i pewności. Jest to charakterystyczna dla romantyzmu jednostka nieprzećiętna, o osobowości przywódcy;
3. Idee:
 - przeciwstawienie “młodych” – “starym”,
 - ubóstwienie młodości, ukazanej nie jako kategoria biologiczna czy socjologiczna, ale jako siła kreacyjna o boskiej
 - potędze (jak Bóg stworzył „świat rzeczy”, tak młodość stworzy „świat ducha”),
 - wyższość „świata ducha” nad „światem rzeczy”,
 - odrzucenie racjonalizmu („rozumni szaleń”; „łamię czego rozum nie złamię”) i empiryzmu („Tam sięgaj, gdzie wzrok nie sięga”).

Zadania

Adam Mickiewicz:

Oda do młodości

Bez serc, bez ducha – to szkieletów ludy.
 Młodości! podaj mi skrzydła!
 Niech nad martwym wzlecę światem
 W rajska dziedzinę ułudy,
 Kędy zapal tworzy cudy,
 Nowości potrząsa kwiatem
 I obleka nadzieję w złote malowidła!...

Niechaj, kogo wiek zamroczy,
 Chyląc ku ziemi poradłone czoło,
 Takie widzi świata koło,
 Jakie tępemi zakreśla oczy.

Młodości! ty nad poziomy
 Wylatuj, a okiem słońca
 Ludzkości całe ogromy
 Przeniknij z końca do końca!

Patrz na dół, kędy wieczna mgła zaciemia
 Obszar, gnuśności zalany odmětem:
 To ziemia!...

Patrz, jak nad jej wody trupie
 Wzbił się jakiś płaz w skorupie:
 Sam sobie sterem, żeglarzem, okrętem;
 Goniąc za żywiołkami drobniejszego płazu,
 To się wzbija, to w głąb wali;
 Nie lgnie do niego fala, ani on do fali,
 A wtem jak bańka prysnął o szmat głązu.
 Nikt nie znał jego życia, nie zna jego zguby:
 To samoluby!

Młodości! tobie nektar żywota
 Natenczas słodki, gdy z innymi dzielę;
 Serca niebieskie poi wesele,
 Kiedy je razem nić powiąże złota.

Razem, młodzi przyjaciele!
 W szczęściu wszystkiego są wszystkich cele.
 Jednością silni, rozumni szalem,
 Razem, młodzi przyjaciele!...
 I ten szczęśliwy, kto padł wśród zawodu,
 Jeżeli poległem ciałem
 Dał innym szczebel do sławy grodu.

Razem, młodzi przyjaciele!...
 Choć droga stroma i ślizka,
 Gwałt i słabość bronią wchodu,
 Gwałt niech się gwałtem odciska,
 A ze słabością łamać uczmy się za młodu!

Dzieckiem w kolebce kto łeb urwał hydrze,
 Młodzieńcem zdusi centaury,
 Piekłu ofiarę wydrze,
 Do nieba pójdzie po laury.
 Tam sięgaj, gdzie wzrok nie sięga!
 Łam, czego rozum nie złamie!
 Młodości! orla twych lotów potęga,
 A jako piorun tve ramię!

Hej! ramię do ramienia! Spólnymi łańcuchy
 Opaszmy ziemskie kolisko!
 Zestrzelmy myśli w jedno ognisko
 I w jedno ognisko duchy!
 Dalej z posad, bryło świata!
 Nowymi cię pchniemy tory,
 Aż opleśniałej zbywszy się kory,
 Zielone przypomnisz lata.

A jako w krajach zamętu i nocy,
 Skłóconych żywiołów waśnią,
 Jednem stań się z bożej mocy,
 Świat rzeczy stanął na zrębie,
 Szumią wichry, cieką głębie,
 A gwiazdy błękit rozjaśnia:

W krajach ludzkości jeszcze noc głucha,
 Żywioły chęci jeszcze są w wojnie,
 Oto miłość ogniem zionie,
 Wyjdzie z zamętu świat ducha,
 Młodość go pocznie na swoim łonie,
 A przyjaźń w wieczne skojarzy spojnie.
 Pryskają nieczułe lody
 I przesady światło ćmiące.
 Witaj, jutrzeńko swobody,
 Zbawienia za tobą słońce!...

1. Proszę wskazać fragmenty, w których dostrzegają Państwo świadectwo polemiki klasyków z romantykami.

Mimo iż pierwsze dzieło Adam Mickiewicz napisał prawie dwa wieki temu i kierował je do swoich ówczesnych rówieśników – młodych ludzi – czytając je dzisiaj, nie mamy problemów z odczytaniem jego intencji i interpretacją utworu.

Podczas pisania „Ody do młodości” poeta zdawał sobie sprawę z potężnej mocy, którą niesie ze sobą młodość. Mając dwadzieścia dwa lata czuł, że jest w stanie „wzlatywać ponad poziomy”, „sięgać, gdzie wzrok nie sięga”. Jakże mało zmieniło się od tamtej pory. Współcześni młodzi również wierzą, że mogą zdobyć cały świat.

2. Czy przemawia do Państwa zapał i emocjonalność wiersza?
3. Czy ten wiersz mógłby stać się manifestem współczesnej młodzieży? Proszę uzasadnić swoje zdanie.
4. Proszę napisać wypracowanie pt.: Młodość w Odzie do młodości Adama Mickiewicza jako wartość ponadczasowa.

„Romantyczność”

W 1822 roku został wydany pierwszy tom poezji Adama Mickiewicza: *Ballady i romanse*. Tę datę należy zapamiętać, najczęściej przywołujemy ją chcąc określić początek epoki romantyzmu w Polsce. Wśród ballad znajduje się wiersz pt. *Romantyczność*, który jest wierszem programowym, manifestem romantyzmu.

Romantyczność napisał poeta pod koniec stycznia 1821 roku w Wilnie. Stała się swoistym *credo* i otwarciem, nie tylko debiutanckiego tomu poezji Mickiewicza, ale również całej jego przyszłej drogi twórczej. Kontynuację tego krótkiego utworu stanowi motyw cierpienia Gustawa z IV części *Dziadów*. Fabuła utworu oparta na motywie miłosnym oszalałej z tęsknoty Karusi i zmarłego Jasienka, stała się swego czasu pretekstem do głośnej walki o nowe autorytety moralne i poznawcze. Stanowiła również dialog pomiędzy głosem odchodzącej epoki Oświecenia a młodym pokoleniem romantyków, wprowadzając widzenie rzeczywistości oparte na „czuciu i wierze”. Swego czasu utwór wywołał skandal m.in. ze względu na zawarty w nim osobisty rozrachunek poety ze swoim byłym profesorem – Janem Śniadeckim oraz na zbyt śmiałą erotykę.

Sława ballady dotarła również poza granice Polski, np. na język angielski przetłumaczył ją Wysta Hugh Auden.

Zadania

Adam Mickiewicz
Romantyczność

Methinks, I see... Where?
– In my mind’s eyes.
Shakespeare

Zdaje mi się, że widzę... gdzie?
Przed oczyma duszy mojej.
Słuchaj, dziewczeczko!
– Ona nie słucha –
To dzień biały! to miasteczko!
Przy tobie nie ma żywego ducha.
Co tam wkoło siebie chwytasz?
Kogo wołasz, z kim się witasz?
– Ona nie słucha. –

To jak martwa opoka
 Nie zwróci w stronę oka,
 To strzela wkoło oczyma,
 To się łzami zaleje;
 Coś niby chwyta, coś niby trzyma;
 Rozplącze się i zaśmieje.

„Tyżeś to w nocy? to ty, Jasieńku!
 Ach! i po śmierci kocha!
 Tutaj, tutaj, pomaleńku,
 Czasem usłyszysz macocha!

Niech sobie słyszy, już nie ma ciebie!
 Już po twoim pogrzebie!
 Ty już umarłeś? Ach! ja się boję!
 Czego się boję mego Jasieńka?
 Ach, to on! lica twoje, oczki twoje!
 Twoja biała sukienka!

I sam ty biały jak chusta,
 Zimny, jakie zimne dłonie!
 Tutaj połóż, tu na łonie,
 Przyciśnij mnie, do ust usta!

Ach, jak tam zimno musi być w grobie!
 Umarłeś! tak, dwa lata!
 Weź mię, ja umrę przy tobie,
 Nie lubię świata.

Źle mnie w złych ludzi tłumie,
 Płaczę, a oni szydzą;
 Mówię, nikt nie rozumie;
 Widzę, oni nie widzą!

Śród dnia przyjdź kiedy... To może we śnie?
 Nie, nie... trzymam ciebie w ręku.
 Gdzie znikasz, gdzie, mój Jasieńku!
 Jeszcze wcześniej, jeszcze wcześniej!

Mój Boże! kur się odzywa,
 Zorza błyska w okienku.
 Gdzie znikłeś? ach! stój, Jasieńku!
 Ja nieszczęśliwa”.

Tak się dziewczyna z kochankiem pieści,
 Bieży za nim, krzyczy, pada;
 Na ten upadek, na głos boleści
 Skupia się ludzi gromada.

„Mówcie pacierze! – krzyczy prostota -
Tu jego dusza być musi.
Jasio być musi przy swej Karusi,
On ją kochał za żywota!”

I ja to słyszę, i ja tak wierzę,
Płacę i mówię pacierze.
„Słuchaj, dziewczeczko!” – krzyknie śród zgielku
Starzec, i na lud zawoła:
„Ufajcie memu oku i szkiełku,
Nic tu nie widzę dokoła.

Duchy karczemnej tworem gawiedzi,
W głupstwa wywarzone kuźni.
Dziewczyna duby smalone bredzi,
A gmin rozumowi bluźni”.

„Dziewczyna czuje – odpowiadam skromnie -
A gawiedź wierzy głęboko;
Czucie i wiara silniej mówi do mnie
Niż mędrca szkiełko i oko.

Martwe znasz prawdy, nieznane dla ludu,
Widzisz świat w proszku, w każdej gwiazd iskierce.
Nie znasz prawd żywych, nie obaczysz cudu!
Miej serce i patrzaj w serce!”

1. Jak Państwo sądzą, dlaczego balladę Romantyczność poprzedza motto zaczerpnięte z Szekspira?
2. W balladzie Romantyczność wyłożył poeta zasady programowe literatury romantycznej. Proszę je wymienić.

Proszę przeczytać poniższe teksty:

„Ballada Romantyczność, ów manifest „czucia i wiary” silniejszych od „szkiełka i oka” mędrca, pomyślana została jako polemika z klasykami (głównie z Kazimierzem Brodzińskim – autorem słynnej rozprawy O klasycyzmie i romantyzmie, tudzież o duchu poezji polskiej)”.

„...odkryta zostaje w Balladach i romansach cała nowa geografia literacka, potraktowana jako miejsce spotkania realności z fantastyką. Geografia bardzo zwyczajowych miejsc – jezioro Świtez, Płużyna, Ruta, góra Żarnowa i inne znane oku mieszkańców tamiecznych stron realia topograficzne. W tę zwykłą przestrzeń wpisana zostaje druga przestrzeń cudów i dziwów, przestrzeń fantastyki romantycznej. Na każdym miejscu i o każdej dobie dojść może do spotkania dwóch światów, do przeniknięcia utajonych sfer bytu w to, co zwykłe i dobrze znane. Przestrzeń realna uzyskuje więc perspektywę metafizyczną, poznanie okolicy może stać się włamaniem do tajemnic natury.

Mickiewicz operuje całym systemem sygnałów literackich wskazujących na niezwykłość spektaklu, który ma się rozegrać. To nastrój niepokoju i tajemniczości, wnoszony przez określony zestaw realiów i pejzażu. Tak zwanych opisów przyrody jest w balladach bardzo niewiele, ale mają one tak silne nacechowanie semantyczne, że rychło weszły do romantycznego stereotypu tajemniczości. Dzikość okolicy, cisza, grząska ziemia, nagły szum wiatru, szelest suchej gałęzi, wody jeziora

lub rzeki oblane blaskiem księżycy – to właściwie podstawowe komponenty pejzażu ballad. Ów pejzaż jest wzbogacony przez realia okolicy, znowu nieliczne i przez to zagęszczone, intensywnie emocjonalne: stara cerkiew, zarośla przy niej, przykościelny cmentarzyk. Wiadomo, że tu musi rozegrać się balladowy teatr niezwykłości.

W tej samej scenerii dzieją się w balladach wydarzenia o różnym nasileniu tonacji serio, od na poły żartobliwych po nasycone ponurym dramatyзмом moralnym Lilie. Ta właśnie ballada, a w pewnej mierze także Świtezianka i Rybka, podejmują problematykę moralną winy i kary, sumienia, odpowiedzialności za czyny. Wraz z tymi balladami wkracza się w sferę zbliżenia między etyką a fantastyką. Świat nadziemski nie tylko zadziwia i ingeruje w sprawy ziemskie – on je zarazem osądza, wprowadza ład w zachwiany porządek ludzki. Dlatego balladowe zaświaty, obejmujące również sferę natury, nie są jedynie tajemnicze, nieprzeniknione, ale są groźne. Fascynują i przejmują trwogą.” (Makowiecki, Markowski, Paszyński, Wroczyński 2003: 84-86)

1. Romantycy często odwoływali się do kultury ludowej. Czy tzw. mądrość ludowa i głoszone przez nią prawdy mają według Państwa charakter uniwersalny? Czy w XXI wieku ma sens ich przypominanie? Proszę uzasadnić swoje zdanie.
2. Jak wytłumaczą Państwo dzisiejszą popularność motywów fantastycznych w kulturze zarówno wysokiej, jak i niskiej?
3. Proszę napisać wypracowanie pt.: „Czucie i wiara” jako nowe sposoby poznawania świata w kulturze romantycznej.

Wykorzystana literatura

Bobiński, Witold – Janus-Sitarz, Anna – Kołcz, Bogusław (2003): Barwy epok. Kultura i literatura. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna.

Lyszczyna, Jacek (2002): Literatura polskiego romantyzmu. Warszawa: Ex Libris.

Makowiecki, Andrzej Z. – Markowski, Andrzej – Paszyński, Włodzimierz – Wroczyński, Tomasz (2003): „Pamiętajcie o ogrodach”. Kultura. Literatura. Język. cz. 2.,

Siwicka, Dorota (1999): Romantyzm 1822–1863. Mała Historia Literatury Polskiej. Warszawa: PWN.

Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna.

Witkowska, Alina – Przybylski, Ryszard (1997): Romantyzm. Wielka Historia Literatury Polskiej. Warszawa: PWN.

Źródła internetowe

www.mickiewicz.klp.pl

www.bryk.pl

polski.opracowania.pl

A kötet szerzői:

dr. Dudás Mária (dudas.maria@btk.elte.hu)
dr. Dziewońska-Kiss Dorota (dziewonska.dorota@btk.elte.hu)
István Anna (istvananna@gmail.com)
† dr. Kálec-Simon Orsolya
dr. Kovács Oxána (kovacs.oxana@btk.elte.hu)
dr. Lebovics Viktória (lebovics.viktoria@btk.elte.hu)
Lukácsné dr. Bajzek Mária (bajzek.maria@btk.elte.hu)
Lyavinecz Marianna (mariann.ljavinecz@gmail.com)
dr. Nataša Nedeljković (nedeljkovic.natasa@btk.elte.hu)
dr. Pátrovics Péter (patrovics.peter@btk.elte.hu)
dr. Mladen Pavičić (pavicic.mladen@btk.elte.hu)
dr. Ráduly Zsuzsanna (raduly.zsuzsanna@btk.elte.hu)
Sajnovics Mária (sajnovics@gmail.com)
dr. Tuska Tünde (tuskatunde@yahoo.co.uk)
dr. Urkom Aleksander (urkom.aleksander@btk.elte.hu)
dr. Várnai Dorota (varnai.dorota@btk.elte.hu)
dr. Zsilák Mária (zsilak.maria@btk.elte.hu)

ISSN 2416-1950

ISBN 978-963-284-647-7

Felelős kiadó: Eötvös Loránd Tudományegyetem

A kiadásért felel: Antalné dr. Szabó Ágnes

A kiadó székhelye: 1053 Budapest, Egyetem tér 1–3.

www.elte.hu

Felelős szerkesztő: Antalné dr. Szabó Ágnes

A sorozatot gondozza: az ELTE BTK Szakmódszertani Központja

<http://metodika.btk.elte.hu/>

Online kiadás

Budapest, 2015

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem *Bölcsészet- és Művészet-pedagógiai Tananyagok* című könyvsorozatában különböző szerzők tollából a bölcsész és a művészetközvetítő tanárok képzését, valamint továbbképzését támogató szakpedagógiai tananyagok, foglalkozástervek, szöveggyűjtemények jelennek meg. A lektorált sorozatot az ELTE BTK Szakmódszertani Központja gondozza. A sorozat hosszú távon kívánja szolgálni a tanárképzést és a pedagógus-továbbképzést.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE